UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE

Cu titlu de manuscris
CZU: 811.135.1`276.6:[003.83:34](043)

POPA VICTORIA

MODALITĂȚI DE LOCALIZARE A ABREVIERILOR DIN LIMBAJUL COMUNITAR

SPECIALITATEA: 621.04. Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate; traductologie

Teză de doctor în filologie

Conducător științific: **GRĂDINARU Angela**,
doctor în filologie, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare

BREAHNĂ Irina,
Doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar
AXENTI Eufrosinia,
doctor în filologie, conferențiar universitar
PORUMB Tatiana,
doctor în filologie, conferențiar universitar

Autor: **POPA Victoria**

CHIȘINĂU, 2022

© Popa Victoria, 2022

Cuprins

ADNOTARE 6

INTRODUCERE 9

1. ABREVIERILE: ABORDARE GENERALĂ 17

1.1. Conceptul de abreviere în viziunea lingviștilor: incursiune diacronică 17

1.1.1. Abrevierea ca fenomen cultural-lingvistic 17

1.1.2. Abordarea abrevierii în lingvistica mondială 18

1.1.3. Lingvistica românească despre fenomenul abrevierii 22

1.2. Aspecte ale teoriei abrevierii: percepte, concepte, probleme 25

1.2.1. Teoria abrevierii în limbă – considerente generale 25

1.2.2. Noțiuni de bază ale teoriei abrevierii 28

1.2.3. Cauzele abrevierii ca fenomen al limbii 32

1.2.4. Formă și conținut în abrevierea unităților lexicale 36

1.3. Actualizarea abrevierilor în limbajul comunitar: aspecte de principiu 39

1.3.1. Abrevierile din perspectiva stilisticii funcționale 39

1.3.2. Limbajul dreptului comunitar – interpretare generală și tipuri de texte 44

1.3.3. Textul juridic comunitar – particularități definitorii 47

1.3.4. Raționamente ale utilizării abrevierii în limbajul dreptului comunitar 50

1.4. Concluzii la capitolul 1 53

2. CARACTERISTICI STRUCTURALE ALE ABREVIERILOR ÎN SISTEMUL LIMBAJULUI DREPTULUI COMUNITAR 55

2.1. Categorii de abrevieri în limbajul dreptului comunitar 55

2.1.1. Criterii de clasificare a abrevierilor 55

2.1.2. Abrevieri grafice și lexicale în limbajul comunitar 58

2.1.3. Abrevieri structurale în limbajul comunitar. Trunchierile 61

2.1.4. Abrevierile inițiale. Siglele în limbajul comunitar 66

2.1.5. Acronimele în limbajul comunitar 75

2.2. Utilizarea siglelor și acronimelor în limbajul comunitar 77

2.2.1. Ortografia abrevierilor limbajului comunitar în limba română 77

2.2.2. Actualizări ale tipurilor structurale de abrevieri în limbajul comunitar 78

2.2.3. Dificultăți de comprehensiune legate de decodarea abrevierilor limbajului comunitar 81

2.3 Tipuri de abrevieri în textul Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova..... 84
2.3.1. Acordul de Asociere – tip de text al dreptului comunitar..... 84
2.3.2. Categorii de abrevieri utilizate în acordul de asociere UE-RM..... 87
2.4. Concluzii la capitolul 2..... 89
3. CARACTERISTICI FUNCȚIONAL-SEMANTICE ALE ABREVIERILOR LIMBAJULUI COMUNITAR..... 92
3.1. Funcții ale abrevierii în limbajul dreptului comunitar..... 92
3.1.1. Caracteristici pragmatice ale funcționării abrevierilor în limbajul comunitar..... 92
3.1.2. Funcții pragmatice ale abrevierilor în limbajul comunitar..... 93
3.2. Aspecte de interpretare semantică a abrevierilor în limbă..... 98
3.3. Sinonimia abrevierilor..... 99
3.4. Relațiile de omonimie între abrevieri..... 102
3.4.1. Abrevieri omonime..... 102
3.4.2. Homoacronimele..... 104
3.5. Abrevieri paronimice în limbajul dreptului comunitar..... 107
3.5.1. Paronimia abrevierilor – fenomen al limbajului dreptului comunitar..... 107
3.5.2. Tipuri de abrevieri paronimice în limbajul comunitar 109
3.5.3. Probleme de interpretare a abrevierilor paronimice în limbajul comunitar..... 113
3.6. Concluzii la capitolul 3..... 117
4. LOCALIZAREA ABREVIERILOR ÎN TEXTELE COMUNITARE..... 119
4.1. Strategii de traducere a abrevierilor din textele comunitare 119
4.1.1. Constrângeri în traducerea textelor juridice comunitare. Factorul local..... 119
4.1.2. Localizarea ca (supra)strategie de traducere a abrevierilor..... 122
4.1.3. Procedee și tehnici de traducere a abrevierilor din textele dreptului comunitar.... 126
4.2. Particularități de traducere și localizare a abrevierilor din textele comunitare..... 136
4.2.1. Traducerea abrevierilor limbajului comunitar: modalități de lucru și instrumente 136
4.2.2. Particularități de traducere a abrevierilor paronimice..... 139
4.3. Localizarea abrevierilor utilizate din textul Acordului de Asociere EU – RM..... 143
4.3.1. Aspecte de transpunere a textului Acordului de Asociere EU – RM..... 143
4.3.2. Tehnici de traducere și localizare a abrevierilor utilizate în Acordul de Asociere EU – RM..... 146

4.3.3. Traducerea abrevierilor din textul Acordului de Asociere EU - RM: corectitudine și uz 150
4.4. Concluzii la capitolul 4 155
CONCLUZII GENERALE 157
RECOMANDĂRI 162
BIBLIOGRAFIE 163
ANEXE 182
Anexa 1. Tăbliță cu abreviere în inscripție latină 183
Anexa 2. Baza de date EUR-Lex, acces la dreptul Uniunii Europene 184
Anexa 3. Numărul CELEX – Communitatis Europae Lex 185
Anexa 4. Acordul de Asociere în baza de date a Consiliului European 186
Anexa 5. Rezumatul Acordului de Asociere UE-RM 187
Anexa 6. Acord de Asociere UE-RM (pagina 1, limba română) 192
Anexa 7. Acord de Asociere UE-RM (pagina 1, limba engleză) 193
Anexa 8. Acord de Asociere UE-RM (pagina semnată) 194
Anexa 9. Abrevieri utilizate în textul Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova (în ordinea apariției în text) 195
Anexa 10. Localizare și internaționalizare 204
Anexa 11 „Harta studiilor de traducere ” 205
Anexa 12. Complexitatea traducerilor textului de drept 206
Anexa 13. Structura de date terminologice în IATE 207
Anexa 14. Conceptul Moldova în baza de date a Uniunii Europene 208
Declarația privind asumarea răspunderii 209
Curriculum vitae al autorului 210

ADNOTARE

Victoria Popa: **Modalități de localizare a abrevierilor din limbajul comunitar, teză de doctor în filologie, Chișinău, 2022.**

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie compusă din 248 de titluri, 14 anexe, 152 de pagini text de bază. Rezultatele cercetării sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: abreviere, limbaj specializat, limbajul dreptului comunitar, tipuri de abrevieri, traducere, localizare, strategie de traducere.

Scopul lucrării este a studia și crea un tablou de ansamblu al microsistemului lingvistic al abrevierilor utilizate în limbajul comunitar al limbii române, explicând modul în care acestea se localizează în limba română în procesul de transpunere din limbile franceză și engleză, adaptată publicului din limba țintă.

Obiectivele urmărite sunt: identificarea factorilor care condiționează formarea cuvintelor noi prin prescurtare; relevarea funcțiilor principale ale abrevierilor în limbă; descrierea tipurilor structurale de abrevieri ale limbii române; identificarea particularităților de limbă caracteristice pentru limbajul dreptului comunitar; identificarea formelor și procedeelor de traducere a abrevierilor limbajului comunitar din limbile franceză și engleză în limba română; stabilirea particularităților de localizare a abrevierilor în procesul traducerii lor cultural adaptate publicului țintă; relevarea problemelor și soluțiilor privind utilizarea abrevierilor în cadrul limbajului comunitar și a celor puse de traducerea și localizarea lor în limba română.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în faptul că s-a realizat un demers multidimensional al abrevierii ca fenomen al limbii și microsistem al limbajului dreptului comunitar, urmărind transpunerea lui din limbile engleză și franceză în limba română.

Problema științifică soluționată vizează sistematizarea și descrierea microsistemului abrevierii în limbajul dreptului comunitar, fiind identificate tipurile structurale de abrevieri și caracterizată modalitatea formării lor în limba română, relevând specificul semantic al abrevierilor de diferite tipuri structurale, precum și particularitățile de localizare a acestui limbaj din limbile engleză și franceză în limba română.

Semnificația teoretică a lucrării constă în: evidențierea factorilor care contribuie la abrevierea unităților nominative ale limbii și stabilirea tendințelor în dezvoltarea proceselor de abreviere în limbajul dreptului comunitar; identificarea caracteristicilor de formare a modelelor structurale de abrevieri, a specificului motivației, paradigmaticii și semanticii abrevierii; definirea abrevierii ca fenomen comunicativ-discursiv și interpretarea lui din perspectiva traducerii din limba sursă adaptată pentru limba țintă.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în faptul că rezultatele pot fi utilizate în practica lexicografică și traductologică: la alcătuirea dicționarelor explicative, de neologisme și abrevieri ale limbilor individuale, dicționare de termeni în domenii de cunoaștere, în predarea și studierea lexicologiei, formării de cuvinte, stilistică practică, traducere în învățământul superior.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost prezentate în cadrul conferințelor naționale și internaționale și publicate în culegerile acestora, precum și în reviste de specialitate.

ANNOTATION

Victoria Popa: ***Ways and Means of Locating Community Language Abbreviations***, doctoral dissertation in Philology, Chisinau, 2022.

Structure of the dissertation: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 248 sources, 14 appendices, 152 pages (body text). The results of the research are published in 9 scientific papers.

Keywords: abbreviation, specialised language, the language of Community law, types of abbreviations, translation, localisation, translation strategy.

The purpose of research is to create an overview of the linguistic microsystem of abbreviations used in the Romanian Community language, explaining how they are localised in Romanian in the process of transposition from French and English languages, adapted to the target-language audience.

The objectives are: to identify the factors contributing to the formation of new words by means of abbreviation; to reveal the main functions of abbreviations in the language; describe the structural types of abbreviations in Romanian; to identify the language features characteristic for the specialised language of Community law; to identify the forms and procedures of translating Community language abbreviations from French and English into Romanian; to determine the peculiarities of localisation of abbreviations in the process of their cultural translation adapted to the target audience; to reveal the problems and solutions of using abbreviations within the Community language and those posed by their translation and localisation in Romanian.

The scientific novelty of the dissertation resides in the fact that a multidimensional approach to abbreviation as a linguistic phenomenon and microsystem of the Community law was carried out, following its translation from English and French into Romanian.

The scientific problem solved aims at systematising and describing the microsystem of abbreviation in the language of the Community law, identifying the structural types of abbreviations and characterising the way they are formed in Romanian, revealing the semantic specifics of abbreviations of different structural types, as well as the peculiarities of localisation of this language from English and French into Romanian.

The theoretical significance of the research consists in highlighting the factors that contribute to the abbreviation of nominative units and establishing the trends in the development of abbreviation processes in the language of the Community law; identifying the characteristics of the formation of structural patterns of abbreviations; of the specifics of motivation, paradigmatics and semantics of abbreviation; defining abbreviation as a communicative-discursive phenomenon and interpreting it from the perspective of translation from the source-language adapted for the target-language.

The applied value of the research lies in the fact that the results can be used in lexicographic and translation practice: when creating explanatory dictionaries of neologisms and abbreviations of individual languages, dictionaries of terms in various fields of knowledge (including EU law), in the teaching and learning of lexicology, word formation, applied stylistics, translation in higher education environment.

Implementation of scientific results: The results of the research have been presented at national and international conferences and published in conference proceedings and journals.

АННОТАЦИЯ

Victoria Popa: ***Способы локализации аббревиатур языка сообщества,*** диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Кишинев, 2022.

Структура исследования: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография, состоящая из 248 наименований, 14 приложений, 152 страниц (основного текста). Результаты исследования опубликованы в 9 научных статьях.

Ключевые слова: аббревиатура, специализированный язык, язык нормативных правовых актов Сообщества Европейского Союза, виды аббревиатур, перевод, локализация, переводческая стратегия.

Целью исследования является создание обзора лингвистической микросистемы аббревиатур, используемых в языке сообщества румынского языка, с разъяснением того, как они локализованы в румынском языке в процессе переноса с французского и английского языков, адаптированных для целевой языковой аудитории.

Поставленные цели включают: выявление факторов, определяющих образование новых слов путем аббревиации; выявление функций аббревиатур в языке; описание структурных типов аббревиатур румынского языка; выявление языковых особенностей специализированного языка права Сообщества; определение форм и процессов перевода аббревиатуры языка Сообщества с французского и английского языков на румынский язык; установление особенностей локализации аббревиатур в процессе их перевода, с учетом культурных особенностей целевой аудитории; выявление проблем и решений использования аббревиатур на языке Сообщества и проблем, возникающих при их переводе, а также локализации в румынском языке.

Научная новизна диссертации заключается в разностороннем подходе к аббревиации как к явлению языка и микросистемы языка законодательства Сообщества, направленном на его перенос с английского и французского языков на румынский язык.

Решенная научная задача направлена на проведение систематизации и описание микросистемы аббревиации на языке законодательства Сообщества, выявление структурных типов аббревиатур и характеристику способа их образования в румынском языке, выявление семантической специфики аббревиатур разных структурных типов, а также особенности локализации данного лексикона с английского и французского языков на румынский язык.

Теоретическая значимость заключается в: выявлении факторов, способствующих процессу аббревиации номинативных единиц языка и установлении тенденций развития процессов аббревиации в языке законодательства Сообщества; выявлении особенностей формирования структурных моделей аббревиаций, особенностей мотивации, парадигматики и семантики аббревиации; определении аббревиации как коммуникативно-дискурсивного явления и интерпретации его с точки зрения перевода с исходного языка, адаптированного для языка перевода.

Прикладная ценность диссертации заключается в полученных результатах, которые могут быть использованы в лексикографической и переводческой практике: при создании толковых словарей неологизмов и аббревиатур отдельных языков, словарей терминов различных областей знаний (в том числе нормативных правовых актов Сообщества Европейского Союза), при преподавании и изучении лексикологии, словообразования, практической стилистики и перевода в высших учебных заведениях. Результаты исследований были представлены на национальных и международных конференциях и опубликованы в их сборниках, а также специализированных журналах.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate, încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale, în context inter- și transdisciplinar. Realitatea lingvală a timpurilor prezente arată că abrevierea cuvintelor s-a constituit ca una dintre cele mai uzuale metode de a crea unități nominative într-o limbă. Diverși factori extralingvistici și intralingvistici accelerează tendința de reducere a cuvintelor, atât în vorbirea orală, cât și în forma ei scrisă. Fenomenul poate fi observat în marea parte a limbilor Europei, dezvăluind atât asemănări, cât și diferențe în modurile și particularitățile de manifestare a abrevierilor. În ultimele decenii, numărul de abrevieri în limbile europene a crescut simțitor, la fel și frecvența utilizării lor, iar prescurtarea unităților lexicale a devenit unul dintre fenomenele de limbă care suscită interesul lingviștilor. Reprezentarea masivă în lexic a abrevierilor și organizarea lor într-un sistem dezvoltat de modele de abrevieri în limbile europene moderne; apariția unui număr semnificativ de prescurtări noi, care sunt adesea entități cheie pentru o anumită perioadă de timp și care determină mobilitatea și deschiderea microsistemului abrevierii; specificul utilizării unităților analizate în diferite tipuri de discurs, necesitatea de traducere a acestora dintr-o limbă în alta, inclusiv cu referire la limbajele de specialitate, reclamă realizarea unui studiu cuprinzător și generalizant al abrevierilor în limbile europene moderne, cu atât mai mult în contextul multilingv al utilizării lor. Intensitatea și complexitatea acestui proces determină **relevanța** abordării problemei abrevierii, precum și cerința de a purcede la studiul ei detaliat. Interesul pentru specificul creării abrevierilor în limbi și limbaje diferite și pentru caracteristicile utilizării și localizării lor în diferite limbi, dar și tipuri de texte se datorează faptului că abrevierea, așa cum arată varia studii de specialitate (e.g. Mortureux M. F., Percebois J., Pitiriciu S., Stoichiţoiu-Ichim A., Алексеев Д.И., Виноградов В.В., Левковская К.А., Шаповалова А. П., Ярмашевич М.А.), s-a recomandat a fi una dintre metodele de creare a cuvintelor care răspunde în mare măsură principiilor pragmatice ale timpului nostru.

Natura multiaspectuală a subiectului abrevierii explică variabilitatea și multitudinea modalităților de investigare a acesteia. Lingviștii români și din afara teritoriului românesc au studiat abrevierea din varia perspective. Unele interpretări pornesc de la stabilirea postulatelor generale și definesc o latură a sistemului lingvistic ce se întoarce la școala din Praga, prin faptul că stipulează, în general, ideea despre sistemul care nu poate funcționa decât grație unor proprietăți precum stabilitatea și transparența sau „dimensiunea” modelului lingvistic, care, la rândul lor, sunt dezvoltate în procesul de funcționare a unităților individuale ale limbii, cele din urmă determinând

organizarea modelelor într-un sistem (de ex., J. Pranimskak (1968), Д. Алексеев (1979), В. Борисов (1972), P. Pica (1981), J. Rey-Debove (1998), S. Pitiriciu (2004), О. Косарева (2004), М. Ярмашевич (2004) etc.) Alți cercetători se concentrează asupra problemelor particulare, dar nu mai puțin importante, care se explică în mare parte prin complexitatea procesului ca atare, dar și prin dificultatea sarcinilor de realizat. În câmpul lor de vedere se află problemele tipologiei abrevierilor, stabilirea unor criterii pentru distingerea cuvintelor complexe de cele derivatele; trăsăturile structural-semantice, funcționale, pragmatice și cognitive ale abrevierilor; natura semiotică și lingvistică a abrevierilor și alte tipuri de condensare semantică și formală a unităților de limbă; aspectele derivative-nominative ale prescurtării (studiul caracteristicilor de formare și funcționare a unităților derivate din cuvinte prescurtate etc.). Drept exemplu se pot cita lucrările cercetătorilor: M. Mortureux (1959), D. Genehof (1975), M. Dumitrescu și A. Surjicov (1987), A. Surjicov (1995), I. Fisher (1989), J. Tournier (1991), F. Dumitrescu (1995), M. Avram (1995), J. Parcebois (2001), G. Himelfarb (2002), P. Cartier (2009) etc. În categoria acestor investigații se situează și cercetarea noastră, care se va axa pe aspectele semantic, structural, tipologic și funcțional-pragmatic al abrevierilor utilizate în cadrul unui limbaj de specialitate – cel al dreptului comunitar, având un caracter pluridisciplinar și demonstrând tangențe cu diferite discipline ale limbii, dar și ale dreptului, ale relațiilor internaționale, iar traducerea ar putea fi considerată un domeniu care poate face conexiunea între cele enunțate mai sus. În cazul investigației noastre, ne oprim asupra limbilor română, engleză și franceză, ca limbi dominante în comunicarea juridică în context comunitar dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Dat fiind că o astfel de cercetare a abrevierilor utilizate în limbajul dreptului comunitar din perspectiva traducerii lor din limbile engleză și franceză în limba română, folosită în textele juridice ale Uniunii Europene cu referire la spațiul Republicii Moldova, precum și din perspectiva funcționării și localizării lor în limba română nu a mai fost realizată, putem evidenția **actualitatea și importanța** acestui studiu, în special accentuând analiza, prin prisma utilizării și traducerii adaptate la publicul din limba țintă, a abrevierilor textului Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova.

Cercetarea dinamicii proceselor de abreviere se bazează pe teza sistemicității, care constă în a considera schimbările drept un element dinamic al sistemului. Abrevierea este unul dintre fenomenele limbii, de aceea este imposibil a o studia fără a ține cont de particularitățile structurii lingvistice și de factorii de sintetism și analitism care se manifestă la diferite niveluri ale acestui sistem. Ținând cont că abrevierea este un fel special de semn determinat de numele complet (cuvânt sau sintagmă), una dintre provocările cercetării abrevierii în diferite limbi structurale europene (cu

structură sintetică și / sau analitică) poate fi considerată a identifica izomorfismul și alomorfismul lor, adică stabilirea asemănărilor și diferențelor atât în cadrul microsistemelor abrevierii, cât și în sistemele corespunzătoare de niveluri ale acestor limbi. În acest context, **scopul lucrării** noastre este a studia și a crea un tablou de ansamblu al microsistemului lingvistic al abrevierilor utilizate în limbajul comunitar al limbii române, explicând modul în care acestea se actualizează și se localizează în limba română în procesul de transpunere din limbile franceză și engleză, adaptată publicului din limba țintă.

În funcție de acest scop, cercetarea noastră are următoarele **obiective**:

- Identificarea factorilor principali care condiționează formarea cuvintelor noi prin prescurtarea lexemelor / sintagmelor în limbă;
- Relevarea funcțiilor principale pe care le realizează abrevierile în limbă;
- Identificarea și descrierea tipurilor structurale de abrevieri caracteristice limbii române;
- Stabilirea și descrierea specificului relațiilor motivaționale, paradigmatice și pragmatice ale abrevierilor în limba română;
- Determinarea caracteristicilor și relațiilor semantice ale abrevierilor de diferite tipuri structurale și relevarea tendințelor în dezvoltarea lor semantică;
- Identificarea particularităților de limbă caracteristice pentru limbajul specializat al dreptului comunitar;
- Dezvăluirea specificului de utilizare a abrevierilor în textul dreptului comunitar actual și a modalităților de actualizare a acestora în limba română;
- Identificarea formelor și tehnicilor de traducere a abrevierilor limbajului comunitar din limbile franceză și engleză în limba română;
- Stabilirea particularităților de localizare a abrevierilor în procesul traducerii lor adaptate vorbitorului de limba română;
- Relevarea problemelor de utilizare a abrevierilor în cadrul limbajului comunitar și a celor puse de traducerea și localizarea lor în limba română, precum și identificarea soluțiilor pentru acestea.

În sistemele de formare a cuvintelor în limbile care diferă în ce privește structura lor gramaticală, abrevierea ocupă un loc diferit. Limbile europene flexionare (cum ar fi româna, engleză și franceză) demonstrează un potențial înalt de formare a cuvintelor după modelul abrevierii care variază în funcție de gradul de dezvoltare a sintetismului sau analitismului limbii și prezintă oportunitatea de a urmări natura influenței structurii gramaticale asupra caracteristicilor și tipurilor

de formare a abrevierilor. Procesele de abreviere care se dezvoltă în limbile europene moderne trebuie luate în considerare în legătură cu toate aspectele esențiale ale problemei cuvântului: cea a sensului cuvântului, a semantizării formei interne a cuvintelor, relațiile lor paradigmatice, motivaționale și derivative, informații și condiționare textuală etc. O astfel de abordare face posibilă distincția dintre abrevierile consacrate în sistemul lingvistic și abrevierile care apar în vorbire și nu devin fapte ale limbii, precum și urmărirea celor mai productive moduri de a intra în sistemul de abrevieri care funcționează în vorbire, în funcție de specificul unei anumite limbi și cunoștințele - reprezentări de fond cultural ale poporului care le poartă. Astfel am stabilit ca obiect al cercetării procesele nominative în limba română modernă, iar drept subiect de studiu definim abrevierea ca un mod specific de formare și funcționare a unităților nominative.

Pornind de la înțelegerea faptului că fenomenul abrevierii în limbă este unul activ, care contribuie la îmbogățirea vocabularului limbii atât prin generarea de modele abreviate proprii unei limbi, cât și prin împrumutul de modele din limbile europene moderne, emitem **ipoteza** că abrevierile limbajului dreptului comunitar se constituie în limba română în cadrul unui microsistem particularizat prin elemente distincte, iar localizarea lor, ca supra-traducere / supra-strategie – umbrelă de transfer lingvistic și cultural a informației adaptate la specificul publicului din limba țintă, realizată din limbile sursă engleză și franceză în limba țintă română se produce ca fenomen caracteristic unui limbaj de specialitate. Totodată, urmărim să explicăm felul în care trebuie să se realizeze codificarea și decodificarea abrevierilor atât în cadrul unei limbi, pe baza exemplelor furnizate de limba română, cât și în procesul de traducere din limba sursă (in cazul nostru engleză și/sau franceză) cu adaptarea pentru limba țintă, având ca material de studiu textul juridic al dreptului comunitar. **Materialul de studiu** l-au constituit abrevierile de diferite tipuri structurale și semantice excerptate din textele dreptului comunitar în limbile română (ca limbă țintă), franceză și engleză (ca limbi sursă), inclusiv textul Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova și texte aferente, precum și materiale lexicografice, baze de date juridice și lingvistice în limbile română, engleză și franceză.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea investigației asupra subiectului nostru, am recurs atât la metode de cercetare general-științifice, cât și la unele metode specifice cercetării lingvistice. Punctul de pornire în demersul nostru științific l-a constituit determinarea cadrului teoretico-științific, la care am aplicat metoda studiului bibliografic, consultând lucrările de specialitate ce abordează subiectul abrevierii ca fenomen al limbii, problema limbajului de

specialitate și a celui reflectând dreptul comunitar, precum și subiectul teoriei traducerii, insistând asupra aspectelor mai puțin elucidate ale problemei.

În vederea realizării obiectivelor stabilite, prezenta cercetare a avut drept suport metodologic: metoda descriptivă, prin abordarea descriptivă a fenomenului abrevierii în limbă și analiza sistematică a informațiilor colectate, metodă bazată pe tehnici de cercetare precum observarea, compararea, generalizarea și clasificarea. De asemenea, analiza lexico-semantică a abrevierilor, analiza stilistico-funcţională a abrevierilor utilizate în limbajul dreptului comunitar al limbii române, fiind aplicate și tehnici de analiză componențială și contextuală la analiza datelor obținute. Întrucât studiul a implicat materiale din limbi diferite, lucrarea folosește și o abordare tipologică în spiritul tipologiei subsistemelor, care presupune libera alegere și diferite grade de detaliu ale obiectelor tipologice. În același context, metoda analizei comparative, prin efectuarea unor cercetări comparative între diferite aspecte ale fenomenului abrevierii în limbile română, engleză și franceză, a permis să identificăm similitudinile și diferențele dintre acestea și să le încadrăm în cercetarea evoluției limbii române actuale. Metoda corpusului a presupus abordarea setului de texte ale dreptului comunitar care sunt adunate în bazele de date juridice ale Uniunii Europene, precum și în Jurnalul Oficial al UE.

Noutatea științifică a lucrării rezidă în faptul că s-a realizat un demers multidimensional, în măsură cuprinzător, al abrevierii ca fenomen al limbii și microsistem al limbajului dreptului comunitar, urmărind transpunerea și localizarea lui din limbile engleză și franceză în limba română. **Problema științifică** soluționată în cadrul acestei teze vizează sistematizarea și descrierea microsistemului abrevierii în limbajul dreptului comunitar, fiind identificate tipurile structurale de abrevieri și caracterizată modalitatea formării lor în limba română, relevând specificul semantic al abrevierilor de diferite tipuri structurale și caracteristicile relațiilor lor motivaționale, paradigmatice și pragmatice, precum și particularitățile de localizare a acestui limbaj din limbile engleză și franceză în limba română. Abrevierile sunt caracterizate în lucrarea noastră din punctul de vedere al potențialului lor informațional, al caracteristicilor percepției și reproducerii lor în limbi diferite (pe baza limbilor luate în discuție). Pentru teza de față, a fost realizat un studiu al microsistemului abrevierii în categorii de discurs multilingv bazat pe texte juridice aparținând diferitelor limbi europene de tip flectiv (engleză, franceză și română).

Importanța teoretică a lucrării constă în: 1) evidențierea factorilor care contribuie la abrevierea unităților nominative ale limbii și stabilirea tendințelor în dezvoltarea proceselor de abreviere în limbajul dreptului comunitar; 2) identificarea caracteristicilor de formare a modelelor

structurale de abrevieri, a specificului motivației, paradigmaticii și semanticii abrevierii; 3) definirea abrevierii ca fenomen cu caracter comunicativ-discursiv și interpretarea lui din perspectiva traducerii din limba sursă adaptată vorbitorului în limba țintă.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în faptul că rezultatele pot fi utilizate în practica lexicografică și traductologică: atunci când se elaborează dicționare explicative de neologisme și abrevieri ale limbilor individuale, dicționare bilingve și multilingve de cuvinte noi și prescurtate, dicționare de termeni în diverse domenii de cunoaștere (inclusiv al dreptului comunitar), precum și în predarea și studierea lexicologiei, formării de cuvinte, stilistică practică, traducere în învățământul superior. Caracterul multidisciplinar al subiectului de cercetare îndreptățește părerea noastră că această lucrare poate să constituie un imbold pentru cercetări ulterioare, în care să se dezvolte aspecte particulare ale fenomenului abrevierii.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării noastre au fost diseminate în rapoarte prezentate în cadrul mai multor evenimente științifice (conferințe, colocvii) din perioada 2016-2020, precum: Conferință științifică cu participare internațională dedicată aniversării a 25 de ani de la fondarea ULIM „Limbile-culturi și complementaritatea civilizațională în epoca mondializării” (18 octombrie 2017, Chișinău, Universitatea Liberă Internațională din Moldova); Colocviul științific internațional „Traduction et mondialization” (29 septembrie 2017, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova); Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (edițiile 28-29 septembrie 2016, 9-10 noiembrie 2017, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova); Colocviul Științific cu participare Internațională „De la monem la text: Parametrii lexico-semantici și discursivi” (ediția a IV-a, in memoriam Grigorie Cincilei, cu ocazia aniversării a 90-a de la naștere, 01.12.17, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova); Conferință Științifică cu participare Internațională „Probleme de romanistică și comunicare interculturală” (ediția a II-a, consacrată doctorului habilitat, profesorului universitar Ion DUMBRĂVEANU, cu ocazia aniversării a 80-a de la naștere, 26.01.18, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova); Conferință științifică internațională dedicată aniversării a 55 de ani de la fondarea Facultății de Limbi și Literaturi Străine „Dincolo de frontiere: Rolul limbilor și al literaturilor în crearea unui spațiu valoric comun” (14 martie 2019, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova); a XVIII-a ediție a Simpozionului anual internațional al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice (18–20 septembrie 2019, Filiala din Iași a Academiei Române).

Sumarul compartimentelor tezei

Teza este alcătuită din adnotare în limbile română, rusă și engleză, introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe și CV-ul autoarei.

În **Introducere** sunt descrise actualitatea și importanța temei abordate, gradul de concordanță dintre acestea, preocupările naționale și internaționale referitoare la subiectul tezei noastre, în context inter- și transdisciplinar, sunt prezentate scopul și obiectivele principale ale cercetării, ipoteza pe baza căreia a fost structurată lucrarea, sunt descrise și explicate metodologia de cercetare, importanța teoretică și aplicativă a lucrării, rezultatele diseminate și sumarul compartimentelor tezei.

În capitolul 1 al tezei, **Abrevierile: abordare generală**, se insistă asupra prezentării și definirii conceptului de abreviere, trecând în revistă cercetările efectuate la acest subiect de către lingviștii lumii și cei români inclusiv, precum și rezultatele obținute de aceștia cu referință la diferite aspecte ale fenomenului abrevierii: abrevierea ca modalitate de formare a cuvintelor noi, procedee de abreviere a unităților nominative, funcțiile abrevierii în contextul limbii, cauzalitatea abrevierii ca fenomen al limbii, raportul dintre aspectul formal și cel de conținut al unității lexicale în abreviere; precum și caracteristicile generale ale limbajului dreptului comunitar ca limbaj specializat în care abrevierea se folosește în mod frecvent și masiv; raționamentele care favorizează utilizarea abrevierilor în limbajul comunitar.

Capitolul 2, Caracteristici structurale ale abrevierilor în sistemul limbajului comunitar, determină reperele teoretice fundamentale pentru cercetarea noastră: prezentăm criteriile de clasificare și, respectiv, categoriile de abrevieri identificate în funcție de aceste criterii. La nivelul cel mai general, facem diferența dintre abrevierile care păstrează neschimbat conținutul lexical, dar au o formă sonoră și două forme grafice și se identifică drept abrevieri grafice, pe de o parte, și, pe de altă parte, descriem abrevieri care au două forme grafice (completă și scurtă), dar și două forme sonore, care constituie grupul abrevierilor lexicale. Dintre categoriile de abrevieri lexicale, determinăm în limbajul dreptului comunitar prezența trunchierilor, a siglelor și acronimelor, dar și a diferitelor tipuri onomasiologice de abrevieri. În mod special, ne referim în acest capitol al tezei la Acordul de asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova ca tip al textului comunitar și la categoriile de abrevieri utilizate în acest text.

În capitolul 3, intitulat **Caracteristici funcțional-semantice ale abrevierilor limbajului comunitar**, prezentăm aspecte de interpretare funcțională a abrevierilor în limbă, considerându-le ca unități ale lexicului limbii care se ordonează respectând legile acestuia. Sunt identificate caracteristicile pragmatice ale funcționării abrevierilor, determinându-le drept unități „economice”

lingvistice utilizate în locul formelor complete ale cuvintelor. Abrevierea, având scopul de a crea desemnări mai scurte decât cuvintele / grupurile de cuvinte, nu reprezintă numai o modalitate de economisire a mijloacelor lingvistice, ci se referă la cuvintele /grupurile de cuvinte deja cunoscute participanților la actul de vorbire și asigură înțelegerea comunicării, la care se adaugă un efect expresiv, precum și unul metalingvistic, conativ și / sau fatic. Considerăm că dezvoltarea rapidă a realităților din comunitatea europeană generează variabilitatea continuă în interiorul sistemului de abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar și determină stabilirea de variate relații semantice între abrevieri. Chiar dacă se poate constata pretenția și tendința pentru monosemantismul abrevierilor, care se încadrează în caracteristicile generale ale unui limbaj specializat, așa cum este cel al dreptului comunitar, sinonimia, omonimia, paronimia nu sunt excluse, ele particularizându-se în cadrul aceleiași limbi și între limbile folosite în comunicarea din spațiul european. Referindu-ne la relațiile de sinonimie, omonimie, homoacronimie și paronimie, stabilim specificul de manifestare a acestora între diferite tipuri de abrevieri ale limbajului comunitar, dar și problemele pe care le pun vorbitorilor de limbă perechile sinonimice, omonimice și paronimice de abrevieri.

Capitolul 4 se axează pe **Localizarea abrevierilor în textele comunitare** și prezintă ideile de bază care guvernează înțelegerea procesului de traducere adaptată vorbitorului din limba țintă, a textelor comunitare, printre care procedeele și tehnicile utilizate de traducător în procesul de interpretare a conținuturilor din limba sursă în limba țintă, insistând asupra localizării ca formă aparte de traducere ce presupunea considerarea autorului pentru comunicarea multilingvă într-un cadru pluricultural și orientat totodată. Identificând problemele și provocările pe care le pune traducerea textelor dreptului comunitar, statuăm că acestea sunt generate atât de specificul textului investigat, ca tip aparte cu particularități determinate de natura realităților descrise, dar și de fenomenele de limbă care se urmăresc în relațiile stabilite dintre diferite tipuri de abrevieri. Paronimia și omonimia sunt cele mai dificile de identificat, ele necesitând și atenția maximă a traducătorului. În același compartiment al tezei abordăm textul Acordului de asociere EU- RM din perspectiva modalităților și modelelor de traducere și localizare a abrevierilor în limba română, observând diferența tranșantă dintre abrevieri traduse în limba română și cele împrumutate în forma lor originală din limba engleză, mai rar, franceză.

Lucrarea de față prezintă în final **concluziile generale și recomandările** referitoare la implementarea rezultatelor investigațiilor noastre, precum și **bibliografia** consultată.

Lista de anexe are scopul de a completa și exemplifica informația prezentată în corpul tezei.

ABREVIERILE: ABORDARE GENERALĂ

1. 1. Conceptul de abreviere în viziunea lingviștilor: incursiune diacronică

1.1.1. Abrevierea ca fenomen cultural-lingvistic

Istoria limbilor și a scrierilor (lingvistice) utilizate în lume vorbește despre faptul că abrevierea este un fenomen care însoțește chiar de la bun început activitatea de notare a limbilor prin semne alfabetice. Cauza a fost cea mai simplă – economia de efort în procesul de scriere, economia materialului de scriere, uneori extrem de scumpe în diferite perioade istorice, precum și rapiditatea realizării activității de scriere, sau, cu alte cuvinte, economia de timp.

Printre primele au apărut abrevierile realizate în inscripțiile antice, după care s-au răspândit în manuscrise. Romanii, la început, obișnuiau să prescurteze numele de persoane până la prima literă (C. – Gaius, P. – Publius), iar în continuare – și alte cuvinte folosite pe larg și cunoscute de membrii societății antice: cos.— consul, v. c.– vir clarissimus, „bărbat ilustru" etc.). În timp, procedeul este „organizat" (în măsura în care se poate folosi acest termen), iar abrevierile respectă anumite reguli nescrise. De exemplu, repetarea unei și aceleiași litere desemna numărul plural (coss.— consules, vv. cc.— viri clarissimi) etc. (Anexa 1)

Tehnici similare de abreviere se întâlnesc în papirusurile cursive grecești și în inscripțiile numismatice, iar în textele juridice romane ele abundă, fapt care a dus chiar la alcătuirea listelor (codurilor) de abrevieri (*Notae iuris*) și a unui sistem de reguli referitoare la abrevierea cuvintelor. Listele și sistemele în cauză au fost folosite până în Evul Mediu. Unul dintre aceste sisteme l-au reprezentat cunoscutele semne tironiene care au servit ca bază pentru tahigrafia romană. Acestea, împreună cu alfabetul latin, ajung în perioada medievală în care se utilizează în inscripțiile numismatice și apoi în manuscrise, în special pornind cu secolul al XI-lea și menținându-se până în secolul al XVI-lea inclusiv. În textele mai târzii abrevierile se realizează tradițional prin sincopare, dar mai des prin combinații de litere (despre acest fenomen am discutat și în V. Popa (2017).

Odată cu apariția literelor cursive grecești și latine, au apărut și semne distincte speciale care să marcheze silabele, consoanele / vocalele duble și chiar cuvintele întregi. În manuscrisele grecești se observă prezența masivă a semnelor de acest fel, dintre care o parte trec în edițiile tipărite ale scriitorilor greci din care au dispărut abia în perioada contemporană. De aceea în gramaticile vechi ale limbii grecești se pot găsi listele abrevierilor utilizate. Metoda de abreviere prin contractare – adică prescurtarea cuvântului cu ajutorul silabelor/ literelor inițiale și finale –, era utilizată de greci în mod special pentru scrierea cuvintelor sacre – *nomina sacra*: de exemplu, θς pentru θεός

(„divinitate”). Romanii au împrumutat acest sistem și l-au extins în utilizare, aplicându-l inclusiv pentru noțiunile și cuvintele obișnuite: (frs – fratres, „frate”, gra – gratia, „recunoștință”). În scrierea cursivă romană se vor utiliza practic toate tipurile de abreviere cunoscute până atunci, de unde se răspândesc rapid în Evul Mediu, cu preponderență în disciplinele juridice, medicale și teologice (pentru diferite aspecte ale abrevierilor utilizate în scrierea romană a se vedea C. Petolescu (2001)).

Prezente în anii următori, abrevierile au simplificat scrierea, au redus spațiul alocat scrierii și materialele pe care s-a scris, precum și a economisit din efor fizic și financiar inclusiv. Pe parcursul a diferite perioade istorice, și cu referire la diferite limbi, s-au alcătuit liste / codexuri / dicționare generale și speciale care au încercat să ordoneze multitudinea de abrevieri folosite sistematic sau ocazional într-o limbă sau alta. Adriano Cappelli, de exemplu, a sistematizat, la 1912, 14 000 de abrevieri, adunându-le într-un *Lexicon abbreviaturarum* (Cappelli 1928). Odată cu ordonarea cunoștințelor referitoare la limbă în general și la scriere în mod special, abrevierile au început să fie abordate dintr-o perspectivă științifică, lingvistică în mod aparte, dar și antropologic-filosofică totodată.

1.1.2. Abordarea abrevierii în lingvistica mondială

Premisele de la care pornesc marea parte a studiilor lingvistice contemporane fac referință la condițiile de existență a omului într-o lume nouă. Viața cotidiană curge într-un ritm tot mai rapid, astfel încât ea nu mai acordă timp material pentru a scrie sau chiar a pronunța în întregime anumite cuvinte ori grupuri de cuvinte, în special dacă acestea se repetă în același interval de vorbire. Faptul îl obligă pe scriitor sau vorbitor să recurgă, în exprimarea ideilor sale, la diferite abrevieri sau chiar semne care se compun din litere inițiale, cunoscute de tehnicieni, dar ignorate de publicul larg, pentru care acestea reprezintă de cele mai multe ori adevărate enigme.

Apariția termenului „abreviere” (lat. *brevis* - „scurt”) se referă la Evul Mediu, când acest fenomen, așa cum am menționat și mai sus, era deja în măsură de răspândit (Levy-Bruhl 1938; Leeuw 1940; Demseiff 1925). Dezvoltarea vertiginoasă a domeniilor științei și tehnicii de la sfârșitul secolului XVIII provoacă și o creștere cantitativă considerabilă a abrevierilor în limbile europene. Începe formarea terminologiilor pentru domenii ale științei și tehnicii, iar abrevierile ocupă un loc semnificativ în aceste limbaje. Sunt introduse abrevieri internaționale permanente, acum cunoscute și familiare oamenilor din diferite țări. Acestea includ, de exemplu, măsurile de bază ale greutății, lungimii și altele, or sistemul metric de măsuri a apărut la sfârșitul secolului XVIII: bine-cunoscutul

cm (centimetru), km (kilometru), m (metru), kg (kilogram), t (tonă) și multe altele. În același mod, au fost desemnate punctele cardinale: E, S, N, V – est, sud, nord, vest, precum și direcțiile vântului: SE, ESE – sud-est, est-sud-est etc. Tabelul chimic reflectă elementele lui Mendeleev folosind, de asemenea, literele inițiale pentru diferite substanțe chimice: Na (natriu), A1 (aluminiu), C (cuprum) și altele. Abrevierile devin utilizate pe scară largă la desemnarea diverselor dispozitive, instalații, mărci de autobuze și mașini, medicamente, în medicină, tipuri de arme, mărci de aeronave și echipamente militare (o tradiție care a supraviețuit până în zilele noastre). De exemplu: DOC (desoxicorticosterona), RUS (Rusia), H (Ungaria) – pentru a arăta țara de origine, mărci de automobile: VW (Volkswagen), KAMAZ, tehnică militară: HA (helicopter-amfibie), IA (întrerupător automat), mărci de aeronave: TU, IL, AN etc. Multe abrevieri pot fi găsite în descrierile tehnice ale dispozitivelor, mașinilor-unelte, motoarelor, pompelor și altor mașini și mecanisme, în manuale și instrucțiuni pentru funcționarea, îngrijirea și întreținerea lor.

În secolele XVIII – XIX încep să fie abreviate denumirile de organizații, diverse firme, sindicate, fiind folosite literele inițiale ale frazelor corespunzătoare care au fost utilizate în funcție de nume proprii. Dintre cele mai timpurii amintim: P.L.M. (Paris, Lyon, Mediterranee) – Compania feroviară Paris, Lyon, Mediterana și C.I.C.R. (Comite International de la Croix Rouge) – Comitetul internațional al Crucii Roșii, format în 1863.

Fiecare zi atestă crearea și punerea în uz de noi abrevieri, de diferite categorii (conform statisticilor, numai pentru limba rusă, portalul sokr.ru – http://www.sokr.ru –, cel mai mare dicționar de abrevieri ale limbii ruse, înregistrează utilizarea zilnică a cel puțin treizeci de abrevieri noi), iar autorii nu totdeauna reușesc să le dea și semnificația, cel puțin o singură dată. In 1972, ziarul *Le Soir*, făcea o referință categorică la enciclopedia *Quid* care consacra abrevierilor șase pagini, enumerând și plasând alături abrevieri de tipul – *Bic*, prin care se putea înțelege și *Batalion de infanterie colonială*, dar și *Beneficii industriale şi comerciale, B.C.*, care poate fi și *Consiliul Britanic* (engl. *British Council*), însă totodată și *Înainte de Christos* (engl. *Before Christus*) etc. (apud Gehenot 1975, p. 271). Brahigrafia, înțeleasă mai mult doar ca scriere prescurtată[1], decât scriere prescurtată cu semne speciale, devine la un moment dat o modă, mai ales în textul scris. Siglele, trunchierile, acronimele și alte tipuri de abrevieri invadează deopotrivă textul în forma lui grafică, precum și actul de vorbire produs și în formă orală. A fi înțeles de cel căruia te adresezi este

[1] Conform DEX - (Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", 2009) BRAHI-₁ „scurt, îngust". gr. *brakhys* „scurt" fr. *brachy-* engl. *id.,* germ. *id.*, it. *brachi-* > ro. *brahi-*. ~grafie (v. -grafie), s. f., stenografie* STENOGRAFÍE s. f. Sistem de înregistrare rapidă a vorbirii cuiva cu ajutorul unor semne convenționale. – Din fr.sténographie.

o regulă fundamentală a comunicării reușite. Iar din această perspectivă, studiul limbii are misiunea de a se identifica și cu claritatea și umanitatea, „interpretând și traducând" textul în modul în care acesta să devină inteligibil receptorului actului de comunicare.

Lingvistică europeană abordează, așadar, diferite aspecte ale abrevierilor, mare parte din studii axându-se pe considerații lexicale și lexicografice, morfologice, semantice, stilistice și, mai nou, pragmatice. Dat fiind că acestea relevă particularități la nivelul diferitor tipuri de abrevieri, propunem în continuare o sistematizare a studiilor elaborate în lingvistica europeană, în special în cea engleză, franceză, rusă, după care va urma și incursiunea în lingvistica românească, acestea constituind un punct de pornire important pentru cercetările noastre.

Referitor la siglă, *Dicționarul de termeni lingvistici* propune următoarea definiție: SÍGLĂ s. f. (cf.fr. *sigle,* lat. *sigla*): prescurtare convențională formată din litera inițială sau din grupul de litere inițiale folosite în inscripții, în manuscrise etc. pentru a evita cuvintele sau titlurile prea lungi, ca, de exemplu, *ArhO* (Arhivele Olteniei), *RRL* (Revue Roumaine de Linguistique), *SG* (Studii de gramatică) etc. (Dobridor 1998). Văzută ca subiect general de discuție, vizavi de siglă se pot menționa lucrările cercetătorilor Marie-Françoise Mortureux (Mortureux 1994), care descrie în detaliu diferite tipuri de sigle întâlnite în limba franceză; Patrice Cartier, care se referă în mod special la semantica siglelor ce demonstrează, luate împreună, un limbaj aparte (Cartier 2009), Georges Himelfarb, care face un efort de reorganizare a opiniilor existente vizavi de distincția între sigle ca atare și acronime, pe care le tratează din varia perspective (Himelfarb 2002), Jaqueline Percebois care studiază viața și funcționalitatea siglelor în limbile franceză și engleză, cu referire specială la limbajul economic (Percebois 2001).

Distincția primară între *sigle* și *acronime* se referă la faptul că aceasta se poate pronunța în manieră nesilabică, în timp ce acronimele derivă din siglele care se pronunță ca un cuvânt întreg. Conform Dicționarului de termeni lingvistici, ACRONÍM s. n. (< fr. *acronyme*): cuvânt format din prima sau din primele litere ale cuvintelor care compun o sintagmă, o expresie, un titlu etc., ca în *O.Z.N.* (Obiecte zburătoare neidentificate) (Dobridor 1998). În uzul curent există tendința de suprimare a punctelor în întreaga siglă: CIA, FBI, FMI, LGBT, EJP, PMU etc. Se întâmplă însă că anumite abrevieri să fie considerate deopotrivă fie sigle, fie acronime potrivit grupurilor sociolingvistice distincte, în conformitate cu locutorul sau conform circumstanțelor aceluiași locutor: PIB este pronunțat [pib] în Franța, dar [p-i-b] în Valonia (Belgia), ONU se poate pronunța și în manieră alfabetică sau silabică, în funcție de vorbitori sau chiar de același vorbitor.

Acest tip de abrevieri au suscitat atenția a numeroși lingviști printre care grupul alcătuit de Theys S., Ferrandez J.C., Duez D., Richaud C. și Bouchet J.Y., care fac o trecere în revistă a acronimelor potrivite diferitor perioade de dezvoltare a limbii franceze (Theys et al. 2004); K. Hölttä cercetează acronimia în contextul limbajului jurnalistic belgian, abordându-le din perspectivă semantică și stilistică (Hölttä 2006); echipa pe care o creează J. Heinecke, G. Smits, C.Chardenon, E. G. De Neef, E. Maillebuau și M. Boualem elaborează o platformă inteligentă pentru interpretarea fenomenelor limbii, una dintre problemele asupra cărora se apleacă cercetătorii fiind abrevierile și în varianta lor acronimică (Heinecke et al. 2008) și alții.

În lingvistica anglo-saxonă unii autori precum R. H. Copperud (1970), J. H. Janis (1977), J. Howard (2000) consideră la fel că acronimele pot fi diferențiate de alte abrevieri după maniera lor de a fi pronunțate ca un cuvânt întreg. Cercetătorii remarcă totodată că dicționarele nu rețin această distincție, tot așa cum nu o fac și utilizatorii.

În studiul *Trade Name Creation* (Praniskas 1968) apare diferența între acronimele văzute ca inițialisme (engl. initialisms), care constau din literele inițiale pronunțate cu numele literelor și cuvinte acronime (propriu-zise, n.n.) care sunt pronunțate ca un cuvânt. Între altele, autorii consideră termenul inițialism ca fiind un cuvânt mai vechi decât lexemul acronim, chiar dacă este mai puțin cunoscut publicului general și folosit pentru un sens mai îngust al noțiunii de acronim.

R. W. Burchfield stabilește că limitarea termenului cunoscut mai puțin de publicul larg determină utilizarea celui de acronim care se aplică adesea abrevierilor care sunt mai familiare, dar nu sunt pronunțate ca un cuvânt: EC (European Community, ro. – Comunitatea Europeană), FBI (Federal Bureau of Investigation, ro. – Biroul Federal de Investigații), sau VCR (videocassette recorder). Asemenea fenomene sunt desemnate prin termenul inițialism (Burchfield 2004). Alți cercetători iau în considerare aplicarea noțiunilor în discuție la diferite domenii, cum ar fi, de exemplu, cel al medicinii (Staanbrook et al. 2006).

Discuțiile referitoare la abrevieri în lingvistica rusească poartă un caracter aplicativ, autorii relevând particularități fonetice, lexicale și morfologice ale abrevierilor. În acest sens se pot cita V.N. Musatov care generalizează caracteristicile abrevierilor în măsura în care acestea să fie ușor asimilate de cei care studiază limba rusă (Мусатов 2012); A.V. Superanskaja, N.V. Podolskaja, N.V. Vasilieva care tratează procedeul abrevierii ca modalitate de creare a termenilor noi în diferite domenii (Суперанская et al. 2012), precum și grija de a alcătui surse electronice disponibile în acces liber cu tălmăciri referitoare la comportamentul morfologic al abrevierilor în limba rusă (a se vedea, de exemplu, și portalul SOKR.ru, citat mai sus). De menționat că cercetătorii ruși fac diferență între

acronimele de tipul Газпром (Gazprom), – Газовая промышленность (Gazovaya promyshlennost, ro – industria gazului), deci abrevieri alcătuite din părți ale cuvintelor; СМИ (SMI, средства массовой информации, sredstva massovoy informatsii, adică mass media), ceea ce exemplifică acronimele, la fel ca și ГУЛаг (GULag, Главное управление лагерей, Glavnoe upravlenie lagerey, ro. – administrația centrală a ocnelor), dar cu o componență diferită; precum și de tipul КГБ – «ка-гэ-бэ», pe care o consideră o abreviere propriu-zisă.

1.1.3. Lingvistica românească despre fenomenul abrevierii

În lingvistica românească, printre primii cercetători care se ocupă de abrevieri sunt celebrii lingviști Sextil Pușcariu și Teodor Naum. În lucrarea *Îndreptar și vocabular ortografic*…, apărută în anul 1932, respectivii autori propun o listă cu cele mai uzuale abrevieri, printre care unități de măsură, indicații bibliografice, formule de adresare (Pușcariu, Naum 1932). Sextil Pușcariu își continuă gândurile referitoare la abrevieri în *Limba română,* vol I, *Privire generală* (editată în anul 1940), oprindu-se la abrevierea pronumelui care generează numelor hipocoristice (de tipul: Nae < Nicolae, Veta < Elizaveta) și care condiționează abrevierea numelor comune de tipul: naș < nănaș, tușă < mătușă (Pușcariu 1940).

Ilustrul savant român Iorgu Iordan oferă mai multă atenție abrevierilor inițiind o discuție referitoare la diferite aspecte ce le caracterizează. Iorgu Iordan se pronunță în câteva rânduri asupra problemei abrevierilor și le amintește în diferite lucrări. Dintre acestea, cele mai importante gânduri remarcăm în *Gramatica limbii române* (Iordan 1937, p. 51-53), în care, supunând discuției lista de abrevieri alcătuită de Sextil Pușcariu, se expune asupra ortografiei lor; în *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor”* (Iordan 1956, p. 246-248) interpretează abrevierea ca procedeu internațional de formare a cuvintelor. Exemplele pe care le discută Iorgu Iordan reprezintă denumiri ale organizațiilor, societăților, asociațiilor din perioada interbelică și beneficiază de o abordare inedită – autorul le cercetează sub aspect gramatical, relevând modul de articulare, cel de formare; le tratează în calitate de „produse lingvistice comerciale” și chiar arată influențele altor limbi în formarea abrevierilor românești. Constatările pe care le-a făcut Iorgu Iordan vor fi reluate și dezvoltate mai târziu de o serie de lingviști, printre care Vlad Vrancea (1949), Ion Brăiescu (1958) sau Halina Mirska (1959).

Fulvia Ciobanu, în lucrarea *Scrierea cuvintelor compuse*, se interesează de aspecte de ortografie și de structură ale abrevierilor și stabilește trei tipuri de compuse din abrevieri: alcătuite

din inițiale, din reuniunea inițialelor cu începutul cuvântului următor sau din reuniunea începutului cuvintelor și dintr-un cuvânt întreg și alte elemente (Ciobanu 1958).

Lingvista Luiza Seche stabilește că în limbă există două tendințe: una este legată de economia și caracterul neutru al exprimării ce se manifestă prin elipse și abrevieri, cealaltă se opune primei și vizează exprimarea „umflată", „încărcată" prin clișee. Ambele tendințe acționează uneori în detrimentul corectitudinii și al clarității exprimării, constată cercetătoarea (Seche 1959). Asupra abrevierilor greoaie, de neînțeles și chiar redundante, care deteriorează limba, se va pronunța și Dimitrie Macrea, în studiul său *Lingvistică și Cultură* (Macrea 1978).

Constantin Maneca, cercetând terminologia științifică și tehnică actuală, interpretează abrevierea ca procedeu de formare a cuvintelor compuse (Maneca 1959), iar V. Danteș și M. Brânzan pun în discuție proveniența abrevierilor, semnalând particularitățile lor de structură și modalitatea de creare, accentuând că eufonia este un motiv întemeiat pentru ordonarea elementelor în cadrul abrevierilor (Danteș, Brânzan 1960). Tot de terminologia pe care o implică abrevierea se va ocupa și Teodor Hristea, care discută despre trunchiere sau fragmentare în articolul *Trunchierea cuvintelor* (Hristea 1981), la fel ca Elena Carabulea în studiul *Aspecte ale trunchierii în limba română* (Carabulea 1983).

Efortul conjugat al cercetătorilor care mai devreme abordau diferite aspecte ale problemei pe care o examinăm se remarcă în Tratatul Academiei *Formarea cuvintelor în limba română,* vol. I *Compunerea*, elaborat de Institutul de Lingvistică de la București, sub redacția acad. Alexandru Graur și Mioara Avram. În această lucrare, autoarele Fulvia Ciobanu și Finuța Hasan reușesc o prezentare mai amănunțită a abrevierilor, ghidându-se de ideea expusă de Mioara Avram că, drept procedeu de formare a cuvintelor, compunerea poate consta în: compunere (propriu-zisă – n.n.), scurtare, trunchiere sau fragmentare și, în unele situații, derivare (Ciobanu, Hasan 1970).

Cercetătoarele stabilesc că, grosso modo, procedeul abrevierii se aplică numelor, astfel, în capitolul „Substantive compuse din abrevieri" (ibidem, p. 151-165), Fulvia Ciobanu și Finuța Hasan, menționează Silvia Pitiriciu, „reorganizează datele cunoscute la momentul respectiv despre abrevieri: elementele componente (litere inițiale sau fragmente de cuvinte, elemente de compunere sau prefixe combinate fie numai între ele, fie cu cuvinte întregi); procedeul care presupune elementele alcătuitoare și îmbinarea lor; probleme de topică și de decodare" (Pitiriciu 2004, p. 21).

Comportamentul abrevierilor în procesul de comunicare, rolul și importanța pe care o au acestea în asigurarea condițiilor de succes a comunicării, sunt evidențiate în *Limba română contemporană,* vol. II, *Cuvântul*. Autorii Ion Coteanu și Angela Bidu-Vrânceanu descriu cauzele

extralingvistice care au determinat apariția abrevierilor în limbă și se pronunță asupra importanței lor (Coteanu, Bidu-Vrânceanu 1985, p. 151-165).

Cercetătoarele Maria Dumitrescu și Aurelia Surjicov vor enunța o inițiativă importantă cu referire la abrevieri (Dumitrescu, Surjicov 1987). Argumentând necesitatea de alcătuire a unui dicționar de abrevieri care le va inventaria pe cele cunoscute până acum în limba română, autoarele pun la dispoziție materialul lingvistic al literelor A, B și C în calitate de model pentru viitoarea lucrare, rămasă, regretabil, în proiect. Mai târziu, Aurelia Surjicov va reveni la aspecte de omonimie semantică pe care le demonstrează abrevierile, stabilind că aceasta se manifestă la nivelul siglelor formate în limba română, dar și în relație cu cele împrumutate din alte limbi (Surjicov 1995).

O serie de autori se pronunță referitor la criteriile de clasificare ale abrevierilor și taxinomiile rezultate. Printre aceștia citățm pe Dumitru Bejan (1989), Iancu Fischer (1989), și pe Mioara Avram cu aspecte neelucidate de lingviștii anteriori (Avram 1995). De fapt, lucrarea Mioarei Avram *Ortografia pentru toți (30 de dificultăți)*, prin capitolul *Abrevierile,* este considerată de specialiști ca reprezentând un fundament important în relevarea abrevierilor ca fenomen lingvistic, descrise din punctul de vedere al structurii și tipologiilor lor. Un aspect de reținut în această analiză îl prezintă corectitudinea utilizării lor în limba română, autoarea discutând greșelile frecvente pe care le comit vorbitorii atunci când utilizează diferite tipuri de abrevieri și motivează aceste abateri, formulând recomandările de rigoare pentru ca erorile să fie evitate. Mioara Avram revine la problema abrevierilor apărute masiv în limba română pe parcursul ultimilor ani și remarcă elementele neromânești, care adesea complică raportul dintre scriere și lectură, iar în consecință, și procesul de decodificare (Avram 1990).

O importantă contribuție la elucidarea diferitelor aspecte pe care le relevă abrevierile în limba română o are Silvia Pitiriciu, care investighează fenomenul sub aspect ortografic, morfologic, semantic, pragmatic și stilistic, precum și le organizează în dicționare speciale și generale (Pitiriciu 1998, 2004, 2009).

În concluzie, subliniem faptul că fiecare dintre autorii citați de noi în acest compartiment, dar la fel și cei care nu au fost amintiți aici, și-au adus contribuția la relevarea abrevierilor din varia puncte de vedere dar, în același timp, deschid noi perspective pentru investigații cu referire la acest subiect. Constatările autorilor în parte demonstrează deschiderea acestui compartiment din lexicul limbii în general, și a celei române în particular, ajutându-ne să stabilim cu un grad înalt de certitudine stadiul actual de cunoaștere a fiecărui aspect pe care le comportă abrevierile, dar mai ales, ce nu se cunoaște cu referire la ele, ce probleme pun utilizatorii lor în limba scrisă și vorbită,

care sunt elementele de progres în cunoașterea lingvistică și cum se manifestă evoluția domeniului. Acestea, la rândul lor, permit trasarea obiectivelor vizavi de clarificarea elementelor necunoscute și proiectarea cercetărilor ulterioare.

1.2. Aspecte ale teoriei abrevierii: percepte, concepte, probleme

1.2.1. Teoria abrevierii în limbă – considerente generale

Autorii care se ocupă de abreviere ca fenomen lingvistic afirmă de comun acord că abrevierea unităților limbii se remarcă drept una dintre metodele uzuale de creare a unităților nominative. Diverși factori extralingvistici și intralingvistici pun presiune pe vorbitorul care, la rândul său, își accelerează tendința de reducere a cuvintelor. Un fenomen similar este observat în marea parte a limbilor investigate, dezvăluind atât asemănări, cât și diferențe în modurile de manifestare. În ultimele decenii, studiile de specialitate și corpusurile de abrevieri (cum ar fi, de exemplu, IATE) demonstrează că numărul de abrevieri în limbile europene de largă circulație (cum ar fi engleza, franceza, germana, rusa, româna) a crescut considerabil, la fel ca frecvența utilizării lor. Intensitatea și complexitatea fenomenului determină și interesul pentru specificul creării abrevierilor în limbi organizate diferit, cu particularități variate de conceptualizare și motivare a unităților de limbă.

Natura multiaspectuală a problemei abrevierii condiționează variabilitatea și multitudinea modalităților de interpretare a acesteia. De exemplu, pe de o parte, lingvistul rus D.I. Alekseev formulează postulate generale și definește o latură a sistemului lingvistic care se aliniază la școala lingvistică de la Praga, și anume: sistemul nu poate funcționa decât datorită unor proprietăți ca stabilitatea și transparența sau „dimensiunea” modelului lingvistic, care, la rândul lor, sunt dezvoltate în procesul de funcționare a unităților individuale ale limbii, care le și organizează într-un sistem (Алексеев 1979, p. 208-211). Pe de altă parte, cercetătorii se concentrează asupra aspectelor particulare, dar nu mai puțin importante, ale modului de manifestare a abrevierii în cadrul sistemului limbii: problemele tipologiei abrevierilor și stabilirea unor criterii pentru a distinge cuvintele abreviate complex de derivatele formate prin afixare; trăsăturile structural-semantice, funcționale, pragmatice și cognitive ale abrevierilor; natura semiotică și lingvistică a acestora, precum și alte tipuri de condensare semantică și formală a unităților lingvistice; aspecte derivativ-nominative ale

abrevierii (cum ar fi examinarea caracteristicilor formării și funcționării unităților derivate din cuvinte prescurtate) etc.

În sistemele de formare a cuvintelor în diferite limbi, care se identifică prin structură gramaticală diferită, abrevierea ocupă un loc aparte. Limbile europene flexionare (cum ar fi cea engleză, germană, franceză, româna etc.) demonstrează un potențial sporit de formare a cuvintelor după modelul abrevierii și, variind în funcție de gradul de dezvoltare a sintetismului și/ sau a analitismului, prezintă oportunitatea de a urmări natura influenței structurii gramaticale asupra particularităților de formare și tipurilor de creare a abrevierilor (a se vedea, de exemplu, încercarea de descriere realizată de lingvista rusă Marina Yarmashevich (Ярмашевич 2004). Cercetătorii menționează că diversele unități abreviate sunt identificate în marea parte a limbilor lumii, alcătuind o limbă universală. Găsim cel mai mare număr de abrevieri în dicționarele de abrevieri ale limbii engleze (susține Borisov V.V. încă în anul 1972) și numărul lor este în creștere continuă.

Procesele legate de abrevierea cuvintelor, care se dezvoltă în limbile europene de largă circulație sunt luate în considerare în legătură cu mai multe aspectele esențiale ale problemei cuvântului: cea a sensului cuvântului, problema semantizării formei interne a cuvintelor, relațiile lor paradigmatice, motivaționale și derivaționale, condiționarea informațională și discursivă. În abordarea tendințelor de abreviere în limbile europene analizate, apare contrapunerea cuvântului-lexem ca unitate a sistemului și a cuvântului utilizat în actul de vorbire (Виноградов 1972). O asemenea abordare face posibilă distincția dintre abrevierile consacrate în sistemul limbii și abrevierile care apar ocazional în vorbire, și, prin urmare, nu devin fapte ale limbii. Totodată, perspectiva facilitează urmărirea celor mai productive moduri de fixare în sistemul limbii a abrevierilor care funcționează în vorbire, în funcție de specificul unei anumite limbi și cunoștințe sau reprezentări culturale de fond ale poporului purtător de o anume limbă.

Acceptată de lingviști ca parte a teoriei formării cuvintelor, teoria abrevierii provoacă în continuare discuții. Majoritatea autorilor tind să recunoască prescurtarea lexemelor ca fiind una dintre modalitățile prin care în limbă se formează cuvinte noi, dar, în același timp, pentru a numi ca atare acest proces, lingviștii folosesc și alte noțiuni, cum ar fi „crearea de cuvinte” (în limba rusă - «словотворчество»). Lingvistul rus V.V. Borisov, referindu-se la abreviere, susținea că: „неправильно думать, что слова, образованные с использованием аббревиации, «творятся», «придумываются», «создаются искусственно», в то время как другие, обычные слова

появляются, так сказать, "естественным путем"" (Борисов 1972, p. 153)[2]. Mai degrabă, împărțirea cuvintelor noi în „artificiale" și cele „obișnuite" ar trebui să fie recunoscută ca fiind artificială, opinează același autor. Or, este deja axiomatică ideea că toate neologismele, fără excepție, pot fi create numai pe baza materialului lexical și gramatical deja existent și în conformitate cu anumite legi pe care le are formarea de cuvinte și care se pot manifesta în moduri diferite în diferite metode de formare a cuvintelor, cu respectarea principiilor generale ale dezvoltării limbajului. Sistemul de formare a cuvintelor este în continuă evoluție, suferind modificări în timp. Lexicul și, implicit, formarea cuvintelor răsfrânge întotdeauna schimbarea, reflectând realitatea din jurul nostru. Progresul științei în secolul XIX, revoluția științifică și tehnologică a secolului XX, computerizarea și comunicarea interculturală în secolul XXI, necesitatea nominalizării obiectelor lumii înconjurătoare a provocat apariția și dezvoltarea unui număr mare de abrevieri, trunchieri, reduceri, segmentări și alte forme de prescurtare a unităților de limbă. Se poate spune că urmărim o „perfecționare" a abrevierii ca metodă de formare a cuvintelor noi în limbă. Apariția de noi modalități de formare a cuvintelor duce, la rândul său, la dezvoltarea limbii.

Totodată, subliniind legalitatea abrevierii ca mod de formare a cuvintelor, trebuie recunoscut faptul că elementul subiectivității în acest caz este mult mai mare decât în alte metode. Îi dăm dreptate lingvistului D.I. Alekseev, care a susținut că: «аббревиатурный способ словообразования - самый субъективный, самый искусственный среди всех способов, известных языку. С этим связаны многочисленные особенности аббревиации: пробы и ошибки при создании названий, вариативность и окказиональность, интенсивность диахронических изменений, подверженность регламентации, слабая национальная закрепленность и свободная проницаемость и т.д. и т.п.» (Алексеев 1970: 72-73)[3]. Abrevierea interacționează cu alte moduri de formare a cuvintelor, iar acest lucru sugerează că, în calitate de procedeu creativ, abrevierea este inclusă în sistemul de formare a cuvintelor.

Lingviștii califică diferit abrevierea ca mod de formare a cuvintelor. Unii cred că ar trebui considerată ca un tip de compunere (bazat pe alipirea temelor), și, astfel, numesc abrevierile *cuvinte complexe*. Doar că, în cazul în care tema cuvântului se transformă (abreviază) într-un singur fonem (o literă), ar trebui recunoscut faptul că un fonem separat are planul său de conținut – lucru

[2] „Nu e corect a crede că cuvintele formate prin abreviere „sunt create", sunt inventate", „sunt alcătuite artificial", în timp ce alte cuvinte obișnuite apar, ca să spunem așa, „într-un mod natural" (trad. n.)

[3] „Formarea cuvintelor prin abreviere este cea mai subiectivă, cea mai artificială dintre toate metodele cunoscute de limbă. Aceasta determină numeroase particularități ale abrevierii: probe și erori atunci când se creează nume, variabilitate și ocazionalitate, intensitatea modificărilor diacronice, susceptibilitatea reglării, etanșeitate națională slabă și permeabilitate liberă etc. etc." (trad. n.)

imposibil și contrar legilor de bază ale limbii. E mai plauzibilă ideea că abrevierea constituie un mod specific de formare a cuvintelor, cu ajutorul cărora sunt create cuvinte noi cu o structură aparte. În context, Silvia Pitiriciu face diferență între abreviere ca procedeu general de reducere grafico-fonetică aplicabil tuturor unităților lexicale, generând unități lexicale care sunt simțite ca neologisme (Pitiriciu 2004, p. 45) și abrevierea ca un simplu mecanism de reducere grafică și privește abrevierile propriu-zise, înțelese ca produsul procesului (ibidem). De menționat că lingvistica rusească utilizează noțiuni distincte pentru aceste două modalități de înțelegere a abrevierii, chiar dacă și acestea în discuție: *аббревиация* vs *аббревиатура*. Prin analogie, și dat fiind că, în limba română, noțiunea *abreviație* este una deja folosită pentru limbajul muzical[4], desemnând și acolo elementele rezultate în urma procesului de abreviere, se poate face respectiva distincție, pe care o încercăm în teza noastră, între *abreviere* ca proces și *abreviație / abrevieri* ca produs al procesului, adică unitatea de lexic nou formată în procesul de abreviere. Raționamentul nostru pentru această distincție terminologică este axat pe ideea de diferențiere clară, în cadrul textului nostru, a acestor două fenomene diferite, fără pretenția ca diferențierea în cauză să fie marcată în lucrările de specialitate.

1.2.2. Noțiuni de bază ale teoriei abrevierii

După cum arată practica cercetării, problemele terminologiei în știința limbajului sunt unele dintre cele mai greu de abordat. Lipsa de echivoc în această privință îngreunează investigațiile științifice deopotrivă cu descrierea rezultatelor obținute. Un exemplu elocvent îl constituie și termenii utilizați în legătură cu abrevierile. Literatura de specialitate atestă, în această privință, termeni ca: abreviere și abreviație (examinate și mai sus), acronim, aferează, apocopă, alfabetism, brahigrafie, brevilocvență, elipsă, fragmentare, inițialism, (pre)scurtare, reducere, segmentare, suprimare, siglă, trunchiere etc. Pentru comparație, în lingvistica franceză pentru diferite aspecte ale abrevierii se folosesc noțiunile: *abréviation, mot abrégé, les abrégés, sigles, troncation, mot tronqué, troncatures, syncope, apocope, aphérèse, contraction, ellypse, acronyme, mot alphabétique, mot court, ellypse totale, ellypse partielle, alphabétisme*; în lingvistica engleză se operează cu termenii: *abbreviation, abecedism, acronym, alphabetic word, anagram, blend, clipping, contraction, curtailment, elliptical word, incomplete compound, initialism, logogram, protogram, shortening, stumpword, trunkword*; cea germană folosește termenii: *Abkurzung,*

[4] Conform Dicționarului de termini muzicali (2010), **abreviații** (< it. abbreviare „a prescurta”), cuvinte și semne convenționale întrebuințate pentru simplificarea scrierii muzicale [v. notație (1)], în scopul economisirii spațiului folosit de o partitură* și pentru ușurarea lecturii.

Abbreviatur, Akronym, Buchstabenwort, Initialwort, Klammerwort, Klappwort, Kurzwort, Sparzeichen; iar în lucrările autorilor ruși se atestă *сокращение, сокращенные единицы, сокращенные слова, сложносокращенные слова, усечения, усеченные единицы, усеченные слова, частично-сокращенные слова, аббревиация, аббревиатуры, контрактуры, стяжение, акронимы, эллипсис*.

Discrepanța terminologică este observată în lucrările autorilor străini, dar și în cele ale lingviștilor autohtoni. Analiza literaturii științifice românești și de peste hotare arată că noțiunile (primare) de (pre)scurtare, abreviere și reducere, sunt interpretate de oamenii de știință în moduri diferite. Nu există încă o definiție clară a ceea ce ar trebui înțeles prin prescurtare și abreviere. Cu privire la această problemă, există mai multe puncte de vedere pe care ni le propunem să le elucidăm.

Termenii „prescurtare" și „abreviere" sunt folosiți ca sinonime absolute. Prin „prescurtare", în sens larg, se înțelege orice versiune a procesului de scurtare grafică sau fonetică a unui cuvânt (unități lexicale) sau a unei fraze – indiferent dacă unitatea lexicală se reduce la literele inițiale, silabe individuale în diferite combinații, primul cuvânt complet și partea prescurtată a celui de-al doilea etc., adică indiferent de structura ei și caracterul unității rezultate. De precizat însă, că în lingvistica românească termenul „(pre)scurtare" are sens, și, respectiv, utilizare mai extinse, fapt care admite, în unele contexte, polisemia lui pentru definirea fenomenelor de limbă diferite. Or, prescurtare este si acțiunea de rezumare a unui text[5], și cea de abreviere a unui cuvânt sau a unei sintagme. Din această cauză este mai puțin recomandabil pentru desemnarea abrevierii în sensul pe care-l utilizăm noi.

Referitor la natura lingvistică a conceptului de abreviere, trebuie de spus că termenul *abreviere* este utilizat în limbajul curent al limbii române și în terminologia lingvistică cu accepția generică de prescurtare a unui cuvânt sau grupă de cuvinte, fie că e vorba despre acțiunea propriu-zisă, fie că de rezultatul ei. Gheorghe Constantinescu-Dobridor, în *Dicționar de termeni lingvistici* (DTL 1998) fixează o definiție, în principiu, general acceptată și pe care o întâlnim la cei mai mulți cercetători ai fenomenului: ABREVIÉRE s. f. (< *abreviá* < lat. și it. *abbreviare*): acțiunea de prescurtare, în vorbire sau în scris, a unui cuvânt sau a unui titlu prin litera inițială sau printr-un grup de litere, în vederea ușurării vorbirii sau a lecturii; rezultatul acestei acțiuni. Se abreviază termenii în matematică, fizică, chimie, numele unităților de măsură, numele de persoane, numele punctelor

[5] Prescurtare sf [At: HELIADE, PARALELISM, II, 41/26 / Pl: ~tări / E: prescurta] 1 Rezumare a unui text Si: (îvr) prescurtătură (1). 2 (Ccr) Text prescurtat Si: (îvr) prescurtătură (2). 3 (Spc) Abreviere. 4 (Ccr) Cuvânt abreviat Si: (îvr) prescurtătură (3). (MDA 2010)

cardinale, numele titlurilor academice, numele gradelor militare, pronumele de politețe și cuvintele de adresare, indicațiile bibliografice, numele instituțiilor și al organizațiilor etc. A. sunt trecute în *liste de abrevieri: n* (număr, neutru), *l* (lungime), *O*(oxigen), *kg* (kilogram), *I. L.* Caragiale (Ion Luca Caragiale), *N* (nord), *acad.* (academician), *serg.* (sergent), *d-ta* (dumneata), *op. cit.* (opera citată), *C.F.R.* (Căile Ferate Române), *M.A.N.* (Ministerul Apărării Naționale) etc.

Această definiție fixează ca idee importantă calitatea abrevierii de procedeu și cea de produs al procedeului, or, într-o serie de lucrări anterioare definițiile propuse de lexicologi și lexicografi sunt orientate exclusiv spre acțiunea de a abrevia sau pe rezultatul ei, cum ar fi Iorgu Iordan (1937), Luiza Seche (1959) etc.

Abrevierea are un sens general și complex, menționează Silvia Pitiriciu (2004, p. 36). Ea poate să se rezume la trunchiere[6], dar la fel de bine înseamnă și: „reducere maximă până la o unitate (un element sau o literă), ceea ce face să se interfereze cu simbolul: C = carbon, O = oxigen; b) litere nesuccesive ale cuvântului unde operează selecția elementelor considerate mai importante pentru decodare: cpt. = căpitan, drd = doctorand; c) segmente de cuvinte sau segmente de cuvinte și cuvinte, situație în care funcționează trunchierea și compunerea (...) Romarta = (magazin) de artă românească; d) literele inițiale ale cuvintelor sau combinații de litere inițiale cu segmente (sau cu cuvinte), unde operează reducerea, trunchierea, compunerea și elipsa elementelor relaționale: SRL = societate cu răspundere limitată" (ibidem).

Ca procedeu lingvistic, abrevierea poartă un caracter convențional și selectiv – din cuvântul / expresia de bază sunt reținute numai anumite litere / grupuri de litere / segmente lexicale, de obicei, care pot facilita reconstruirea și înțelegerea cuvântului întreg sau a sintagmei întregi. Pentru diferențierea abrevierii ca procedeu de formare a cuvintelor prin reducere/ fragmentare/ trunchiere de cel care presupune limitarea unității lexicale la literele inițiale, în lingvistică (anglo-americană) a fost propus termenul „*inițialism*". Acesta are avantajul a preciza esența procedeului care se aplică: nu e vorba de o simplă prescurtare, ci de utilizarea, în cuvântul abreviat nou creat, a literelor inițiale folosite pentru cuvintele ce alcătuiesc sintagma. E.g. PIB – produs intern brut. Forme diferite ale abrevierii prin inițiale le constituie *simbolul, sigla (alfabetismul), acronimul și logograma*.

Simbolul, un termen pe larg folosit în domeniile științei, implică procedeul de reducere a lexemului la o litera, grup (mic) de litere sau chiar grup de litere și cifre sau semne grafice pentru a desemna obiecte, idei etc., fiind considerat în semiotică grafism convențional (DGȘL). Simbolul nu

[6] Despre trunchiere lingvistica românească s-a expus în suficientă măsură. Lucrarea de referință pentru noi la această noțiune o considerăm a fi *Diversitatea stilistică în Româna actuală*, de Rodica Zafiu (2003)

totdeauna implică o anumită motivație a relației cu numele obiectelor reprezentate: a se compara, de exemplu, m (metru) și λ (lungimea undei).

Logograma presupune reprezentarea grafică a unor unități de limbă și ia mai degrabă forme translingvistice. Numai odată cu citirea literelor din care este compusă, logograma devine lexem propriu-zis (Șuteu, Șova 1996, p. 281).

Siglele și acronimele sunt două tipuri des întâlnite de inițialisme, care au suscitat interesul lingviștilor de-a lungul timpului. Discutate în mai multe aspecte, și relativ puțin în lingvistica românească, savanții ajung la un consens general atunci când identifică esența fenomenelor: grosso modo, și sigla, și acronimul reprezintă abrevieri ale unor compuse, sintagme, sau, mai rar, fraze, ale căror cuvinte se reduc la litera sau literele inițiale. Mai mulți cercetători consideră ca sigla și acronimul se diferențiază prin modalitatea de pronunție, alfabetică sau silabică (a se vedea, de ex., Luiza Seche (1977), Genehot (1975), Mourturaux (1994) etc, de unde și identificarea siglelor cu alfabetismele, acronimia fiind considerată aparte.

Esențiale pentru diferențierea lor, credem, sunt elementele reținute din baze în urma abrevierii. A se compara diferențierea propusă între acești doi termeni de Enciclopaedia Universalis: „On appelle sigle la forme d'abrègement qui consiste à prendre la première lettre de chacun (ou de certains) des mots d'un groupe: ainsi P.M.U. à partir de Pari mutuel urbain, S.N.C.F. à partir de Société nationale des chemins de fer français, ou F.B.I. à partir de Federal Bureau of Investigation. On distingue le sigle au sens propre de l'acronyme, qui consiste à prendre la première syllabe (ou certaines lettres) de chacun des mots ou de quelques mots significatifs d'un groupe : ainsi Socoma à partir de Société commerciale malienne, Orgeco à partir d'Organisation générale des consommateurs, ou Cofratel à partir de Compagnie française de téléphonie.”[7]

Astfel, putem deduce că siglele, la rândul lor, pot fi alfabetice sau silabice, în funcție de tipul de pronunție aplicat: CTC [če-te če] este o siglă alfabetică, iar ONU – o siglă silabică, deși, în unele țări poate fi și alfabetică. Acronimele suportă doar un singur tip de citire – cea cursivă, cum ar fi AVIASAN sau Moldtelecom.

[7] „Sigla este forma de abreviere care constă în reținerea primei litere a fiecăruia (sau a unora) din cuvintele unui grup: astfel P.M.U. pentru *Pari mutuel urbain,* S.N.C.F. de la S*ociété nationale des chemins de fer français* (Societatea Națională a Căilor Ferate Franceze) sau F.B.I. de la Federal Bureau of Investigation (Biroul Federal de Investigații). Distingem sigla în sensul propriu de acronimu, care constă în reținerea primei silabe (sau a anumitor litere) a fiecăruia dintre cuvinte sau a câtorva cuvinte semnificative ale unui grup: deci Socoma de la Société commerciale malienne (societatea comercială maliană, Orgeco din Organisation générale des consommateurs (Organizația Generală a Consumatorilor) sau Cofratel de la Compagnie française de téléphonie (Compania Telefonică Franceză) – trad n.” (EU)

În legătură cu sigla, lingvistica românească propune a introduce în circuitul terminologic noțiunile: „element siglic”, prin care se înțelege partea componentă a siglei ce reprezintă echivalentul abreviat al unui cuvânt din baza întreagă (de exemplu, C, E, O, D din CEDO); „siglemul” este elementul siglic de care depind alte elemente siglic și care face trimitere la o anumită categorie semasiologică (de exemplu, P din PDM, PLDM, PSRM). Siglemele sunt cele care permit o mai bună cunoaștere și clasificare a siglelor simplificând reconstruirea structurii abreviate sau chiar oferind indicii gramaticale (în limba franceză, de exemplu, siglemul este cel care determină genul abreviației).

Astfel, rezumând cele spuse mai sus, vom utiliza noțiunile:

Abreviere cu sensul de fenomen al limbii, mod general, selectiv și convențional de formare a cuvintelor noi care presupune reducerea grafico-fonetică prin diferite procedee cunoscute (trunchiere, segmentare, siglare, acronimie, elipsă lexicală sau prin combinarea diferitelor procedee) ce se aplică unităților lexicale cu structură diferită – cuvinte simple și compuse, sintagme, locuțiuni, mai rar - propoziții sau chiar fraze, urmărite în limba scrisă și cea orală;

Abreviație / *abrevieri* - unitate lexicală abreviată în urma aplicării abrevierii ca procedeu; rezultat al abrevierii;

Inițialism – abreviere prin reținerea literelor sau grupurilor de litere inițiale ale cuvintelor bază, ce alcătuiesc unitatea lexicală supusă abrevierii;

Siglă – tip de inițialism, alfabetic sau silabic, în urma căruia se obțin cuvinte din inițialele fiecărui cuvânt bază;

Acronim – tip de inițialism prin care se obține, din inițialele / grupurile de inițiale ale cuvintelor bază, un cuvânt silabic nou;

Acestea sunt noțiunile de bază, care vor constitui suportul terminologic pentru cele ulterioare, descrise de noi în procesul de lucru cu faptele de limbă și de alcătuire a clasificărilor respective.

1.2.3. Cauzele abrevierii ca fenomen al limbii

Problema abrevierii cuvintelor se referă, în mod necesar și obișnuit, la înțelegerea cauzelor care determină formarea abrevierilor, stabilind factorii de natură lingvistică și extralingvistică implicați. Mai mult, urmărim lingviști care explică fenomenul prescurtării cuvintelor dintr-un punct de vedere psihologic. Astfel, Charles Bally (1961, p. 320) opinând în favoarea rădăcinilor psihologice ale abrevierii pornește de la teza că toate aceste cazurile sunt o manifestare a factorilor

de gândire. El susține că nu pot fi echivalate abrevieri de tipul p't être (peut être) - „poate” sau vélo (vélocipède) –„bicicletă” și de tipul serment (serement) - „jurământ” și larcin (larrecin) - „furt”, deoarece în ultimul caz contracția în cuvânt poate fi explicată prin acțiunea „legilor fonetice”. Dar chiar și aceste legi fonetice, continuă Ch. Bally, trebuie să se axeze pe o anumită bază în psihicul oamenilor.

Otto Behagel găsește un alt motiv pentru formarea abreviațiilor. El observă că abrevierile simple sunt posibile deoarece la percepția unui complex sonor particular de către ascultător nu numai că se creează o singură impresie, dar sunt actualizate complexe de sunete mai scurte sau mai pline, similare sau identice, care există în adâncul conștiinței noastre. În opinia noastră, pare interesantă următoarea observație pe care o face O. Behagel: „Ar fi o amăgire să spunem că noi auzim cuvintele în întregime. Auzim principalele părți ale cuvântului și aceste părți evocă complexe sonore complete în mintea noastră (t. N.)” (Behagel 1955, p. 91).

Principiul economiei ca motiv pentru apariția contracțiilor este propus de un alt om de știință francez, André Martinet, vorbind despre economia sintagmatică (Martine 1960). El observă că, în esență, alegerea finală a unei soluții anume depinde de frecvența de utilizare: dacă un obiect este menționat adesea, este mai economic să i se atribuie o desemnare scurtă, chiar dacă ar fi o problemă suplimentară pentru memorie; iar dacă, dimpotrivă, obiectul este rar menționat, atunci este mai rezonabil, fără a împovăra memoria, să i se păstreze un nume lung.

Y.S. Stepanov (Степанов 1965) formulează două cauze pentru abrevierea cuvintelor. El susține că sunt prescurtate cuvintele obișnuite care depășesc lungimea standard și sunt repetate adesea. Cu toate acestea, observăm că mare parte din cuvinte care respectă aceste precondiții, dar care constituie un centru semantic al enunțului, nu sunt de obicei abreviate.

Drept **cauze extralingvistice** ale abrevierii ar putea fi considerate următoarele.

1. Ritmul alert al vieții, dezvoltarea științei și tehnologiilor moderne și, legate de acestea, tendința de a utiliza noile concepte exprimate prin cuvinte și fraze complexe, mai monolitic, compact, într-o formă unică și holistică. Apariția unui număr mare de concepte noi, caracterul lor de masă, distribuția largă au impus crearea unor unități lexicale lungi, complexe, termeni socio-politici, științifici, tehnici și militari. Aceasta a condus la necesitatea înlocuirii frazelor voluminoase cu forme prescurtate corespunzătoare. Una dintre cerințele pentru termeni - brevitatea lor - este pusă în aplicare tocmai prin reducerea lor. Drept urmare, se realizează economia de timp atunci când sunt pronunțate, de spațiu - când sunt scrise și de tempoul în cadrul vorbirii orale. Tratând abrevierea

drept un mod special și chiar revoluționar de creare a cuvintelor, oamenii de știință o consideră a fi o tehnică ce servește pentru a ridica limba la un nivel superior de dezvoltare socială.

2. Principiul economiei realizate pe baza expresiilor care exprimă un concept unic ar trebui recunoscut drept una dintre cauzele principale ale abrevierii prin inițiale. Abordarea unei serii întregi de probleme în domeniul informațiilor: determinarea de informații utile și redundante în cuvintele rostite și scrise; economia lingvistică: eliminarea mijloacelor lingvistice excesive și omiterea unor elemente lingvistice asociate cu reducerea și simplificarea rostirii (Ризель 1963, p. 127-135); tendința de a transmite informații prin cel mai mic număr de litere și sunete. În același timp, observațiile asupra limbilor europene demonstrează că atunci când se abreviază un cuvânt, de obicei se reduc vocalele, fiind păstrate consoanele, considerate ca purtătoare de mai multă informație. De ex., în limba franceză: Fm (firme) - „Companie", Fr (four) - „cuptor", Frg (fourgon) - „autoutilitară, mașină de bagaje", Frt (fret) - „marfă".

Cercetătorul E.D. Polivanov, analizând schimbările din vocabularul limbii ruse în primele decenii ale sec. al XX-lea, ca una dintre cauzele principale ale modificărilor produse o consideră apariția unui număr mare de concepte noi (Поливанов 1927, p. 40). Apariția lor creează o cerere pe măsură pentru formarea cuvintelor noi, or, conform legii economisirii limbajului, fiecare concept utilizat frecvent în această gândire colectivă nu mai poate fi exprimat printr-o frază lungă, dar necesită exprimarea printr-o singură unitate lexicală.

3. Utilizarea pe scară largă a mijloacelor mecanice și tehnice de comunicare, necesitând reducerea de texte lungi și, în consecință, a unităților de vocabular lungi a condiționat neîndoielnic procese de abreviere a unităților lexicale deja folosite. Printre acestea, se distinge rolul special al telegrafului, inițial, iar în ultimii ani - comunicațiile computerizate, e-mail, internet, telefoane celulare și mobile, pagere și alte mijloace de comunicare sunt cele care solicită expres forme prescurtate de unități lexicale.

Cauzele lingvistice pentru formarea și răspândirea abreviațiilor într-o limbă se reduc la următoarele.

1. Posibilitatea și tendința de a rosti prescurtările ca un singur cuvinte. Această dispoziție se aplică în mod egal cuvintelor trunchiate și abrevierilor lexicale care funcționează în limbă drept cuvinte obișnuite. Necesitatea pronunțării abreviației ca un cuvânt explică poziția pe care o ocupă abrevierea în limbile engleză și franceză, de exemplu, în care majoritatea nu sunt abrevieri grafice, dar lexicale. Siglele, acronimele și trunchierile, înțelese ca tipuri de abrevieri lexicale, au devenit parte componentă a textelor ce reprezintă practic toate domeniile de activitate umană, prin urmare –

toate domeniile de cunoaștere. Încă în anul 1957, în prefața ediției a doua a dicționarului de americanisme, Etienne și Simone Deak semnalau prezența masivă a siglelor în engleza americană, iar în ediția a treia a respectivului dicționar, apărută cinci ani mai târziu, în 1962, autorii menționează că abrevierile sunt o caracteristică a limbii engleze americane și au un rol important într-o țară al cărei nume se exprimă el însuși printr-o siglă: U.S.A. Tendința de siglare în limbă se poate atribui astfel presiunii întregului sistem anglo-american (apud Rey-Debove 1998).

Fenomenul este, de exemplu, masiv în limbajul dreptului comerțului internațional, fapt care îi determinase pe economiștii Krugman și Obstfeld să scrie, în 1997: „Welcome to the bureaucratic world of trade policy, where everything has a three-letter symbol" (Ro: Bun venit în lumea birocratică a politicii comerțului, unde orice are un simbol din trei litere - trad. n.), iar publicația *The Economist* observa în numărul său sin 10 octombrie 1998 (p. 46) – „Wherever trade goes, acronyms are sure to follow" (Ro: oriunde merge comerțul, acronimele îl urmează cu siguranță – trad.n.).

2. Tendința spre monosilabism. Diferite procese fonetice, care s-au realizat în diferite perioade din istoria limbii, au condus la faptul că monosilabele au câștigat o pondere mare în limbile moderne. De exemplu, A. Dauzat (1938, p. 62), încă la începutul secolului al XX-lea, notează că pentru limba franceză în general și limba literaturii științifice și tehnice, în special, sunt caracteristice preponderent cuvinte mono și bisilabice (substantive și verbe). Dat fiind că abrevierea vizează prioritar substantive sau expresii nominale, abreviațiile apar și ele în funcții nominale. Abrevierile monosilabice reprezentate de trei litere sunt deosebit de frecvente, cum ar fi CID (centre d'instruction divisionaire) care poate fi pronunțat ca ['sid]; R.O.S. (raport d'ondes stationnaires) - „coeficientul de undă stătătoare"- ca [ros] etc.

3. Utilizarea termenilor cu rădăcini de origine latino-greacă. Terminologia științifico-tehnică a beneficiat de completare semnificativă cu termeni înrădăcinați în limbile greacă și latină. Drept urmare, se obțin termeni complecși care cel mai des depășesc lungimea standard a cuvântului și, în consecință, sunt reduși. Acest lucru se urmărește în special pentru termenii care devin populari și se infiltrează în terminologia internațională, cum ar fi: auto (automobil), tele (televiziune), mono (monofază), aero (aerodrom) etc. Astfel de termeni și trunchierile lor au devenit accesibile și inteligibile oamenilor de diferite naționalități tocmai mulțumită rădăcinii de origine greacă sau latină.

4. Influența limbajelor colocviale și argotice. Abrevieri ale slangului și vocabularului colocvial au obținut o răspândire considerabilă. Grație acestui fapt se dezvoltă anumite abilități de a folosi abrevierile argotice, care în cele din urmă au impulsionat utilizarea mai largă a abrevierilor și

în alte tipuri de limbaje, opinează A. Dauzat (1938). Oamenii obișnuiesc să folosească abrevieri în vocabularul colocvial, iar acest lucru a deschis calea spre percepția mai ușoară asupra altor abrevieri. Prin urmare, utilizarea frecventă a unităților lexicale reduse în vocabularul de argou și colocvial contribuie la răspândirea abreviațiilor în limba literară.

5. Influența altor limbi (de circulație internațională). În vocabularul oricărei limbi europene moderne există numeroase abrevieri – împrumuturi din alte limbi germană, engleză, franceză legate de nume de organisme și organizații internaționale, instituții ale blocului atlantic și ale comunității europene, cele mai mari companii, sisteme tehnice, instalații militare etc. De exemplu: COMNORTHAG (Commander, Northern Army Group, Central Europe) – „Comandamentul Grupului Armatei de Nord în Europa Centrală", COMIL (Chairman of Military Committee) – „Președinte Comitetul militar", ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) – „Schema Comunității Europene pentru Mobilitatea Studenților", Etcetera (East-West Techical Cooperation in the research and development of electronic trading) – „Cooperarea tehnică est-vest în cercetarea și dezvoltarea comerțului electronic" etc. Abrevierile anglo-americane, în mod special, fiind foarte răspândite, se infiltrează în alte limbi europene moderne și se încetățenesc în limbaje speciale inclusiv. Mai mult, ele servesc drept modele de formare a altor tipuri de abreviații în limba gazdă sau sunt folosite ca baze pentru formarea cuvintelor noi prin alte metode specifice lexicului limbii. În acest sens, poate unul dintre cele mai ilustrative exemple îl constituie limbajul dreptului comunitar.

1.2.4. Formă și conținut în abrevierea unităților lexicale

Cuvântul ca unitate a limbii reprezintă o unitate de formă și conținut. În consecință, trebuie de admis că abrevierea, ca un tip special de cuvinte, are propria formă și conținut. Sunetele, elemente materiale ale limbii, servesc drept mijloc prin care conștiința noastră cunoaște realitatea obiectivă. Forma abrevierii este determinată de componența sa sonoră, cu al cărei ajutor ea este percepută și stocată în conștiința noastră, după care este comunicată celorlalți. Prin urmare, abreviația lexicală deține caracteristicile principale ale cuvântului și poate fi considerată ca atare. Sensul unui cuvânt reprezintă conceptul unui lucru, obiect, fenomen, exprimat printr-un complex de sunete. Sunetele ca entități aparte constituie ele însele baza materială a limbii, dat fiind că sunetul este unitate materială.

Conceptul formal îl alcătuiește acel minimul de caracteristici dintre cele mai comune și, totodată, distinctive absolut necesare pentru evidențierea și recunoașterea obiectului. Acest minim

de obicei este cuprins de o definiție formală a obiectului, care se ghidează de elementele mai frecvente sau vizibile la prima vedere și se limitează la acestea. Conceptul formal rezumă principalul lucru care trebuie știut despre obiect și tocmai din această cauză fiecare pas nou în cunoașterea detaliată a obiectului depășește limitele unui astfel de concept.

Conceptul de conținut îl depășește pe cel formal și descoperă noi aspecte ale obiectului, proprietățile și relațiile lui cu alte obiecte. E lesne de observat că cel de-al doilea concept diferă de primul numai în ce privește conținutul, dar nu și volumul. Acestea sunt, în esență, două părți ale aceluiași concept, iar în loc de termenii „ concept formal" și „concept de conținut" se poate face uz de temenii aspectele „formale" și „de conținut" ale conceptului. Sensul cuvântului în conținutul său conceptual corespunde conceptului formal. Sensul cuvântului ca unitate a sistemului lingvistic sunt incluse doar principalele caracteristici ale subiectului necesare pentru identificarea lui și utilizarea corectă a denumirii sale (Кацнельсон 1965, p. 18-19).

Fiind o unitate materială, fiecare sunet, acționând ca o parte integrantă a unui cuvânt, devine în același timp formă a limbii. Astfel de forme sunt, în aceeași măsură, și propoziții, și cuvinte, respective inclusiv abrevierile. Forma abrevierii este dezvăluită în componența sa sonoră, iar conținutul ei - în sensul acestui complex sonor.

Unitatea formei și a conținutului, adică relația dintre forma sonoră / sunet și sens, joacă un rol important în elucidarea unor probleme ale abrevierii. În același timp este esențială în contextul dat ipoteza privind legătura abrevierilor cu fenomenele realității prin denumirile complete corespunzătoare. În acest sens, savantul rus V. P .Voloshin precizează că legătura în discuție se manifestă prin faptul că sensul frazei / sintagmei originale este atribuit nu numai abrevierii în general, dar și pentru fiecare dintre componentele sale - sunet sau combinația de sunet identificată ca parte a abrevierii (Волошин 1966, p. 119). Elementele corespunzătoare ale frazei / sintagmei sursă sunt numite „decodare / decriptare". Ca urmare, se poate spune că abrevierea poate fi înțeleasă numai grație „decriptării", cu excepția cazurilor speciale. În acest sens, găsim concludentă remarca lingvistei K. A. Levkovskaya (Левковская 1960, p. 63), care subliniază faptul că conexiunea sunetelor cu sensul poartă un caracter foarte diferit în cuvintele / sintagmele abreviate, în comparație cu cuvinte obișnuite din limbă: ea nu se realizează direct, ci prin decriptarea adecvată. E adevărat, utilizarea pe scară largă a cuvântului prescurtat și existența ei mai mult sau mai puțin îndelungată în limbă pot contribui la stabilirea treptată a relației directe între sunet și semnificație, ceea ce cauzează faptul că abrevierea începe să fie înțeleasă fără operația de decodare (ibidem).

Caracterul dicotomic al conexiunii sunetului cu sensul este argumentat astfel: în primul rând, un cuvânt abreviat nu are un sens independent și, prin urmare, nu se realizează în afara formei și semnificației sintagmei originale, care este totodată decodarea sa; în al doilea rând, corelația nu se referă, stricto sensu, la două unități - abreviere și sintagma inițială - ca atare, ci la elementele lor, din care rezultă că fiecare element al abrevierii are sensul cuvântului corespunzător în structura sintagmei originale. Astfel, relația directă dintre sunet și sens în cazul abrevierii poate exista, însă două condiții se cer a fi respectate pentru asigurarea acesteia: aria de distribuție / frecvența și durata de viață a abrevierii. Cercetând acest fenomen, lingvistul rus R. I. Mogilevsky (Могилевский 1961, p. 43-50), consideră „forma interioară" ca o categorie lingvistică, și o aplică, prin comparație, pentru un cuvânt obișnuit și abreviere. În speță, autorul stabilește diferențele care există între structura morfologică și semantică a unui cuvânt obișnuit, având o formă tradițională și abrevieri. Însăși specificitatea abrevierilor tinde să elimine „formă internă". Se știe că abrevierile nu au o rădăcină și nici afixe, adică astfel de elemente gramaticale care caracterizează cuvântul ca un tip special de unitate a limbii. De aici rezultă că abrevierea, formal, nu este un cuvânt obișnuit (ibidem, p. 44). În abreviere pentru fiecare literă-sunet se atestă corespondența cu sensul unui cuvânt întreg, în timp ce într-un cuvânt obișnuit un sunet aparte nu posedă o astfel de independență semantică și doar un anume sens este fixat în cuvânt numai la suma tuturor sunetelor complexului lexical.

Problema legăturii dintre sunet și semnificație este una centrală în știința semnelor și a limbii. Ea este tratată diferit de oamenii de știință și în ce privește aplicarea ei asupra abrevierilor, și este una dintre cele mai importante, cele mai complexe și controversate probleme din teoria abrevierii. Din concluziile formulate cu referire la aceasta depinde fie recunoașterea abrevierilor drept cuvinte complete sau clasificarea lor ca „variante lexical-semantice" ale formelor complete, care nu au sens propriu și nu pot fi considerate cuvinte în sensul adevărat al noțiunii. Există două abordări diametral opuse cu privire la relația sunetului și semnificației abrevierilor. Conform primei teorii, sensul nu este asociat cu o abreviere în ansamblu, dar cu elementele ei separate: sunete sau litere; în acest caz se afirmă că fiecare element are o anumită conexiune semantică cu corespondentul său din componența a numelui / sintagmei complete. Această teorie este susținută în lucrările lingvistei K.A Levkovskaja (Левковская I960, p. 64-65). Devine evident faptul că o asemenea abordare este de neconceput fără presupunerea ulterioară că sensul abrevierii și a sintagmei / cuvântului inițial întotdeauna coincid, ceea ce este respins de numeroși cercetători ai limbii. Al doilea punct de vedere, exprimat de M.D. Stepanova și E.P. Voloșhin (Степанова 1968, p. 160; Волошин 1966, p. 133-134), constă în abordarea abrevierilor ca „un tip special de cuvinte

monomorfe". Luând în considerare diferența fundamentală dintre abreviere și cuvânt / sintagmă, E.P. Voloshin observă că acronimele și siglele nu sunt cuvinte abreviate ca varietate structural-semantică a cuvintelor complexe, dar sunt moneme, altfel spus, cuvinte simple, monomorfe care nu permit descompunerea structurii lor morfologice în termeni obișnuiți pentru analize de asemenea tipuri, fără a implica date de natură extralingvistică, ce ar trebui să releve inclusiv scopurile specifice de utilizare a sintagmei sursă. Chiar dacă E.P. Voloshin nu vorbește direct despre natura legăturii dintre sunet și semnificația abrevierilor, din însuși faptul recunoașterii lor ca monem putem concluziona că această legătură este similară cu cea atestată în cuvinte simple, unimorfe.

Din punctul nostru de vedere, abrevierile posedă sens și exprimă un concept ca un nou complex unic de sunete în ansamblu. Trebuie subliniat și faptul că în limbă nu întotdeauna există două forme: originalul, adică numele / sintagma completă (decriptarea) și abrevierea. Uneori, pe lângă forma completă, cum ar fi unele cazuri de contracție lexicală, abrevierea poate deveni independentă în timp și să se afirme ca un cuvânt de sine stătător, adică el fiind principalul mod de a exprima conceptul inițial. Forma originală completă poate dispărea, iar abrevierea, în opinia noastră, se poate transforma într-un cuvânt independent în anume circumstanțe, cum ar fi:

1) dacă abrevierea a dobândit semnificație socială, de ex., cuvintele laser, radar, Secam, lavsan etc., abrevieri la origine, astăzi nu mai sunt percepute de vorbitor decât ca lexeme independente și complete;

2) dacă este posibil ca abrevierea să fie rostită / citită ca un cuvânt conform normelor sistemului de sunete al limbii, cum ar fi NATO, ONU, SIDA, KAMAZ etc.;

3) dacă există o „reproductibilitate" regulată în procesul de comunicare, aceasta fiind per se o „condiție prealabilă pentru însăși existența și funcționarea limbii ca mijloc de comunicare" (Смирницкий 1956, p. 35), regulă aplicabilă exemplelor citate mai sus.

Recunoscând abrevierile ca unități lexicale, trebuie să admitem, cu referire la ele, și unitatea sunetului cu cea a sensului. Sensurile nu sunt asociate cu sunetele separate (foneme) din care constă abrevierea, ci cu un complex sonor special organizat, unitar, care și reprezintă abrevierea. Astfel, abrevierile, devenind cuvinte, își dobândesc sensul și o formă diferită de cea a cuvintelor obișnuite.

1.3. Actualizarea abrevierilor în limbajul comunitar: aspecte de principiu

1.3.1. Abrevierile din perspectiva stilisticii funcționale

Formarea prin abreviere a unităților lexicale noi este un procedeu foarte activ, iar ponderea abrevierilor în lexicul limbii române contemporane este în continuă creștere, menționează

cercetătorii (Dimitrescu 1995, p. 191; Stoichiţoiu-Ichim 2003, p. 37). Studiile care vizează lexicul, din varia perspective: lexicologie, terminologie sau derivatologie, susțin că abrevierile şi-au găsit locul potrivit în vocabular, alături de alte unități nominative, iar comportamentul lor flexionar și derivaţional reclamă calificarea lor drept cuvinte propriu-zise.

O investigare științifică atentă demonstrează că abrevierile își justifică încadrarea în lexic nu numai prin funcția lor denominativ-referenţială, ci și prin valoarea lor stilistică, susține Zinaida Tărâță (Tărâță, 2004). Analiza exemplelor din diferite izvoare (texte de specialitate, literatură artistică, mass-media, lucrări lexicografice) atestă situații în care abrevierile depășesc funcția nominativă sau comunicativă, realizată prin denotații, autorii apelând la conotațiile acestora, adică la accepțiile semantice speciale, la sensurile derivate, individuale, simbolice. Stilistica funcțională a abrevierilor se referă în mod special la două tipuri de limbaje: cel științific și tehnic, pe de o parte, și administrativ-juridic pe de altă parte, însă nu se exclud și manifestări funcționale interesante ale abrevierilor în alte limbaje – familiar, argotic, publicistic, artistic în general.

A. În limbajul științific și tehnic, utilizarea simbolurilor, siglelor, precum și a adverbelor propriu-zise, în care literele se asociază cu cifre și / sau semne grafice, pune în valoare formalismul care îi este specific. În acest caz, abrevierile se ordonează într-un limbaj creat, convențional, fără legătură cu baza, de obicei internațional, prin care se exprimă gândirea, realitatea logică (Pitiriciu, 2004, p. 270). În textele științifice, în care coexistă limbajul natural – componenta neformalizată a acestui limbaj – și limbajul artificial – partea lui formalizată (a se vedea și E. Vasiliu (Vasiliu 1992, p. 24-26), atenția și modul de abordare al lingviștilor se orientează spre ambele componente, spre deosebire de situația obișnuită, când investigațiile se concentrează pe limba naturală. Diversitatea extraordinară a științelor, observate numai prin elementul lor formalizat, impune cunoștințe enciclopedice unui lingvist care ar pretinde să pătrundă în specificul disciplinelor în parte. Exemplul savantului român Solomon Marcus, autorul celui mai bun studiu românesc dedicat limbajului matematic, ce rămâne să fie considerat emblematic pentru un limbaj științific, relevă analiza limbajelor științific și poetic, axată pe opoziția dintre cele două. Savantul subliniază tendința de artificialitate care se urmărește în cazul limbajului științific exprimată prin folosirea mijloacelor convenționale general acceptate. Aici se pot enumera simbolurile și formulele, semnele grafice și regulile de folosire a acestora, aspecte de organizare și integrare a lor în text (Marcus 1970).

Văzut prin prisma abrevierilor, limbajul științific și cel tehnic se conturează ca unul obiectiv, impersonal, denotativ, schematic în demonstrații, riguros în cunoaștere. În domeniul științelor naturii și în cele umaniste, limbajul natural are o pondere mai mare, fapt prin care se apropie mai mult de

limba standard, iar simbolurile și abrevierile sunt prezente într-o măsură mai mică decât în științele exacte și tehnice, ale căror limbaje se prezintă ca sisteme închise de comunicare și demonstrație (Pitiriciu 2004, p. 286). În lingvistică recurgerea la formulările din matematică și logică este mai rară și este caracteristică în special unor tendințe moderne. Astfel se poate urmări chiar un metalimbaj alcătuit din simboluri, reguli de legare a simbolurilor, constrângeri de funcționare a regulilor (a se vedea și DGȘL, 207). Abrevierile utilizate în limbajul lingvistic sunt fie sigle, cum ar fi: *GN – grup nominal, GV – grup verbal, CD – completivă directă, CI – completivă indirectă, GALR – Gramatică Limbii Române, ediția academică*, fie apar ca trunchieri*: art. – articol, conj. – conjuncție, lat. – latină, en. – engleză, fr. – franceză* etc.

Semnele grafice care se utilizează în lingvistică au același rol ca în științele exacte, și anume, substituie cuvinte, cu mențiunea că semnificația pe care o poartă respectivele semne în limbajul lingvistic este total diferită de cea pe care aceleași semne le comportă în științele matematice. Din această cauză, semnele utilizate în context lingvistic sunt de obicei verbalizate. De exemplu: > este echivalent cu *a dat / dă / devine*, < înseamnă *provine din / de la..*, bara oblică / se folosește pentru a desemna variante etc.

B. În limbajul publicistic și artistic, abrevierile sunt utilizate preponderent în scopuri stilistice și pot exprima diverse conotații. Acestea se manifestă într-un anumit context lingual și / sau situațional (a se vedea și Z. Tărâță (2004). De exemplu: *alianță pedistă* (PDM, Partidul Democraților din Republica Moldova), *argumente* ***ceciste*** (CEC, Comisia Electorală Centrală), *logică* ***pesedistă*** (PSD, Partidul Social Democrat), *inovații* ***oseceiste*** (OSCE, Organizația pentru Securitate și Cooperare Europeană).

Modalitățile de a încadra abrevierile în contexte sunt diferite, creând situațiile în care aceste unități de limbă (și, respectiv, sensurile lor lexicale) atunci când sunt nuanțate stilistic, interacționează cu unitățile planului stilistic neutru. Astfel se pune în aplicare caracterul biplan al semanticii abrevierilor (și al cuvintelor în general), adică posibilitatea lor de a cumula diferite tipuri de sensuri: propriu, figurat, general, special etc. Efectul stilistic (comic, eufemistic, ironic, calamburic etc.) rezultă din capacitatea abrevierilor de a dezvolta conotații glosematice (referitoare la cuvinte) sau conotații literare (referitoare la natura lor lexicală), nuanțând din punct de vedere stilistic întreg textul în care se utilizează.

O categorie bine reprezentată printre abrevierile familiare din limba română, după cum susține Rodica Zafiu, este cea a adjectivelor și a substantivelor care exprimă idei neplăcute, echivalabile insultei. În asemenea cazuri, abrevierile au rol eufemistic. În exemple de tipul: *boşo*

„boşorog”, *schizo* „schizofrenic”, *oligo* „oligofren”, abrevierea imprimă unităților lexicale o conotație ameliorativă, atenuând duritatea etichetării. O funcție similară, mai apropiată de originea în tabu a eufemismului, se manifestă în abrevierea (de altfel, foarte răspândită) *secu,* ce denumește instituția respectivă – „Securitate” (Zafiu 2003, p. 132).

Ca parte a sistemului lexical al limbii, abrevierile intră în diferite relații semantice (de sinonimie, omonimie, antonimie), care, odată stabilite între abrevierile ele înseși sau între abrevieri și alte tipuri de unități lexicale, conferă și anumite valori stilistice, menționează Z. Tărâță (2004). Întâi de toate, abrevierile-sinonime pot alterna în același fragment din rațiuni stilistice (pentru evitarea repetițiilor supărătoare): *Admiterea României în **NATO** a făcut ca **Alianța Nord-Atlantică** să se extindă până la Prut* (*Timpul*, 9.04.2004, p. 16 apud Z. Tărâță, 2004). Alteori, alternarea e determinată de necesitatea receptării univoce a abrevierilor. De exemplu, abrevierea *VIP* < *very important person,* (ro: persoană foarte importantă), poate căpăta, în funcție de sinonimele contextuale asociative, conotații pozitive (*Purtătorul de cuvânt este o vedetă, un **VIP**, cum se spune* (*Adevărul*, 12.10.2002, p. 9, apud idem) sau peiorative (*Odrasle de **VIP** – progenituri ale ștabilor*) (*Adevărul,* 3.10.2002, p. 3, apud idem).

Extinderea în vocabularul românesc actual a anumitor abrevieri-sinonime se explică prin funcțiile lor stilistice, de rând cu cele semantice și sociolingvistice (a se vedea și A. Stoichiţoiu-Ichim (2003). De exemplu, preferința vorbitorilor pentru abrevierea CV (pronunțat [*sivi*], la fel ca în limba engleză, și nu după modelul latin) și a sinonimului *Curriculum vitae,* în defavoarea echivalentului său românesc *autobiografie* – se explică prin conotațiile pozitive (de realizare personală, perspective, șanse etc.) asociate termenului internațional.

În scopuri stilistice se utilizează homoacronimia abrevierilor – o sursă a omonimiei ce constă în crearea unităților lexicale a căror structură sonoră coincide cu cea a cuvintelor uzuale: de exemplu, homoacronimele *ACASĂ* < **A**sociația pentru **C**aritate și **A**sistență **S**ocială, *AZIL* < ***A**sociația **Z**iariștilor **L**iberi,* creează efecte stilistice, or, semnificația lor stilistică este mai largă, în contextul utilizării lor, decât cea a formațiilor lexicale-sursă.

Abrevierile exprimă accepții semantice speciale și în funcție de registrul contextual, afirmă cercetătoarea A. Stoichiţoiu-Ichim (Stoichiţoiu-Ichim 2001, p. 40). De exemplu, într-un context politic, abrevierea *BAC* – „examen general la absolvirea liceului” – dezvoltă sensul figurat de „examen de maturitate”, cum ar fi: *Revizuirea Constituției – **bac**-ul* politicienilor (*Adevărul*, 4. 07, 1998, p. 1, apud Stoichiţoiu-Ichim 2001). Intențiile stilistice (de obicei, ironice) pot fi accentuate

prin asocierea câtorva abrevieri, purtătoare de conotații familiar-ireverențioase: *Mii de scuze,* ***dle acad. vicepreş.*** *membru….*

Un procedeu activ de utilizare a abrevierilor în scopuri stilistice este calamburul, care se realizează prin îmbinarea neobișnuită a morfemelor, redarea grafică condensată a unor expresii bine cunoscute aplicate la abrevieri. Au obținut o largă răspândire și utilizare abrevierile care, sub aspect grafic, iau forma unui complex sonor, similar sau chiar identic cu structura unui cuvânt obișnuit. A se compara: rus. *ЧИК* (честь имею кланяться, „am onoarea să vă salut"), germ. *KNIF* (kommt nicht Frage, „despre aceasta nici nu poate fi vorba") (apud Z. Tărâță, 2004).

C. În limbajul administrativ-juridic, ce constituie alt câmp al funcționării abrevierilor, se poate vorbi despre utilizare prin tradiție a abrevierilor, pe care le impune funcționalitatea acestui limbaj. E vorba de abrevierile privind instituția statului, legislația, organizarea administrativă a acestuia. Cercetătoarea Silvia Pitiriciu, autoarea unui amplu studiu asupra abrevierilor în limba română și, în același timp, coautoarea *Dicționarului de abrevieri şi simboluri*, a stabilit că, la momentul studiului (anul de publicare - 2004), corpusul acestui limbaj îl constituie circa o mie de abrevieri românești sau create după model străin, câteva de origine latină, iar altele din limbile de circulație internațională – engleză și franceză (S. Pitiriciu 2004, p. 287). Din punct de vedere lexical, treizeci și șase de abrevieri vechi, latinești sunt folosite de juriști și reprezintă un specific care nu se mai întâlnește în nici un alt domeniu, cum ar fi: *d.inp.al* – lat. *divide in partes aequales* „împarte în părți egale", *a.v.* – lat. *ad valorem* „după merit" etc.

Abrevierile nume proprii de organisme politice, asociații, tratate țin de domeniul politic, însă în măsura în care se legiferează aparțin și domeniului administrativ-juridic. Aceste abrevieri sunt și cele mai mobile, ele transformându-se, apărând și dispărând o dată cu organizarea și reorganizarea diferitelor structuri politice sau administrativ-juridice. De exemplu: HCM – Hotărârea Consiliului de Miniștri devine HG – Hotărârea Guvernului, CAER – Consiliul de Ajutor Economic Reciproc a apărut și, respectiv, dispărut în timp etc.

Valoarea exclusiv denotativă a cuvintelor abreviate din acest domeniu este un element comun cu situația abrevierilor din domeniul științei și tehnicii, iar mesajul transmis este dominat de funcția referențială a limbajului. Parte dintre abrevierile domeniului administrativ-juridic se încorporează deja într-o „limbă internațională" folosită în acordurile și documentele internaționale semnate, în diferite tipuri de contracte internaționale etc. În această categorie de texte se include și ceea ce astăzi este recunoscut ca limbaj al dreptului comunitar sau limbaj al acquis-ului comunitar.

1.3.2. Limbajul dreptului comunitar – interpretare generală și tipuri de texte

În general, ținând cont de raționamentele expuse mai sus, se poate afirma că unul dintre punctele de plecare a procesului de abreviere îl constituie crearea de limbajele specializate, or, noutățile de ordin tehnologic și inovațional reclamă noi lexeme care să le denumească în manieră condensată și complexă. Considerăm, în accepția generală dată încă de savantul român Ion Coteanu, limbajul de specialitate drept „un sistem lingvistic mai mult sau mai puțin specializat în redarea conținutului de idei specifice unei activități profesionale, unuia sau mai multor domenii din viața social-culturală, [...] care, toate, au ori tind să aibă, cuvinte, expresii și reguli proprii de organizare rezultate din diverse restricții impuse limbii" (Coteanu 1973, p. 45). Limbajul de specialitate sau, altfel spus, limbajul specializat cuprinde totalitatea instrumentelor lingvistice proprii unui domeniu de aplicație având o sferă de întrebuințare limitată. Aceasta determină faptul că limbajul de specialitate este înțeles, și practicat, de un grup profesional / social strict determinat. Limbajul specializat dispune de un anume inventar lexical, fonetic, morfosintactic și textual care să satisfacă necesitățile vorbitorului profesionist. Studiile avansate din domeniul cercetării limbajului specializat stabilesc trăsăturile lui lexicale definitorii, cum sunt: monoreferențialitatea, funcția denotativă a termenilor, transparența, precizia referențială, concizia, redundanța, derivabilitatea. (pentru descrierea in extenso a acestora, a se vedea, de ex., Bidu-Vrânceanu 2002).

Dintre acestea, monoreferențialitatea, funcția denotativă a termenilor și precizia referențială cauzează cu precădere apariția termenilor și sintagmelor noi în cadrul unui limbaj de specialitate, iar derivabilitatea permite ca formele productive să aibă prioritate și să motiveze alcătuirea unor paradigme derivaționale, respectând sistemul limbii. Astfel, se poate afirma că în limbă, și în limbajul de specialitate în mod aparte, de cele mai multe ori apar unități lexicale dezvoltate, care, la rândul lor, reclamă necesitatea de a le reduce, iar abrevierea reprezintă tocmai modul de creare a cuvintelor noi prin reducerea grupurilor de cuvinte, de obicei nominale.

Limbajul dreptului comunitar, sinonim (parțial) cu *limbajul acquis-ul comunitar* (dar și cu *eurojargon, eurolect*), la care ne referim în lucrarea noastră, reprezintă un limbaj specializat și include, grosso modo, textele care descriu conținutul, principiile si obiectivele politice ale tratatelor de instituire a Comunităților Europene, precum si ale tuturor acordurilor care le-au modificat în timp, inclusiv tratatele privind aderarea noilor membri; actele cu putere obligatorie adoptate pentru punerea in aplicare a tratatelor (directive, regulamente, decizii); recomandările si avizele adoptate de instituțiile UE; celelalte acte adoptate de instituțiile Uniunii Europene (declarații, rezoluții, decizii cadru, etc.); acțiunile comune, pozițiile comune, convențiile semnate, rezoluțiile, declarațiile si alte

acte adoptate cu privire la politica externă și de securitate comună; acțiunile comune, pozițiile comune, convențiile semnate, rezoluțiile, declarațiile si alte acte adoptate cu privire la justiție si afaceri interne; acordurile internaționale încheiate de Comunitate și cele încheiate de statele membre ale UE cu privire la activitatea acesteia din urma; jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene si a Tribunalului de Primă Instanță (pentru o caracterizare detaliată a limbajului dreptului comunitar a se vedea L. Hometkovski (2012). Vom preciza, în acest paragraf trăsăturile de bază ale acestui limbaj în măsura în care acestea determină diferite tipuri de abreviere a unităților lexicale care îi sunt proprii). De subliniat că dreptul comunitar este o noțiune mai îngustă decât aquis-ul comunitar, primul fiind considerat nucleul celui din urmă, baza pe care se construiește și se dezvoltă acesta.

Termenul juridic *acquis comunitar* desemnează totalitatea drepturilor și a obligațiilor comune care decurg din statutul de stat membru al Uniunii Europene și include tratate și acte adoptate de către instituțiile Uniunii Europene, fiind un sistem care evoluează rapid și continuu. Dicționarul Explicativ al Limbii române (DEX), definește această noțiune în felul următor: ACQUIS s. n. (În sintagma) Acquis comunitar = ansamblu de măsuri convenite între Uniunea Europeană și fiecare țară candidată la aderare, care are ca scop stabilirea unei consultanțe speciale pentru ca acestea să adopte, cu cost uri minime, corpusul de reguli și legi după care se administrează Uniunea Europeană. Dicționarul specific faptul că lexemul *acquis* din sintagma *acquis comunitar* provine din participiul trecut al verbului francez *acquérir* (a dobândi) și se pronunță ca în limba franceza [a′ki], iar corespondentele acestuia în limbile de circulație curentă în cadrul Uniunii Europene sunt: EN: acquis communautaire; Community acquis; FR: acquis communautaire.

Așa cum se poate remarca, sintagma *aquis comunitar* utilizată de noi în lucrarea de față, de asemenea provine din limba franceză: acquis communautaire. De remarcat că în engleză se folosește varianta franceză originală sau, mai rar, varianta *Community acquis*. Cu totul ocazional, se întâlnește varianta *Community patrimony*.

Conform Glosarului sintezelor legislației Uniunii Europene (Anexa 2), prin texte ale acquis-ului comunitar se au în vedere:

a) dispozițiile tratatului prin care se instituie Comunitatea Europeană, text semnat la 25 martie 1957 la Roma, precum și ale tratatului privind Uniunea Europeană, semnat la 7 februarie 1992 la Maastricht. Ambele texte au fost republicate în Jurnalul Oficial al Comunitarilor europene nr. C 340 din 10 noiembrie 1997, la fel ca textele oricăror altor tratate care le vor modifica și completa pe acestea;

b) regulamentele, directivele și deciziile emise de instituțiile uniunii europene, ca acte cu putere obligatorie, precum și celelalte acte adoptate de instituțiile uniunii Europene, cum ar fi: declarații, rezoluții, strategii comune, acțiuni comune, poziții comune, concluzii, decizii-cadru, altele acte de acest fel;

c) convențiile multilaterale deschise numai statelor membre ale Uniunii Europene, precum și cele deschise unui număr mai mare de state la care statele membre ale Uniunii Europene și, după caz, Comisia Europeană sunt părți, desemnate ca atare de către acestea din urmă ca făcând parte din acquis;

d) întreaga jurisprudență a Curții de Justiție a Comunităților Europene;

e) în particular, putem include în această categorie, și textele naționale referitoare la Agenda de Asociere, însoțite de Planurile Naționale de Acțiuni privind implementarea Agendei de Asociere, instituind, în cazul țării noastre, o asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte.

1. Ca orișice limbaj specializat, limbajul acquis-ul comunitar, reflectând dezvoltarea vertiginoasă a domeniului pe care îl reprezintă, include o serie de texte de bază și relaționale care descriu conținutul, principiile si obiectivele politice ale tratatelor de instituire a Comunitarilor Europene, precum si ale tuturor acordurilor care le-au modificat în timp. Fiecare act comunitar se cere înțeles in contextul general al politicilor comunitare din fiecare sector, fiind necesară cunoașterea acestora. In acest sens, acquis-ul comunitar cuprinde nu numai dreptul comunitar in sens strict, ci si toate actele adoptate in domeniile PESC (Politica externă și de securitate comună) si JAI (Justiție și afaceri interne) și, mai ales, obiectivele comune formulate în tratate. De aici sintagmele sinonime pentru limbajul acquis-ului comunitar – limbajul dreptului comunitar / limbajul juridic comunitar, eurolect sau eurojargon (noțiuni utilizate de Silvia Pitiriciu în *Despre siglele eurojargonului în limba română* (Pitiriciu 2009) și Ludmila Hometkovski în *Taxonomia paradigmatică și sintagmatică în terminologia dreptului comunitar: Conceptul bazei de date terminologice* (Hometkovski 2012).

Prezentarea politicilor comunitare este în primul rând făcută în *cărțile verzi* (comunicări oficiale ale Comisiei privind politicile în diferite domenii sau subdomenii. Ele se adresează părților interesate (grupuri de interese, agenți economici, instituții comunitare etc.) pentru a declanșa un dialog cu acestea privind problemele în cauză) și în *cărțile albe* (acestea urmează, de regulă, dezbaterilor determinate de cărțile verzi și conțin propuneri de legiferare sau de acțiune în domeniile / subdomeniile respective, contribuind efectiv la dezvoltarea politicii comunitare în aceste privințe),

fiind de aceea necesară și consultarea sistematică și permanentă a acestora. Uniunea Europeana s-a angajat să mențină acquis-ul comunitar în întregime și să-l dezvolte. In perspectiva aderării a noi state membre, Comisia examinează în prezent, împreună cu statele candidate, modul în care acquis-ul comunitar este transpus în legislația națională. În prezent, acquis-ul comunitar este estimat la peste 100 000 de pagini de Jurnal Oficial.

1.3.3. Textul juridic comunitar – particularități definitorii

Așadar, limbajul dreptului comunitar este alcătuit în principiu de textele de origine administrativ-juridică și se referă în cea mai mare parte la sistemul juridic comunitar. Acesta, la rândul său, se constituie în general din trei surse: legea, practica judiciară (jurisprudența) și tradiția (cutuma) (Hometkovski, 2012). Armonizarea până la unificare a sistemelor de drept din statele membre ale Comunității Europene a avut drept consecință apariția unui sistem propriu de drept, numit *Drept comunitar* sau *Dreptul Uniunii Europene*. Dreptul comunitar este definit ca o formă a dreptului internațional (ramură a sistemului juridic romano-german, care reglementează relațiile între state, între organizațiile internaționale fondate de acestea din urmă și între alți subiecți de drept internațional) și se caracterizează prin faptul că țările membre ale UE își limitează în mod conștient unele drepturi, delegând unele plenipotențe organelor supranaționale[8]. Textul juridic comunitar se prezintă ca instrumentul de bază al dreptului comunitar. Structura foarte complexă a acquis-ului comunitar permite să afirmăm că textele respective, exprimând conținutul și principiile sistemului juridic în cauză, reprezintă sursa și baza terminologiei comunitare. Termenul dobândește o semnificație doar la nivelul exprimării dreptului, adică în text. În opinia lui J.-Cl. Gémar, textul juridic posedă trei particularități care îl disting de alte tipuri de texte și anume: „este normativ, dispune de un stil propriu și de un vocabular specific” (J.-Cl. Gémar apud L. Hometkovski 2012, p. 166). Dreptul se deosebește de celelalte domenii ale activității umane prin faptul că folosește limba drept mijloc de expresie, textele constituind principalul său instrument și obiect. În context amintim că ele sunt înțelese întâi de toate drept instrumente fundamentale ale gândirii juridice prin care se efectuează generalizarea, sinteza și abstractizarea, stabilindu-se astfel fiecare componentă, ca unitate de sine stătătoare a sistemului de drept, care are un corespondent în realitatea juridică.

Așa cum dreptul, ca domeniu, are finalități precise, la fel și textul juridic are una sau mai multe intenții clar determinate. Astfel, funcția pragmatică de bază a cuvintelor în textul juridic este

[8] Informația completă despre dreptul Uniunii Europene este plasată în acces liber pe site-ul https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/home

cea conativă: textul juridic este, a priori, conceput în scopul constrângerii sau provocării anumitor comportamente, legea având ca principal obiectiv precizarea drepturilor și obligațiilor. Foarte diverse în funcție de tipul actului juridic şi emițătorii acestuia, textele juridice, nu sunt uniforme, referindu-se la locutori diferiți, ocurențe diferite și intenții la fel variate: legiuitorul edictează dreptul, judecătorii îl vorbesc, jurisconsulţii îl comentează, iar practicienii îl aplică. Stilul unei legi se va deosebi de stilul unei hotărâri judecătorești sau cel al unui regulament. Redactarea adecvată a diverselor tipuri de texte este foarte importantă dacă se dorește ca normele juridice să fie eficiente, ca hotărârile judecătorești să aibă exact acea valoare pe care o imprimă acestora judecătorii, ca intenția părților la un act bilateral să fie exprimată în modul corespunzător. Din această perspectivă, textele juridice trebuie să fie coerente, redactate într-un stil impecabil cu utilizarea fără echivoc a terminologiei respective.

Stilul textelor juridice se caracterizează şi prin tehnicitate, deoarece este „academic, științific şi conține termeni tehnici" (Pica 1981, p. 30). Stilul textului juridic comunitar prezintă un grad înalt de tehnicitate pentru că el se constituie din enunțuri pe care se fondează dreptul, de aceea limbajul actului juridic „evită stilul patetic, nu încearcă să convingă şi nu este didactic" (Haba 1974, p. 276).

Dacă luăm în considerare operele doctrinare şi comentariile de legi, situația este puțin diferită, or acestea beneficiază de o anumită libertate din punctul de vedere al exprimării autorului. Ele conțin termeni tehnici integrați în text la discreția autorului, nu sunt atât de solemne şi poartă mai degrabă un caracter explicativ şi didactic. De exemplu: „Articolul 3 alineatul (1) literele (b) și (c) din Directiva 2008/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci trebuie interpretat în sensul că se aplică în cazul unei mărci verbale compuse prin asocierea unei suite de litere lipsite, ca atare, de caracter descriptiv cu o sintagmă descriptivă, dacă această suită este percepută de public ca o abreviere a sintagmei menționate ca urmare a faptului că reia inițiala fiecărui cuvânt al acestei sintagme, iar marca în cauză, privită în ansamblu, poate fi astfel înțeleasă ca o combinație de indicații sau de abrevieri descriptive care este, așadar, lipsită de caracter distinctiv." (JO C 133/9 din 5.5.2012)

Vocabularul juridic conține, preponderent, elemente pur juridice (care s-ar putea să fi aparținut inițial unui alt domeniu de activitate). În urma extinderii raporturilor juridice, pe parcursul timpului, termeni din diverse domenii de activitate umană s-au îmbinat armonios în textul juridic (ex.: gestion des créances, créance hypotécaire, taux de cotisation, édifice menaçant ruine, circulation de l'euro etc. sau subminarea economiei naționale, toxicomanie, zborul neautorizat, pilier etc.). Actualizați în text, acești termeni economici, medicali, arhitecturali etc. devin elemente cu

drepturi depline ale vocabularului juridic şi sunt uşor reperabili în orice dicționar de termeni juridici, având o definiție distinctă de cea dată într-un dicționar de termeni din oricare alt domeniu (a compara: *taxicomanie* în drept şi în medicină, *pilier* în dreptul comunitar şi în construcție, minerit, anatomie sau sport). Actualizarea vocabularul juridic nu se desfăşoară uniform şi omogen şi variază în funcție de domeniu. M.-Ch. Boutard Labarde, în cadrul cercetării sale (Boutard Labarde 1994, p. 25), a descris modul în care elaborarea dreptului comunitar influențează asupra evoluției vocabularului juridic prin crearea de noi termeni corespunzând noilor categorii juridice sau prin incidența de sens a conceptelor juridice preexistente care contribuie la polisemie.

Generalizând observațiile mai multor cercetători care au abordat textele dreptului, inclusiv ale celui comunitar, din varia perspective, se poate afirma că textele juridice comunitare se caracterizează prin triada vocabular / formă / stil, fiind clar, precis şi elaborat, stabil din punct de vedere al folosirii formulelor şi unităților terminologice. Formulele prestabilite se situează, de obicei, în partea introductivă a actului (preambulul cu baza juridică), în partea dispozitivă (X adoptă, ratifică etc.) şi la concluzii care țin de ratificare, adoptare, aplicare, publicare etc. Gradul de tehnicitate variază în funcție de tipul textului juridic, deşi limbajul legiuitorului comunitar rămâne accesibil şi pentru cei neinițiați în domeniu - subiecții direcți ai acestui drept; în acte legislative observăm repetarea unuia şi aceluiaşi termen, pe când în opere doctrinare sau comentarii de legi se pot folosi şi sinonime; stilul textului dreptului comunitar este axiomatic, sobru, formalizat şi solemn. Frazele lungi (uneori o singură frază în tot textul), întrebuințarea abuzivă a acelorași noțiuni şi formule abstracte, deseori banale, asigură valoarea stilistică a textului eurolectului; prezența figurilor retorice este, de asemenea, caracteristică acestui tip de text.

Toate aceste particularități prezintă interes, dar totodată şi dificultăți, aşa cum vom vedea, și pentru interpretator, și pentru ascultător, dar mai ales pentru traducător, care are sarcina să transmită în limba-țintă calitativ şi, deseori, în scurt timp mesajul, folosind în mod adecvat vocabularul specific încorporat în șablonul textului-sursă.

Deja în mijlocul secolului al XX-lea se considera că printre limbajele utilizate cu funcție normativă „limbajul tehnic juridic se preocupă cel mai mult de definirea conceptelor” (Seleskovitch apud Hometkovschi 2012), mai târziu limbajul juridic devine „cel mai bun exemplu de limbaj științific, situat între limba comună şi nomenclatură” (Baldinger 1970, p. 59).

Aşadar, limbajul juridic reprezintă un compromis între exigența preciziei şi principiul primordial al înțelegerii depline a textelor juridice. Textul juridic poate să precizeze unele expresii din limba naturală, să le schimbe semnificațiile, în anumite cazuri să introducă expresii noi pe care

le creează el însuși sau le împrumută din limbajele specializate. Claritatea şi precizia limbajului juridic folosit în domeniul juridic se obține din analizarea şi utilizarea cât mai adecvată a termenilor şi expresiilor ținând seama de semnificația lor în mod curent, precum şi de respectarea cerințelor gramaticale şi de ortografie, realizându-se asigurarea unității terminologice a stilului juridic.

1.3.4. Raționamente ale utilizării abrevierilor în limbajul dreptului comunitar

Fiecare limbă vie se adaptează la realitățile extralingvistice și mai ales la schimbările pe care ea le suportă. Deja am subliniat idea, axiomatică, precum că lucrurile noi au nevoie de cuvinte noi. Pentru aceasta, o limbă posedă diferite instrumente, schemele cele mai importante vizând derivarea, compunerea și împrumuturile. În același timp, există opțiunea de a crea cuvinte prin procedeul reducerii, cum ar fi abrevierile, sau și mai particular, siglele ori acronimele. Acest fenomen nu este specific unei singure limbi, ci dimpotrivă, dezvoltarea limbilor în momentul actual demonstrează că se recurge la procedeul reducerii frecvent și în varia limbi. La nivelul limbajului comunitar, abrevierea se urmărește masiv atât în varianta lui scrisă, cât și în cea orală, depinzând, în principiu de aceiași factori: grupul de cuvinte, mar rar, însuși cuvântul care stă la baza abrevierii; frecvența grupului de cuvinte care se supune reducției; contextul utilizării grupului de cuvinte în cauză.

Această utilizare excesivă pune, firesc, întrebarea – ce motivează apariția și proliferarea abrevierilor, ce justifică răspândirea atât de rapidă și masivă a siglelor si acronimelor în uz, în special în cel internațional? Cu alte cuvinte, indirect, respectivele întrebări se adresează funcțiilor îndeplinite de abrevieri în text și se referă la rolul pe care acestea îl au în asigurarea comunicării eficiente și a succesului actului de comunicare în general.

Conceptele denotație / conotație și motivație / demotivație sunt importante în aflarea răspunsurilor, care, vorbind grosso modo, înseamnă a stabili funcțiile pe care le comportă abrevierile. Pe de o parte, denotația unui cuvânt reprezintă sensul lui propriu-zis, obiectiv și stabil, în timp ce conotația face trimitere la ceea ce e variabil în semnificație, care relevă elementele subiective sau contextuale. Pe de altă parte, siglele manevrează cu motivarea / demotivarea termenilor. Motivarea înseamnă conștiința legăturii între semnificat și semnificant, iar demotivarea se asociază cu dispariția, de obicei progresivă, a motivării unui cuvânt, a faptului însuși de evoluție grafică și fonetică (Tournier 1991, p. 135). În anumite ocurențe de limbă, această înseamnă trecerea unei formațiuni sintactice compuse la o siglă scrisă sau citită ca un singur cuvânt.

Lucrările de specialitate relevă, întâi de toate, o funcție generală, comună tuturor abrevierilor, în orice formă de manifestare, și care se relevă în toate aspectele de înțelegere a limbii

– pragmatic, semantic, sintactic sau stilistic. Este vorba de funcția denominativă lapidară (Parcebois, 2001, p. 629), după care se pot identifica funcțiile denominative lapidare vehiculară, gregară și eufemică. Conform opiniei lui Jean-Luis Calvet (Calvet 1999, p. 85) toate formele lingvistice pe care le utilizăm se repartizează pe un vast evantai de funcții aflate la doi poli: polul vehicular atrage formele de limbă destinate să amplifice comunicarea la un număr mai mare de elemente, și polul gregar, pentru formele lingvistice consacrate să limiteze comunicarea la un număr mai mic de componente. Respectiv, în acești termeni, prin funcția lor vehiculară, abrevierile pot fi înțelese ca destinate a servi la comprehensiunea și difuzarea unui concept, iar prin funcția gregară, abrevierile pot fi interpretate ca menite a cripta un semnificat, prin simplificarea unei sintagme, pentru a face să se reducă utilizarea unui număr mai mare de forme lingvistice la unul mai mic. Funcția eufemică, în această accepție, se plasează în spectrul stilistic al uzului abrevierilor.

Văzute din perspectivă pragmatică, se delimitează funcția primordială a abrevierilor ca fiind cea de a realiza economia în limbă, în toate aspectele ei; de a face abrevierile să fie cât mai practice și din punctul de vedere al facilității de utilizare, și din al celui de inteligibilitate. În calitatea lor de semne lingvistice, abrevierile sunt folosite de vorbitori cu intenția de a semnifica o realitate / un obiect (în sensul cel mai general) al realității, în conformitate cu unele convenții prin care acestea sunt dotate cu o anume valoare în cadrul sistemului în care sunt incorporate (Pitiriciu 2004, p. 254 sq.).

Siglarea este unanim recunoscută drept un procedeu lingvistic neologic care are în primul rând o funcție denominativă. Siglele și acronimele facilitează comunicarea sintetizând conceptul la care se referă. Această sintetizare este obținută prin reducția grafică și fonetică a secvenței sintactice care exprimă un concept. Secvența sintactică respectivă este readusă astfel la o unitate lexicală tipică formată dintr-un singur cuvânt. Dacă procesul de abreviere începe de la reducerea grafică, sau astfel spus, de la manipularea semnificantului scris al cuvintelor formând o unitate semantică, realizarea orală a abrevierii își joacă rolul său în această acțiune (Mortureaux 1994, p. 54). Cu alte cuvinte, cercetarea se orientează spre acronimele și siglele lexicalizabile, uzitate în mai multe limbi, fapt prin care se manifestă terminologia instituțiilor și organismelor internaționale, iar exemplificarea prin abrevierile apărute în textele actelor și programelor comunitare este una elocventă.

Încă în anul 1975, Maurice Grevisse (Grevisse 1975, p. 113) observa că limba vorbită opune rezistență în mod natural cuvintelor prea lungi și recurge la abrevierea lor, recunoscând prin aceasta o tendință de a economisi din efort, tendință ce se poate urmări chiar de la originile limbii (franceze – la care se referă savantul, n.n.) și care se accentuează începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea.

Observația lui Grevisse se referă la modalitatea de abreviere prin sigle exclusiv profesionale, politice sau administrative. În opinia acestui autor, este vorba despre un procedeu sau despre un model de creare a cuvintelor noi (ibidem, p. 75-76). În mod aparte, siglarea permite o economie redacțională, adică un câștig de timp și spațiu în procesul de notare, redactare a unui articol, dar la fel și câștigul de timp în oralizarea conceptelor. Abrevierea astfel reprezintă una din figurile de economie lingvistică, siglarea, în particular, fiind prezentată drept căutarea unei maniere de efort care se aliniază totdeauna unui cost de memorie. Fenomenul se aplică în mod special limbajului comunitar, care, prin natura sa juridică, reclamă exprimare cât mai concisă.

Tendința de a economisi efortul de scriere / vorbire determină funcționarea abrevierilor drept unități „economice" ale limbii în locul formelor complete ale cuvintelor.

În context, observăm că baza de date de acte comunitare se identifică prin acronimul CELEX, recunoscut de utilizatorii limbajului comunitar ca abreviere a denumirii latine Communitatis Europaeae Lex (Anexa 3); iar abrevierea CEN facilitează vizibil utilizarea denumirii pentru Comitetul European pentru Standardizare. Observăm, în această situație, că se utilizează o singură abreviere (siglă sau acronim) pentru cele mai frecvente limbi din Comunitatea Europeană:

- ro. Comitetul European pentru Standardizare – CEN;
- en. European Committee for Standardisation – CEN;
- fr. Comité européen de normalisation – CEN.

Una dintre particularitățile de bază ale semnelor înțelese în calitate de categorii semiotice este intenționalitatea, în sensul pe care îl atribuie Jean-Marie Schaeffer (Ducrot, Schaeffer 1996, p. 166). Din această perspectivă, abrevierile pot fi definite ca semne ale semnelor cu dublă intenționalitate, or, ca semn motivat, abrevierea face trimitere la un cuvânt, care este și el un semn lingvistic arbitrar. (Pitiriciu 2004, p. 255). Astfel, intenționalitatea abrevierilor presupune trimiterea la referent și economia expresiei lingvistice. Observăm că, așa cum menționa Eugeniu Coșeriu, „nici un semn lingvistic nu are exact aceeași formă și aceeași valoare (semnificat) la toți indivizii care îl utilizează în toate momentele când este folosit" (Coșeriu 1995, p. 26). Remarca în cauză interesează abrevierile în măsura în care, drept semne, acestea se bazează pe o convenție socială. De exemplu, siglemul C, din CP – Comitet de program, CEC – Comisia Electorală Centrală, CJ – Curtea de Justiție CET – Centrala Electro-termică, UCCM – Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova etc., cu sensurile „convenție", „comisie", „centrală", „cooperatistă", „comercială" etc. trimit la cuvintele respective și la realitățile pe care ele le semnifică în baza unei convenții prin care litera este asociată cu inițiala cuvântului.

Funcțional, siglele și acronimele sunt înțelese ca fenomene de creativitate lexicală fără precedent. In mod special, putem vorbi despre interesul pe care îl au referitor la acest aspect al abrevierilor specialiștii de socio-lexicologie, care, în cadrul sociolingvisticii, abordează cu mai mult interes raporturile dintre fenomenele sociale și cele de lexic (a se vedea și Turnier, 1991), precum și al psiholingviștilor, care studiază procesele mentale implicate în achiziția și uzul limbii (a se vedea, de exemplu, Windowson, 130). Studiului modului în care funcționează abrevierile ne va permite să relevăm particularități de reprezentare a acestora în cadrul domeniilor specifice, și cu precădere, în terminologia limbajului comunitar.

1.4 Concluzii la Capitolul 1

Pentru a rezuma cele expuse în capitolul 1 al tezei subliniem următoarele:

1. Procesul de creare a abrevierilor noi în limbile europene moderne se desfășoară mult mai intens decât procesul dispariției lor.

2. Diferite tipuri de abrevieri se găsesc din abundență în limbile moderne atât în limba vorbită, cât și în cea scrisă.

3. Abrevierile au apărut în limbajul scris ca urmare a necesității de economisire a timpului și spațiului atunci când se scriau cuvinte utilizate frecvent.

4. Astăzi, abrevierea a mers departe în dezvoltarea sa, creând noi tipuri de cuvinte prescurtate, cele mai frecvente fiind siglele și acronimele. Utilizate pe scară largă, și formate de la inițiale cu litere siglele și acronimele se diferențiază atât după rostire, cât și, mai important, după fragmentul la care este redus cuvântul inițial din sintagma decodată. Trunchierile și abrevierile de tip mixt, sunt mai puțin frecvente.

5. Se pot identifica factorii lingvistici și extralingvistici care cauzează formarea abrevierilor într-o limbă. Motivele extralingvistice pentru formarea abrevierilor pot fi:

a) ritmul rapid de viață, ritmul rapid de dezvoltare a științei moderne și tehnicii, precum și dorința asociată lor de a transmite noi concepte exprimate prin cuvinte și fraze complexe, dat totodată monolitice, compacte, în formă unică și holistică; b) dorința de a transmite informații prin cea mai mică sumă de litere și sunete; c) utilizarea pe scară largă a mijloacelor mecanice și tehnice de comunicare, necesitând reducerea unităților de vocabular lungi.

Dintre motivele lingvistice pentru formarea și distribuirea abrevierilor lexicale se identifică:

a) abilitatea și dorința de a pronunța prescurtările ca un singur cuvinte; b) tendința spre monosilabism, monosilabele au început să aibă o mare gravitație specifică în limbaj; c) utilizarea

termenilor cu rădăcini de origine latino-greacă; d) influența limbilor vorbite și a argoului; e) influența altor limbi asupra apariției și distribuției abrevierilor.

6. Termenii principali pe care îi folosim și explicăm în lucrarea noastră sunt: prescurtare, abreviere, abreviație, siglă, acronim.

7. Vom considera abrevierea ca un cuvânt care demonstrează legătura dintre partea sonoră și conținutul semnificativ.

8. Limbajul acquis-ul comunitar, sinonim cu limbajul dreptului comunitar, reprezintă un limbaj specializat și include textele care descriu conținutul, principiile si obiectivele politice ale tratatelor de instituire a Comunitarilor Europene, dar și actele ce țin de politica de securitate și vecinătate a statelor UE.

9. Textul juridic comunitar se caracterizează prin triada vocabular / formă / stil, fiind clar, precis şi elaborat, stabil din punct de vedere al folosirii formulelor şi unităților terminologice.

10. În limbajul dreptului comunitar, abrevierea se urmărește masiv atât în varianta lui scrisă, cât și în cea orală, depinzând de aceiași factori: grupul de cuvinte / cuvântul care stă la baza abrevierii; frecvența grupului de cuvinte care se supune reducției; contextul utilizării grupului de cuvinte în cauză.

CARACTERISTICI STRUCTURALE ALE ABREVIERILOR ÎN SISTEMUL LIMBAJULUI DREPTULUI COMUNITAR

2.1. Categorii de abrevieri în limbajul dreptului comunitar

2.1.1. Criterii de clasificare a abrevierilor

Structura neobișnuită și posibilitatea de a utiliza diferite metode de prescurtare a unităților lexicale în diferite combinații fac dificilă clasificarea tipologică a unităților abreviate. În literatura de specialitate, cu referire la limbile europene, există un număr impresionant de clasificări ce se axează pe diverse principii. Fiecare tip de clasificare reprezintă interes categoric pentru lingviști, în funcție de aspectul abordat în cercetare. Sistematizând cele mai importante tipologii realizate până acum, putem sublinia și criteriile ce stau la baza acestora[9].

1. În funcție de modul de utilizare în vorbire, abrevierile pot fi *grafice* și *lexicale*. Cele grafice se for utiliza numai în vorbirea scrisă, în timp ce abrevierile lexicale se folosesc în ambele forme ale vorbirii, și scrisă, și orală. De exemplu: kg/s – kilogram per secundă este o abreviere grafică, iar ONU – Organizația Națiunilor Unite reprezintă o abreviere lexicală.

2. După tipul de unități ale limbii supuse prescurtării, abrevierile pot fi *fonetice*, care sunt rezultate în urma suprimării de sunete în cadrul unui cuvânt (cum ar fi maint(e)nant, în limba franceză), *morfologice*, prin care se înțeleg trunchieri, inițialisme, dar și acronime (de ex., en. bus – autobus, sau PE – parteneriatul estic), precum și *sintactice*, în cazurile când se urmărește elipsa unei sintagme/ propoziții întregi (cum ar fi, de exemplu, în cazul denumirii actului pe care îl cunoaștem drept Acord de asociere UE-RM, care prezintă forma scurtă a sintagmei*: Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte*).

3. În funcție de gradul lor de stabilitate în vorbire, se pot distinge abrevieri *standard*, cele care se folosesc permanent în limbă și abrevieri *ocazionale*. De exemplu, dl – domnul și P. – indicele convențional al casei monetare in Dijon.

[9] Prezentăm, în mod sintetic, criterii și clase de abrevieri identificate de diverși autori și cu aplicare asupra limbilor diferite. În special, am utilizat în acest scop taxonomiile realizate de S. Pititriciu (2004), A. Clas (1980) M. Korovkin (Коровкин 1989), N. Lopatnikova și N. Movshovich (Лопатникова, Мовшович 1970), N. Șapovalova (Шаповалова 2004).

4. După durata lor de viață în limbă, abrevierile pot fi *neologice* (de ex., ERASMUS – program de mobilități academice), sau *arhaisme, învechite* și chiar *istorisme* (abrevierii care au ieșit din uz odată cu realitățile desemnate, cum ar fi RSSM – Republica Sovietică Socialistă Moldovenească).

5. Conform originii lor de limbă, se vorbește despre abrevieri *autohtone/ autentice,* care au fost create în limba de origine, cum ar fi PAS – Partidul Acțiune și Solidaritate și abrevieri *împrumutate,* ca, de exemplu, UNESCO – din en. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Apropiată de această categorie este clasa abrevierilor identificată în baza specificului național sau nu: astfel se diferențiază abrevierile *naționale* (românești, în cazul limbii române: ș.a.m.d. – și așa mai departe, OMS – Organizația Mondială a Sănătății) și abrevierile *internaționale*, care sunt formații consacrate ce se întâlnesc în diferite limbi ale lumii (e.g.: Ag – argint, radar - din en. radio detecting and ranging (ro. – detectare și reperare prin radio), SOS etc.).

6. Ținând cont de partea de vorbire în care se produc în limbă, abrevierile pot fi *substantivale* (USM – Universitatea de Stat din Moldova), *adjectivale* (ro. – (limba) română), *verbale* (v. – vezi; comp. - compară, în fr. – bécéger, a vaccina cu preparatul BCG), *pronominale* (Dvs - Dumneavoastră), *numerale* (jum. - jumătate) *adverbiale* (cca - circa) sau chiar *prepoziționale* (vs – lat. versus).

7. Exclusiv în cazul substantivelor, în funcție de categoriile onomasiologice ale bazelor abrevierilor, se deosebesc mai multe tipuri de nume proprii și comune: RM – Republica Moldova, mun. – municipiu etc. In extenso, despre această clasă de abrevieri vom relata în paragraful următor.

8. După principiul ortografic, abrevierile se pot scrie cu majuscule (după care se poate pune sau nu punct: ONU, dar și O.N.U.); cu minuscule, ca un cuvânt întreg sau cu punct: radar, e.g., l. rom.; cu majuscule și minuscule: C. rel. – Circumstanțială de relație; cu utilizarea liniei oblice: km/h, sau prin cratimă – D-voastră.

9. Din punctul de vedere al structurii morfologice, se pot identifica *trunchieri* (realizate prin apocopă: prof. – profesor; afereză: Veta – Elizaveta; trunchiere medială (în l. fr. mo(teur)+(ho)tel – motel); trunchieri complexe sau mixte: kcal - kilocalorie), *abrevieri inițiale* (sigle: CE – Consiliul Europei sau acronime: Euratom), abrevieri mixte (l. en. – limba engleză), contracții (cpt. – căpitan, drd. - doctorand).

10. După aria și gradul de folosire, abrevierile pot fi *generale*, folosite în vorbirea orală sau scrisă de majoritatea vorbitorilor unei limbi (de ex., dna - doamna, a.c. – anul curent) și *speciale*, utilizate în limbaje sau stiluri funcționale de cunoscătorii domeniului (IM – infarct miocardic, în

medicină, qed – în limbajul științific). Cele speciale, la rândul lor, se vor diferenția în funcție de domeniul utilizării – abrevierile limbajului dreptului european, de care ne ocupăm în lucrarea noastră reprezintă un exemplu, La fel, se poate vorbi despre abrevierile din limbajul militar, medical, cel al informațiilor și comunicațiilor etc.

11. În funcție de valoarea lor pe plan lexical și gramatical, se diferențiază abrevierile *monovalente*, care au o singură semnificație lexico-semantică (de ex., NATO – din en. North Atlantic Treaty Organization) și abrevierile *polivalente* care pot avea două sau mai multe semnificații lexico-semantice ori gramaticale: imp. – imperativ, impar, impozit, import, CE – Consiliul European, Comisia Europeană.

11. După elementele care le alcătuiesc, abrevierile sunt *literale*, formate din litere ale alfabetului (de obicei latin și mai rar grecesc: MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, µ - micron) și *mixte*, care, pe lângă litere, conțin și cifre sau diferite semne grafice: cm^2 – centimetru pătrat.

12. Având în vedere posibilitatea de decodare a abrevierilor, se disting unități *decodabile* (acestea fiind în general formațiunile care reține mai multe elemente din bază: EURASIA – Europa + Asia, eurobancă – Europa+bancă, subst. – substantiv etc.) și *ermetice* (pentru vorbitorul neinițiat, de obicei: INCE – Institutul Național de Cercetări Economice, HPC – hepatită cronică persistentă etc.).

13. După forma în care se pot prezenta abrevierile, distingem între abrevieri *unice* (de tipul m – metru, ONU – Organizația Națiunilor Unite) și cele cu *variante* (limba engleză se poate reprezenta prin abrevierea en sau en. sau chiar engl.).

14. După dimensiune și numărul de elemente care le formează, abrevierile sunt scurte (alcătuite din 1-3 litere), medii (formate din 4-6 litere) și lungi (de la 7 litere și mai multe[10]).

15. După tipul de modificări semantice se identifică abrevieri formate prin metonimie (PDM – Partidul Democrat din Moldova și un PDist – membru al Partidului Democrat), prin extinderea sensului și prin transferul metaforic al sensului, abrevieri care de obicei se utilizează cu valoare stilistică.

16. În funcție de caracteristicile stilistice ale abrevierii, se disting abrevieri *neutre*, fără valoare stilistică și abrevieri *expresive*, cu valoare stilistică. (Despre valorile stilistice generale ale abrevierilor am vorbit în compartimentul precedent al tezei noastre).

Studii de lingvistică actuală relevă existența altor variate tipuri de abrevieri, cum ar fi *cuvintele-valiză* (fr. le mot-valise) prin care se înțeleg cuvinte noi create prin amalgamarea părților

[10] Cercetătoarea Silvia Pitiriciu a identificat în limba română abrevieri având cel mult 19 litere (Pitiriciu 2004, p. 104)

constituente ale cel puțin două cuvinte diferite. Referința se face la faptul că încă în secolul al XVI-lea Francois Rablais crea cuvinte de tipul fr. „sorbonnagre” care reprezintă un amalgam al cuvintelor „sorbonne” et „onagre”, fiind rezultatul, de obicei al căutărilor de stil, un procedeu de marcare a ludicului, neobișnuitului, fantasmagoricului, ironiei sau chiar sarcasmului. În mod particular de respectivele aspecte, dar și de alte particularități ale cuvintelor-valiză se ocupă Jean-Jacques Thibaud (2010), Alain Créhange (2013), Emmanuel Glenck (2013) sau Vincent Renner, François Maniez și Pierre Arnaud (2012). Totuși, fiind creații care aparțin registrului stilistic al unei limbi, cuvintele-valiză nu sunt specifice limbajului comunitar, care este prin excelență unul standardizat.

17. Dacă se ia in considerare posibilitatea de flexiune, atunci se identifică abrevieri *flexionare* (de ex., după categoria genului: dl – dna, sau a numărului: CEC – CEC-uri) și abrevieri *neflexionare*, fixe: SUA.

18. În funcție de capacitatea abrevierii de a crea cuvinte noi, se pot diferenția abrevieri care pot servi ca temă pentru formarea de noi cuvinte, prin varia modalități (de ex., ONG – ONG-ist) și abrevieri de la care nu se pot crea cuvinte noi în limbă, cum ar fi FIFA.

19. După felul în care se pot traduce sau nu, se urmăresc abrevieri *traductibile* (prin crearea unei abrevieri identice în limba țintă: en. EaP – Eastern Partnership, ro. PE – Parteneriatul Estic) și abrevieri *intraductibile*: SOS.

Așadar, se poate constata o diversitate impresionantă de criterii de clasificare utilizate pentru definirea diferitelor clase de abrevieri, multe dintre ele fiind prezentate în lucrările de specialitate în mod detaliat sau sumar. Cu certitudine că acestea pot servi ca bază pentru clasificările ulterioare, unele dintre ele urmând să fie realizate în mod comprehensiv în paginile următoare ale lucrării noastre. Totuși, cunoașterea, și, implicit, utilizarea în tipologizare a mai multor criterii permite identificarea unor particularități imperceptibile la o primă vedere. Mai mult, aceeași formațiune abreviată poate fi considerată din varia perspective, în conformitate cu diferite criterii de clasificare și de identificare, acest lucru facilitând descrierea pe cât se poate de completă a unității în cauză.

2.1.2. Abrevieri grafice și lexicale în limbajul comunitar

Cea mai acceptată și utilizată clasificare în literatura de specialitate este cea realizată în funcție de modul de utilizare a acestora în vorbire, identificându-se, în linii mari, două categorii: abrevieri grafice și abrevieri lexicale. Această clasificare a abrevierilor a devenit una de bază, de la care se pornește în clasificările ulterioare. Enciclopedia Universalis precizează că diferențierea oral vs scris este de fapt una dintre caracteristicile care permit particularizarea siglelor în comparație cu

alte tipuri de abrevieri (a se vedea https://www.universalis.fr/encyclopedie/sigle-et-acronyme/). O definiție bună a fiecăruia dintre aceste două tipuri de abrevieri date încă în prefața dicționarului abrevierilor limbii franceze realizată în a doua jumătate a secolului trecut de către echipa de lexicografi condusă de M.I. Berlin (Берлин et al., 1967, p. 3).

Abrevierile care păstrează neschimbat conținutul lexical, dar au o formă sonoră și două forme grafice, se identifică drept abrevieri grafice. Abrevieri care au două forme grafice (completă și scurtă) dar și două forme sonore se referă la abrevierile lexicale.

Abrevierile grafice nu sunt cuvinte propriu-zise, nu au categorii gramaticale de gen sau număr. Ele sunt utilizate numai în limbajul scris, prin urmare, nu au propria lor pronunție, iar în vorbirea orală se realizează prin forma completă a unui cuvânt sau sintagma din care sunt formate. Abrevierile grafice există numai pentru percepția vizuală și sunt descifrate în timp ce sunt citite. În limbile europene moderne abrevieri grafice se folosesc în orice stil de scriere: în domeniul științific, tehnic, literatură artistic etc. În procesul de formare, acestea pot fi prezentate prin număr diferit de litere și combinații, care, la rândul lor, combinațiile lor pot fi cele mai diverse: bltn (fr. bulletin) - „buletin informativ, rezumat"; brt (brut) - „greutate brută"; kg (kilogram); m (metru) etc. În limbajul dreptului comunitar astfel se produc abrevierile reprezentând denumiri ale țărilor, la fel ca și abrevierile glotonimelor. Mai mult, acestea sunt reglementate prin standarde internaționale și nu se identifică cu abrevierile autohtone, folosite la nivel național. De exemplu, pentru denumirile de țări **s**e folosesc abrevierile de două litere conform ISO 3166-1 pentru toate statele, cu excepția Greciei și a Regatului Unit, pentru care se recomandă folosirea codurilor EL, respectiv UK (în locul codurilor ISO GR şi GB)

EN	**FR**	**RO**	**abreviere (ISO 3166)**
Kingdom of Belgium	Royaume de Belgique	Regatul Belgiei	BE
Republic of Bulgaria	République de Bulgarie	Republica Bulgaria	BG
Czech Republik	République tchèque	Republica Cehă	CZ
Kingdom of Denmark	Royaume de Danemark	Regatul Danemarcei	DK
Federal Republic of Germany	République fédérale d'Allemagne	Republica Federală Germania	DE

Concomitent, se folosește și denumirea abreviată prin elipsă, deci alt tip structural de abreviere, a denumirilor statelor membre, ca de exemplu:

EN	**FR**	**RO**
Belgium	Belgique	Belgia
Bulgaria	Bulgarie	Bulgaria

Czech Republic	République Tchèque	Republica Cehă
Denmark	Danemark	Danemarca
Germany	Allemagne	Germania

Limbile oficiale ale Uniunii Europene (en. official languages of the European Union, fr. langues officielles de l'Union européenne) sunt prevăzute de Regulamentul CEE nr. 1/1958 al Consiliului de stabilire a regimului lingvistic al Comunităţii Economice Europene, cu modificările ulterioare[11]. Toate limbile oficiale ale UE sunt considerate ca având forță juridică egală, iar textele redactate în mai multe limbi sunt prezentate în EUR-Lex în ordinea alfabetică (alfabetul latin) a denumirii oficiale a limbilor. Abrevierea oficială, precum şi ordinea citării respectă denumirea originală din fiecare limbă: bulgara (български) BG; spaniola (castellano) ES; ceha (čeština) CS; daneza (dansk) DA; germana (Deutsch) DE; estona (eesti keel) ET; greaca (ελληνικά) EL; engleza (English) EN; franceza (français) FR; irlandeza (Gaeilge) GA; italiana (italiano) IT; letona (latviešu valoda) LV; lituaniana (lietuviu kalba) LT; maghiara (magyar) HU; malteza (Malti) MT; olandeza (Nederlands) NL; poloneza (polski) PL; portugheza (português) PT; româna RO; slovaca (slovenčina) SK; slovena (slovenščina) SL; finlandeza (suomi) FI; suedeza (svenska) SV.

Așa cum se poate observa, toate abrevierile denumirilor de limbi se includ în categoria celor grafice, fiind utilizate numai în varianta scrisă a limbii. În timp, abrevierile grafice pot deveni lexicale, dacă dobândesc o formă sonoră independentă și proprietăți lexico-gramaticale inerente unei unități de limbă. De exemplu, în limba română: MD, sonorizată în vorbire orală [em-de], [ăm-dă] sau [me-de]. O astfel de tranziție nu este caracteristică tuturor abrevierilor grafice, dar numai celor care sunt reproduse în mod regulat în procesul de comunicare și obțin recunoaștere publică.

Abrevierile lexicale au proprietățile lor speciale, diferite de baza originală, atât ca formă grafică, precum și cea sonoră. Acestea posedă principalele caracteristici ale unui cuvânt ca element al vocabularului unei limbi și îndeplinesc aceleași funcții ca și alte mijloace de comunicare, adică reprezintă cuvinte unități de comunicare cu drepturi depline. Abreviația lexicală este o unitate complexă și indestructibilă a structurii semantice, formei sonore și imaginii grafice. Abrevierile lexicale, înzestrate cu toate proprietățile unui cuvânt obișnuit, au categorii gramaticale inerente părților de vorbire corespunzătoare, îndeplinesc diferite funcții sintactice și, intrând în sistemul

[11] Uniunea Europeană are 24 de limbi oficiale: bulgara, ceha, daneza, engleza, estona, finlandeza, franceza, germana, greaca, irlandeza, italiana, letona, lituaniana, olandeza, maghiara, malteza , polona, portugheza, româna, slovaca, slovena, spaniola şi suedeza (Regulamentul CEE nr. 1/1958, art. 1). În conformitate cu Regulamentul CE nr. 920/2005 al Consiliului, începând cu 1 ianuarie 2007 limba irlandeză a dobândit statutul de limbă oficială (iniţial, în limba irlandeză se redactau doar tratatele) (pentru mai multe limbi vorbite pe teritoriul Comunității Europene și a României în mod special, a se vedea și Saramandu, Nevaci 2009).

limbii, devin baza formării de cuvinte noi în modurile caracteristice limbii (a se vedea și Шаповалова 2002).

Cercetătorii identifică următoarele caracteristici distinctive ale unităților lexicale abreviate:

1) natura lor secundară, adică abrevierile nu iau naștere simultan cu apariția conceptului corespunzător, ci numai după ce respectivul concept și-a obținut expresia într-un cuvânt sau sintagmă completă;

2) se formează conform anumitor modele;

3) au posibilitatea de a trece în cuvinte independente;

4) demonstrează productivitate în sistemul de formare a cuvintelor limbii;

5) intră în fondul lexical al limbii;

6) au capacitatea de a servi drept o sursă de completare și îmbogățire a vocabularului limbii.

Trebuie menționat că nu toate abrevierile sunt incluse în vocabularul limbii, dar numai cele recunoscute universal și utilizate pe scară largă nu numai în forma scrisă a limbii, ci și în vorbirea orală, în reviste și ziare, la radio și televiziune, precum și servesc drept bază pentru formarea de noi cuvinte. Abrevierile grafice, transformându-se într-o categorie lexicală, devin cuvinte complete și sunt incluse în această calitate în vocabularul limbii. Fenomenul ia amploare, în special în limbajul limbajului comunitar, unde, abrevierile inițial utilizate în forma scrisă a limbii, ca abrevieri grafice, sunt preluate în calitate de lexeme independente în vorbirea orală, ca abrevieri lexicale. Astfel s-au încetățenit în vorbire abrevieri de tipul O.N.U. > ONU – [o-en-u]> [O'nu], U.N.E.S.CO. > UNESCO: [u-en-oe-es-ko]> [unesko]. La început acestea au fost abrevieri grafice și au fost folosite în textul scris pentru a economisi spațiu. În prezent, aceste abrevieri au devenit comune, cunoscute de toți. Astfel de abrevieri sunt utilizate deja fără „decriptare”, pentru că nu mai au nevoie să fie decodificate. S-a schimbat și ortografia lor: au început să fie scrise fără puncte între elementele abrevierii, în timp ce, la momentul creării lor, prezența punctelor era obligatorie. Eliminarea punctelor dintre componentele abrevierii ca și cum ar face mai apropiată scrierea abrevierii lexicale de ortografia cuvintelor obișnuite ale limbii. Conversia abrevierilor grafice în cuvinte este un proces continuu de îmbogățire a tezaurului lexical al limbii grație existenței în limba scrisă a cuvintelor care apar pe baza unităților linguale în scopul înregistrării scurte a acestora.

2.1.3. Abrevieri structurale în limbajul comunitar. Trunchierile

Așa cum am menționat anterior, în lingvistica modernă încă nu există un consens între oamenii de știință în ce privește definițiile pentru unul sau alt tip de abrevieri. Cele mai variate

fenomene lingvistice sunt relaționate cu abrevierea în sens larg: trunchiere, contracție, sincopă, apocopă, afereză, cuvinte compuse, contracturi, sintagme și propoziții prescurtate prin elipsă, diverse simboluri etc. Din cauza elaborării teoretice insuficiente a acestei probleme, urmărim cazuri de atribuire la abrevieri și a unor unități care în fapt nu sunt abrevieri. În special, se pune problema relației dintre abreviere și simbol, or, uneori distincția lor corespunzătoare nu se face. De asemenea, în literatura lingvistică, se pot întâlni adesea confuzii de identificare și descriere a două tipuri principalele de abrevieri: trunchierile și siglele.

Expunerea anterioară pe care am realizat-o cu referință la criteriile de clasificare a abrevierilor și analiza materialului faptic studiat de noi, permite a lua în considerare trei factori principali care determină în mare parte clasificarea și definirea tipurilor de abreviații:

1) structură formală, adică gradul de reducere a unității lexicale în raport cu baza inițială (prescurtare până la literă, la silabă, la parte din cuvânt);

2) funcționarea abrevierilor în enunțuri și prezența însemnelor gramaticale;

3) structura fonetică, funcționarea abrevierilor în vorbire în calitate de cuvintele.

Având în vedere aceste aspecte, credem că putem clasifica abrevierile care țin de limbajul dreptului comunitar în trei tipuri principale, care, la rândul lor, pot fi împărțite în mai multe grupuri:

1) abrevieri inițiale/ inițialisme: sigle și acronime;

2) cuvinte trunchiate: trunchieri ale începutului, mijlocului și sfârșitului unui cuvânt, trunchieri complexe, trunchieri secundare;

3) tip mixt de abrevieri grafice (contracturi și îmbinări de litere și silabe în diferite combinații).

În acest compartiment al tezei noastre vom prezenta trunchierile ca tip structural de abrevieri, care sunt variate ca model de formare și astfel prezintă câteva subtipuri distincte.

În limbile moderne ale Europei, inclusiv în română, este relativ răspândită prescurtarea lexemelor prin renunțarea, de cele mai multe ori, la partea lor finală / silabă (sau silabe)[12]: auto (automobil), micro (microfon), moto (motocicletă), expo (expoziție) etc. Abrevierile de acest tip sunt numite trunchiate sau pur și simplu trunchieri (în terminologia franceză – mots tronqués sau troncature). Mai mult, în lingvistica franceză relativ general acceptată este și definiția trunchierii: „Procédé d'abrègement consistant à supprimer une ou plusieurs syllabes à l'initiale ou, plus souvent,

[12] O definiție utilizată pe larg în lingvistica franceză susține că trunchierea, de fapt este procedeul care se referă la reducerea, prin apocopă, a părții finale a unui cuvânt (a se vedea Dubois J et al. 2001: 546)

à la finale d'un mot. (Par exemple **pitaine** pour «capitaine», **prolo** pour «prolétaire».)"[13] (Dictionnaire de français Larousse). Rodica Zafiu consideră trunchierea în special prin suprimarea părții finale a unității lexicale (cu unul sau mai multe sunete, una sau mai multe silabe) ca un fenomen curent ce este specific pentru variantele familiare şi argotice ale limbii și este explicată prin influența unor împrumuturi din limba franceză (Zafiu 1992) Unele din împrumuturile moderne în română sunt, în limba de origine, rezultatul unor astfel de abrevieri: *metrou* din franțuzescul *métro*, prescurtare din *métropolitain*), *taxi* (fr. *taxi*, din *taximètre*), *cinema* (fr. *cinéma*, din *cinématographe*), *pneu* (fr. *pneu*, din *pneumatique*) etc.

De obicei, se disting trei tipuri de trunchieri: cele care vizează (adică se produc) la sfârșitul unui cuvânt, ca în exemple de mai sus (auto, micro), numită și apocopă; la începutul cuvântului, (fr. pondant - corespondent), definită și aferează, și mixtă, referindu-se la reducerea simultană a silabei/silabelor de la începutul și sfârșitul sintagmei (fr. margis din marechal de logis), numită și trunchiere dublă.

Așa cum spuneam, mai răspândit este primul tip de trunchiere, mult mai rar - al doilea și ocazional al treilea tip de trunchiere.

Trăsătura principală a apocopei este că doar un anumit grup logic de cuvinte, adesea substantive, este supus trunchierii, adjectivele și adverbele sunt foarte puține și foarte rar se găsesc verbe trunchiate prin apocopă. Acest fapt, în sine indiscutabil, este explicat de unii cercetători prin referință la particularitățile fonetico-morfologice ale lexemelor. De exemplu, J. Marouzeau consideră că substantivele pot să fie reduse ușor datorită diversității sale morfologice (terminații foarte diferite), în timp ce verbele, caracterizate printr-un grad înalt de uniformitate și stabilitate a inflexiunii sale, pot a avea, în franceză, doar un final strict definit: -eg (e); -ir (ir); re (d) (Marouzeau 1950, p. 94).

Credem însă că principalele motive ale acestei diferențe nu constau în trăsăturile morfologice ale substantivelor, ci în însăși natura substantivelor ca o clasă lexico-gramaticală de cuvinte care exprimă realitatea obiectuală. Cercetătorii limbilor moderne, ocupați în mod special de problema trunchierii, subliniază că acest proces este foarte caracteristic pentru forma limbii din ultimii ani. De obicei trunchierea este considerată ca tip de abreviere care are loc la nivelul cuvântului. Totodată, așa cum vom exemplifica mai jos, se pot releva trunchieri care au loc la nivelul îmbinării de cuvinte. Unele dintre cuvintele formate în acest fel aparțin sferei limbajului general, fiind utilizate fără nicio

[13] Procedeu de prescurtare constând în suprimarea unei sau mai multor silabe la începutul sau, de cele mai multe ori, la sfârșitul cuvântului (tr. n.).

valoare stilistică, majoritatea cuvintelor trunchiate însă sunt limitate la un anumit domeniu de folosire și, în general, nu-l depășește. Materialul studiat de noi face posibilă elucidarea într-o anumită măsură, a modalității și formelor acestui proces și distinge trei tipuri de trunchiere realizate prin apocopă, între care se stabilesc o serie de diferențe.

I. Primul tip de *trunchiere prin apocopă* vizează abrevieri formate din cuvinte etimologic complexe constând din teme livrești de origine greacă (auto - automobil) ori greco-latină (tele – televiziune) sau latină (loco - locomotivă). Din punctul de vedere al locului lor în sistemul lexical al limbii aceste cuvinte reprezintă masa lexicală în mare parte utilizată de vorbitorul obișnuit și devenite comune; de obicei nu au nici o conotație de familiaritate și sunt folosite atât în varianta colocvială a limbii, cât și în cea literară. Caracteristica de bază a acestor trunchieri constă în principiul morfologic pronunțat care stă la baza procesului: trunchierea coincide întotdeauna cu limita morfologică a cuvântului și din cele două rădăcini care constituie cuvântul compus, este totdeauna redusă tema a doua, fiind păstrată cea dintâi. Mai mult, dat fiind că lexemul compus conține cel mai adesea în compoziția sa, între cele două componente, vocala „o” de legătură, care se referă la prima rădăcină, respectiv și cuvântul trunchiat păstrează finala în „o”. De exemplu, foto <fotografie; meteo <meteorologie; moto <motocicletă; crono <cronograf; polio <poliomielită etc.

În cazurile în care cuvântul compus nu conține vocala „o” și cuvântul trunchiat, evident, se termină cu altă vocală: tele <televiziune, taxi <taximetru, amphi <amfiteatru.

După cum se poate observa din exemplele de mai sus, cuvintele trunchiate de acest tip constau de obicei din două silabe: foto, taxi, indiferent de numărul de silabe ale cuvântului complet: acesta din urmă poate consta și din 3 silabe (micro < microfon), din 4 (auto< automobil) sau chiar din 5 silabe (metro < metropolitan). În mai puține cazuri, trunchierea este formată din trei silabe: dactilo, meteo.

II. Al doilea tip de trunchiere prin apocopă cuprinde cuvintele care se deosebesc și în ce privește locul lor în sistemul vocabularului, fiind preponderent cuvinte argotice sau profesionalisme, dar și în felul în care se produce trunchierea. De regulă, al doilea tip de trunchiere se referă la cuvinte derivate constând din rădăcină și sufix. Trunchierea de acest tip coincide cu granița morfologică a cuvântului: de obicei se reduce sufixul. Elementul rămas reprezintă o rădăcină morfematică holistică. Esența procesului de trunchiere de acest tip nu constă în abandonarea simplă a morfemului, ca în primul tip, ci în a renunța la un sufix și a adăuga un altul - „o”, analogic primului tip de trunchiere. În acest caz, de regulă, cuvântul se desparte de consoana finală a rădăcinii: metal(urgist) + o> metalo; comand(ant) + o> comando (a se vedea Brăiescu 1958, p. 96).

În cazul acestui tip de trunchiere, cuvintele abreviate constau de obicei din patru sau trei silabe (în unele cazuri din cinci) și aproape niciodată din două; iar dacă lexemul de bază este format din patru silabe, atunci două sunt eliminat - sufixul „o” este adăugat la trunchierea rămasă cu două silabe: ventil(ator) + o> ventilo; conval(escent) + o> convalo; propri(etar) + o> proprio, popul(ist) + o> populo; social (ist) + o> socialo, cicl(ist) > ciclo etc.

Al treilea tip de trunchieri prin apocopă, considerate și „curate”, adică cele care se formează prin renunțarea la silabă (sau silabe) din cuvântul bază, fără a adăuga sufixul „o” sau vreunul altul. La fel ca și cuvintele caracteristice pentru cel de-al doilea tip, astfel de trunchieri sunt majoritar parte a anumitor sfere de limbaj (limbă populară, argou, limbaj specializat), dincolo de care, de obicei, nu se regăsesc. Cât despre metoda de formare, atunci acest grup de trunchieri este foarte diferit de trunchierile de al doilea tip (ca să nu mai vorbim de primul), deoarece caracteristica lor principală constă în faptul că abrevierea nu ține deloc de principiul morfologic și, astfel, nu are nicio legătură cu granița morfologică a cuvântului. Mai mult, la prima vedere poate părea, în mod paradoxal, că prin crearea acestui tip de trunchieri, limbajul evită în mod deliberat divizarea morfologică a cuvântului: în majoritatea cazurilor, trunchierea trece prin interiorul rădăcinii; de exemplu: expoziție> expo, laborator> labo, general> genero, fr. velocipede> velo (bicicletă).

Observațiile arată că dacă lexemul de bază conține vocala „o”, apoi trunchierea, de regulă, intervine imediat după acest sunet, astfel că „o” apare la sfârșitul cuvântului trunchiat. Acest lucru are loc indiferent dacă vocala "o" este în rădăcina cuvântului sau nu, și aproape întotdeauna se dovedește că rădăcina este ruptă: laborator> labo, deși rădăcina este labor-; expoziție>expo, rădăcina fiind expozit-, economie >eco, dificil >dif, manifestare>manifest etc. (Brăiescu 1958, p. 95).

De menționat că trunchierile realizate după modelul francez, care se atestă cel mai des în cazul limbii române (a se vedea și Zafiu 1992) sunt fundamental diferite de cele executate după modelul limbii engleze, care își exercită influenta în măsură considerabilă dacă avem în vedere ultimele decenii. Dacă pentru cuvintele franceze abrevierile constau din două silabe și se termină într-o vocală (labo - „laborator”), apoi în engleză cuvântul prescurtat lab - „laborator” este monosilabic și se termină într-o consoană. Această diferență se datorează, potrivit autorilor, unui principiu diferit de identificare a silabelor în cele două limbi (a se vedea și Шаповалова 2002). Faptul însă face ca în limba română să fie tot mai preferată forma lab (laborator), de exemplu.

Mai mult, în cazul limbajului comunitar, sub influența abrevierilor recomandate de limba engleză, se încetățenesc abrevieri de tipul ad / admin < administrator, cab < cabinet, regio < regional. La fel trunchieri pot fi considerate si unele abrevieri (grafice) ale limbilor europene, cum ar

fi: DA < dansk (daneza), RO < româna, SV < svenska (suedeza) sau chiar a unor denumiri de țări:. BE < Belgique/België < Royaume de Belgique/ Koninkrijk België (Belgia, Regatul Belgiei), DE < Deutschland < Bundesrepublik Deutschland (Germania), EE < Eesti < Eesti Vabariik (Estonia).

Trunchierea prin afereză, adică cea prin care se renunță la silaba/silabele de la începutul unui cuvânt, este mai puțin întâlnită pentru forma standard sau specializată a limbajului. Cercetătorii o identifică în mod special în relație cu numele proprii și în varianta colocvială a limbajului. Astfel: Elizaveta > Veta, Ionică > Nică etc.

La fel de rare în limba română sunt și *trunchierile mediale*, care implică reducerea mijlocului unei îmbinări de cuvinte, afectând ambele cuvinte din sintagmă: motel < (automobil + hotel), ca și cele complexe, care unesc într-un singur cuvânt două trunchieri: autostrada < (it. automobil+strada), velomoto (fr. velocipede+motocile), profkom (ru. proffesionalnyi+komitet)[14].

2.1.4. Abrevierile inițiale. Siglele în limbajul comunitar

Deși apariția abrevierilor este legată de Antichitatea greco-latină (amintim aici de abrevieri foarte cunoscute, cum ar fi, de exemplu, I.N.R.I. – Jesus Nazareus Rex Judeorum; S.P.Q.R. – Senatus Populusque Romanus), istoria modernă a siglei, ca procedeu cult de îmbogățire a vocabularului, specific limbii scrise, începe din secolul al XX-lea. Siglarea, așa cum am mai menționat în capitolul precedent, s-a dovedit foarte productivă în engleză (mai ales în varianta sa americană), în rusă şi în franceză (sub influența englezei). În limba română, între primele sigle atestate, se află: CFR = Căile Ferate Române (1856), DGP = Direcția Generală a Telegrafelor şi Poștelor (1864), CEC = Casa de Economii şi Consemnațiuni (1864), SAR = Societatea Academică Română (1867), PNL = Partidul Național Liberal (1875), menționează Silvia Pitiriciu (Pitiriciu 2004: 333). În perioada interbelică, numărul siglelor continuă să crească, iar după 1989 inventarul siglelor utilizate în presă şi în terminologii a înregistrat o creștere spectaculoasă (*ibid.*: 342).

Sigla reprezintă un tip de abreviere inițială prin care se creează un cuvânt nou din literele inițiale ale cuvintelor din cadrul unui ansamblu de cuvinte: EU (en. European Union) / UE (Uniunea europeană), EC (en. European Council) / CE (Consiliul European) etc. Legarea inițialelor unei sintagme de obicei nominale într-un nou cuvânt e un procedeu curent, aplicat, în limbajul comunitar, în primul rând denumirilor de instituții / organizații. Literele cuvântului, în cazul sigilării, se pronunță silabic, ca în exemplul [ce-e] – siglă pentru sintagma Consiliul European. Totuși, referitor

[14] De subliniat că acest tip de trunchiere este foarte productiv în limba rusă, mai ales pentru limbajul perioadei sovietice, prin care asemenea abrevieri au pătruns în limbajul vorbit al populației Republicii Moldova actuale.

la acest fapt, lingviștii nu par să fi ajuns la un consens de opinie, tratându-le ca diferite categorii de abrevieri. Pare mai motivată, în opinia noastră, calificarea lor ca două subtipuri a siglelor: fonetice și literale; cu alte cuvinte, se diferențiază între sigle care se pronunță silabic, la fel ca în cazul de mai sus, și cele care se pronunță alfabetic, literal, cum ar fi CEDO [cedo][15].

Lingvistica franceză diferențiază *siglele pure* (fr. sigle pur (épelé), cum ar fi CGT (Confédération générale du travail)) și *sigle hibride* (fr. sigle hybride, de tipul TF1 (Télévision française) (a se vedea și J.-P. Lacroux (2007, p. 136-137). Acceptăm această diferențiere cu mențiunea că în textul dreptului comunitar practic se întâlnesc preponderent siglele pure, cele hibride desemnând, in mare parte, programe care continua sau se identifică cu anumiți ani. De exemplu, H2020 – Horizon 2020, program cadru de cercetare pentru perioada 2014-2020. Totodată însă e de remarcat că în cazul publicațiilor juridice, cum ar fi Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, și în cazul abrevierilor folosite pentru înregistrarea actelor în baza de date CELEX se întâlnesc preponderent siglele hibride cu un grad înalt de complexitate (a se vedea mai jos).

Siglele propriu-zise şi acronimele care fac obiectul limbajului comunitar, despre care vorbim infra, aparțin terminologiei sistemului instituțional al Uniunii Europene, altfel spus (Silvia Pitiriciu folosește noțiunea eurolect (2009). Din punct de vedere **onomasiologic**, siglele desemnează: **instituții de decizie /consilii / comisii[16]**: CE = *Consiliul European*, cf. fr. *Conseil européen* (CE), en. *European Council* (EC)[17]; CCE = *Comisia Comunităților Europene*, cf. fr.

[15] Lingvista rusă N. Șapovalova le califică drept inițialisme alfabetice și fonetice: „буквенные сокращения - это аббревиатуры, состоящие не из частей слов, а из начальных букв слов, входящих в состав сокращаемого словосочетания [...] инициальные аббревиатуры подразделяются на две подгруппы в зависимости от способа их произношения: «звуковой» тип, т.е. аббревиатуры, элементы которых произносятся по звукам, типа: O.M.E.R.A.; OMERA; Omera [ome'ra] (Societe d'optique, de mecanique, d'electricite et de radio), [...] алфавитизмы т.е. аббревиатуры, которые произносятся по алфавитным названиям букв: F.N.A.C.F. [ef-en-a-se-ef] (Federation nationale des anciens combattants français)" (Abrevierile literale sunt prescurtări constând nu din părțile cuvintelor, ci din literele inițiale ale cuvintelor care intră în componența sintagmei supusă abrevierii [...] Abrevierile inițiale se împart în două subgrupuri în funcție de modul lor de pronunțare: tipul „fonetic", i.e. abrevierile ale căror elemente se pronunță pe sunete, cum ar fi O.M.E.R.A.; OMERA; Omera [ome'ra] (Societe d'optique, de mecanique, d'electricite et de radio) [...] alfabetisme, i.e. abrevieri care se pronunță după denumirea alfabetică a literelor: F.N.A.C.F. [ef-en-a-se-ef] (Federation nationale des anciens combattants français) *trad. n*) (Шаповалова 2003).

[16] De menționat că principalele instituţii şi concepte comunitare din punct de vedere structural – Comunităţile Europene (EN European Communities, FR Communautés européennes) - erau până în 2002: Comunitatea Economică Europeană (CEE; în prezent, Comunitatea Europeană – CE), Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (CECO – desfiinţată ca urmare a încetării valabilităţii Tratatului de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului) şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA sau, mai frecvent, Euratom). Comunitatea Europeană (EN European Community, FR Communauté européenne) este denumirea folosită pentru toate cele trei Comunităţi, în contexte nejuridice, înainte de adoptarea Tratatului privind Uniunea Europeană. Prin dispoziţiile Tratatului de la Maastricht, adoptat în 1992, intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, denumirea Comunitatea Economică Europeană a devenit Comunitatea Europeană (CE).

[17] Există o deosebire principială între Consiliul Uniunii Europene, Consiliul European şi Consiliul Europei. Consiliul European (EN European Council, FR Conseil européen) este reuniunea bianuală a şefilor de stat sau de guvern ai statelor membre ale Uniunii Europene. Rolul său este de a impulsiona dezvoltarea Uniunii şi de a defini orientările

Commission des Communautés Européennes (CCE), en. *Commission of the European Communities* (CEC). Subliniem faptul că în cazul unora dintre instituțiile şi organismele comunitare (Parlamentul European, Banca Europeană de Investiții şi Banca Centrală Europeană), în mare parte, denumirea curentă coincide cu denumirea lor completă, chiar dacă nu este exclusă și utilizarea lor în formă abreviată. În cazul altor instituții şi organisme comunitare, se folosesc în mod curent și preponderent denumirile scurte ale acestora, care se pot considera și ele o formă de abreviere sintagmatică, produsă prin elipsă: Consiliul, Comisia Europeană sau Comisia, Curtea Europeană de Justiție, Curtea de Justiție sau Curtea şi Curtea de Conturi. Denumirile prezentate mai jos sunt denumirile actuale ale instituțiilor comunitare.

Urmărim în continuare, prin descrierea istoricului entității Comisie Europene, un model elocvent de angrenare a abrevierilor în textul comunitar: „La început, fiecare comunitate avea propriul său organ executiv: Înalta Autoritate pentru Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) din 1951 și câte o comisie pentru fiecare dintre cele două comunități create prin Tratatul de la Roma din 1957, CEE și Euratom. Prin intermediul Tratatului de fuziune din 8 aprilie 1965, atât structurile executive ale CECO, CEE și Euratom, cât și bugetele acestor instituții (cea mai importantă dintre ele fiind Comisia) au fuzionat pentru a deveni o singură Comisie a Comunităților Europene. În 2002, la expirarea Tratatului CECO, survenită la 50 de ani de la instituire, s-a decis ca activele CECO să îi revină Comisiei, care urma să fie responsabilă pentru finalizarea operațiunilor în curs, pentru administrarea activelor CECO și pentru asigurarea finanțării activităților de cercetare din sectoarele aferente industriei cărbunelui și oțelului” (https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/25/comisia-europeana).

Alt exemplu: CESE; CES - Comitetul Economic şi Social al Comunităților Europene; Comitetul Economic şi Social European; Comitetul Economic şi Social. Cf. en. EESC; ESC - Economic and Social Committee of the European Communities; European Economic and Social Committee; Economic and Social Committe; fr. Comité économique et social des Communautés européennes; Comité économique et social européen; Comité économique et social - CESE; CES. De menționat, că în cazul limbii române, abrevierea CESE înlocuiește din iulie 2002 abrevierea CES

politice generale ale acesteia. Această instituţie îşi are originile în conferinţele la nivel înalt care reuneau şefii de stat şi de guvern ai statelor membre ale Comunităţilor Europene. Cu ocazia reuniunii la nivel înalt de la Paris din 9-10 decembrie 1974, şefii de stat şi de guvern au decis instituţionalizarea reuniunilor lor şi crearea „Consiliului European”. Consiliul Europei (EN Council of Europe, FR Conseil de l’Europe) este o organizaţie internaţională de cooperare interguvernamentală, un for de dialog politic la nivel regional european, cu sediul la Palatul Europei din Strasbourg și a luat naştere la 5 mai 1949 pe baza tratatului semnat la Strasbourg de zece ţări europene (Franţa, Marea Britanie, cele trei state ale Beneluxului, împreună cu Italia, Danemarca, Norvegia, Suedia şi Irlanda).

(ESC/WSA/CES) şi este singura abreviere pentru sintagma Comitetul Economic şi Social care se folosește de la această dată. În trimiterile la documente CESE anterioare anului 2002 se folosește abrevierea CES (de ex. CES(1997) 197, CES(1998) 210, dar CESE(2003) 510). Din iulie 2002, denumirea scurtă a Comitetului Economic Social al Comunităților Europene este *Comitetul Economic şi Social European*.

parlament: PE = *Parlamentul European*, cf. fr. *Parlament Européen* (PE), en. *European Parliament* (EP);

autorități de control legislativ şi administrativ: CEDO = *Curtea Europeană a Drepturilor Omului*, cf. fr. *Cour Européenne des Droits de l'Homm* (CEDH), en. *European Court of Human Rights* (ECHR); CJCE = *Curtea de Justiție a Comunităților Europene*, cf. fr. *Cour des Justice des Communautés Européennes* (CJCE), en. *European Court of Justice* (ECJ);

tribunal: TPICE = *Tribunalul Primei Instanțe a Comunităților Europene*, cf. fr. *Tribunal de Première Instance des Communautés Européennes* (TPICE), en. *Court of First Instance* (CFI);

organisme şi instrumente financiare – bănci: BCE = *Banca Centrală Europeană*, cf. fr. *Banque Centrale Européenne* (BCE), engl. *European Central Bank* (ECB); BEI= *Banca Europeană de Investiții*, cf. fr. *Banque Européenne d'Investissement* (BEI), en. *European Investment Bank* (EIB); BERD = *Banca Europeană de Reconstrucție şi Dezvoltare*, cf. fr. *Banque Européenne pour la Reconstruction et le Développement* (BERD), en. *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD);

organisme consultative – comitete: ERAC = *Comitetul European pentru Spațiul de Cercetare*, cf. fr. *Comité de l'Espace Européen de la Recherche* (CEER), en. *European Research Area Committee* (ERAC); CCE = *Comisia Comunităților Europene*, cf. fr. *Commission des Communautés Européennes* (CCE), en. *Commission of the European Communities* (CEC);

În cazul următoarei abrevieri se poate constata o evoluție interesantă: en. – European Railway Agency; European Railway Agency for Safety and Interoperability – ERA, fr. Agence ferroviaire européenne; agence ferroviaire européenne pour la sécurité et l'interopérabilité – ERA, ro. Agenția Feroviară Europeană – ERA. Așa cum se poate observa, avem de față o singură siglă folosită în diferite limbi în aceeași formă. Doar că, se pare că la început, la momentul apariției, aceasta a reprezentat o siglare obișnuită după denumirea englezească a organizației – European Railway Agency. În timp, din momentul în care denumirea ei s-a schimbat – European Railway Agency for Safety and Interoperability, abrevierea poate fi interpretată mai degrabă ca acronim al noii agenții. Mai mult, odată cu apariția unei alte entități a comunității europene, și, respectiv, a altei

abrevieri – European Research Area, ERA (ro. – Spațiul European de Cercetare), s-a creat o situație dificilă pentru traducerea și descifrarea corectă a acestei abrevieri, în sensul adecvat contextului de utilizare și intenției vorbitorului.

La fel de interesantă în formare și utilizare este și următoarea abreviere, reprezentând și ea o singură siglă pentru diferite limbi: en. FRA European Fundamental Rights Agency; Fundamental Rights Agency; European Union Agency for Fundamental Rights; fr. FRA Agence européenne des droits fondamentaux; Agence des droits fondamentaux de l'Union européenne; ro. FRA Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale;

organisme interinstituționale – oficii: OEB = *Oficiul European al Brevetelor*, cf. fr. *Office Européen des Brevets* (OEB), engl. *European Patent Office* (EPO);

birouri: BEM = *Biroul European pentru Mediu*, cf. fr. *Bureau Européen pour l'Environnement* (BEE), en. *European Environmental Bureau* (EEB);

alte instituții – agenții: AEEN =*Agenția Europeană pentru Energie Nucleară*, cf. fr. *Agence Européenne pour l'Energie Nucléaire* (AEEN), en. *European Nuclear Energy Agency* (ENEA); ASE = *Agenția Spațială Europeană*, cf. fr. *Agence Spatiale Européenne* (ASE), en. *European Space Agency* (ESA);

centre: CDE = *Centrul de Documentare Europeană*, cf. fr. *Centre de Documentation Européenne* (CDE), en. *European Documentation Centre* (EDC); CEDI = *Centrul European de Documentare şi Informare*, cf. fr. *Centre Européen de Documentation et d'Information* (CEDI), en. *European Documentation and Information Centre* (EDIC);

fundații: FES = *Fundația Europeană a Științei*, cf. fr. *Fondation Européenne de la Science* (FES), en. *European Science Foundation* (ESF) etc.;

grupări parlamentare – uniuni: UE = *Uniunea Europeană*, cf. fr. *Union Européenne* (UE), en. *European Union* (EU); UEO = *Uniunea Europei Occidentale*, cf. fr. *Union de l'Europe Occidentale*(UEO), en. *Western European Union* (WEU);

federații: FBE = *Federația Bancară Europeană*, cf. fr. *Fédération Bancaire Européenne* (FBE), en. *European Banking Federation* (EBF); FEE = *Federația Editorilor Europeni*, cf. fr. *Fédération des Éditeurs Européens* (FEE), en. *Federation of European Publishers* (FEP);

confederații: CEA = *Confederația Europeană de Agricultură*, cf. fr. *Confédération Européenne de l'Agriculture* (CEA), en. *European Confederation of Agriculture* (ECA);

tratate: TICE = *Tratatul de Interdicție Completă a Experimentelor Nucleare*, cf. fr. *Traité d'Interdiction Complète des Essais nucléaires* (TICE), en. *Comprehensive nuclear Test Ban*

Treaty(CTBT); TUE = *Tratatul asupra Uniunii Europene*, cf. fr. *Traité sur l'UE* (TUE), en. *Treaty on EU* (TEU).

Abrevierea din titlul tratatelor fundamentale, în contextul cercetărilor de limbă a noilor coduri, este o temă de actualitate în lingvistica modernă, inclusiv în cea românească. Analiza Codurilor şi formularea lor lingvistică presupune analiza termenilor de apartenență juridică exclusivă, termenii de dublă apartenență şi termenii care şi-au păstrat întreaga valoare metaforică în utilizarea lor juridică actuală. Influența limbilor asupra dezvoltării culturilor presupune inteligibilitatea unei relații între drept şi limbă, în contextul mondializării. Chestiunea selectării termenilor şi a armonizării figurează printre problemele clasice ale terminologiei. Procesul de armonizare manifestă o influență directă asupra tratamentului terminologic: armonizarea obligă la precizarea conceptelor şi conduce uneori şi la compromisuri, în funcție de mizele instituționale şi politice. Un statut aparte în acest context îl au abrevierile. Complexitatea limbajului dreptului împrumutând mult din limba naturală, atât în planul sintaxei, cât şi al vocabularului, posedă şi anumite trăsături inerente oricărui limbaj științific, care scot în evidență univocitatea şi abstractizarea, ca apanaje ale conceptului. Când vine vorba de accesul la informația juridică, problematică acută şi subliniată de existența unor vaste rețele planetare, în general, dar și europene, în special, dinamica limbii naturale va perturba consultarea bazelor de date juridice; este deci necesar să fie concepute metodele şi instrumentele lingvistice care să atenueze efectele conjugate ale sintaxei şi semanticii. În cazul terminologiei, și respective, al abrevierilor utilizate în limbajul comunitar, principal sursă de informare o reprezintă Oficiul de Publicații al Uniunii Europene (https://publications.europa.eu/en/).

Abrevierea denumirilor de tratate fundamentale sunt următoarele:

a) En. Treaty establishing the European Economic Community (EEC Treaty) (Treaty of Rome)

Fr. Traité instituant la Communauté économique européenne (Traité CEE) (Traité de Rome)

Ro. Tratatul de instituire a Comunităţii Economice Europene (Tratatul CEE) (Tratatul de la Roma) (Roma, 25 martie 1957; în vigoare de la 1 ianuarie 1958)

b) En. Treaty establishing the European Atomic Energy Community (Euratom Treaty)

Fr. Traité instituant la Communauté européenne de l'énergie atomique (Traité Euratom)

Ro. Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (Tratatul Euratom) (Roma, 25 martie 1957; în vigoare de la 1 ianuarie 1958) Tratatul de fuziune

c) En. Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities (Merger Treaty)

Fr. Traité instituant un Conseil unique et une Commission unique des Communautés européennes (Traité de fusion)

Ro. Tratatul de instituire a unui Consiliu unic şi a unei Comisii unice ale Comunităților Europene (Tratatul de Fuziune) (Bruxelles, 8 aprilie 1965; în vigoare de la 1 iulie 1967)

acorduri: AME = *Acordul Monetar European*, cf. fr. *Accord Monétaire Européen* (AME), en. *European Monetary Agreement* (EMA);

programe: PC = *Programul Comunitar*, cf. fr. *Programme Communautaire* (PC), en. *Community Programme* (CP).

acte: AUE = *Actul Unic European*, cf. fr. *Acte unique Européen* (AUE), engl. *Single European Act* (SEA). **Actele comunitare** se identifică prin titlu, cu ajutorul informațiilor privind publicarea şi al numărului CELEX (Communitatis Europaeae Lex) (Anexa 3).

De fapt abrevierile, literele și semnele care se folosesc în titlurile și textele actelor comunitare (sigle și acronime hibrid) reprezintă o rețea complexă, care se întretaie și se completează, conform unor reguli strict stabilite, în intenția de a informa cât mai exact și laconic despre actul în cauză. Informații privind publicarea, în cazul legislației primare şi secundare, figurează în bazele de date CCVista21 şi EUR-Lex 22, cuprind abrevierea JO a Jurnalului Oficial urmată (în cazul actelor publicate după 1968) de litera L, C sau S, data publicării şi numărul paginii (paginilor) la care se găsește actul. Denumirea *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* se utilizează în actele comunitare adoptate înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa. De la 1 ianuarie 1968, Jurnalul Oficial apare în două serii: L (legislație) şi C (comunicări şi informări), iar din 1978 apare şi seria S, supliment la Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (care cuprinde anunțurile de licitații pentru achiziții publice şi informații cu privire la Fondul European de Dezvoltare). De la 1 februarie 2003, denumirea completă a Jurnalului Oficial este Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (en. Official Journal of the European Union, fr. Journal officiel de l'Union européenne), citat frecvent sub forma abreviată JO, conform articolului 2 alineatul (38) din Tratatul de la Nisa. De exemplu:

EN OJ L 178, 17/07/2000 P. 0001-0016

FR JO n° L 178 du 17/7/2000 p. 0001-0016

RO JO L 178, 17.7.2000, p. 0001-0016

Această abreviere face referință la un act comunitar publicat în Jurnalul Oficial, compartimentul Legislație, la 17 iulie anul 2000, cuprinzând paginile 1-16.

Culegerea de jurisprudență (en. European Court Reports, fr. Recueil de jurisprudence) a CJCE reprezintă singura sursă autentică pentru citarea jurisprudenței CJCE. Aceasta este publicată în limbile oficiale ale Uniunii Europene. Până la 1 ianuarie 2007, Recueil de jurisprudence nu a fost tradus în limba română, astfel încât trimiterile la edițiile anterioare acestei date vor păstra denumirea franceză, Recueil (abreviat Rec.), fără a se traduce. Pentru trimiterile ulterioare acestei date se folosește traducerea în limba română, Culegere de jurisprudență (abreviată Clg.)

Deciziile generale ale CECO – echivalente cu regulamentele CEE şi Euratom – au un număr oficial care face parte integrantă din document. Ex.: Decizia nr. 891/92/CECO a Comisiei Celelalte decizii, inclusiv deciziile speciale ale CECO, nu au un număr oficial ca parte integrantă a titlului. Cu toate acestea, la data publicării în JO primesc un număr de referință care se scrie în paranteză, sub titlu. Ex.: DECIZIA CONSILIULUI din 13 iulie 1992 privind un plan de acțiune pentru sprijinirea turismului (92/421/CEE) De regulă, deși nu face parte oficial din titlu, numărul de publicare se folosește când se face trimitere la actul respectiv. Ex.: Decizia 92/421/CEE a Consiliului. Numărul cauzei se compune din numărul de ordine, o linie oblică (/) şi din ultimele două cifre ale anului în care cauza a fost înregistrată la grefă. În cazul hotărârilor pronunțate începând cu 15 noiembrie 1989, numărul cauzei este precedat de litera C sau T (în funcție de instanța emitentă), urmată de cratimă. Ex.: En. In case C-268/89, [...] Fr. Dans l'affaire C-268/89, [...] DE In der Rechtssache C-268/89, [...] Ro. În cauza C-268/89, [...]

Văzute din punctul de vedere al originii lor, siglele utilizate în limba română în cazul textelor aparținând limbajului comunitar reprezintă în marea lor parte calcuri lexico-semantice create după modelul pe care îl oferă limbile franceză şi engleză. Privite la nivelul expresiei, unele sigle coincid cu cele din franceză ori din engleză. Altele au, prin calchiere, o formă apropiată de cea originală. Această situație vizează în mod special calcurile din limba franceză, cu topică similară celei din română şi mai puțin calcurile din limba engleză, în care topica se deosebește de cea a limbii române. Așadar, după modelul lor de formare, în terminologia comunitară românească se disting două categorii de sigle:

a) formate pe teren românesc sau adaptate după modele străine aici putem cita exemple de tipul:

Ro. EACI - Agenția Executivă pentru Competitivitate şi Inovare

En. EACI - Executive Agency for Competitiveness and Innovation

Fr. EACI - Agence exécutive pour la compétitivité et l'innovation

Sau

Ro. ISSUE - Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene

En.- EUISS; ISS - European Union Institute for Security Studies

Fr. - IESUE; IES - Institut d'études de sécurité de l'Union européenne

Astfel, se creează situația când observăm **sigle proprii limbilor** (pentru fiecare în parte sau diferite pentru cel puțin două din limbile ilustrate de noi)**:**

En. EEA- European Environment Agency

Fr. AEE -Agence européenne pour l'environnement

Ro. AEM- Agenția Europeană de Mediu

Sau:

En. EAGGF - European Agricultural Guidance and Guarantee Fund

Fr. FEOGA - Fonds européen d'orientation et garantie agricole

Ro. FEOGA - Fondul European de Orientare şi Garantare Agricolă.

Observăm în mod special preferința limbii române pentru modelul de abreviere al limbii franceze, astfel rezultând și sigle identice pentru limbile română și franceză, dar diferite de sigla din limba engleză. Astfel se urmărește coincidența siglelor pentru limbile franceză și română:

Ro. BEI- Banca Europeană de Investiții

Fr. BEI - Banque européenne d'investissement

En. EIB -European Investment Bank

b) Sigle preluate din limba engleză (devenite astfel și sigle de circulație internațională). Cum ar fi:

Ro. REA - Agenția Executivă pentru Cercetare

En. REA - Research Executive Agency

Fr. REA - Agence exécutive pour la recherche.

Astfel, în acest caz urmărim de facto **aceeași siglă în toate limbile**, la fel ca și în cazul următor:

En. CEN- European Committee for Standardisation

Fr. CEN - Comité européen de normalisation

Ro. CEN- Comitetul European pentru Standardizare.

Indiferent de proveniență, chiar și adaptări după modelul străin, siglele sunt ușor integrabile în sistemul lingvistic românesc, iar numărul lor este în continuă creștere. În limbile oficiale ale

Uniunii Europene pe care le avem în vedere – engleză, franceză și română, îmbogățirea lexicului cu ajutorul siglelor este un fapt apreciabil, siglele reflectând, mai prompt decât alte categorii de cuvinte, multitudinea schimbărilor sociopolitice, economice şi culturale produse în fiecare țară în parte.

2.1.5. Acronimele în limbajul comunitar

Distincția dintre sigle și acronime este foarte discutată în literatura de specialitate, iar diferențele de interpretare țin, în mare măsură de tradiția de disciplină lingvistică perpetuată într-o limbă sau alta. În lingvistica franceză, de cele mai multe ori se utilizează noțiunile de siglă și acronime, în timp ce lingvistica anglo-americană operează cu termenii inițialisme și acronime, iar definirea acestora este și ea diferită (a se vedea, de exemplu, Georges Himelfarb, care face o sinteză a interpretărilor vizavi de sigle si acronime în lingvistica franceză și engleză (Himelfarb 2002). Părerile totuși ajung într-un punct comun în care interpretarea se reduce la o diferențiere generală, vagă și greu de menținut în practică. Această constatare este argumentată de abrevieri de tipul NATO, ONU, SIDA, care sunt tratate și ca sigle, și ca acronime. În context, Crystal David în *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* (ediția 1995), capitolul „Abbreviation" (CEEL 1995, p. 120), în compartimentul intitulat *Tipuri de abreviere* (en. Types of Abbreviation), listează separat inițialisme și acronime, descriindu-le mai departe ca „Initialisms pronounced as single words" (ro. Inițialisme pronunțate ca un singur cuvânt – trad.n.), dar adaugă: „However, some linguists do not recognize a sharp distinction between acronyms and initialisms, but use the former term for both" (ro. Totuși unii lingviști nu recunosc o distincție categorică între acronime și inițialisme, dar utilizează primul termen pentru ambele – trad. n.).

În mod general, DTR definește acronimul astfel: „ACRONIM, acronime, adj., s.n. (Cuvânt) format din prima sau primele litere ale cuvintelor care compun o sintagmă, o expresie, un titlu etc., ca în *O.Z.N.* (Obiecte zburătoare neidentificate) [< fr. acronyme], [...]. Acronimul este o siglă pronunțată ca un cuvânt ordinar. ex: ERASMUS, ESPRIT etc." (DTR). Astfel, într-o accepție comună, siglele și acronimele, reprezintă compuse realizate prin abreviere din grupuri sintactice mai mult sau mai puțin stabile. În primul caz, al siglei, conform celor mai răspândite opinii, *inițialele fiecărui termen* din formația sintactică de bază creează un cuvânt nou, literele având citire silabică (ceea ce corespunde în limba engleză termenului de inițialism, redând ca atare esența fenomenului); în cel de-al doilea caz, al acronimului, sunt reținute *silabe inițiale* ale cuvintelor care compun o sintagmă.

Un acronim este astfel, o prescurtare a unei expresii frecvent folosită într-o formă standard și reprezintă un cuvânt „inventat” prin simplificarea extremă a expresiei des folosită la „ceva” ușor de pronunțat, preferabil o invenție lexicală monosilabică sau bisilabică, ce trebuie să conțină atât vocale, cât și consoane. „Abrevierea standard” a unei expresii verbale lungi se face, de cele mai multe ori, prin folosirea strictă a primelor litere din fiecare cuvânt al expresiei și „combinarea” lor în noul „cuvânt,” precum în cazul foarte cunoscut al acronimelor *laser* sau *PECO*.

Totuși, se recunosc la fel drept acronime abrevieri rezultate din procedee complexe, care antrenează parțial trunchieri, parțial siglări, dar au ca rezultat apariția unui cuvânt nou. Astfel, se face diferență între *acronime inițiale*, de tipul NATO, *acronime silabice* (sau pseudosilabice), de tipul Benelux, și *acronime hibrid* (conținând inițiale și silabe), de tipul radar (a se vedea și J.-P. Lacroux (2007, p. 136-137)

În limba română, la fel ca în alte limbi ale UE, se identifică atât acronime internaționale create după model englez, cum ar fi: TAIEX (*Oficiul de asistență tehnică şi de schimb de informații*, cf. engl. *Technical Assistance Information Exchange Office*, fr. *Bureau d'assistance technique et d'échange d'informations*), cât și acronime internaționale ce au la bază modelul francez: Benelux (*Uniunea Economică a Belgiei, Olandei şi Luxemburgului*, cf. engl. *Economic Union of Belgium, the Netherlands and Luxembourg*, fr. *Union Économique de la Belgique, des Pays-Bas et du Luxembourg*), Comett (*Programul comunitar de educare şi formare în domeniul tehnologiilor*, cf. engl. *Community programme in education and training for technology*, fr. *Programme Communautaire d'éducation et de formation dans le domaine des technologie*), Cenelec (*Comitetul european pentru standardizare electrotehnică*, cf. fr. *Comité européen de normalisation électrotechnique*, engl. *European Commitee for Electrotechnical Standardisation*) etc.

Așa cum o vor demonstra și exemplele pe care le aducem mai jos, aici putem nota că, în marea parte a cazurilor de abreviere acronimică, se întâlnește același acronim în toate limbile. Tot așa se poate urmări în cazul acronimelor: Phare, Eureka etc. Alte exemple: en. - Eurofound; EUROFOUND - European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions; Dublin Foundation; fr. – EUROFOUND - Fondation européenne pour l'amélioration des conditions de vie et de travail; Fondation de Dublin; ro. – Eurofound - Fundaţia Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață şi de Muncă. Sau: en. – Europol - European Police Office, fr. - Europol - Office européen de police, ro. - Europol - Oficiul European de Poliție.

Acronimele și siglele, reprezentând compuse realizate prin abreviere din grupuri sintactice mai mult sau mai puțin stabile, tradițional rețin silabe inițiale ale cuvintelor care compun o sintagmă,

în primul caz; iar în cel de-al doilea sunt selectate numai inițialele fiecărui termen din formația sintactică de bază. În afara acestor tipuri principale, în limbajul comunitar există și compuse prin abreviere care îmbină procedeele, asociind inițiale cu fragmente de cuvinte sau cuvinte întregi. **Acronimia hibridă,** incluzând atât siglarea unui/ unor cuvinte, cât și acronimizarea celuilalt/ celorlalte cuvinte, se întâlnește mai rar. Și în acest caz se păstrează tendința de a utiliza aceeași abreviere în toate limbile. De exemplu: en. - CEPOL - European Police College; fr. - CEPOL - Collège européen de police; ro - CEPOL - Colegiul European de Poliție.

Generalizând cele expuse mai sus despre tipurile de abrevieri întâlnite în limbajul dreptului comunitar, putem spune că trunchierile, siglele propriu-zise precum şi acronimele românești sau de origine străină sunt în mare parte *internaționalisme* și desemnează elemente ale sistemului instituțional al Uniunii Europene. Ele fac obiectul unei legislații, a unor înțelegeri internaționale, având o utilizare mare în cadrul instituțiilor UE și intră în lexicul juridic comunitar.

2.2. Utilizarea siglelor și acronimelor în limbajul comunitar

2.2.1. Ortografia abrevierilor limbajului comunitar în limba română

Dacă ne referim la ortografia generală a abrevierilor în limba română, se poate spune din start că siglele se pot scrie fie folosind punctul după fiecare literă, fie fără punct, subliniază autorii *Ghidului stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunit*ar (http://beta.ier.ro/documente/Ghid%20stilistic/ghid_stilistic_2008.pdf). Acronimele, considerate ca lexeme independente nu cer punctul între elementele care le alcătuiesc. În versiunea franceză a Tratatului de la Roma din 1957 siglele sunt scrise folosind punctul după fiecare literă, dar în documentele publicate ulterior se aplică regula ca siglele să se scrie fără punct. În prezent, siglele utilizate în actele comunitare în toate limbile oficiale se scriu fără punct.

Uneori, fiecare limbă comunitară are sigle proprii, alteori, s-a impus sigla dintr-una din limbi (în special din limbile engleză sau franceză). Dat fiind acest fapt și dat fiind că următorul capitol al tezei noastre va fi dedicat strategiilor de traducere a abrevierilor din limbile comunitare în limba română, prezentăm, în acest compartiment, abrevierile folosite în limbile comunitare de bază, alături de cele folosite în limba română.

Abrevierile care păstrează finala cuvântului (cca, dl, dna), simbolurile majorității unităților de măsură (m, km) şi simbolurile unor termeni din domeniul științific şi tehnic (Cl pentru clor) nu sunt urmate de punct.

În textele limbajului comunitar, abrevierea, în limba română, a substantivului *număr* este *nr*., iar *p.* este abrevierea pentru substantivul pagină. De exemplu: en. Commission Regulation (EC) No 1452/2000, fr. Règlement (CE) nº 1452/2000 de la Commission, ro. Regulamentul (CE) nr. 1452/2000 al Comisiei.

Sau, alt exemplu: en. Official Journal L 307, 13/12/1993 p. 18; fr. Journal officiel n. L 307 du 13/12/1993 p. 18; ro. Jurnalul Oficial L 307, 13.12.1993, p. 18.

Ori, în cazul mai multor pagini pentru un document: en. Official Journal L 348, 28/11/1992 p. 0009-0024; fr. Journal officiel n° L 348 du 28/11/1992 p. 0009-0024; ro. Jurnalul Oficial L 348, 28.11.1992, p. 0009-0024.

Abrevierea pentru expresia *şi următoarele* (referitor la alineate, articole, pagini, volume etc.) se poate face prin *şi urm.* sau prin *ş.u.* şi corespunde unor abrevieri specifice în alte limbi. De exemplu: en. et seq. (din limba latină: et sequens); fr. et ss. (et les suivant(e)s); ro. şi urm.; ş.u. (prima abreviere este folosită mai des)

În redactarea actelor legislative româneşti, pentru unele subdiviziuni ale actelor normative există abrevieri deja consacrate. Ex.: articol = art.; alineat = alin.; literă = lit.; punct = pct.

2.2.2. Actualizări ale tipurilor structurale de abrevieri în limbajul comunitar

După cum se va putea vedea și din materialul faptic analizat mai jos, de regulă, acronimul dintr-o limbă (de obicei, din limba engleză sau franceză) se impune în toate sau în majoritatea limbilor țintă. În cazul siglelor, situația diferă de la un caz la altul.

Așadar, referindu-ne la construcția Uniunii Europene (apud http://ec.europa.eu/ipg/print/print_all_content/index_en.htm), precum și la tipurile de acte care o descriu, putem delimita următoarele modalități de actualizări ale tipurilor structurale ale abrevierilor, în formele deja cunoscute:

Abrevieri ale denumirilor de instituții comunitare. Instituții decizionale.

a) Siglare diferită pentru limbi diferite:

En. European Parliament - EP; fr. Parlement européen - PE; ro. Parlamentul European – PE;

En. Court of Auditors of the European Communities; European Court of Auditors- ECA; fr. Cour des comptes des Communautés européennes; Cour des comptes européennes – nu se folosește abreviat; ro Curtea de Conturi a Comunităților Europene; Curtea de Conturi Europeană - CCE

b) Diferite tipuri de abreviere, pentru limbi diferite. Observăm, în cazul limbii franceze, includerea în siglă a inițialei unui cuvânt de relație:

En. Committee of the Regions of the European Union; Committee of the Regions - COR, CR; fr. Comité des régions de l'Union européenne; Comité des regions - CdR; ro. Comitetul Regiunilor Uniunii Europene; Comitetul Regiunilor - CR;

Abrevieri ale denumirilor de organisme inter-instituționale

a) Sigle diferite pentru limbi: En. European Administrative School - EAS; fr. École européenne d'administration - EEA; ro. Școala Europeană de Administrație - SEA

b) Aceeași siglă pentru diferite limbi: En. European Personnel Selection Office - EPSO; fr. Office européen de sélection du personnel – EPSO; ro. Oficiul European pentru Selecția Personalului – EPSO; En. Office for Official Publications of the European Communities; Publications Office – OPOCE; fr. OPOCE Office des publications officielles des Communautés européennes; Office des publications – OPOCE; ro. Oficiul pentru Publicații Oficiale al Comunităților Europene; Oficiul pentru Publicații - OPOCE

De menționat că în ultimul exemplul sigla este aceeași nu pentru că ar fi fost preluată din limba sursă – engleza, ci mai degrabă e vorba de o siglare obișnuită a unei sintagme complexe de cuvinte în limbi diferite, dar care se întâmplă să aibă aceeași inițială.

Abrevieri ale denumirilor de organisme descentralizate. Agențiile comunitare

a) Sigle diferite pentru diferite limbi: en. Community Fisheries Control Agency – CFCA; fr. Agence communautaire de contrôle des pêches – ACCP; ro. Agenția Comunitară pentru Controlul Pescuitului – ACCP; en. OHIM - Office for Harmonization in the Internal Market (TradeMarks and Designs; fr. OHMI - Office de l'harmonisation dans le marché intérieur (marques, dessins et modèles); ro. OAPI - Oficiul pentru Armonizare a Pieței Interne; sau: en. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA; fr. Observatoire européen des drogues et des toxicomanies – OEDT; ro. Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie - OEDT

b) Aceeași siglă pentru limbi diferite: en. European Centre for Disease Prevention and Control – ECDC; fr. Centre européen de prévention et de contrôle des maladies – ECDC; ro. Centrul European pentru Prevenirea și Controlul Bolilor – ECDC; en. European Food Safety Authority – EFSA; fr. Autorité européenne de sécurité des aliments – EFSA; ro. Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară - EFSA; en. European Aviation Safety Agency – EASA; fr. Agence européenne de la sécurité aérienne - AESA; EASA; ro. Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației – EASA. În ultimul caz, se observă și tendința de a utiliza dublă siglă în cazul limbii franceze – una formată pe teren propriu și alta preluată din limba engleză.

c) Sigle internaționalizate, utilizate în baza modelului francez: en. Translation Centre for the Bodies of the European Union; Translation Centre – CdT; fr. Centre de traduction des organes de l'Union européenne – CdT; ro. Centrul de Traduceri pentru Organismele Uniunii Europene – CdT.

Un exemplu interesant îl reprezintă abrevierea en. EU-OSHA - European Agency for Occupational Safety and Health at Work (fr. EU-OSHA Agence européenne pour la sécurité et la santé au travail, ro. EU-OSHA Agenția Europeană pentru Securitate şi Sănătate în Muncă). Așa cum se poate observa, abrevierea – siglă reține inițialele a câtorva cuvinte din sintagma de baza, reducându-le pe celelalte în totalitate. Abrevierea este aceeași pentru toate limbile și reprezintă prescurtarea operată inițial în limba engleză.

d) Acronime unice pentru toate limbile: en. - Fusion for Energy - European Joint Undertaking for ITER and the Development of Fusion Energy; fr. - Fusion for Energy - Entreprise commune européenne pour ITER et le développement de l'énergie de fusion; ro. - Fusion for Energy - Întreprinderea comună Fusion for Energy.

Un exemplu mai complex este reprezentat de abrevierea: en. GSA European GNSS Supervisory Authority; European Global Navigation Satellite System Supervisory Authority; European Global Navigation Satellite System (GNSS) Supervisory Authority; fr. GSA Autorité de surveillance du GNSS européen; autorité de surveillance du système global de navigation par satellite européen; ro. GSA Autoritatea Europeană de Supraveghere a GNSS; Autoritatea Europeană de Supraveghere a Sistemului Global de Navigație prin Satelit.

e) Abreviere mixtă, prin siglă și acronime/ trunchiere/ elipsă: en. European Centre for the Development of Vocational Training – Cedefop; FR Centre Européen pour le développement de la formation professionnelle – Cedefop; RO Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale – Cedefop; en. EUMC – European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia fr. EUMC- Observatoire européen des phénomènes racistes et xénophobes; ro. EUMC Observatorul European al Fenomenelor Rasiste şi Xenofobe

Abrevierea denumirilor agențiilor create în baza celui de-al doilea pilon

Sigle: en. EDA - European Defence Agency; fr. AED - Agence européenne de défense; ro. AEA - Agenția Europeană de Apărare; sau utilizare de abrevieri (siglă și acronim) sinonimice: en. EUSC / EU SATCEN - European Union Satellite Centre; fr. CSUE - Centre satellitaire de l'Union européenne; ro. CSUE Centrul pentru Sateliți al Uniunii Europene.

Abrevierea agențiilor create în baza celui de-al treilea pilon

Un exemplu de acronim internațional: en. Eurojust - European Judicial Cooperation Unit; fr. Eurojust - Unité européenne de coopération judiciaire; ro. - Eurojust Agenția Europeană pentru Cooperare Judiciară.

Abrevierea denumirilor agențiilor executive

Sigle diferite pentru fiecare limbă: en. - EACEA Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, fr. AEEAC - Agence exécutive pour l'Education, l'audiovisuel et la culture; Agence executive «Éducation, audiovisuel et culture», ro. EACEA - Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual şi Cultură; en. ERC - European Research Council Executive Agency, fr. CER - Agence exécutive du Conseil européen de la recherche, ro. Agenția Executivă a Consiliului European pentru Cercetare. În limba română denumirea acestei instituții este utilizată, de obicei, fără a fi abreviată, ca și în cazul următoarei: ro. Agenția Executivă pentru Programul de Sănătate Publică, en. PHEA Executive Agency for the Public Health Programme, fr. PHEA Agence exécutive pour le programme de santé publique. O situație de creativitate lingvistică probează abrevierea : en. TEN-T EA - Trans-European Transport Network Executive Agency, fr. AE RTE-T - Agence exécutive du réseau transeuropéen de transport. Și în acest caz, limba română preferă denumirea completă a agenției: Agenția Executivă pentru Rețeaua Transeuropeană de Transport

2.2.3. Dificultăți de comprehensiune legate de decodarea abrevierilor limbajului comunitar

Apariția numărului semnificativ de abrevieri noi le marchează adesea ca entități cheie pentru o anumită perioadă de timp și pre- determină mobilitatea și deschiderea microsistemului de abrevieri, precum și specificul utilizării lor în diferite tipuri de discurs.

Așa cum se poate remarca, direcția principală a dezvoltării abrevierilor în perioada modernă, comună la un număr de limbi, constă în trecerea de la versiunea grafică a unui cuvânt sau a unei expresii prin abrevieri grafo-lexicale la cuvinte independente, adică de la un simbol printr-un semn de tranziție la un semn lingvistic complet cu toate structurile și sensurile sale. Abrevierile lexicale, într-o măsură mai mare, și cele grafo-lexicale, într-o măsură mai mică, se acumulează și dezvoltă abilitatea nominativă a formei originale - un cuvânt (simplu sau complex) sau o frază. Astfel, abrevierile devin fapte ale limbii naționale prin utilizarea lor frecventă în diferite tipuri de discurs și în slujba diferitelor domenii de activitate ale persoanelor care vorbesc o anumită limbă. Unitățile prescurtate sunt implementate în diferite tipuri și categorii de discursuri, dar relația funcționează și

în sens invers - categoriile de discurs în sine au un impact semnificativ asupra numărului și frecvenței abrevierilor, la fel ca și asupra sensului care se atribuie acestor unități ale limbii.

Prezența masivă a abrevierilor în limbajul comunitar, are, la fel ca în alte tipuri de limbaje, „un temei obiectiv" (Guţu Romalo 2002, p. 44) reflectând transformările din societate (în plan social, cultural, economic, politic, ştiinţific, tehnic) care, la rândul lor, favorizează crearea şi asimilarea mijloacelor lingvistice adecvate noii realități. Conceptele juridice, pe care se axează întreg limbajul comunitar, se află în esența raționamentului juridic: ele permit furnizarea unor descrieri ale dreptului pozitiv, calificarea faptei, elaborarea de teorii, clasare entităților colective sau abstracte. Unificând ramurile împrăștiate astăzi ale teoriei dreptului în jurul problemei statutului conceptelor juridice conform ipotezei că orice gândire comportă cel puțin implicit o teorie a conceptului care ar putea fi aplicată în câmpul gândirii juridice pentru a scoate în evidență faptul că plecând de la el se determină identitatea diferitelor curente de gândire asupra dreptului.

Caracterul internațional şi larga difuzare (atât prin împrumuturi, cât şi prin creații interne) îi îndreptățesc pe cercetători să includă abrevierea între efectele lingvistice ale globalizării (Stoichiţoiu-Ichim 2005, p. 381). Totodată, eterogenitatea abrevierilor, în raport cu natura lor structural-semantică, prezintă numeroase inadvertențe inclusive dificultăți în procesul lor de decodificare, și astfel, de înțelegere adecvată.

Unele tipuri de abrevieri, cum ar fi acronimele, compusele de tip hibrid, formațiile trunchiate (de tipul celor citate mai sus) se caracterizează printr-o relativă transparență a motivării semantice şi formale (cum ar fi siglele: EU, NATO, UNESCO etc.) altele însă nu. De exemplu, mai puțin transparente pentru nespecialiști ar fi abrevierile: ro - Tratatul CECO sau Tratatul de la Paris - Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oțelului (Paris, 18 aprilie 1951; autentic numai în limba franceză; în vigoare de la 23 iulie 1952 până la 23 iulie 2002); en. - ECSC Treaty; (Treaty of Paris) - Treaty establishing the European Coal and Steel Community; fr. - Traité CECA (Traité de Paris) - Traité instituant la Communauté européenne du charbon et de l'acier. Sau, alt exemplu: ro. Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante – OCSP, en. Community Plant Variety Office – CPVO, fr. Office communautaire des variétés végétales – OCVV.

Menționăm că o serie de abrevieri, indiferent de origine (împrumuturi, calchieri, formații româneşti), au pierdut legătura cu bazele lor formative şi nu mai sunt simțite ca abrevieri, iar sub aspect morfologic se comportă ca unități lexicale autonome (a se vedea și Tărâță, 2012). Faptul generează în ambiguități semantice uneori și, în consecință, în receptarea neadecvată a textului în care abrevierea se produce. Ar fi cazul următorului acronim: ro. Frontex - Agenția Europeană pentru

Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe. Cu greu se poate stabili corespondența acestui acronim cu variantele semantice inițiale utilizate în limba engleză: en. Frontex - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union; European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders; European Borders Agency; Border Management Agency; fr. - Frontex - Agence européenne pour la gestion de la coopération opérationnelle aux frontières extérieures des États membres de l'Union européenne; Agence FRONTEX; Agence pour la gestion des frontières.

Influența sensului obișnuit al cuvintelor asupra vocabularului fundamental al dreptului trebuie să plece de la constatarea că înțelegerea unui enunț de drept presupune cunoașterea sensului cuvintelor utilizate, inclusive abreviate. Problema interpretării apare atunci când enunțul juridic utilizează termeni comuni ce capătă un sens specific diferit de sensul lor comun. În această analiză se cere a pleca de la identitatea absolută de sens, trecând prin modularea sensului cu ajutorul metaforei şi al metonimiei, până la identificarea rupturii totale de sens sau la utilizarea termenilor al căror sens juridic este străin de semnificația comună (susținem în Popa 2019). De exemplu, articolul 146 al AA UE-RM stipulează: „Încadrarea mărfurilor care fac obiectul comerțului între părți este stabilită în conformitate cu Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor din 1983 („SA") în nomenclatura tarifară a Republicii Moldova în temeiul SA 2007 și în nomenclatura tarifară a Uniunii în temeiul SA 2012 și în modificările ulterioare ale respectivelor nomenclaturi" (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:260:FULL&from=en). Totodată, cetățeanul Republici Moldova este obișnuit că abrevierea SA desemnează expresia „societate pe acțiuni", abreviere cunoscută și pe larg utilizată de diferite categorii ale societății noastre. Folosirea aceleiași sigle în contextul eurolectului, dar cu o semnificație absolut diferită, necesită eminamente descifrarea ei.

Ambiguitatea limbajului comunitar este cu atât mai evident în situația abrevierilor şi reclamă tehnici lingvistice de dezambiguizare. În mod special, polisemia este o sursă de ambiguitate, dar şi un procedeu care asigură longevitatea unui cod. Dar una dintre mărcile esențiale ale limbajului dreptului este polisemia prin care se operează trecerea de la lexic, înțeles ca instrument generic al limbii, la vocabularul dreptului, mijloc convențional utilizat doar de comunitatea juriștilor. Prin faptul că textele Codurilor nu utilizează decât în rare ocazii termeni monosemantici se asigură tinerețea acestora, lăsând deschisă calea interpretării. Ermetismul limbajului juridic este tributar polisemiei lexicului său a cărui stăpânire adecvată cere un nivel ridicat de cunoștințe în drept. Există astfel mai multe tipuri de polisemie, factori de ambiguitate: polisemia externă, polisemia internă,

polisemia dublată de sinonimie, polisemia dublată de paronimie. Putem trata mecanismul de dezambiguizare a limbajului codurilor prin două metode: utilizarea definițiilor legale şi introducerea neologismelor.

Eterogenitatea structurală a abrevierilor determinată de mecanismul lor de formare, fie că e vorba de trunchiere, apocopă sau compunere din litere inițiale ori fragmente de cuvinte, solicită și o tratare diferențiată a comportamentului lor de limbă. La rândul său, inventarul cuvintelor formate prin abreviere reprezintă diferite categorii taxonomice: acronime, sigle, compuse de tip hibrid / mixt – abrevieri care combină cele două procedee, asociind inițiale cu fragmente de cuvinte şi/sau cuvinte întregi. Analiza funcționării abrevierilor în diferite registre, oral şi în scris, relevă un șir de particularități ale comportamentului lor semantic.

Limbajul dreptului în general, pe care se axează cel comunitar, şi limbajul curent au o lungă istorie comună în sensul că fiecare își găsește inspirația în celălalt. Această relație se dezvoltă şi astăzi, deoarece cuvintele juridice se găsesc în limbajul curent şi reciproc, chiar dacă există nuanțe. Analiza termenilor de apartenență exclusivă dintr-o perspectivă istorică pentru a-i situa în raport cu limbajul curent relevă faptul că unii termeni nu au decât un sens juridic. Termenii exclusiv juridici constituie un ansamblu definit ale cărui elemente ar putea fi exact determinate plecând de la lista cuvintelor vocabularului juridic. Obiectivul nostru este de a pune în evidență trăsăturile pertinente pentru structurarea lingvisticii textelor normative. De subliniat că cele mai frecvente şi mai semnificative sigle internaționale referitoare la limbajul comunitar și folosite inclusiv în limba română sunt enumerate în *Ghidul stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunit*ar (http://beta.ier.ro/documente/Ghid%20stilistic/ghid_stilistic_2008.pdf).

2.3 Tipuri de abrevieri în textul Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova

2.3.1. Acordul de asociere – tip de text al dreptului comunitar

Relațiile dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, reglementate oficial din anul 1998 prin Acordul de Parteneriat și Colaborare (PCA), în anul 2014 au intrat într-o nouă etapă de evoluție în urma semnării Acordului de asociere (AA), menit să ofere un nou cadru juridic pentru cooperarea moldo-comunitară. Așa cum menționează Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (MAEIE) în publicația sa oficială dedicată acestui acord „Ghidul pentru Acordul de Asociere UE - Republica Moldova" (https://www.gov.md/europa/sites/default/files/DCFTA_ROM2_BLOK_PRINT.pdf): „Documentul

reprezintă o nouă generație de Acorduri de Asociere, cu un conținut cuprinzător și inovativ". Astfel, Acordul de asociere, propunându-și să includă prevederile referitoare la instituirea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA – en. Deep and Comprehensive Free Area Trade) mai este cunoscut în societatea noastră ca Acordul DCFTA. Textul acestuia este produs și tradus cu sprijinul Uniunii Europene, dar conținutul lui intră în responsabilitatea MAEIE și al Ministerului Economiei al Republicii Moldova.

La fel ca orice act juridic al Uniunii Europene, AA (denumirea completă *Acord de asociere între Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Moldova, pe de altă parte*, en. - Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part), intrat în vigoare din 1 iulie 2016, conține prevederi cu caracter obligatoriu, norme regulatorii și aranjamente de cooperare mai extinse decât cele caracteristice acordurilor tradiționale, precum și acoperă toate sectoarele de interes, se menționează în explicația MAEIE. În Jurnalul Oficial al UE, referințele legislative sunt marcate după cum urmează:

- L 141 (28/05/2016)
- L 161 (18/06/2016)
- L 259 (30/08/2014)
- L 260 (30/08/2014) (Anexa 4, https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2014001)

Privit din punctul de vedere al vocabularului, textul AA cuprinde lexicul ce ține de comerțul liber, piețe de bunuri și servicii, norme și standarde pentru sectoarele ce țin de comerț, standarde și reguli de evaluare a conformității, reguli sanitare și fitosanitare, drepturi asupra proprietății intelectuale, facilitare a comerțului, achiziții publice și concurență, reglementări de țin de comerțul cu produsele energetice, inclusiv investițiile, tranzitul și transportul (Anexa 5). Domeniul Justiție, Libertate și Securitate, în baza Planului de Acțiuni pentru Liberalizarea Vizelor, cuprinde reglementări referitoare la statul de drept, protecția datelor, migrația, lupta împotriva spălării de bani și finanțării terorismului, a drogurilor ilicite, combaterea crimei organizate și lupta împotriva terorismului. Cele 25 de sectoare de interes în care se stipulează reglementările de cooperare și dezvoltare includ, inclusiv onomasiologic, cuvinte din sferele: energie, transport, mediu, politici industriale și de antrepriză, finanțe publice, stabilitate macroeconomică, legislație corporativă, bănci, asigurări și alte servicii financiare, societate informațională, tehnologii informaționale și

telecomunicații, agricultură și dezvoltare rurală, afaceri maritime și pescuit, minerit, cooperare în spațiu, protecția consumatorului, cooperare în domeniul științei și tehnologiei, cooperare socială, în domeniul sănătății publice, educație, cercetare și inovații, cooperare în domeniul cultural și audio-vizual, cooperarea societății civile, cooperare la nivel regional și transfrontalier etc. Întreaga relație moldo-comunitară se va axa pe armonizarea graduală la dreptul UE precum și la normele și standardele internaționale, acolo unde este relevant (https://www.gov.md/europa/sites/default/files/DCFTA_ROM2_BLOK_PRINT.pdf).

Textul AA este redactat în cele 24 de limbii ale statelor membre ale Uniunii Europene.

Din punctul de vedere al limbajului pe care îl reprezintă, textul AA se atribuie limbajului dreptului comunitar și demonstrează trăsăturile de bază ale acestuia: vocabular specific, noțiuni și concepte specifice, de mute ori unitare, standardizare evidentă, utilizarea masivă a elementelor sintagmatice – unități terminologice complexe, topică, formă și stil de exprimare specific etc. Abrevierile caracteristice și frecvente, la fel ca în alte texte ale dreptului comunitar, constituie un element definitoriu al textului AA UE - Republica Moldova.

De notat că documentul în discuție nu conține o listă de abrevieri ca atare. Abrevierile sunt introduse în text gradual, în funcție de momentul utilizării lor și apar în mod explicat inițial (urmând sintagma desfășurată pe care o reprezintă). Per total, textul de bază al Acordului nu excelează în abrevieri și este, în general, inteligibil. Alta e situația însă când vorbim despre anexele Acordului. Aici practic (cu câteva excepții) nu mai întâlnim descifrări pentru abrevierile utilizate, iar numărul și frecvența lor este mare. Pentru a înțelege corect textul Anexelor se recomandă atât revenirea la textul de bază al Acordului, cât și utilizarea dicționarului de referință pentru Comunitatea Europeană IATE - Interactive Terminology for Europe (https://iate.europa.eu/home).

Analiza sintaxei textului reglementar, plecând de la constrângerile tehnicii legislative care recomandă utilizarea unui limbaj simplu şi accesibil şi aplicarea unei sintaxe clare şi directive vrea să spună de facto că în redactarea unui text legislativ trebuie respectate mai multe principii: principiul echilibrului între dinamica şi statica dreptului; principiul accesibilității şi al economiei de mijloace în elaborarea actelor normative; principiul planificării legislative. Discursul este utilizat aici pentru a institui o normă, o regulă de urmat şi, deci, enunțul este conceput pentru a se recunoaște că legiuitorul este suveran, că el edictează o regulă obligatorie, iar mărcile acestei suveranități țin în esență de vocabular şi de construcția frazei.

2.3.2. Categorii de abrevieri utilizate în acordul de asociere UE-RM

I. Sigle

Urmărind structura abrevierilor utilizate în textul Acordului de asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova, constatăm prezența masivă a siglelor atât formate pe baza sintagmelor de limbă română, cât și cele preluate din limbile engleză, mai rar, franceză.

1. *Sigle formate pe baze românești:*

a) Prevalează, ala cum era de așteptat, **siglele pure,** onomasiologic desemnând entitățile și realitățile incluse în sferele de interes reglementate de Acord, de tipul: UE – Uniunea Europeană, ONU - Organizația Națiunilor Unite, OMC - Organizația Mondiale a Comerțului, AIEA - Agenția Internațională pentru Energie Atomică etc.

Dintre acestea, unele sunt deja intrate în circuitul lingvistic național astfel fiind cunoscute pentru vorbitorii limbii române și neavând nevoie să fie descifrate la introducerea lor în discurs: TVA - taxă pe valoarea adăugată, ONG - organizații neguvernamentale, TIC - tehnologii ale informației și comunicațiilor, UNESCO - Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură etc.

Altele însă cer neapărat descifrarea lor fiind ori cunoscute numai specialiștilor în domeniu, de tipul: OIM – Organizația Internaționale a Muncii, PSAC - politica de securitate și apărare comună, CPI - Curtea Penală Internațională, CCCT a OMS - Convenția-cadru pentru controlul tutunului a Organizației Mondiale a Sănătății din 2003, CIPP - Convenția internațională pentru protecția plantelor etc.; ori utilizate (pentru prima dată) în cadrul acestui Acord: OSL - Organul de soluționare a litigiilor, ADM - arme de distrugere în masă, ECA - Acordul privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale, măsuri SPS - măsuri sanitare și fitosanitare etc.

2. Alături de acestea, *siglele preluate din limba engleză* sunt utilizate masiv:

DCFTA - zonă de liber schimb complex și cuprinzător (en. DCFTA - Deep and Comprehensive Free Trade Area),

SALW - arme de calibru mic și armament ușor (en. SALW - small arms and light weapons)

FATF - Grupul de Acțiune Financiară Internațională în domeniul spălării de bani (eng FATF - Financial Action Task Force on Money Laundering),

UNTOC – Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (en. UNTOC - United Nations Convention against Transnational Organised Crime),

PIFC - Unități centrale de armonizare pentru controlul financiar intern public (PFIC - Central Harmonisation Unit for the Public Internal Financial Control).

b) Dintre **siglele hibrid** putem menționa: GATT 1994 - Acordul General pentru Tarife și Comerț 1994 (eng GATT 1994 - General Agreement on Tariffs and Trade 1994), SA 1983 – Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor din 1983.

II. Acronime

1. Drept *acronime propriu zise* pot fi calificate următoarele: Euratom – Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (en. Euratom - The European Atomic Energy Community),

FRONTEX - Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (en. FRONTEX - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union),

Eurostat - autoritatea statistică europeană (eng Eurostat - European statistical authority),

Europol - Oficiul European de Poliție (eng Europol - European Police Office) etc.

2. *Acronimele de tip hibrid* includ abrevieri de tipul: INTOSAI - Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit (eng INTOSAI - International Organisation of Supreme Audit Institutions), TRACECA - Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia (eng TRACECA - Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia), EURADA - Asociația europeană a agențiilor de dezvoltare (eng EURADA - the European Association of Development Agencies) etc.

III Abrevieri prin elipsă

Unele abrevieri utilizate în textul Acordului de asociere UE - RM reprezintă prescurtări ale sintagmelor românești până la unu, două sau trei cuvinte, mai rar patru. Însăși denumirea uzuală a acordului este abreviată prin elipsă fie la sintagma Acordul de asociere (AA), fie la cuvântul Acordul (în text). Reiterăm, denumirea completă a AA este „*Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte*". De exemplu, în preambul AA, citățm : „…să garanteze punerea în aplicare eficientă a *Acordului dintre Comunitatea Europeană și Republica Moldova* privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală", în *Principii generale* găsim: „Respectarea principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum sunt proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și definite în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în Actul final de la Helsinki din 1975 al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, precum și în Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 1990, reprezintă baza politicilor interne și externe ale părților și constituie un element esențial al prezentului *Acord*"

(https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2014001).

La fel se utilizează abrevierea prin elipsă a sintagmei Uniunea Europeană, redusă de obicei la cuvântul *Uniunea*: „Se permite participarea Republicii Moldova la toate agențiile Uniunii deschise participării acestei țări în conformitate cu dispozițiile relevante de instituire a acestor agenții" (art. 140).

Alte exemple de abreviere prin elipsă: Acordul privind măsurile de salvgardare - Acordul privind măsurile de salvgardare, cuprins în anexa 1A la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului („Acordul OMC"), Acordul SMC - Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC, Acord privind ECA - Acordul privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ECA), Acordul antidumping - Acordul privind punerea în aplicare a articolului VI din GATT 1994, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC etc.

2.4. Concluzii la capitolul 2

Se atestă, în literatura de specialitate, un număr impresionant de clasificări axate pe diverse principii. Fiecare tip de clasificare reprezintă interes pentru lingviști, în funcție de aspectul abordat în cercetare. Noi am identificat cel puțin 19 criterii de clasificare prin care se ordonează numeroase clase de abrevieri.

Cea mai larg acceptată și utilizată clasificare este realizată în funcție de modul de utilizare a abrevierilor în vorbire, identificându-se: abrevieri grafice și abrevieri lexicale. Această clasificare a abrevierilor a devenit una de bază și de la care se pornește în clasificările ulterioare. Abrevierile care păstrează neschimbat conținutul lexical, dar au o formă sonoră și două forme grafice, se consideră abrevieri grafice. Abrevieri care au două forme grafice (completă și scurtă), dar și două forme sonore se referă la abrevierile lexicale.

Prescurtarea lexemelor prin renunțarea, de cele mai multe ori, la partea lor finală / silabă (sau silabe, de tipul: auto (automobil), micro (microfon), moto (motocicletă), expo (expoziție) etc. se identifică drept abrevierile trunchiate sau trunchieri.

Sigla este un tip de abreviere inițială prin care se creează un cuvânt nou din literele inițiale ale cuvintelor din cadrul unui ansamblu de cuvinte: EU (en. European Union) / UE (Uniunea europeană), EC (en. European Council) / CE (Consiliul European) etc.

În mare parte, siglele aparțin terminologiei sistemului instituțional al Uniunii Europene, iar din punct de vedere onomasiologic ele desemnează: instituții de decizie /consilii / comisii, autorități de control legislativ şi administrativ, tribunale, parlament, federații, birouri, centre, agenții tratate etc.

Modelul de formare a siglelor în terminologia comunitară românească face deosebire între două grupuri de sigle: formate pe teren românesc sau adaptate după modele străine de tipul: CE, PE, BERD etc., și sigle preluate din limba engleză (devenite astfel și sigle de circulație internațională): OSCE, DCFTA etc.

Acronimul este o prescurtare a unei expresii frecvent folosită într-o formă standard și reprezintă un cuvânt „inventat" prin simplificarea extremă a expresiei des folosită la „ceva" ușor de pronunțat, ce trebuie să conțină atât vocale, cât și consoane. „Abrevierea standard" a unei expresii verbale lungi se face, de cele mai multe ori, prin folosirea strictă a primelor litere din fiecare cuvânt al expresiei și „combinarea" lor în noul „cuvânt," cum ar fi Eurojust, Europol, ERASMUS etc.

Abrevierea, prin caracterul său internațional și larga difuzare, se poate enumera ca unul dintre efectele lingvistice ale globalizării. Eterogenitatea abrevierilor, în raport cu natura lor structural-semantică, prezintă numeroase inadvertențe inclusive dificultăți în procesul lor de decodificare, și astfel, de înțelegere adecvată.

La fel ca orice act juridic al Uniunii Europene, Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, intrat în vigoare din 1 iulie 2016, abreviat, Acordul de asociere UE-RM/ Acordul DCFTA, conține prevederi cu caracter obligatoriu, norme regulatorii și aranjamente de cooperare mai extinse decât cele caracteristice acordurilor tradiționale, precum și acoperă toate sectoarele de interes reciproc.

Din punctul de vedere al limbajului pe care îl reprezintă, textul AA se atribuie limbajului dreptului comunitar și demonstrează trăsăturile de bază ale acestuia: vocabular specific, noțiuni și concepte unitare, standardizare, utilizarea masivă a elementelor sintagmatice – unități terminologice complexe, topică, formă și stil de exprimare specific etc. Abrevierile caracteristice și frecvente, la fel ca în alte texte ale dreptului comunitar, constituie un element definitoriu al textului AA UE - Republica Moldova.

Urmărind structura abrevierilor utilizate în textul Acordului de asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova, constatăm prezența masivă a tipurilor de sigle atât formate pe baza sintagmelor de limbă română, cât și cele preluate din limbile engleză.

1. Sigle formate pe baze românești: onomasiologic desemnează entitățile și realitățile incluse în sferele de interes reglementate de Acord, de tipul: UE – Uniunea Europeană, ONU - Organizația Națiunilor Unite, OMC – Organizația Mondială a Comerțului, AIEA – Agenția Internațională pentru Energie Atomică etc.

Siglele preluate din limba engleză: DCFTA – zonă de liber schimb complex și cuprinzător (en. DCFTA – Deep and Comprehensive Free Trade Area), SALW – arme de calibru mic și armament ușor (en. SALW – small arms and light weapons) FATF – Grupul de Acțiune Financiară Internațională în domeniul spălării de bani (en. FATF) etc.

Acronimele se clasifică în *acronime propriu zise* de tipul: Euratom – Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (en. Euratom – The European Atomic Energy Community), FRONTEX – Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (en. FRONTEX – European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union), și *acronime de tip hibrid*, care includ abrevieri de tipul: INTOSAI – Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit (eng INTOSAI – International Organisation of Supreme Audit Institutions), TRACECA - Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia (eng TRACECA – Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia), EURADA etc.

Abrevierile prin elipsă se remarcă în textul Acordului de asociere UE - RM și reprezintă prescurtări ale sintagmelor românești până la unu, două sau trei cuvinte, mai rar patru. De exemplu: Uniunea – Uniunea Europeană, Acordul privind măsurile de salvgardare – Acordul privind măsurile de salvgardare, cuprins în anexa 1A la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului („Acordul OMC”), Acordul SMC – Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC ș.a.

CARACTERISTICI FUNCȚIONAL-SEMANTICE ALE ABREVIERILOR LIMBAJULUI COMUNITAR

3.1. Funcții ale abrevierii în limbajul dreptului comunitar

3.1.1. Caracteristici pragmatice ale funcționării abrevierilor în limbajul comunitar

Lexicul este partea limbii care îi asigură o permanentă „primenire", în special prin asimilarea de cuvinte noi necesare comunicării, cum ar fi împrumuturile din alte limbi sau creațiile interne. Așa cum am văzut în capitolul precedent, un loc aparte printre mijloacele actuale de formare a unităților lexicale noi îi revine abrevierii care, într-un anume înțeles, reprezintă un aspect al neologiei formale și presupune creativitatea lexicală a vorbitorului, asigurând realizarea funcțiilor de bază ale limbii în actul de vorbire. Tipurile de abrevieri cele mai cunoscute și uzitate frecvent în limba română, siglele și acronimele, sunt proprii de asemenea limbajului dreptului comunitar. Acestea, rezultând în segmente de cuvinte cu deosebiri de structură și flexiune față de cuvintele întregi, se înscriu în dinamica lexicului comunitar, uneori fiind chiar mai preferate decât cuvintele neabreviate. Multe dintre ele, fie de origine străină, fie create în limba română, dar deocamdată greu de decodificat pentru vorbitorul obișnuit, sunt simțite ca neologisme și reprezintă noul în momentul prezent, în raport cu ceea ce este cunoscut.

Tendința de a economisi din efortul de scriere / vorbire se manifestă în mod similar și în discursul oral, și în textul scris, determinând funcționarea abrevierilor drept unități „economice" lingvistice în locul formelor complete ale cuvintelor. Abrevierea, utilizată cu scopul de a crea desemnări mai scurte decât cuvintele / grupurile de cuvinte, nu reprezintă numai o modalitate de economisire a mijloacelor lingvistice, ci se referă la cuvintele /grupurile de cuvinte deja cunoscute participanților la actul de vorbire și asigură înțelegerea comunicării, la care se adaugă un efect expresiv, precum și unul metalingvistic, conativ și / sau fatic (a se vedea și Popa 2019)

Modele urmărite în formarea și utilizarea abrevierilor condiționate de dimensiunile cognitivă, emoțional-evaluativă și figurativă a generării vorbirii, permit să luăm în considerare abrevierea ca proces universal, determinat, în principiu, de tendințe comunicativ-pragmatice în dezvoltarea societății. Procesul de comunicare este cel care dictează necesitatea creării unui vocabular nou, implicând și abrevierea în dezvoltarea anumitor modele stabile în stare să contribuie la relevarea conținutului neologismelor abreviate, precum și să satisfacă vorbitorul prin comoditatea

utilizării lor. În acest caz, tipicitatea și standardizarea formării lor joacă un rol important, la fel ca frecvența de utilizare a abrevierilor lexicale de diverse tipuri structurale care acționează ca baze pentru formarea de cuvinte, noțiuni de bază, posibilitatea interpretării contextuale, prezența în conștiința participanților la comunicare a cadrelor comune ale evenimentelor.

Funcționarea abrevierilor în limbile moderne, în special în limbajul dreptului comunitar, confirmă, așa cum vom vedea infra, posibilitatea de a utiliza derivate care au la bază practic toate tipurile de abrevieri lexicale, prioritate având cele formate prin inițiale. La hotarul secolelor XX-XXI limbile europene moderne demonstrează că abrevierea ca modalitate de formare a cuvintelor noi se caracterizează prin productivitate ridicată și multifuncționalitate. Cuvintele abreviate sunt capabile să îndeplinească o gamă largă de funcții, printre care cea nominativă, compresivă, expresivă, de contact sau să se producă în calitate de marcheri de atribuire a unei entități unei anumite societăți.

3.1.2. Funcții pragmatice ale abrevierilor în limbajul comunitar

În cazul limbajului comunitar, considerat ca un tip aparte de limbaj specializat, vom sublinia întâi de toate funcția **conativă** a abrevierilor, care derivă din însăși esența textului de drept, care se creează cu scopul principal de a impulsiona receptorul la o acțiune / ne-acțiune. Orientată spre receptor și vizând atitudinea emițătorului față de primul, funcția conativă se poate realiza în forma ei apelativă sau persuasivă. Prin abrevieri, la fel ca prin cuvinte întregi, emițătorul urmărește să colaboreze cu receptorul, să-l informeze din perspectivă pur cognitivă în legătură cu diferite aspecte ale realității. Concomitent, el are în vedere și urmărește reacția imediată a interlocutorului față de mesajul transmis de abreviere. De exemplu, în corespondența electronică dintre angajații diferitor servicii ale UE s-a încetățenit abrevierea ASAP, în enunțuri de tipul: en. *We need you here ASAP*. *Write back ASAP*. Abrevierea ASAP este creată pe baza sintagmei engleze *as soon as possible* – ro. *pe cât de curând posibil*., și îndeamnă receptorul mesajului la o reacție promptă. Din limba engleză ea pătrunde și în comunicarea realizată în alte limbii ale comunității, inclusiv în limba română, unde putem întâlni enunțuri de același tip: ro. *Avem nevoie de tine aici ASAP*. În cazul când operația de decodificare nu se realizează, sau se realizează parțial, reacția din partea receptorului este de ezitare, de nedumerire sau chiar de eschivare de la subiectul comunicării. Emițătorul poate interveni cu decodificarea abrevierii, dacă intenționează să asigure continuitatea actului comunicării.

Funcția referențială, cognitivă, este dominantă în utilizarea abrevierilor, întrucât se axează pe contextul verbal, pe realitatea extralingvistică devenită obiect al comunicării. Când intră în

contact cu abrevierea, receptorul stabilește corespondențele dintre elementele abrevierii și cuvintele întregi echivalente. Pe baza denotației acestora – sensurile pur intelectuale, fundamentale și relativ stabile – , el ajunge să-și reprezinte obiectele realității și să înțeleagă mesajul transmis de emițător, fără să fie interesat de alte aspecte, cum ar fi intențiile emițătorului sau relațiile pe care acesta vrea să le stabilească în comunicare. De exemplu, abrevierea OSCE face trimitere numai la *Organizația de Securitate și Cooperare Estică*, fără alte atitudini personale față de ea, din partea emițătorului sau a receptorului. Tot așa, în limbajul comunitar, abrevierea AER face trimitere la o instituție anume – *Agenția Europeană pentru Reconstrucție*, procedeul este utilizat în limbile Uniunii Europene:

- ro. – AER – Agenția Europeană pentru Reconstrucție;
- en. – EAR – European Agency for Reconstruction;
- fr. – AER – Agence européenne pour la reconstruction.

Sau într-o altă situație, abrevierea CECO din sintagma *Tratatul CECO* informează receptorul că este vorba despre *Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oțelului,* unul dintre tratatele care au stat la baza creării Uniunii Europene ca entitate:

- ro. – Tratatul CECO (sau Tratatul de la Paris) – Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului;
- en. – ECSC Treaty (Treaty of Paris) – Treaty establishing the European Coal and Steel Community;
- fr. – Traité CECA (Traité de Paris) – Traité instituant la Communauté européenne du charbon et de l'acier.

În cazul concret al instituțiilor europene, unde atât comunicarea scrisă, cât și cea orală nu scapă de abrevieri, desemnarea noilor programe comunitare face loc pentru formarea de sigle și acronime, a căror creare și selectare se face cu mare grijă. Baza de date terminologică de acronime CORDIS înțelege prin acronime „coduri ale căror elemente nu relevă cuvinte, de exemplu, SESAM". În același timp, denumirea programelor LINGUA, ERASMUS, SOCRATES sau TEMPUS, alese pentru puterea lor de evocare și/sau conotațiile lor culturale, sunt asimilate la categoria siglelor și acronimelor a căror formare originală nu este prezentă în spiritul vorbitorilor, astfel situându-le într-un context exact. De altfel, chiar dacă sunt însoțite de un cod conform definiției date de CORDIS sau printr-o siglă ori acronim format în urma contragerii unei formațiuni sintactice complexe, paginile web ale programelor comunitare menționează numai vocația și destinația programelor, astfel postulând doar ceea ce contează și este important pentru locutori. De exemplu:

EUREKA – suport pentru proiectele de cercetare

LEADER – sprijin pentru dezvoltarea rurală

SOCRATES – parteneriat în domeniul educației etc.

În acest caz, mai puțin contează faptul că sigla pierde contactul exact cu formațiunea lexicală compusă pe care o are la originile formării ei. Esențială este ancorarea siglei în sociolectul unei comunități lingvistice sau al celui aparținând unui grup socio-profesional.

Pe codul comun al interlocutorilor se centrează **funcția metalingvistică** și vizează o anumită convenție în exprimarea abrevierilor, cum ar fi reducerea corpului sonor și grafic al cuvintelor la o parte care să reprezinte întregul formal și semantic în același timp. Respectiva reducere se leagă, în general, de începutul cuvântului simplu sau de al termenilor unui cuvânt compus și al unei sintagme, parte care conține cea mai mare cantitate de informații. De exemplu: l*eg. – legal, mun. – municipiu, RM –Republica Moldova*. Atât emițătorul, cât și receptorul știu că abrevierile sunt alcătuite din elemente corespunzătoare cuvintelor noționale, nu relaționale, care de cele mai multe ori sunt substantive sau adjective și se deduc cu ușurință.

În unele situații, atunci când comprehensiunea este limitată la o comunitate redusă, de specialiști, de exemplu, într-un domeniu restrâns, abrevierea, și mai ales în forma ei de siglare, poate apărea ca un procedeu de criptare, legată de necesitatea păstrării confidențialității sau a secretului profesional. Este cazul abrevierilor folosite în domenii tehnice anume, sectorul apărării naționale, cercetările în domenii sensibile cum ar fi cel nuclear etc. Criptarea însă nu exclude și domenii esoterice, cum ar fi grupurile sociale sau de vârstă, context în care intră (euro)jargonul. Ca exemplu de criptare a informației, inclusiv utilizând abrevieri, poate fi adus identificatorul actelor comunitare în baza de date CELEX. Să zicem că deținem informația că numărul CELEX al Directivei 2000/31/CE a Parlamentului European şi a Consiliului este 32000L0031. Doar cei inițiați în modul de organizare a bazei de date înțeleg că numărul 32000L0031 se descifrează astfel:

– prima cifră 3 indică numărul codului sectorului documentar CELEX, în cazul de față, sectorul legislației secundare;

– 2000 indică anul de adoptare a actului;

– litera L indică tipul actului, în cazul de față, directivă;

– 0031 este indicativul numărului actului comunitar, şi anume, directiva numărul 31.

Într-un domeniu tehnic, siglele pot iniția o comunicare inteligibilă numai specialiștilor consacrați în aspectele domeniului în cauză. Unele sigle sunt „vulgarizate” ajungând să fie înțelese și de publicul larg, nu au sens decât pentru cei inițiați. De exemplu, BCU și ISBN. Prima este o

abreviere utilizată pe larg, în mediul celor care acced la studii universitare – Biblioteca Centrală Universitară. A doua abreviere însă, deși utilizată în mediul academic, capătă sens exact pentru specialiștii în biblioteconomie – International Standard Book Number (ro: numărul internațional standard al cărții, nu se folosește o abreviere românească proprie, n.n.). Sigla se justifică din punct de vedere al comodității practice – aceasta permite o comunicare mai rapidă și eficace în mediul celor inițiați.

Funcția fatică, la nivelul abrevierilor scrise, se manifestă prin grija emițătorului de a adăuga, numai la prima utilizare, alături de abreviere, și decodificarea ei, pentru a avea siguranța de a păstra contactul cu receptorul. La nivelul siglelor, care circulă și în vorbire, contactul dintre emițător și receptor se poate manifesta prin alte mijloace inclusiv schimbarea tonului, mimică, reluarea siglemului în forma lui întreagă (Pitiriciu 2004, p. 266). Dacă sigla este una uzuală și semnificația ei cunoscută, utilizarea respectivei abrevieri în vorbire nu mai presupune neapărat acțiuni prealabile care să asigure înțelegerea în comunicare. Însă în cazul când sigla este una puțin cunoscută, mai puțin folosită, cu atât mai mult funcția fatică, centrată pe menținerea contactului dintre interlocutori, este mai necesară și pe măsură pasibilă de afectare. Aceasta, la rândul ei, poate provoca serioase probleme de înțelegere în comunicare între cei care participă la actul de vorbire. Ar fi cazul abrevierilor care nu respectă condiția axării pe cuvinte noționale și introduce în siglă inițiale ale cuvintelor relaționale, de tipul: APADOR – *Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului.* De exemplu, pentru cunoscători, uneori, foarte puțini și foarte specific specializați, abrevierea FEOGA nu prezintă o problemă de înțelegere, fiind descifrată ca Fondul European de Orientare şi Garantare Agricolă. Într-un auditoriu mai mare însă, și mai divers, cel puțin la prima utilizare a unei asemenea abrevieri, emițătorul trebuie să aibă grija explicării, utilizării ei complete sau chiar trimiterea la alte limbi în care abrevierea se întâlnește:

- ro. – Fondul European de Orientare şi Garantare Agricolă – FEOGA;
- en. – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF;
- fr. – Fonds européen d'orientation et garantie agricole – FEOGA.

În același scop, în limbajul scris se utilizează în aceeași secvență de limbă / enunț, și sintagma întreagă, și abrevierea ei.

Funcția expresivă (sau emotivă) se centrează pe locutor și are în vedere atitudinea lui față de realitatea extralingvistică pe care abrevierile o comunică. De obicei, compusul sau sintagma sunt prezentate întâi în formă întreagă, apoi sunt abreviate. Scurtarea formei și schimbarea ei fac să fie înlăturată repetiția deranjantă care s-ar produce prin păstrarea cuvintelor în formă plină. Tot aici se

poate observa și eufemismul abrevierii, or, uneori eufemismul ca „expresie atenuată a unei noțiuni a cărei expresie directă ar avea elemente de neplăcere, șocante” (apud Petit Robert, 1999 – „*Expression attenuee d'une notion dont l'expression directe aurait quelque chose de deplaisant, de choquant*”) reprezintă un fenomen socioligvistic ce depinde de codul moral și de interdicțiile societății avute în vedere. Eufemismele sunt cele care permit a evita să ofensăm pe cineva respectându-le drepturile. Avem în vedere aici, întâi de toate discursul medical, în care eufemizarea este o particularitate inerentă și permanentă, în special, în comunicare medic-pacient și bolnav-societate. De exemplu, PWA sau PLWA – Person With AIDS (ro. Persoană cu SIDA) sau Person Living With AIDS (ro. Persoană trăind cu SIDA).

Claude Hagege califică acest procedeu drept „minorație eufemistică” (în limba franceză – *minoration euphemistique*) prin care variate resurse lingvistice sunt puse în valoare pentru a reprima sensurile și imaginile care le sunt asociate camuflându-le prin magia împăciuitoare a numelor deformate (Hagege 1987, p. 259). Această evoluție semantică poate fi văzută ca marcă a compasiunii, respectului sau chibzuinței față de altul, ori, dimpotrivă, ca expresie a ipocriziei proprie individului care nu vrea să sufere costul implicării în afara sferei personale imediate.

În discursul politic, tot ce poate șoca este proscris de noțiunea „corectitudine politică”, cerință permanentă a comunicării actuale. Stilul discursului politic se caracterizează prin utilizare frecventă a eufemismelor, ceea ce se manifestă prin însăși eufemizarea limbii (Parcebois 2001, p. 634). Făcând abstracție de tendințele particulare legate de acest fenomen, putem observa impactul asupra terminologiei unor domenii specializate, cum ar fi tipologia dezvoltării sociale, economice, juridice, în care diverse abrevieri existente precum și dezvoltarea siglelor marchează relații sincronice și diacronice în cadrul societății.

In unele situații, în limba română, se recurge la abreviere pentru a evita cacofonia, cum ar fi clasicul *BCR – Banca Comercială Română.* Și în cazul realizării acestei funcții, dacă este vorba de abrevieri extrem de cunoscute, foarte frecvente în uz, se poate omite etapa codificării inițiale. Totodată trebuie să se țină cont de faptul că aglomerările de sigle ori explicarea unor sigle prin altele face dificilă înțelegerea și demonstrează incompetență de limbă din partea emițătorului. Limba română, în general, nu permite abuzul de abrevieri. Utilizarea lor redusă, în comparație cu cuvintele întregi, conferă varietate exprimării, dă o nuanță de maleabilitate discursului, fapt despre care Liliana Ionescu-Ruxăndoiu vorbește ca despre o „capacitate de apreciere a coordonatelor diverselor situații de comunicare și de adecvare a formelor de expresie la aceste coordonate” (Ionescu-Ruxăndoiu 1996, p. 14).

Astfel, abrevierile, utilizate cu scopul de a crea desemnări mai scurte decât cuvintele sau grupurile de cuvinte, reprezintă și o modalitate de economisire a mijloacelor și, totodată, se referă la cuvintele sintagmele deja cunoscute participanților la actul de vorbire. Asigurând, întâi de toate ă înțelegerea mesajului transmis în procesul de comunicare, abrevierile demonstrează și un efect conativ, specific limbajului dreptului, dar și unul expresiv, metalingvistic sau fatic.

3.2. Aspecte de interpretare semantică a abrevierilor în limbă

Abrevierile lexicale, așa cum am mai arătat, după crearea și începutul utilizării lor în vorbire, sunt incluse în sistemul lexico-semantic al limbii și se ordonează respectând legile acestuia. În procesul de funcționare, abrevierile lexicale pot fi supuse diverselor schimbări semantice care nu sunt relevante în multe cazuri pentru semantica expresiei complete originare. Modificările semantice ale abrevierilor prezintă interes atât din punct de vedere teoretic, precum și practic, chiar dacă studiul lor, ca orice investigație semasiologică, este plină de dificultăți, printre altele ieșind în evidență, în special, necesitatea de a lua în considerare acțiunea diferitor factori. Studierea modificărilor pe care le suportă valorile semantice ale abrevierilor necesită o atenție aparte pentru analiza dezvoltării condițiilor specifice de utilizare a acestora, care au permis să se identifice, în general, următoarele tipare:

1) numele prescurtat al entității poate fi adesea folosit pentru a indica membrul/obiectul său, preponderent transferul de sens realizându-se în baza metonimiei lingvistice. De exemplu, *TAIEX* (en. Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission) și *un TAIEX* – un program finanțat prin acest instrument; *FIAT* (it. Fabbrica Italiana Automobili Torino) – uzină producătoare de automobile / marcă comercială și *un Fiat* – un automobil produs la această uzină;

2) numele abreviat al procesului poate fi utilizat pentru desemnarea dispozitivului legat de acest proces, de exemplu: *radar* (en. radio detection and ranging) și *radar* dispozitiv de detectare;

3) mare parte a abrevierilor create pe baza sintagmelor, dar și cele care reprezintă un singur cuvânt relevă 2-3 sensuri și mai multe. De exemplu, C este și un simbol pentru elementul de compunere *centi-* și simbol pentru viteza luminii, simbol pentru gradul Celsius, simbol pentru *coulomb,* simbol chimic pentru *carbon* și mai deține câteva semnificații în plus (a se vedea DEX).

Intrând în fluxul de comunicare al vorbitorului de limbă, abrevierile stabilesc diferite tipuri de relații semantice care se urmăresc și la nivelul vocabularului uzual al limbii, dar și, mai puțin

frecvent, între abrevierile utilizate în textul dreptului comunitar. În acest sens, se poate observa modul în care se produce sinonimia la nivelul limbilor diferite, așa numita sinonimie interlingvistică, precum și fenomenele omonimiei paronimiei sau antonimiei între structurile abreviate. Pentru a ilustra respectivele relații, am utilizat corpusul de abrevieri excerptate din variate acte aparținând limbajului acquis-ului comunitar în general, dar la fel și acte care privesc integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană, acestea constituind corpul de texte comunitare referitoare la limba română utilizată în teritoriul actual al țării noastre. În urma investigațiilor, am stabilit că cea mai frecventă relație semantică ce se poate urmări între aceste abrevieri este relația de paronimie, care, la rândul ei, generează dificultăți de comprehensiune a textului, de traducere și de localizare a acestuia în contexte linguale diferite.

Totodată, amintim că limbajul dreptului comunitar reprezintă un sistem specializat de comunicare, și, în consecință, demonstrează trăsăturile comune unui limbaj specializat. La rândul său, limbajul specializat este considerat un cod comun ce desemnează conceptele specifice unui domeniu. Deosebindu-se de lexicul comun, limbajul specializat al dreptului comunitar se folosește de specialiștii din acest domeniu pentru a comunica eficient și a evita ambiguitățile, tocmai recurgând la utilizarea termenilor monosemantici, specifici domeniului lor particular de activitate profesională. Termenii se individualizează prin univocitate, monoreferenţialitate, non-ambiguitate și relații lexico-semantice proprii. Funcția principală a comunicării specializate a dreptului comunitar este cea referenţială și, prin urmare, trăsăturile care primează în comunicare sunt precizia, concizia şi adecvarea. Astfel, rigorile limbajului specializat recomandă excluderea tipurilor anumite de relații semantice dintre termenii domeniului cum ar fi sinonimia, polisemia, omonimia și paronimia cu atât mai mult, ele fiind surse de confuzii și erori, așa cum vom putea arăta infra.

3.3. Sinonimia abrevierilor

Tradițional, studiile de lingvistică, făcând referință la relațiile semantice dintre cuvinte, enunță sinonimia, antonimia, paronimia, omonimia, polisemia. În mod particular, aceeași termeni se folosesc și pentru desemnarea relațiilor semantice dintre cuvintele aparținând limbilor diferite. Astfel, la un nivel general, se vorbește, pe de o parte, despre relații semantice dintre cuvintele aceleiași limbi – mai numite și relații semantice intralingvistice, iar pe de altă parte, se vehiculează relațiile semantice între limbi diferite, desemnate prin termenul relații semantice interlingvistice. Fără a avea pretenția de exhaustivitate în această problemă, vom încerca să ne expunem asupra

tipului de relații semantice care se întâlnesc între abrevierile uzitate în limbajul dreptului comunitar, precizând totodată părerea noastră asupra termenilor folosiți pentru a desemna o relație sau alta.

În *Lecții de lingvistică generală*, Eugeniu Coșeriu, marele savant de origine basarabeană declara că „în lingvistica mondială e dificil să nu-i datorezi nimic lui Saussure" (Coșeriu 2000, p. 118). În contextul actual, menționează Cristinel Munteanu, aceste cuvinte i se potrivesc și ilustrului lingvist, și operei lui, „fără cunoașterea căreia nu se mai poate face astăzi lingvistică, nicăieri în lume", după cum apreciau și cei care i-au îngrijit volumul de *Prelegeri și conferințe* (Munteanu 2006). În aceeași ordine de idei, continuă același cercetător, ne putem permite să subliniem ideea că adevăratul cercetător trebuie să manifeste independentă în gândire, valorificând în mod creator achizițiile filologiei de-a lungul timpurilor. Se impune însă ca suportul epistemologic pe care se articulează întregul demers să fie unul solid, or, altfel se pot genera concluzii cel puțin controversate, dacă nu chiar eronate (ibidem).

O asemenea concluzie poate fi considerată și identificarea „sinonimiei interlingvistice", care se referă la o pretinsă relație de sinonimie între unitățile lingvistice aparţinând limbilor diferite, de exemplu între ro. *casă* şi engl. *house* sau fr. *maison* etc. A considera că între termenii mai multor limbi se poate institui o relație de *sinonimie interlingvistică* constituie o judecată eronată care poate duce la concluzii, cum că, de exemplu, am putea transforma un lexicon poliglot de termeni tehnici într-un dicționar de sinonime. În realitate, avem de-a face numai cu echivalență în desemnare, or, credem că sinonimia se stabilește numai între unitățile aceleiași limbi, în acord şi cu principiul enunțat de John Lyons: „Toate sensurile recunoscute într-o anumită limbă sunt unice pentru acea limbă şi nu au valabilitate sau relevanță în afara ei" (Lyons 1995, p. 70). Echivalența în desemnare reprezintă o condiție necesară, dar insuficientă pentru sinonimie (Munteanu 2006).

O asemenea problemă se rezolvă dacă amintim conceptele esențiale ale marelui lingvist Eugeniu Coșeriu referitoare la conținutul limbajului. Savantul întrebuințează, în limba germană, doar trei termeni, fiecare bine precizat, pentru cele trei concepte privind conținutul, corespunzătoare celor trei niveluri ale limbajului (nivelul *universal* [al vorbirii în general], cel *istoric* [al limbilor] și cel *individual* [al discursului / textului]): *Bezeichnung* (desemnarea, referința sau denotatul), *Bedeutung* (semnificația sau semnificatul) şi *Sinn* (sensul sau înțelesul) (Coșeriu 1996, p. 55).

Desemnarea reprezintă „referința la faptele extralingvistice şi chiar la faptele lingvistice ca aparţinând realității", „ceea ce e comun tuturor limbilor" (ibidem, p. 54). Din perspectiva conținutului de limbă, limbile nu se pot compara „decât cu *tertium comparationis* şi acest *tertium comparationis* este totdeauna *desemnarea*" (ibidem, p. 59). *Semnificatul* sau semnificația „este

conținutul unui semn sau al unei expresii, dat într-o limbă exclusiv prin intermediul limbii înseși" (Coseriu 2000, p. 246). Într-un text sau discurs semnificația nu apare ca atare, ci se prezintă ca fiind „deja determinată de desemnare" (Coșeriu 1996, p. 56), ea nefiind altceva decât însumarea tuturor posibilităților de desemnare dintr-o limbă. Când se traduce dintr-o limbă în alta, se traduce sensul, şi nu semnificația. În consecință, precizează Cristinel Munteanu, revenind la problema sinonimiei interlingvistice, așa cum a fost concepută de diverși cercetători, trebuie spus că aceasta şi-ar găsi locul doar la nivelul universal, unde conținutul apare ca desemnare, sau la nivelul termenilor specializați, monosemantici și univoci (Munteanu 2006).

De subliniat că, în cadrul aceleiași limbi, abrevierile sunt sinonimice întâi de toate cu echivalentul pe care îl reprezintă. Astfel, de exemplu, sigla *PE* este sinonimă cu sintagma *Parlamentul European*, iar *SM* – cu *State membre*.

1. „CJCE in deciziile istorice Francovich (19 nov. 1991) si cele corelate Brasserie du pecheur, Factorame III si Dillenkofer si-a exprimat in mod clar orientarea de recunoaștere a obligațiilor juridice pe care se poate fonda (întemeia) răspunderea Statelor membre". (https://www.thefreelibrary.com/Consideratii+privind+transpunerea+legislatiei+comunitare+de+mediu-a0219375636).

2. „Dintre bazele de date ale IER accesibile on-line prezentăm baza de date cu traducerile hotărârilor din jurisprudența CJUE, CEDO și ale reglementărilor juridice din legislația românească și baza de date terminologice ambele dezvoltate de Direcția Coordonare Traduceri." (https://mfa.gov.md/img/docs/accesarea-online-legislatiei-UE.pdf).

Abrevierile sinonimice propuse pentru analiză sunt CJCE (Curtea de Justiție a Comunităților Europene, fr. *Cour de justice des Communautés européennes*) și CJUE (Curtea de Justiție a Uniunii Europene, fr. *Cour de justice de l'Union européenne*)., consecință a unei realități comunitare: este vorba despre aceeași instituție, dar o siglă a fost înlocuită cu cealaltă în momentul când Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE) a devenit, în urma reorganizării, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), lucru care s-a întâmplat după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009. Aceste modificări sunt relativ recente și nu pot deocamdată să fie recunoscute de majoritatea traducătorilor ca desemnând aceeași instituție. În limba română, abrevierea a fost schimbată și a păstrat sigla de model francez (*CJCE - Curtea de Justiție a Comunităților Europene* / *CJUE - Curtea de Justiție a Uniunii Europene*). Referitor la acest subiect, un autor francez remarca, la momentul schimbării: NE L'APPELEZ PLUS **CJCE** MAIS **CJUE**! (Bref aperçu des modifications institutionnelles entraînées par l'entrée eu vigeur du traite

de Lisbonne.[18])

Pe de altă parte, relațiile semantice pe care le demonstrează aceleași abrevieri pot fi de natură diferită în același timp: unele abrevieri pot fi și sinonime, și omonime totodată, la fel cum pot fi și paronime, așa cum vom vedea în continuare.

Concluzia care se conturează la acest moment este că, la înțelegerea unui text juridic se cer cunoștințe de domeniu, dar, pentru cei neavizați, este necesară explicația dată abrevierilor în contextul particular de utilizare a acestora.

3.4 Relațiile de omonimie între abrevieri

3.4.1 Abrevieri omonime

Omonimia abrevierilor, chiar dacă rar întâlnită în limbajul dreptului comunitar al limbii române, este un fapt al limbii care se urmărește între unitățile lexicale ale limbajului dreptului comunitar și care, cu certitudine, constituie o sursă de generare a confuziei interpretării și comprehensiunii necesitând atât accentuarea, cât și descifrarea abrevierilor respective, în special dacă sunt utilizate în contexte apropiate. Tratându-le drept omonimice, avem în vedere abrevierile care au în comun aceeași secvență sonoră și grafică, așa cum se urmărește în exemple de tipul:

CE - *Consiliul European*, cf. fr. *Conseil Europeen* (CE), en. *European Council* (EC),

CE - *Comisia Europeană*, cf. fr. *Commission Européenne* (CE), en. *European Commission* (EC);

CoE – *Centrul de Excelență*, cf. en. *Centre of Excellence* (collaborative network to support implementation in the ESS).

CoE – *Consiliul Europei*, cf. en. *Council of Europe.*

În acest context, propunem examinarea abrevierii CE, care se folosește pentru sintagma *Consiliul European*, totodată și pentru instituția Comisia Europeană, dar și pentru Comunitatea Europeană. Faptul poate crea confuzie între instituții, mai ales dacă acestea se întâlnesc în contexte apropiate sau generalizate. Într-un text de tipul: „*Directiva, pe de altă parte, leagă statele membre destinatare, potrivit art. 189 al Tratatului CE cu privire la rezultatele ce trebuie atinse, lăsând la latitudinea instituțiilor naționale competența alegerii formelor și mijloacelor utilizate pentru a atinge acest rezultat*", nu este deloc clar despre care dintre entitățile Uniunii Europene este vorba. (https://www.thefreelibrary.com/Consideratii+privind+transpunerea+legislatiei+comunitare+de+me

[18] Nu mai spuneți CJCE ci CJEU! Scurtă prezentare a modificărilor instituționale aplicate la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, autor Jean-Baptiste Bousquet, doctor în drept, jurist corporativ (trad. n)

diu-a0219375636). Explicația se regăsește în alineatul anterior, care, și el relevă utilizarea unui alt tip de abreviație pentru sintagmele utilizate în limbajul dreptului comunitar: „De asemenea, s-a considerat important pentru buna funcționare a *Comunității* ca măsurile adoptate de către statele membre să asigure aceeași eficiență a implementării dreptului comunitar ca și legislației naționale" (ibidem). Deci abrevierea reprezintă în cazul acesta Comunitatea Europeană.

La fel de interpretabilă poate fi aceeași abreviere utilizată în contextual următor: „… potrivit articolului 57 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) 2018/1725 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 octombrie 2018 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 45/2001 și a Deciziei nr. 1247/2002/CE, sarcinile de monitorizare ale Autorității Europene pentru Protecția Datelor nu acoperă prelucrarea datelor cu caracter personal efectuată de Curtea de Justiție în exercitarea atribuțiilor sale judiciare (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1575282694707&uri=CELEX:C2019/383/02).

De menționat că în cazul abrevierilor, omofonia rămâne un fenomen deschis care demonstrează proporții extinse, mai ales din cauza caracterului evolutiv rapid al sistemului de abrevieri într-o limbă particulară, dar mai ales în limbajul comunitar. Apariția noilor realități comunitare și, odată cu acestea, formarea noilor abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar suprapun, pe alocuri, abrevieri „învechite" și cele „neologice". Astfel, de exemplu, se creează dublete omonimice de tipul WTO – en. World Tourism Organisation (creată în anul 1925, https://en.wikipedia.org/wiki/World_Tourism_Organization) și WTO – eng World Trade Organisation (apărută conceptual în 1948, https://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization).

Mai mult, este de atenționat asupra siglelor și acronimelor omonime ce se stabilesc între abrevierile sintagmelor limbajului dreptului comunitar și sintagme aparținând altor limbaje de specialitate. De exemplu, abrevierea CJUE, în limbajul dreptului comunitar desemnează Curtea de Justiție a Uniunii Europene (a se vedea mai sus), dar în limbajul științific, aceeași abreviere desemnează ansamblul circular unitar al lui Jacob (cf. en. Circular Jacobi Unitary Ensemble *(scientific theory factor)* (https://acronyms.thefreedictionary.com/CJUE).

Tot așa, CJCE, în limbajul comunitar desemnând Curtea de Justiție a Comunității Europene, în limbajul științific face referință la o revistă științifică publicată în Canada: Canadian Journal of

Civil Engineering *(Canadian Society for Civil Engineering)* (https://acronyms.thefreedictionary.com/CJCE).

Se pot stabili și acronime care desemnează mai multe realități și sunt funcționale atât în diferite zone geografice, limbaje de specialitate, cât și limbi ca atare. De exemplu, acronimul CITE are 18 obiecte de referință, desemnând:

CITE Citation *(HTML)*
CITE Center for Information Technology in Education *(various locations)*
CITE Convention on International Trade in Endangered Species
CITE Construction Industry Trading Electronically *(UK)*
CITE Center for Industrial Technology and Enterprise *(Cebu City, Philippines)*
CITE Center of Industrial and Technical Excellence
CITE Certified Incentive Travel Executive
CITE Canadian Institute of Transportation Engineers
CITE Center for Internet Technology in Education
CITE Cargo Integration Test Equipment
CITE Consortium of Information and Telecommunications Executives
CITE Chemical Instrumentation Test and Evaluation
CITE Center for Independence, Technology, and Education
CITE Communications and Information Technology Excellence
CITE Contractor Independent Technical Effort
CITE Centre for Ideas and the Economy *(Australia)*
CITE Compliance and Interoperability Testing & Evaluation
CITE Commanders Integrated Training Environment *(US Army)*
(apud https://acronyms.thefreedictionary.com/cite).

Tot în cazul acronimelor se poate urmări un comportament special. Prin identificarea lor cu un cuvânt ca atare, acronimele demonstrează relații omonimice mai ales cu lexemele care formează vocabularul general al limbii. De exemplu, acronimul BOA (fr. Bureau d'operations aeriennes, ro. Biroul de operațiuni aeriene) se poate considera omonim (omofon) cu lexemul *boa* care desemnează o specie de șarpe. Despre relația semantică dintre aceste două cuvinte, se poate doar presupune, deși ar exista și ideea că respectivul birou s-ar fi dorit comparat cu șarpele boa prin misiunea și calitățile sale. Fenomenul a fost calificat de cercetători drept *homoacronimie* și se urmărește în cadrul mai multor limbi.

3.4.2 Homoacronimele

Așa cum am menționat mai sus, pe lângă abrevierile omonimice (inclusiv sigle și acronime), autorii de studii recente menționează despre apariția unui alt fenomen similar, pe care îl numesc

homoacronimie, termenul fiind preluat de la lingvista rusă O. Gh. Kosareva și care îl folosește pentru prima dată în articolul „Аббревиатура как одно из средств экономии и экспрессии речи (на материале современной прессы)” (Косарева 2004). Această relație se identifică drept o modalitate de „camuflaj“ a noțiunilor, sub formă de abrevieri care, totodată, reprezintă cuvinte comune. În limbajul politic este un fenomen răspândit, reprezentând un procedeu de „ajustare“ a unei abrevieri conforme cu forma unui cuvânt curent. Pe de altă parte, homoacronimia acumulează sensul grupului de cuvinte / cuvântului inițial. Propunem câteva exemple, urmărite în limbile engleză și franceză, pentru care, de altfel, fenomenul este unul frecvent:

Homoacronim (excerptate din GRI (https://publications.europa.eu/code/ro/ro-5000400.htm)	**Cuvânt obișnuit** (conform https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition)
Canzas – *zone «Canzas» (formée du Canada, de l'Australie, de la Nouvelle-Zélande et de l'Afrique du Sud)*	Kansas – *État du Middle West des États-Unis. Il est bordé au nord par le Nebraska, à l'est par le Missouri, au sud par l'Oklahoma et à l'ouest par le Colorado*
CITE – *classification internationale type de l'éducation*	cité – *1. Ville, surtout quand on veut en faire ressortir l'importance; 2. Habitants d'une ville; ensemble des citoyens qui la composent; 3. Citoyenneté; 4. Partie la plus ancienne de la ville et où se trouve l'église cathédrale ou principale; 5. Groupe de maisons formant un ensemble.*
Cronos – *banque macroéconomique pour le traitement des séries chronologiques*	Cronos – *dans la mythologie grecque, le roi des Titans et le père de Zeus, Poséidon, Hadès, Héra, Déméter, Chiron et Hestia.*
FORCE – *formation professionnelle continue*	Force – *force armée, force militaire, forces, forces armées, forces militaires, militaire, personnel, pouvoir, puissance, troupe, unité militaire, vigueur, violence*
Impact – *programme concernant le développement d'un marché des services de l'information*	impact – *collision; conséquence d'un événement fort, brutal*
IRIS – *1. initiative de recherche en matière d'informatique appliquée dans le domaine social ; 2. initiative pour régions isolées (remplacée par REGIS) ; 3. Institut de relations internationales et stratégiques; 4. international reservation and information*	iris – *membrane colorée de l'œil qui cerne la pupille et dont la partie musculaire contribue à en faire un diaphragme*

system (système international de réservation et d'information); 5. interrogation requirements information system ; 6. réseau de projets de démonstration pour la formation professionnelle des femmes	
MEDIA – *mesures pour encourager le développement de l'industrie audiovisuelle (programme d'action)*	média – *1. (au pl.) Ensemble des moyens d'information; 2. Moyen de communication.*
Science – *(plan de) stimulation des coopérations internationales et des échanges nécessaires aux chercheurs européens*	science – *Ce que l'on sait pour l'avoir appris, ce que l'on tient pour vrai au sens large. L'ensemble de connaissances, d'études d'une valeur universelle, caractérisées par un objet (domaine) et une méthode déterminés, et fondées sur des relations objectives vérifiables.*

Se poate observa că homoacronimele nu sunt create după un model specific, ci în conformitate cu forma unui cuvânt comun. Semantica acestui grup de acronime se reduce la desemnarea denumirilor asociațiilor, centrelor, companiilor, proiectelor și instrumentelor de diferit tip. Este important să se țină seama de natura creării omonimelor - acronime, deoarece la momentul formării lor acronimul și expresia originară sunt ajustate în mod deliberat luându-se în considerare factorii de ordin semantic. Astfel abrevierea F.E.R. (fr. Federation des etudiants refugies, ro. Federația studenților emigranți) se relaționează cu lexemul *fer* (fr. *fer*), iar C.R.I. (fr. Commission regionale d'invalide) – relaționează, în franceză, cu substantivul *cri* (strigăt).

Trebuie să subliniem că homoacronimele se pot crea pe două căi: prima presupune abrevierea firească a sintagmei de bază, care, după formarea ei ca atare demonstrează omonimia cu vreun lexem al limbii în general, așa cum ar fi cazul celor enunțate mai sus. În procesul de utilizare a acronimelor aleatorii - homoacronimele, aparent, au fost observate spontan fiind percepută și comoditatea lor, asociată, în primul rând, cu ușurința de a le memora și a le distinge în fluxul de vorbire prin comparație cu acronimele formate din litere individuale. Această circumstanță își găsește confirmarea în unele date furnizate de psihologie: B.F. Lomov în lucrarea sa „Omul și tehnologia" (ru. «Человек и техника») notează că „pragurile de intensitate în distingerea cuvintelor sunt cu mult mai mici decât pragurile de distingere a silabelor fără sens sau a fonemelor individuale" (Ломов 1963, p. 208).

Al doilea mod de a crea homoacronime presupune alegerea deliberată a cuvântului și nu o formațiune întâmplătoare. Atât acronimul, cât și expresia originară sunt intenționat potrivite formei

cuvântului astfel încât abrevierea să poată fi forma un homoacronim. Formarea intenționată a acronimului-omonim, adică simultaneitatea creării unui acronim care să se identifice cu expresia originală și cu un lexem ales, se confirmă prin factori structurali și lexical-semantici.

A doua cale de formare a acronimelor presupune abrevierea unor elemente din sintagma de bază și păstrarea celor necesare formării homoacronimului. De exemplu, atunci când s-a format acronimul APLE (fr. Association parlementaire pour la liberte de l'enseignement), în mod deliberat au fost excluse și omise din procesul de abreviere elementele *pour la* și *de l,* astfel ca să poată fi creat cuvântul francez [ap'le], omonim cu uzualul „a chema" (Ярмашевич 2004). Tot așa se poate explica și crearea acronimului REGIO (en. Directorate-General "Regional Policy"), care să ducă imaginația lingvistică a vorbitorului către politicile europene destinate regiunilor.

Un alt procedeu de creare intenționată a homoacronimelor se referă la extinderea abrevierii, fiind păstrate elementele expresiei de bază, care, în alte situații, ar fi fost reduse. De exemplu, homoacronimul LIDIA [li'dja] (fr. Liaison intrnationale des industries de l'alimentation) păstrează în structura sa elementul abreviat al articolului *des*, care, în mod obișnuit ar fi fost redus. Tot așa acronimul SOCRAT [sok'rat] (fr. Societe des Constructions Radio-Telephoniques) păstrează o silabă întreagă din primul și al treilea cuvânt, tocmai pentru a deveni posibilă homoacronimia cu numele gânditorului grec.

3.5. Abrevieri paronimice în limbajul dreptului comunitar

3.5.1. Paronimia abrevierilor – fenomen al limbajului dreptului comunitar

Dezvoltarea rapidă a realităților din comunitatea europeană care generează variabilitatea continuă în interiorul sistemului de abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar determină totodată stabilirea de relații semantice între abrevieri. În general, așa cum am mai spus, se poate constata pretenția și tendința pentru monosemantismul abrevierilor, care se încadrează în caracteristicile generale ale limbajului specializat al dreptului comunitar. Totodată, așa cum vom vedea în continuare, paronimia în mod special se manifestă ca un fenomen complex și cu variate valențe de utilizare, interpretare și chiar traducere.

Problema paronimiei în lingvistica actuală se leagă, pe aspectul teoretic, de faptul că încă nu există o concepție clară despre paronime (numite și, în alte lucrări de specialitate, paralexele). Opiniile oamenilor de știință la acest subiect sunt foarte diferite, chiar dacă se creează impresia că acestea se reduc la accepția generală conform căreia paronimele sunt cuvinte ale căror asemănări sunt de un fonem sau mai rar de două foneme, cu semnificații diferite și care duc la confuzie

frecventă. Analizând definițiile propuse de diferiți lingviști cu privire la paronimie, putem constata că unii dintre ei subliniază criteriul formal pentru determinarea paronimelor. De exemplu, M. Grevisse le definește „des mots proches l'un de l'autre par la forme" (Grevisse 1975, p. 108); P. Dupré le consideră „des mots qui se ressemblent à l'aspect sonore" (Dupré 1972, p. 1870); G. Mounin opinează ca paronime sunt „des mots avec une forme quasi identique" (Mounin 1976, p. 245); iar *Le grand dictionnaire terminologique* le consemnează ca „mots dont la prononciation et l'orthographe sont proches" (GDT). Alți lingviști, dimpotrivă, pun în relief rolul criteriului semantic în delimitarea paronimelor, definindu-le „mots qui différent sémantiquement" (Baylon, Fabre 1990) „des sens différents" (Mauffrey, Isdey 1983).

Lingvistul basarabean Vasile Bahnaru face expres diferență între paralexie (paronimie) și parasemolexie, considerând paralexia (paronimia) drept „o relație între două sau mai multe cuvinte care dispun de segmente fonetice comune purtătoare de sens, adică o relație dintre unele cuvinte asemănătoare ca formă însă absolut diferite ca sens" (Bahnaru 2013, p. 134). Același savant menționează că, de fapt, paralexele se organizează în „serii paronimice" având în vedere că relația se stabilește între mai multe unități lexicale, dar nu și între un cuvânt și o formă gramaticală a acestuia (ibidem, p. 135). Parasemolexia însă este un alt fenomen lexico-semantic și se individualizează prin coincidențe simultane în planul expresiei și în cel al conținutului, adică parasemolexele se apropie de paralexe (paronime) prin faptul că atestă similitudine fonetică, dar se diferențiază de acestea prin asemănarea lor semantică (ibidem, p. 153). Astfel, la rândul nostru, vom face uz de noțiunea paronimie în accepția acordată de acest savant paralexiei (acceptată și de cea mai mare parte de lingviști).

Referitor la sigle și acronime, pe de o parte, constatăm că abrevierile de acest tip sunt numeroase, iar pe de altă parte, că au un fonetism sau o ortografie apropiată. Această situație îi face adesea pe interlocutori să se înțeleagă greșit unul pe celălalt și să confunde un cuvânt cu altul. Pentru o mai bună înțelegere propunem câteva exemple. Frecvent utilizate în limbajul dreptului comunitar sunt abrevierile BIRD și BERD: acestea două nu au același înțeles, de aceea nu trebuie confundate. BIRD e abrevierea pentru *Banque internationale pour la reconstruction et le développement*. Denumește principala organizație a Grupului Băncii Mondiale al cărei obiectiv actual este reducerea sărăciei în lume. În zilele noastre, aceasta instituție oferă împrumuturi statelor sau societăților publice aflate în dificultate, la rate ale dobânzii foarte scăzute, dat fiind că țările membre ale Grupului Băncii Mondiale le garantează împotriva eventualelor neplăți. BERD este acronimul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Este o instituție internațională care

emite împrumuturi pe piața internațională ce sunt utilizate pentru finanțarea sau cofinanțarea investițiilor (fie prin împrumuturi, fie prin investiții de capital) favorizând tranziția către o economie de piață în țările europene, Europa Centrală și de Est (CEEC), în țările fostei URSS și în Mongolia.

Potrivit opiniei expuse de lingvista Angela Grădinaru, paronimia, în cazul abrevierilor, se caracterizează prin: similitudinea formală a siglelor sau acronimelor care constituie cuplul/ lanțul paronimic, având înțelesuri diferite; monosemia fiecărui element al perechii paronimice; independența fiecărui element al perechii paronimice (un paronim nu poate fi înlocuit de un alt paronim) (Grădinaru 2007, p. 25). De observat totodată că, de cele mai multe ori, abrevierile care circulă în limba română sunt echivalente cu termenii corespunzători francezi, dar, în același timp, provoacă cea mai mare dificultate în decodarea lor.

3.5.2. Tipuri de abrevieri paronimice în limbajul comunitar

Pornind de la natura sistemică a limbajului, opinăm că siglele și acronimele paronimice pot fi clasificate în câteva grupuri: Din punct de vedere al particularității formale distinctive, se pot clasifica siglele și acronimele paronimice după cum urmează (am luat ca model clasificarea făcută de A. Grădinaru (Grădinaru 2007, p. 47-51).

1) **Abrevieri paronimice cu același număr de foneme, dar cu o distribuție diferită**. De exemplu:

În limba franceză	**În limba română**
ACE – Action communautaire pour l'environnement AEC – Association européenne pour la coopération (Belgique) CEA – Confédération européenne de l'agriculture	ACM – Acțiunea comunitară pentru mediu AEC – Asociația europeană pentru cooperare (Belgia) CEA – Confederația europeană a agriculturii
AEP – Agence européenne de productivité APE — Assemblée parlementaire européenne	AEP – Agenția Europeană pentru Productivitate APE – Adunarea parlamentară europeană
AER – Agence européenne pour la reconstruction REA – Agence exécutive pour la recherche	AER – Agenția Europeană pentru Reconstrucție REA – Agenția Executivă pentru Cercetare
AOP – appellation d'origine protégée POA – 1. publication assistée par ordinateur; 2. production assistée par ordinateur	DOP – denumire de origine protejată PAC – publicare asistată de calculator
CIP – comite interministériel des prix	CIP – comitetul interministerial pentru preţuri

PIC – programme d'initiatives communautaires	PIC – program de inițiativă comunitar
CMT – Confédération mondiale du travail MTC – mécanisme de taux change	CMT – Confederația mondială a muncii MCS – mecanism al cursului de schimb
DPI – droits de propriété intellectuelle PID – programme intégré de développement	DPI – drepturi de proprietate intelectuală PID – program integrat de dezvoltare
FEM – Fonds européen d'ajustement à la mondialisation FME – Fonds monétaire européen	FEG – Fondul european de ajustare la globalizare FME – Fondul Monetar European

2) **Abrevieri paronimice cu foneme cupluri.** Acest tip de abrevieri paronime sunt formate din același număr de foneme, dar sunt diferite ca semnificație, dat fiind că fiecare fonem al unui lexem abreviat paronimic al perechii corespunde unui alt fonem în celălalt membru. Acestea sunt foneme corelative, vocalice sau consonantice.

2.a) Abrevierile paronimice cu alternanță vocalică sunt de tipul:

În limba franceză	**În limba română**
AAN – Assemblée de l'Atlantique Nord AEN – Agence pour l'énergie nucléaire	AAN – Adunarea Atlanticului de Nord AEN – Agenția pentru Energie Nucleară
AEE – Agence européenne des constructeurs de matériel aérospatial EEE – Espace économique européen	AECMA – Asociația europeană a constructorilor de material aerospațial SEE – Spațiu Economic European
AER – Agence européenne pour la reconstruction UER – Union européenne des paiements	AER – Agenția Europeană pentru Reconstrucție UER – Uniunea Europeană de Plăți
BEE – Bureau européen de l'environnement BEI – Banque européenne d'investissement	BEM – Biroul European pentru Mediu BEI – Banca Europeană de Investiții
CEE – 1. Commission économique pour l'Europe (CEE-ONU); 2. Communauté économique européenne CEI – 1. centre d'entreprise et d'innovation ; 2.Commission électrotechnique internationale ; 3. Communauté des États indépendants ;4. coopération économique internationale	CEE – 1. Comisia economică pentru Europa; 2. Comunitatea Economică Europeană CEI – 1. centru pentru întreprinderi și inovare; 2. Comisia electrotehnică internațională; 3.cooperare economică internațională
CERD – Comité européen de la recherche et du développement	CERD – Comitetul european pentru cercetare și dezvoltare

CIRD – Comité interservices pour la recherche et le développement	CIRD – Comitetul interservicii pentru cercetare și dezvoltare

2.b) Abrevieri paronimice cu alternanță consonantică urmărim în cazurile:

În limba franceză	**În limba română**
BCR – *bureau communautaire de référence* PCR – *pratiques commerciales restrictives*	BCR – *birou comunitar de referință* PCR – *practici comerciale restrictive*
UEP – *Union européenne des paiements* UER – *Union européenne de radiodiffusion*	UEP – *Uniunea europeană de Plăți* UER – *Uniunea europeană de Radiodifuziune*
BID – *Banque interaméricaine de développement (ONU)* BIT – *Bureau international du travail*	BID – *Banca Interamericană de Dezvoltare (ONU)* BIM – *Biroul Internațional al Muncii*
DPI – *droits de propriété intellectuelle* TPI – *Tribunal pénal international (pour l'ex-Yougoslavie)*	DPI – *drepturi de proprietate intelectuală* TPII – *Tribunalul Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie*
RJE – *Réseau judiciaire européen* RTE – *réseaux transeuropéens*	RJE – *rețea judiciară europeană* RTE – *rețele transeuropene*
SID – *système d'information douanier* SIS – *système d'information Schengen*	SIV – *Sistem de Informații Vamal* SIS – *Sistemul de informații Schengen*

2. c) Această clasă este reprezentată de abrevierile paronimice în care unul dintre membrii cuplului paronimic marchează prezența unui fonem suplimentar, cum ar fi:

În limba franceză	**În limba română**
APE – *Assemblée parlementaire européenne* APME – *Association des producteurs de matières plastiques en Europe*	APE – *Adunarea parlamentară europeană* APME – *Asociația producătorilor de materiale plastice din Europa*
BID – *Banque interaméricaine de développement (ONU)* BIRD – *Banque internationale pour la reconstruction et le développement*	BID – *Banca Interamericană de Dezvoltare (ONU)* BIRD – *Banca Internațională pentru Reconstrucție şi Dezvoltare*
CCA – *cadre communautaire d'appui*	CCS – *cadrul comunitar de sprijin*

CCAM – *commission consultative d'achats et des marchés*	CCAP – *Comitetului consultativ pentru achizițiile publice*
CEPL – *conférence européenne des pouvoirs locaux* CEPOL – *Collège européen de police*	CEPL – *Conferința europeană a autorităților locale* CEPOL – *Colegiul European de Poliție*
CERD – *Comite européen de la recherche et du développement* CERDP – *Centre européen de recherche et de documentation parlementaire*	CERD – *Comitetul european pentru cercetare și dezvoltare* CERDP – *Centrul european de cercetare şi documentare parlamentară*
CST – *comité scientifique et technique (Euratom)* CSTE – *classification des marchandises pour les statistiques des transports en Europe*	CST – *Comitetul ştiinţific şi tehnic (Euratom)* CSTE – *Clasificarea mărfurilor pentru statisticile privind transporturile în Europa*

2.d) Grupul de abrevieri paronimice mixte se caracterizează prin prezența fonemelor de substituție inverse – cele consonantice pentru vocalice și viceversa. Acestea pot fi abrevieri de tipul celor inserate în rândurile următoare:

În limba franceză	**În limba română**
FSE – *Fonds social européen* FSM – *Fédération syndicale mondiale*	FSE – *Fondul social european* FSM – *Federația sindicală mondială*
MCE – *mécanisme complémentaire applicable aux échanges* MCM – *montant compensatoire monétaire*	MCC – *Mecanism complementar aplicabil comerțului* SMC – *Sumă Monetară Compensatorie*
OEE – *Observatoire européen de l'emploi* OEN – *organisation européenne de normalisation*	OEOFM – *Observatorul european pentru ocuparea forței de muncă* OEN – *Organizația Europeană de Normalizare*
OMI – *Organisation maritime internationale* OMM – *Organisation météorologique mondiale*	OMI – *Organizația Maritimă Internațională* OMM – *Organizația Meteorologică Mondială*
POM – *pays d'outre-mer* PTM – *pays tiers méditerranéens*	TPM – *țară de peste mare* PTM – *țări terțe mediteraneene*
TAI – *traitement avancé de l'information*	TAI – *tratament avansat al informației*

TAC – *total admissible des captures*	TAC – *total admisibil al capturilor*
UEO – *Union de l'Europe occidentale* UEP – *Union européenne des paiements*	UEO – *Uniunea Europei Occidentale* UEP – *Uniunea Europeană de Plăți*

Alături de aspectul formal al abrevierilor paronimice, trebuie să menționăm importanța studierii aspectului semantic al acestor abrevieri, dat fiind că, pe lângă similitudinea formală se presupune, de asemenea, existența anumitor relații între înțelesurile lor. La aspectul semantic al perechilor de abrevieri paronimice ne vom referi în continuare.

3.5.3. Probleme de interpretare a abrevierilor paronimice în limbajul comunitar

Urmărind exemplele și grupurile de abrevieri paronimice expuse mai sus, precum și observațiile generale ale lingviștilor, se poate lesne constata că abrevierile paronimice, ca și paronimia lexicală în general, reprezintă fără îndoială o sursă de confuzie pentru participanții la actul de comunicare. În special, acestea constituie „obstacole" comunicative din cauza fonetismului apropiat (fenomen denumit si atracție paronimică). Studiind articolele, comunicate de presă și alte documente disponibile pe pagină web oficială a Uniunii Europene, precum și pe cea a UNESCO, se poate urmări abundența siglelor și a acronimelor paronimice, care prezintă o problemă reală pentru vorbitori, dar mai ales pentru traducătorii care operează în cadrul juridic al unei organizații europene. De exemplu:

1. fr. „Les travaux récents du BCR ont par exemple eu pour résultat de réduire à 0,2% (limite des possibilités techniques actuelles) des écarts dans les mesures de débit de gaz dans les grandes pipelines qui se trouvaient a l'origine de conflits entre les Etats membres" (Le Bureau Communautaire de Référence, un instrument pour la réalisation du "Grand Marche", MEMO/86/102; 19/09/1986).

2. fr. „Le règlement (CE) n 1/2003 du Conseil a contribué à renforcer la mise en œuvre des règles de concurrence au sein de l'UE depuis son entrée en vigueur, le 1er mai 2004, grâce à la modernisation de l'application des règles du traité CE relatives aux PCR (article 81) et aux abus de position dominante (article 82)" (Ententes et abus de position dominante: la Commission adopte un rapport sur le fonctionnement du règlement clé applicable aux pratiques restrictives, IP/09/683; 30/04/2009).

Analizând exemplele prezentate mai sus, putem observa că diferența dintre cele două sigle

BCR și PCR este reprezentată de o singură consoană. Acestea se încadrează în grupul abrevierilor paronimice cu alternanță consonantică: BCR desemnează Biroul Comunitar de Referință (fr. Bureau Communautaire de Référence), în timp ce PCR reprezintă practicile comerciale restrictive (fr. pratiques commerciales restrictives). În același context, este necesar să semnalăm o altă problemă de traducere și interpretare, în special referitoare la sigla BCR. Dacă traducerea se efectuează în limba română, poate apărea o dificultate în plus determinată de fenomenul polisemiei, or, în spațiul României, BCR înseamnă, pentru vorbitorii de limbă română, întâi de toate Banca Comercială Română și apoi, pentru cunoscători, Birou Comunitar de Referință. Astfel, vorbitorul care nu are nici o legătură cu chestiunile legate de acquis-ul comunitar, poate crede că în mesajul transmis este vorba despre Bancă și nu despre Birou. Un alt exemplu:

1. fr „L'AIE table également sur l'amélioration du rendement de la consommation énergétique. «Une stratégie capitale, car elle permet de gagner tant sur le terrain de l'économie des ressources que sur celui de la réduction des émissions de dioxyde de carbone" («La science à la une», magazine de l'espace européenne de la recherche, numéro spécial – Avril 2008).

2. fr. „Le premier AII a été conclu en 1988 pour permettre l'application des perspectives financières 1988-1992 («Paquet Delors I») destinées à dégager les ressources nécessaires pour accompagner la mise en œuvre budgétaire de l'Acte unique" («Système des perspectives financières et du cadre financier pluriannuel», Synthèses de la législation de l'UE; dernière modification le: 16.06.2011).

Abrevierile AIE și AII aparțin categoriei abrevierilor paronimice cu alternanța vocalică. Vocalele 'i' și 'e' pot fi ușor confundate atât oral, cât și în scris. Ele, în esență, sunt și cele care provoacă respectiva ambiguitate și confuzie paronimică. În primul caz, abrevierea se decriptează ca Agenția Internațională pentru Energie (fr. l'Agence internationale de l'énergie, OECD), iar AII desemnează un acord interinstituțional (fr. Accord Interinstitutionnel). Dar, la fel ca în exemplul precedent, aceste două abrevieri pot genera confuzii suplimentare pentru vorbitorul/ ascultătorul obișnuit. Dacă țara țintă în acest caz va fi Moldova, atunci AIE poate fi interpretată ca Alianța pentru Integrarea Europeană, și nu ca Agenția Internațională a Energiei (OECD). Alianța pentru Integrare Europeană (IEA) a fost o coaliție guvernamentală în Republicii Moldova, care a acces la puterea politică în anul 2009 fiind reînnoită în 2010, fapt care a condiționat multitudinea de informații prezente în presa moldovenească în care se utilizează această abreviere.

Să analizăm un alt exemplu:

1. fr. „Un effort soutenu est nécessaire pour atteindre les objectifs et les cibles en matière

d'environnement que la Communauté a déjà fixés et il est nécessaire de prévoir le sixième programme d'ACE («programme») exposé dans la présente décision" (Décision No 1600/2002/CE du Parlement Européen et du Conseil du 22 juillet 2002).

2. fr. „Il convient de constater que, en soulignant que son entrée en vigueur ne porte pas atteinte aux mesures particulières et temporaires définies par le règlement n 3517/85, le règlement n 3018/87 vise à mettre en relief l' autonomie des mesures particulières et temporaires de recrutement établies pour le recrutement des agents outre-mer de l' AEC, d' une part, et celle des mesures particulières et temporaires de recrutement établies à l' occasion de l' adhésion de l' Espagne et du Portugal, d' autre part" (Arrêt du Tribunal de première instance (quatrième chambre) du 27 mars 1990, Affaire T-62/89).

Abrevierile paronimice cu aceleași foneme, dar cu o distribuție / topică diferită a acestora constituie una dintre capcanele traducerii, deoarece, în special, această distribuție poate induce în eroare și traducătorii, dar și destinatarii traducerii. ACE reprezintă acțiunea comunitară pentru mediu (fr. l'action communautaire pour l'environnement), AEC – Asociația Europeană pentru Cooperare (fr. Association européenne pour la coopération, Belgia). În limba română pentru prima siglă se folosește una proprie – ACM (acțiunea comunitară pentru mediu), iar în cazul celui de-al doilea exemplu se păstrează forma abrevierii chiar și în traducere: AEC – Asociația europeană pentru cooperare. Să urmărim și exemplul:

- „Bien que l'arrêt de la CJCE date de 2007, la Commission a estimé que l'Espagne n'avait toujours pas intégralement récupéré les aides accordées par les provinces de Guipúzcoa et d'Alava" («Aides d'État: la Commission demande à l'Espagne de se conformer à l'arrêt de la Cour sur la récupération des aides incompatibles accordées en application de régimes en matière d'impôts sur les sociétés», IP/09/1790; 20/11/2009).

- „Si un État membre ne se conforme pas à l'arrêt de la CJUE, la Commission peut demander à cette dernière d'infliger à celui-ci le paiement d'astreintes en vertu de l'article 260 du TFUE" («Aides d'État: la Commission traduit l'Italie devant la Cour de justice pour non-récupération d'aides incompatibles avec le marché intérieur accordées à Eurallumina», IP/11/1042; 20/09/2011).

Abrevierile paronimice, așa cum am arătat în paragraful precedent, pot fi mixte, adică diferența dintre elementele abrevierilor este determinată de un amestec de consonantic / vocalic. Abrevierile paronimice mixte propuse pentru analiză sunt CJCE (Curtea de Justiție a Comunităților Europene, fr. Cour de justice des Communautés européennes) și CJUE (Curtea de Justiție a Uniunii

Europene, fr. Cour de justice de l'Union européenne). Trebuie remarcat faptul că este vorba despre aceeași instituție, dar sigla inițială a fost înlocuită cu cea ulterioară. Și în acest sens am analizat aceleași sigle și în calitate de abrevieri sinonimice. Amintim, Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE) a devenit Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009. Pe lângă faptul că aceste modificări sunt relativ recente și nu pot deocamdată să fie recunoscute de majoritatea utilizatorilor de limbaj comunitar ca desemnând aceeași instituție, ele mai relevă și trăsături paronimice, aducând un plus de confuzie la interpretare lor. În limba română, abrevierea a fost schimbată și a păstrat acronimul francez (CJCE Curtea de Justiție a Comunităților Europene / CJUE – Curtea de Justiție a Uniunii Europene).

Prin urmare, axându-ne pe exemplele analizate mai sus, putem afirma că abrevierile paronimice reprezintă veritabile capcane în procesul de comprehensiune si, ulterior, în cel de traducere. Ele necesita o atenție sporita, or, dacă decriptarea și interpretarea lor nu se fac corect, atunci sensul enunțului va fi denaturat sau chiar se poate produce un sens fals (vezi și Popa, 2020).

Rezumând cele expuse mai sus, putem menționa că în interiorul sistemului de abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar se stabilesc relații lexicale de paronimie. Chiar dacă, în general, se poate constata pretenția și tendința pentru monosemantismul abrevierilor, care se încadrează în caracteristicile generale ale unui limbaj specializat, paronimia nu este exclusă, ea particularizându-se în cadrul aceleiași limbi și între limbile folosite în comunicarea din spațiul european si manifestându-se frecvent. Paronimele se individualizează prin variații de diversă natură și constituie grupuri distincte în funcție de fonematica și topica elementelor constitutive. Orice abreviere, mai ales una care are o formă paronimică, este dificil de înțeles, decodificat si de tradus, în special pentru cei care nu utilizează în mod frecvent limbajul de specialitate, în cazul nostru, cel al dreptului comunitar. Pentru a evita greșelile, e de consultat întâi de toate sursele oficiale ale Uniunii Europene care are grijă să pună la dispoziția utilizatorului informații comprehensive referitoare la toate siglele și acronimele instituțiilor europene. În mod similar, Institutul European al României ne oferă „Ghidul stilistic pentru traducerea în limba română pentru utilizarea traducătorilor din acquis-ul comunitar" (http://www.despretraducere.com/wp-content/uploads/ghiduristil/ghid_stilistic_IER_2008.pdf), care constituie un bun sprijin în special pentru tinerii lingviști, interpreți și traducători. Totodată, buna cunoaștere a cadrului european existent si a particularităților limbajului dreptului comunitar, precum si propria creativitate lingvistică a participanților la actul de comunicare este cea care facilitează procesul de interpretare a abrevierilor existente.

3.6. Concluzii la capitolul 3

Abrevierea, creând desemnări mai scurte decât cuvintele / grupurile de cuvinte, reprezintă o modalitate de economisire a mijloacelor lingvistice, la care se adaugă un efect expresiv, precum și unul metalingvistic, conativ și / sau fatic.

Funcția conativă a abrevierilor derivă din însăși esența textului de drept și se creează cu scopul de a determina receptorul la o acțiune / ne-acțiune.

Funcția referențială se bazează pe denotația abrevierilor, mai exact pe sensurile pur intelectuale, fundamentale și relativ stabile, prin care receptorul ajunge să-și reprezinte obiectele realității și să înțeleagă mesajul transmis de emițător.

Funcția metalingvistică vizează o anumită convenție în exprimarea abrevierilor, cum ar fi reducerea corpului sonor și grafic al cuvintelor la o parte care să reprezinte întregul formal și semantic în același timp.

Funcția fatică, la nivelul abrevierilor scrise, se manifestă prin grija emițătorului de a adăuga, numai la prima utilizare, alături de abreviere, și decodificarea ei, pentru a avea siguranța că păstrează contactul cu receptorul.

Funcția expresivă (sau emotivă) se centrează pe locutor și are în vedere atitudinea lui față de realitatea extralingvistică pe care abrevierile o comunică. Abrevieri lexicale, după ce sunt create și incluse în uzul vorbitorului, devin parte componentă sistemului lexico-semantic al limbii și conformează legilor acestuia.

Dezvoltarea rapidă a realităților din comunitatea europeană generează variabilitatea continuă în interiorul sistemului de abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar și determină stabilirea de relații semantice între abrevieri.

Chiar dacă se poate constata pretenția și tendința pentru monosemantismul abrevierilor, care se încadrează în caracteristicile generale ale limbajului specializat al dreptului comunitar, sinonimia, omonimia, paronimia nu sunt excluse, ele particularizându-le în cadrul aceleiași limbi și între limbile folosite în comunicarea din spațiul european.

În fluxul de comunicare al vorbitorului de limbă, abrevierile stabilesc diferite tipuri de relații semantice care se urmăresc și la nivelul vocabularului uzual al limbii, dar și între abrevierile utilizate în textul dreptului comunitar.

La un nivel general, pe de o parte, constatăm relații semantice dintre cuvintele aceleiași limbi – mai numite și relații semantice intralingvistice, iar pe de altă parte, se discută relațiile semantice între limbi diferite, desemnate prin termenul relații semantice interlingvistice. Acestea din urmă și-ar

găsi locul doar la nivelul universal, unde conținutul apare ca desemnare, sau la nivelul termenilor specializați, monosemantici și univoci.

În cadrul aceleiași limbi, abrevierile sunt sinonimice întâi de toate cu echivalentul pe care îl reprezintă: *PE* este sinonim cu *Parlamentul European,* iar *SM* – cu *State membre*.

Drept omonime considerăm abrevierile care au în comun aceeași secvență sonoră și grafică, precum CE - *Consiliul European,* CE - *Comisia Europeană*.

Omofonia este un fenomen deschis de proporții extinse, mai ales din cauza caracterului evolutiv rapid al sistemului de abrevieri într-o limbă particulară.

Relația de omonimie se stabilește între siglele și acronimele limbajului dreptului comunitar și sintagme aparținând altor limbaje de specialitate. De exemplu, CJUE, în limbajul dreptului comunitar desemnează Curtea de Justiție a Uniunii Europene, dar în limbajul științific, aceeași abreviere, CJUE, desemnează ansamblul circular unitar al lui Jacob (cf. eng Circular Jacobi Unitary Ensemble *(scientific theory factor)*

Homoacronimia este un tip de relație semantică ce se identifică drept o modalitate de „camuflaj" a noțiunilor, sub formă de abrevieri care, totodată, reprezintă cuvinte comune.

În mod special paronimia se manifestă ca un fenomen complex și cu variate valențe de utilizare, interpretare și chiar traducere, particularizându-se în cadrul aceleiași limbi și între limbile UE si manifestându-se frecvent.

Paronimia, în cazul abrevierilor, se caracterizează prin: similitudinea formală a siglelor sau acronimelor care constituie cuplul/ lanțul paronimic, având înțelesuri diferite; monosemia fiecărui element al perechii paronimice; independența fiecărui element al perechii paronimice.

Analiza perechilor de abrevieri paronime ne demonstrează mai multe tipuri de paronime în cadrul acestui subsistem: 1. Abrevieri paronimice cu același număr de foneme, dar cu o distribuție diferită; 2. Abrevieri paronimice cu foneme cupluri, care, la rândul lor, pot fi abrevieri paronimice cu alternanță vocalică; abrevieri paronimice cu alternanță consonantică; abrevierile paronimice în care unul dintre membrii cuplului paronimic marchează prezența unui fonem suplimentar; abrevieri paronimice mixte

Urmărind exemplele și grupurile de abrevieri paronimice se poate constata că abrevierile paronimice, ca și paronimia lexicală în general, reprezintă, la nivel de receptare, înțelegere și descifrare, o sursă de confuzie pentru participanții la actul de comunicare, în special, din cauza fonetismului lor apropiat (fenomen denumit si atracție paronimică) și necesită efort suplimentar pentru decodare.

LOCALIZAREA ABREVIERILOR ÎN TEXTELE COMUNITARE

4. 1. Strategii de traducere a abrevierilor din textele comunitare

4.1.1. Constrângeri în traducerea textelor juridice comunitare. Factorul local

La nivelul Uniunii Europene se manifestă un viu interes față de chestiunile lingvistice, complexitatea și varietatea de limbi fiind o realitate care influențează în mod direct sau indirect întregi sectoare ale politicii UE. Gama acestora poate fi extrem de largă, de la cele mai recente inițiative de încurajare a cetățenilor europeni să învețe mai multe limbi străine, până la introducerea unor noi limbi oficiale odată cu aderarea noilor state membre. Pentru a asigura buna sa funcționare, un sistem de comunicare multilingv ca al UE trebuie să se sprijine pe contribuția lingviștilor profesioniști. Rolul principal al serviciilor lingvistice în diferitele instituții şi organisme ale UE este de a promova şi consolida comunicarea multilingvă în Europa şi de a-i ajuta pe cetățenii Europei comune să înțeleagă activitățile și politicile în cauză. Uniunea adoptă legi care se aplică direct cetățenilor şi societăților din statele membre. Astfel, devine necesară și imperioasă cerința ca cetățenii, la fel ca instanțele naționale, să aibă acces la actele comunitare într-o limbă pe care o înțeleg. Mai mult decât atât, fiecare membru al Uniunii are dreptul să participe la construcția europeană şi trebuie să poată face acest lucru în propria limbă.

Activitatea de traducere a instituțiilor UE sporește gradul ei de deschidere, legitimitate şi eficiență. Sarcinile lor exacte şi metodele de lucru variază în funcție de rolul fiecărei instituții. Atât cercetările în domeniu, cât şi practica profesională (inclusiv a noastră proprie), ne permite să afirmăm că o bună traducere trebuie să exprime conținutul textului-sursă, să păstreze stilul acestuia şi să conțină formele de exprimare pe care le utilizează locutorii nativi ai limbii-țintă. Dacă traducătorul a reușit să transmită aceste nuanțe în textul-țintă utilizând o limbă corectă din punct de vedere gramatical, semantic şi stilistic, putem aprecia traducerea ca fiind calitativă.

Traducerea este înțeleasă în sens larg drept interpretarea semnificației unui text într-o limbă (limba-sursă / limba originală) și producerea unui text cu semnificație și efect echivalent asupra unui vorbitor de o altă limbă și cultură (limbă-țintă). Jean-René Ladmiral definește traducerea ca „o activitate umană universală necesară în toate timpurile și în toate părțile globului” (Ladmiral 1994, p. 28), scopul ei fiind de a se dispensa de citirea textului original. Traducerea apare astfel ca o modalitate de comunicare pe care oamenii o practică pentru viața de zi cu zi și pentru schimbul

intercultural. Altfel spus, aceasta reprezintă un mijloc de acces la informațiile într-o limbă străină. Dar activitatea de traducere poate fi observată, de asemenea, în aceeași limbă ori de câte ori explicăm, rezumăm sau parafrazăm ceva. Prin extensie, „traducere" se referă, de asemenea, la „exprimare", „interpretare". Traducerea presupune în mod inevitabil interpretarea. Traducătorul este, metaforic vorbind, una dintre măștile pe care autorul unui text le poate purta. Un mare cercetător al traducerii, Georges Mounin, afirmă: „La traduction consiste à produire dans la langue d'arrivé l'équivalent naturel le plus proche du message de la langue de départ, d'abord quant a la signification puis quant au style" (ro. traducerea constă în a produce, în limba de sosire, echivalentul natural cel mai apropiat de mesajul limbii originale, în primul rând în ce privește semnificația și apoi stilul – *trad. n*) (Mounin 1976, p. 12).

Cercetătorul Edmond Cary a propus o definiție relevantă: „Traducerea este o operație care urmărește să stabilească echivalențe între două texte exprimate în diferite limbi, aceste echivalențe fiind întotdeauna și în mod necesar dependente de natura celor două texte, de destinația lor, de relațiile dintre cultura celor două popoare, climatul lor moral, intelectual, emoțional, în funcție de toate contingențele specifice timpului și locului de plecare și de sosire" (Cary 1985, p. 28). Mai larg, traducerea este văzută ca o profesiune *sui generis* care îl are în rolul central pe traducătorul ce se distinge prin abilitățile, competențele și cunoștințele sale. Aceasta presupune și eforturile celui care realizează procesul ca atare de a se elibera de textul original și de a evita interferențele lingvistice. Factorul local este unul de luat în considerare atunci când avem în vedere și traducerea care operează cu un limbaj juridic de specialitate, dar și cu traducerea în limbi diferite, care, în mod inerent, reprezintă mentalități, culturi și civilizații diferite. Chiar dacă se poate afirma că legile științifice generale guvernează formarea terminologiei de specialitate, a celei de drept inclusiv, se poate constata că localul intervine în sfera terminologică (a se vedea și Froeliger 2010, p. 644-645), or, în traducerea textului specializat se conturează câteva aspecte suplimentare.

Standardizarea limbajelor specializate pe plan internațional impune folosirea unor reguli atât în limba-sursă, cât şi în limba-țintă (a se vedea Thoiron 1991). Deși standardizarea facilitează activitatea de traducere, fenomenul în cauză are și anumite dezavantaje legate de faptul că textul specializat este constituit preponderent din vocabular specific, o mai mică parte revenind elementelor din fondul lexical comun. În aceste condiții, traducătorul trebuie să țină seama de regulile morfologice, sintactice etc. proprii limbajului general fără a ignora importanța regulilor specifice limbajului specializat concret. Traducătorului îi revine misiunea de a rezolva probleme de conținut, stil, formă. El trebuie să cunoască bine limbile implicate în procesul de traducere, să poată

stabili legătura între ele, să cunoască domeniul în care traduce, să identifice metodele de traducere, metodele de lucru cu terminologia şi, fără îndoială, metodele informatice (Anexa 11). Traducătorul nu este autorul conceptelor specializate, el se bazează pe munca sistematică efectuată de terminolog sau terminograf, chiar dacă uneori și lui îi revine rolul de terminolog. De aici legătura strânsă între ambele activități – cea de traducător şi cea de terminolog.

Cercetătorii insistă că abordarea problemelor legate de traducerea textului juridic european presupune, în primul rând, cunoștințe de bază ale domeniului dreptului ca atare, or traducerea juridică reprezintă o confruntare a diferitor ramuri ale dreptului, chiar dacă acestea din urmă fac parte din același sistem juridic. (A se vedea, de ex., culegerea *Quelle formation pour le traducteur de l'an 2000*? Actes du Colloque International tenu à l'ESIT les 6, 7 et 8 juin 1996 (1998), precum și F. Herbulot (1998), J.-C. Gemar (2001). Atât juriștii, cât şi traductologii subliniază că între diferite sisteme juridice există diferențe structurale, având drept consecință prezența unor noțiuni şi concepte fără echivalente (de exemplu, *Common law, trust, equity*, în engleză, *magistrature du parquet, huissier de justice, conseil de prud'hommes*, în franceză). Diferențele în cauză constituie o problemă majoră pentru actul adecvat de traducere, necesitându-se competențe specifice pentru a efectua transferul realității juridice-sursă în realitatea juridică-țintă (Anexa 12). Așa se explică existența opiniei răspândite printre specialiști despre intraductibilitatea unor termeni (de ex., Влахов, Флорин 1980) şi justificarea de către aceștia a împrumutului şi a calcului semantic.

Chiar dacă presupunem că sistemele juridice ale statelor membre ale UE sunt armonizate în cea mai mare măsură şi că traducerea textului dreptului comunitar nu pune, la nivel de comunitate europeană, problema diferențelor de sistem, totuși în sarcina traducătorului rămân alte probleme de soluționat, cum ar fi transferul corect şi complet al conținutului, păstrarea formei şi stilului propriu pentru textul-sursă şi, nu în ultimul rând, calitatea traducerii în limba-țintă. Din acest punct de vedere, triada conținut/ formă/ calitate se reliefează drept o condiție obligatorie şi indivizibilă în realizarea traducerilor juridice comunitare (a se vedea și Hometkovski 2008, p. 206-207).

Pentru transferul corect al sensului juridic, traducătorul folosește, de obicei, sursele terminografice specializate bilingve şi/sau plurilingve, precum şi contextele de utilizare în vederea confirmării corectitudinii termenului ales. În cazul în care echivalentul respectiv lipsește în dicționare, se recurge la traducerea descriptivă (explicativă) sau se păstrează termenul în original (Gemar 1998). Acest model este o soluție acceptată pentru traducerea textului juridic aparţinând unui singur stat, însă dreptul transnațional reclamă și transfer de conținut, prin concepte şi categorii care sunt caracteristice universului lingvistic din întreg spațiul comunitar, deoarece dreptul

comunitar se fondează pe valori şi principii comune pentru întreaga arie geopolitică. În această ordine de idei, este oportun să amintim că Paul Ricoeur a formulat un principiu al „traductibilității universale", ca o condiție *a priori* a comunicării intelectuale: „Traducerea este o stare de fapt, traductibilitatea este o stare de drept. (...) Ea [traducerea] presupune mai întâi existența unor traducători bilingvi, (...); apoi ea constă în căutarea celei mai bune adecvări cu putință între resursele proprii limbii-gazdă şi cele ale limbii de origine; în acest sens, nu merită să prețuim modelul orgolios al „spolierii egiptenilor" (...), ci, mai degrabă, modelul mai modest propus de von Humboldt, al înălțării propriei limbi la nivelul geniului limbii străine, mai ales atunci când este vorba de creații originale ce constituie o provocare pentru limba gazdă" (apud Hometkovski 2012, p. 58).

Ne propunem în acest compartiment al tezei noastre să relevăm tehnicile de traducere a textelor dreptului comunitar ca atare prin care se vizează decodarea și transpunerea abrevierilor în limba-țintă. În context, ne vom opri asupra localizării ca aspect inerent și integrat al activității de traducere, totodată ca o suprastrategie, un termen-umbrelă prin care înțelegem o traducere orientată cultural spre limba /cultura-țintă precum și asupra provocărilor pe care le generează traducerea și localizarea abrevierilor utilizate în textul comunitar, dar și piedicile pe care le întâlnește traducătorul în procesul de transpunere, adaptare și interpretare a abrevierilor din limba-sursă în limba-țintă.

4.1.2. Localizarea ca (supra)strategie de traducere a abrevierilor

Fenomenul localizării este interpretat în lingvistică relativ recent și este pus în legătură deopotrivă cu câteva realități ale contemporaneității. Pe de o parte, este vorba despre relaționarea globalizare – internaționalizare – localizare și traducere (O'Hagan, Mangiron, 2013), ca aspecte ale situării și orientării unui element al realității către circulația globală, în (anume) țări străine sau regională ori chiar foarte restrânsă, limitată la o anumită țară sau comunitate (inclusiv lingvistică). Pe de altă parte, localizarea este concepută în raport cu dezvoltarea tehnologiilor computerizate și informaționale, referindu-se, într-un sens mai îngust, la adaptarea computerizată a diferitor pagini web, softuri informaționale sau jocuri video, documentație de produs etc., la fel ca și adaptarea sau orientarea către o anumită cultură a textelor care stau la baza acestor produse în care componenta tehnologică este esențială (a se vedea Bernal-Merino 2015, Singh 2012, Esserlink 2000) (Anexa 10).

Localizarea lingvistică are drept scop depășirea acelei „distanțe culturale" (Singh 2012) între vorbitorii de limbi diferite care, totodată, sunt și reprezentanți ai culturilor diferite. Ea

presupune un șir de elemente și formule de limbă, cum ar fi expresii idiomatice și frazeologisme, lexic marcat cultural, particularități stilistice ale limbii, forme ale unităților de măsură și datare, utilizarea simbolurilor și a paletei de culori în concordanță cu situațiile contextuale, format specific de nume proprii și de numere de telefoane etc. Localizarea lingvistică cere, astfel, luarea în considerare și aplicarea în procesul de comunicare (prin traducere) a particularităților, obiceiurilor, preferințelor caracteristice reprezentanților unei culturi anume și se poziționează ca un termen generalizator pentru înglobarea activității de traducere ca atare și a celei de nuanțare și individualizare a textului final raportat la limba/ cultura țintă. Cu alte cuvinte, localizarea presupune „extinderea" limitelor activității de traducere ca atare și vizează plasarea și adaptarea într-un anume context cultural, într-o anume limbă-țintă, a textului produs în limba-sursă (Данчевская 2019, Чистова 2020).

Dacă tratăm traducerea în contextul general al interacțiunii sociale, atunci ar trebui să amintim de așa-numita industrie lingvistică, apărută în urma dezvoltării cooperării internaționale extinse din ultimele decenii (e.g., https://www.thelanguageindustry.eu/ro/dialect/85-over-de-taalsector/3504-een-stage-bij-the-language-industry). Această activitate ar cuprinde câteva etape:

1. crearea unei versiuni preliminare a textului (în limba originală), care va fi utilizată în comunicarea interculturală, etapă care ar corespunde globalizării lingvistice;

2. crearea documentației speciale, textul fiind pregătit pentru traducere în diferite limbi, având stabilite restricții asupra variației lexicale și gramaticale (internaționalizarea);

3. prelucrarea conținutului documentației (indexare, structurare, găsirea cuvintelor-cheie, software, regăsirea informațiilor etc.); se creează în principal un metatext însoțitor;

4. prelucrarea terminologiei (standardizare, unificare), sinonimia și ambiguitatea din domeniul terminologiei sunt eliminate;

5. localizare (inclusiv traducere) – această etapă prezintă un interes deosebit pentru examinarea teoretică: textul este localizat, și se poate localiza, atât textul în limba-sursă – pentru funcționarea într-o ocurență diferită –, cât și textul în limba-țintă, adică poate fi localizat și textul tradus;

6. publicare (inclusiv pe „hârtie" tradițională, dar și ca produse electronice); la această etapă se folosește versiunea finală, localizată a textului, care va fi disponibilă direct reprezentanților limbii și culturii corespunzătoare (a se vedea și Л.В. Кушнина, Anexa What is Globalisation? LISA, https://www.w3.org/International/).

Totodată, de subliniat că, în cadrul restrâns al teoriei traducerii, localizarea este văzută ca o strategie ce se orientează către receptorul de text în limba-țintă și presupune adaptarea textului la necesitățile lui comunicative și de consumator al informației (Мельник, Семенова 2016; Sdobnikov, 2018). În acest sens, localizarea este percepută ca aspect inerent și obligatoriu al procesului de traducere și prelucrare contextuală (inclusiv culturală) și pragmatică a textului destinat receptorului de o anumită limbă. Astfel interpretată, localizarea relaționează cu transcreația, transadaptarea și transculturația care converg către noțiunea generală de traducere realizată cu un diferit grad de adaptare culturală și pragmatică (Sdobnikov 2018). Faptul pune în discuție fenomenul traducerii ca atare și îi demonstrează multiaspectualitatea, precum și noile lui abordări legate de comunicarea practică realizată în contextul schimbului de informații între vorbitorii de limbi diferite.

Se poate considera că atunci când transformările traducționale afectează fragmente specifice ale textului, localizarea este o procedură generală de traducere, un fel de suprastrategie care determină aspectul textului în ansamblu. De exemplu, o traducere în limba engleză se poate face fie cu o localizare pentru limbajul britanic sau american, fie fără localizare, cu accent pe engleza internațională „medie", utilizată, de pildă, în practica diplomatică și de afaceri internaționale.

Recunoscând că localizarea reprezintă și o strategie de transformare a textului, putem accepta explicația traducerii dată de Hans Vermeer în cadrul teoriei scopos-ului: „Traducerea nu este recodificarea de cuvinte și propoziții ale unei limbi prin intermediul alteia, dar o formă complexă de activitate, prin care informațiile despre text (material lingvistic original) sunt comunicate într-o situație nouă și în alte condiții funcționale, culturale și lingvistice, cu conservarea maximă a parametrilor lingvistici" (Vermeer 1996).

Astfel, așa cum existența diferitor stiluri funcționale nu neagă unitatea limbii, tot așa diferite tipuri de traducere reprezintă cazuri particulare de realizare a legităților generale ale limbii care stau la baza comunicării interculturale (a se vedea și Комиссаров 2019, p. 27-28).

Rezumând ideile expuse mai sus, putem afirma că traducerea, ca activitate de gândire exteriorizată în vorbire a traducătorului, este orientată spre crearea textului în limba-țintă care să redea conținutul și caracteristicile formale ale textului inițial, produs în limba-sursă, în măsura cerută de situația de comunicare, asigurând activitatea obiectuală de succes a inițiatorului și/ sau receptorului de traducere/ produs al traducerii. Traducerea este o activitate multiaspectuală care cere de la traducător soluționarea unui întreg complex de probleme și sarcini, inclusiv cea a livrării unui produs al traducerii care să răspundă așteptărilor consumatorului de traducere. Localizarea, ca aspect

al traducerii, presupune inclusiv grija și atenția pentru elementele pe care le impune comunicarea interculturală și contextul situațional al producerii actului de traducere.

Dacă ne referim la posibilitățile de aplicare a localizării în procesul de traducere a abrevierilor utilizate în textul dreptului comunitar putem face referință la câteva situații de ordin general.

1. Traducerea abrevierilor textului comunitar se va axa primordial pe principiul fidelității traducerii, or textul juridic, fiind unul restrictiv și foarte exigent în ce privește posibilele modalități de interpretare a conținutului său, cere ca expresiile și transferul de informații să fie explicite, asigurând corectitudinea și conformitatea exactă a conținuturilor textelor în limbile sursă și țintă. În acest sens, de exemplu, IATE recomandă codificarea informației conform algoritmului propus de fișiere TBX după cum urmează: <termNote type="termType">fullForm</termNote> (https://iate.europa.eu/fields-explained)

Iar corespondențele între tipuri de termeni utilizați în IATE și atributele TBX sunt următoarele:

Term: fullForm

Abbreviation: abbreviation

Appellation: appellation

Short Form: shortForm

Phrase: phrase

Formula: formula

Lookup: variant

2. Dacă pentru utilizarea simbolurilor chimice, matematice, a formulelor și altor expresii științifice se recomandă scrierea lor preferențial conform standardelor internaționale, atunci pentru sigle, acronime, trunchieri, contracții și alte tipuri de abrevieri se recomandă scrierea lor conform limbii sursă, respectând regulile de punctuație care se aplică acesteia. Astfel, conceptual, prezentarea abrevierilor conform cerințelor IATE se realizează în conformitate cu schema generală acceptată (Anexa 13)

3. Urmând principiul funcționalității traducerii, pentru expresiile care nu pot avea echivalente exacte în limbile sursă și țintă, se recomandă utilizarea de standarde de echivalență lingvistică, socială și culturală. De exemplu, pentru unitățile frazeologice, care ar fi dificil să fie numite termeni, dar au o traducere standardizată, încetățenită în limbă, se recomandă utilizarea aceleiași interpretări și traduceri în toate textele aparținând domeniului dreptului comunitar, la fel ca

și numele comune, scurte ale unei activități, instituții, țări, formule de adresare pentru diferite funcții sau titluri deținute de persoane etc. De exemplu, numele scurt al țării noastre, Republica Moldova, în baza de date a vocabularului Uniunii Europene este propus în traducere localizată, conformă tradițiilor stabilite în diferite țări membre ale UE (Anexa 14).

4. Traducerea abrevierilor în textul juridic comunitar, respectând principiul comunicării multilingve și al neomogenității sistemelor de drept caracteristice pentru statele membre ale Uniunii Europene va accepta libertatea relativă de creativitate a traducătorului, care se va axa pe dictonul exprimat de Dennis Tallon: „La traduction doit toujours avoir presentes a l'esprit les regles d'interpretation du pays vers lequel il traduit" (Tallon 1996, p. 341), afirmație care descrie într-o formă concisă și reușită cerința de localizare a traducerii.

4.1.3. Procedee și tehnici de traducere a abrevierilor din textele dreptului comunitar

Microsistemul de abrevieri al limbajului dreptului comunitar, chiar dacă relevă particularități lingvistice generale, se distinge de alte subsistemele de abrevieri, atât în interiorul aceleiași limbi, cât și în limbi diferite. Această afirmație se bazează și pe observația ca limbajul specializat însumează, pe de o parte, întreaga teorie a unei discipline concrete, iar pe de altă parte, reprezintă şi practica ei. Limbajul dreptului comunitar utilizează toate sistemele formale ale limbii, dar, totodată, are o rețea terminologică ce cuprinde noțiunile specifice domeniului său. Lexicul specializat reprezintă nucleul oricărui limbaj specializat considerat ca „un tip al limbajului comun adaptat la comunicarea specială în domeniul științei şi tehnicii" (trad. n.) (Суперанская 1989, p. 63). Limbajul specializat al dreptului comunitar se identifică prin utilizatorilor săi, care sunt specialiști în domeniu sau persoane a căror activitate se intersectează cu domeniul în discuție şi care folosesc lexicul specializat în vederea transmiterii de cunoștințe specializate în scopuri profesionale. Realizarea textelor şi a discursului specializat presupune, deopotrivă, și utilizarea lexicului comun – vocabularul juridic comunitar cuprinde, pe lângă termeni, inclusiv cuvinte din limbajul comun. Limbajul dreptului comunitar servește adesea drept sursă de împrumut pentru crearea terminologiilor din alte domenii de specialitate manifestând o anume universalitate. Menționăm, în acest context, dificultatea de delimitare cu precizie a unor frontiere între limbajul dreptului comunitar și cel comun, or circulația cuvintelor, la fel ca procesul de apariție / formare a cuvintelor, este continuă, generând sensuri și utilizări diferite.

Scopul principal al abrevierii este economia de limbă, așa cum am remarcat anterior, în forma ei de discurs oral sau cea de text scris. Există și aici o diferență: atunci când se pronunță o abreviere, timpul folosit pentru eliberarea ei este considerabil mai scurt decât timpul folosit pentru dezvăluirea semnificației ei; iar în textul scris, economia este și mai impresionantă. Cu toate acestea, beneficiile respectivei economii sunt binevenite numai până în momentul în care abrevierea este înțeleasă reciproc de către interlocutori și de către traducător.

Urmând clasificarea propusă de cercetătorii J.-P. Vinay și J. Darbelnet, tehnicile utilizate pentru a transfera semnificația unei abrevieri din limba sursă în cea țintă pot fi împărțite în două categorii largi care, la rândul lor, au mai multe tipuri și subtipuri: *traduceri directe și traducerii indirecte* (Vinay, Darbelnet 2000, p. 102).

Traducerea directă presupune o heteronomie „directă", care ar putea fi numită „de dicționar" (cfr. fr. *Dictionnairique*), în sensul că actul de traducere nu implică nicio reorganizare semantico-gramaticală (și aici se identifică drept procedee împrumutul direct, calcul și traducerea literală). Al doilea tip de traduceri constă în restructurarea avansată a unităților de semnificație aparținând textului original, de la schimbarea clasei gramaticale a unității și până la modificarea totală a elementelor constitutive, legată de viziunea diferită a vorbitorului de limbi diferite asupra lumii înconjurătoare (în acest caz, procedeele folosite sunt: transpoziția, modulația, echivalența, și adaptarea). Diverse studii elaborate de specialiștii în domeniul traducerilor, de ex., Michel Baillard, Helene Chuquet și Michel Paillard (2001) prezintă și alte tehnici cum ar fi explicația; alinierea; colocarea; colorarea; compensarea. În studiile și practica referitoare la traducere din ultima perioadă, precum și în ceea ce privește traducerea abrevierilor, se descriu și se urmăresc preponderent trei abordări de bază:

a. Împrumuturile directe (înțeles drept procedeul prin care un cuvânt sau un lexem complex al limbii sursă este „transplantat" în limba țintă, fie pentru a umple o lacună lexicală, fie pentru a păstra culoarea locală (Hometkovski, 2012));

b. Explicația (care constă în actualizarea în limba țintă a detaliilor de conținut care rămân implicite în limba sursă, dar care rezultă din context sau situație);

c. Crearea unei noi abrevieri.

Cu referire la abrevieri, care au preponderent o funcție denominativă, este dificil să considerăm aceste mecanisme drept „procedee de traducere a abrevierilor". Abrevierea, în general, nu are un înțeles propriu, ci reprezintă reflecția redusă a semnificației (semnificațiilor) unității

inițiale. Această corelație trebuie păstrată și în traducere. În continuare, propunem pentru ilustrare exemple de traducere a abrevierilor realizate prin tehnicile numite mai sus.

a. **Împrumuturile directe**.

Împrumutul este o cale de apariție a termenilor care constă în importarea cuvintelor din alte limbi şi răspunde nevoii de a exprima un concept, care a luat naștere într-o altă țară. În acest caz, se împrumută atât conceptul, cât şi termenul. A. Rey consideră împrumutul ca fiind soluția cea mai evidentă, cea mai „leneșă", dar totodată cea mai eficientă din punct de vedere internațional, întrucât împrumutul „neutralizează parțial diferențele interlingvistice şi respectă în așa fel noțiunea originală" (trad. n.) (Rey 1992, p. 68). Adoptarea formei străine, de obicei, are loc în modul următor:

- Se adoptă termenul străin fără a fi modificat (ex.: *acquis comunitar, summit*);
- Se modifică (localizează) forma grafică a termenului străin (ex.: *miting/meeting; lider/leader*);
- Se traduc (localizat) elementele preluate (calchiere) (ex.: *Europe à plusieurs vitesses – Multi-speed Europe – Europa cu mai multe viteze; livre blanc – white paper – carte albă*).

Deseori, atât cuvintele din limbajul comun, cât şi termenii împrumutați se asimilează în limbă, pierzându-şi amprenta referenţialităţii străine. Una din trăsăturile distinctive ale împrumutului terminologic este, de regulă, calea scrisă a adoptării termenului străin, deoarece schimbul de informație ştiinţifico-tehnică se realizează prin publicații. L. Kapanadze definește împrumutul ca un proces intralingvistic „de terminologizare a cuvintelor din limbajul comun (ex.: undă – undă radio)" (Капанадзе 1968, p. 152). Împrumutul este preferat de către specialiști şi traducători din motiv de economie în limbă, forma împrumutului fiind mai scurtă decât forma descriptivă a acestuia. În plus, ea permite să fie păstrat caracterul tehnic al termenului (Якобсон 1972, p. 255), or, în conformitate cu opinia mai multor autori, terminologii moderni trebuie să fie „utilitariști" (Суперанская et al. 1989, p. 213), adică să păstreze ceea ce este de neînlocuit şi util în termenul străin, respectând, în același timp, principiul de bază al terminologiei – principiul sistemic.

Traducătorul utilizează de obicei acest procedeu dacă un termen echivalent, care acoperă exact realitatea evocată, nu există în limba-țintă sau dacă traducătorul dorește să pună textul în limba de sosire în context caracteristic textului original.

În ceea ce privește abrevierile, sunt identificate siglele și acronimele care, în limba română, păstrează forma abreviată din limba sursă, adică sunt împrumutate. Locutorul, cel mai adesea cunoaște numai forma abreviată, nu și sensul său tradus.

Limba franceză

AGE (accord général d'emprunt)

ALALE (Association latino-américaine de libre-échange)

ASACR (Association sud-asiatique de coopération régionale)

BRE (bureau de rapprochement des entreprises (Commission))

CAD (Comité d'aide au développement (OCDE))

Cedeao (Communauté économique des États de l'Afrique de l'Ouest)

Cedex (courrier d'entreprise à distribution exceptionnelle)

CEPL (conférence européenne des pouvoirs locaux)

CERD (Comité européen de la recherche et du développement)

Cireel (Centre d'information et de recherche pour l'enseignement et l'emploi des langues) ;

DOM – ROM (département et région d'outre-mer (France))

OLAF (Office européen de lutte antifraude)

PECO (pays d'Europe centrale et orientale)

PESC (politique européenne de sécurité et de défense)

UDEAC (Union douanière et économique des États de l'Afrique centrale)

UDEAO (Union douanière et économique des États de l'Afrique de l'Ouest)

Limba română

AGE (acord general de împrumut) ;

ALALE (Asociaţia latino-americană a liberului schimb)

ASACR (Asociaţia de Cooperare Regională a Asiei de Sud)

BRE (birou de apropiere între întreprinderi (Comisie))

CAD (Comitet de sprijin pentru dezvoltare (OCDE))

Cedeao (Comunitatea Economică a Statelor din Africa Occidentală)

Cedex (corespondenţă de întreprindere cu distribuţie excepțională)

CEPL (Conferinţa Europeană a Autorităţilor Locale)

CERD (Comitetul european pentru cercetare şi dezvoltare)

Cireel (Centrul de informare şi cercetare pentru predarea-învăţarea şi utilizarea limbilor)

DOM – ROM (departament şi regiune de peste mări (Franţa))

OLAF (Oficiul European de Luptă Antifraudă).

PECO (ţările din Europa Centrală şi de Est)

PESC (Politica europeană de securitate şi apărare)

UDEAC (Uniunea vamală şi economică a statelor din Africa Centrală)

UDEAO (Uniunea vamală şi economică a statelor din Africa de Vest)

Étant au cœur du réseau d'enquête, l'***OLAF*** peut faire en sorte que ne soit pas rompue la chaîne d'action entre des systèmes judiciaires et des systèmes d'enquête nationaux très différents (http://europa.eu)).

Situat în centrul rețelei de investigare, ***OLAF*** poate asigura continuitatea acțiunilor întreprinse de diferitele sisteme juridice şi de investigare existente la nivel național (http://europa.eu)).

[…] charge son Président de transmettre la présente résolution au Conseil, à la Vice‑présidente de la Commission/Haute représentante de l'Union pour les affaires étrangères et la politique de sécurité, à la Commission, au Conseil de sécurité de l'ONU, à l'Union africaine, à la ***Cedeao*** et à son médiateur, le Président Blaise Compaoré, ainsi qu'à son président, Alassane Ouattara, au gouvernement algérien, aux coprésidents de l'Assemblée paritaire ACP‑UE (http://www.europarl.europa.eu/).

[…] încredinţează Preşedintelui sarcina de a transmite prezenta rezoluţie Consiliului, Vicepreşedintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate, Comisiei, Consiliului de Securitate al ONU, Uniunii Africane, ***CEDEAO*** şi mediatorului său, preşedintele Blaise Compaoré, precum şi preşedintelui său, Alassane Ouattara, guvernului algerian, copreşedinţilor Adunării paritare ACP-UE (http://www.europarl.europa.eu/).

Astfel, de cele mai multe ori sunt împrumutate abrevierile care își păstrează forma în toate limbile (în baza unui acord semnat între statele membre ale UE cu privire la acest tip de abrevieri). Dar există și situația când aceleași abrevieri transpun realitățile care vizează viața politică a Franței, de exemplu; ele sunt păstrate în textul tradus pentru acuratețea și precizia indicației de referință sau pentru culoarea lor (DOM - TOM, Cedex etc).

b. Explicația Această tehnică este folosită de către traducător în cazurile când în limba țintă nu există o abreviere echivalentă. Atunci se purcede la traducerea unității de bază. De exemplu:

CPN (Centre de physique nucléaire)
DOM – TOM (département et région d'outre-mer)

CNP (Centrul de fizică nucleară (Belgia));
DOM – TOM (departament și regiune de peste mări (Franța))

AEC (Association européenne pour la coopération)	*AEC* (Asociația Europeană pentru Cooperare (Belgia))
AMF (arrangement multifibre)	*AMF* (aranjament multifibre (aranjament privind comerțul internațional în domeniul textilelor))
CNRS (Centre national de la recherche scientifique)	*CNRS* (Centrul Național pentru Cercetarea Științifică (Franța))
INRA (Institut national de la recherche agronomique)	*INRA* (Institutul Național de Cercetare Agronomică (Franța, Paris))
Inserm (Institut national de la santé et de la recherche médicale)	*Inserm* (Institutul Național de Sănătate și Cercetare Medicală (Franța, Paris))
INS (Institut national de statistique)	*INS* (Institutul Național de Statistică (Belgia))
Hadopi (Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet)	*Hadopi* (Înalta autoritate pentru difuzarea operelor şi protecția drepturilor (lege franceză adoptată împotriva piratajului pe Internet) ;
HLM (Habitation à loyer modéré)	*HLM* (imobil construit pentru familii cu venituri modeste (în Franța, Algeria şi Elveția))
Pacs (Pacte civil de solidarité)	*Pacs* (Pact civil de solidaritate (alternativă legală pentru căsătoriile din Franţa, cu o prevedere pentru cuplurile de același sex))
Unedic (union nationale interprofessionnelle pour l'emploi dans l'industrie et le commerce)	*Unedic* (uniune națională interprofesională pentru muncă în industrie şi comerț (Franţa));
VSN (volontaire du service national)	*VSN* (tânăr francez care-şi satisface stagiul militar într-o țară africană)
ZAC (Zone d'aménagement concerté)	*ZAC* (zonă în care o instituţie / colectivitate publică amenajează terenuri pe care le cedează apoi utilizatorilor privați / publici)
ZAD (Zone d'aménagement différé)	*ZAD* (zonă care nu necesită o amenajare imediată şi asupra căreia statul are drept de preemțiune)
ZUP (zone à urbaniser en priorité)	

ZUP (zonă prioritară pentru urbanizare (procedură de urbanism, Franţa)).

Traducătorul recurge la acest procedeu atunci când este în situația să precizeze semnificația abrevierii, deoarece traducerea mot-a-mot (traducerea literală) ar fi insuficientă și ar lăsa lacune în înțelegerea interlocutorului. Pentru a ilustra mai bine afirmațiile anterioare, propunem câteva exemple:

La méthodologie appliquée repose sur un mécanisme automatique d'alignement de l'Unédic sur la notation souveraine alors même que les paramètres financiers de l'***Unédic*** n'ont pas fait l'objet d'une nouvelle étude (http://www.europarl.europa.eu/).	Creșterea numărului de șomeri va încetini anul acesta, conform estimărilor Uniunii naționale interprofesionale pentru locuri de muncă în industrie şi comerț din Franţa ***(UNEDIC)***(http://www.europarl.europa.eu/).
D'après une étude menée par ***Inserm*** et l'University College de Londres, et publié ce vendredi dans le British Medical Journal, 45 ans serait l'âge à partir duquel nos capacités intellectuelles commenceraient à décliner (http://www.europarl.europa.eu/.	Capacitățile intelectuale ale omului încep să scadă de la vârsta de 45 de ani, potrivit unui studiu condus de ***Institutul francez Inserm*** şi de University College din Londra (http://www.europarl.europa.eu/.

b. **Crearea unei noi abrevieri**.

Capacitatea de a crea cuvinte este o manifestare naturală a competenței lingvistice a locutorului. Prin urmare, orice locutor care deține competență și performanță vizavi de o limbă este capabil să propună denumiri noi care fac referință la o percepere nouă a realității sau să creeze alte denumiri pentru un segment deja denumit. Locutorul actualizează această capacitate folosindu-se de propria creativitate lexicală, materializată în varia modalități. Ori de câte ori locutorul creează o unitate lexicală nouă el aplică o regulă la unitățile deja existente în inventarul său de cuvinte. Mecanismele de formare a unui cuvânt nou sunt procese dirijate de regulile lingvistice ce fac parte din gramatica fiecărei limbi. Trebuie precizat totuși că nu orice inovație momentană, apărută în limbă, devine piesă funcțională a întregului sistem lingvistic. După cum afirmă C. Frâncu, „inovațiile lingvistice individuale intră în limbă numai dacă ele sunt acceptate de colectivitate şi numai dacă răspund unei necesități sociale de comunicare, iar atunci când inovațiile sunt cerute de o

nevoie socială, ele pleacă simultan de la mai mulți indivizi, fiind convergente" (Frâncu, 1979, p. 189).

Procedeul constă în traducerea corelatului abrevierii din limba-sursă prin crearea unei noi abrevieri în limba-țintă. Aceasta apare pe baza traducerii abrevierii inițiale, dar în conformitate cu regulile de formare a abrevierilor în limba-țintă, româna în cazul nostru, deci localizată. Câteva modele de abrevieri care au fost traduse în limba română prin crearea unei noi abrevieri, proprii limbii române:

AFE (Agence ferroviaire européenne)
AELE (Association européenne de libre-échange)
CECA (Communauté européenne du charbon et de l'acier)
CEDH (convention européenne des droits de l'homme)
CEI (Communauté des États indépendants)
PME (petite et moyenne entreprise)
OHMI (Office de l'harmonisation dans le marché intérieur (marques, dessins et modèles))
OIT (Organisation internationale du travail (ONU))
OMD (Organisation mondiale des douanes)
SPA (standard de pouvoir d'achat)
PTOM (pays et territoires d'outre-mer)
TDC (tarif douanier commun)
TVC (Tariful vamal comun)

AEF (Agenţia Europeană a Căilor Ferate)
AELS (Asociaţia Europeană a Liberului Schimb)
CECO (Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului)
CEDO (Convenţia europeană pentru drepturile omului)
CSI (Comunitatea Statelor Independente)
IMM (întreprinderi mici şi mijlocii)
OAPI (Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieţei Interne (Mărci, desene şi modele industriale))
OIM (Organizaţia Internaţională a Muncii (ONU))
OMV (Organizaţia Mondială a Vămilor)
SPC (Standardul puterii de cumpărare)
TTPM (ţări şi teritorii de peste mări)

Fr: Réunis en conférence à Messine, les ministres des affaires étrangères de ***CECA*** décident d'étendre l'intégration européenne à toute l'économie (http://europa.eu/)	Ro: La întrunirea de la Messina, miniștrii de externe ai statelor membre ***CECO*** decid extinderea procesului de integrare europeană către întreaga economie. (http://europa.eu/).
Fr: L'Union a toujours attaché la plus haute importance à la ***CEDH***, comme en témoigne le fait que l'adhésion d'un État au Conseil de l'Europe et à la CEDH est un préalable à l'adhésion à l'Union (http://europa.eu/).	Ro: UE a acordat dintotdeauna cea mai mare importanță ***CEDO***, fapt demonstrat de condiționarea aderării unui stat la UE de aderarea la Consiliul Europei şi la CEDO. (http://europa.eu/).
Fr: Étant donné que le règlement fait partie de l'accord EEE, les mêmes règles et mécanismes sont également mis en place dans les pays de l'***AELE*** qui appliquent cet accord (http://www.europarl.europa.eu/).	Ro: Dat fiind că regulamentul face parte din Acordul privind SEE, aceleaşi reguli şi mecanisme se aplică, de asemenea, în ţările membre ale ***AELS*** care aplică respectivul acord (http://www.europarl.europa.eu/).
Fr: Les vingt et un pays et territoires d'outre-mer (***PTOM***) relèvent constitutionnellement de quatre des États membres de l'Union européenne (UE): le Danemark, la France, les Pays-Bas et le Royaume-Uni. Leurs ressortissants sont des citoyens européens (http://europa.eu/)	Ro: Cele douăzeci şi una de ţări şi teritorii de peste mări (***TTPM***) depind, din punct de vedere constituțional, de patru state membre ale Uniunii Europene (UE): Danemarca, Franţa, Țările de Jos şi Regatul Unit. Cetățenii acestor ţări şi teritorii sunt cetățeni europeni (http://europa.eu/)

Procesul de selectare a unei tehnici sau a alteia privind transferul abrevierilor din limba- sursă în limba română depinde de mai mulți factori, inclusiv tradiția stabilită referitor la traducerea anumitor categorii de abrevieri, comoditatea de pronunție și ortografie în limba română, tipul de text, structura abrevierii, tradiția de traducere a acestei abrevieri în alte limbi (dacă, de exemplu, are o ortografie universală în toate limbile europene) etc. Fiecare tehnică are avantajele și neajunsurile sale, astfel că trebuie să se aleagă metoda cea mai potrivită pentru fiecare caz concret.

Traducătorul dreptului comunitar are ca obiect de traducere texte legislative publice (tratate, convenții, directive, protocoale etc.). Acestea, reiterăm, trebuie să demonstreze similitudine maximă în ce privește conținutul și forma lingvală în toate limbile Uniunii Europene. Documente instituțiilor europene de natură legislativă, politică şi administrativă sunt complexe şi, așa cum am mai menționat în lucrarea noastră, foarte riguroase în ceea ce privește forma şi conținutul. De aceea, respectarea cu stricteţe a structurii şi a regulilor stilistice sunt elemente indispensabile ale procesului de traducere în cadrul limbajului dreptului comunitar. Documentul tradus trebuie să corespundă formal (avem în vedere structura, șablonul) cu textul-sursă, fapt care permite identificarea exactă a oricărei părți din original. Actele dreptului comunitar respectă cu stricteţe această regulă.

În același timp, precizăm ca versiunea tradusă a textului în limbile europene (inclusiv engleză şi franceză) a actului tradus nu reprezintă traduceri ca atare, dar este, mai degrabă, rezultatul unei coredactări a actelor comunitare paralel în toate limbile oficiale ale UE la momentul editării actului. Și invers, atunci când avem în vedere documentul care privește, de exemplu, Republica Moldova, aceasta este o coredactare în variantele de limbă română și engleză în paralel.

Dacă ne referim la traducerea simultană, se cere să se ia in calcul şi faptul că discuțiile în parlamentul european (la fel ca în alte instituții europene) au loc simultan în toate limbile oficiale ale UE, vorbitorii, fiecare în limba lui, formulând / utilizând noțiuni, principii şi reguli, redactate ulterior în fiecare limbă. Specialiștii, ținând cont de dificultățile şi riscurile traducerii, au elaborat norme și reguli de redactare legislativă, pe care o desemnează prin relația redactarea bilingvă şi redactarea paralelă (coredactarea) (Bergeron 1995, p. 48-49). Faptul coredactării paralele decurge chiar din textele tratatelor, menționează L. Hometkovski: „Prezentul tratat, denumit Tratatul de la Lisabona, redactat într-un singur exemplar (drawn up in a single original/rédigé en un exemplaire unique), în limbile bulgară (... se enumeră în ordine alfabetică toate LO ale UE la momentul edictării actului), textele redactate în aceste limbi (the texts in each of these languages/les textes établis) fiind egal autentice, va fi depus în arhivele (...)” (Hometkovski 2008, p. 211).

Astfel, pentru ca traducerea unui text al dreptului comunitar să poată fi considerată calitativă se impune ca traducătorul să obțină similitudinea maximă între conținutul textului-sursă şi cel al textului-țintă; structura textului-țintă să conțină elementele obligatorii pentru tipul dat de text; traducerea efectuată să demonstreze același rezultat şi efect juridic ca textul-sursă; va demonstra cunoașterea bună a noțiunilor juridice fundamentale şi comunitare pentru orientare în

textul juridic; va utiliza adecvat terminologia juridică în limbile implicate în traducere; va respecta regulile privind aspectul funcțional-stilistic şi lexical-semantic al textului-țintă; va respecta întru totul legitățile transformărilor gramaticale şi sintactice în traducere, va ține cont de realitățile juridice ale țării vizate în actul de traducere a textului.

4.2. Particularități de traducere și localizare a abrevierilor din textele comunitare

4.2.1. Traducerea abrevierilor limbajului comunitar: modalități de lucru și instrumente

Traducerea abrevierilor, și, în special, a siglelor și acronimelor, dezvăluie anumite particularități de limbă care suscită interesul specialiștilor în domeniu și al lingviștilor în general. Abrevierile și-au obținut „reputația" de unul dintre cele mai dificile elemente pentru înțelegerea și traducerea textelor specializate. Înțelegerea absolută a unităților lexicale abreviate este posibilă numai în cazul în care se cunoaște domeniul din care face parte textul vizat. În mod similar, este ușor de tradus, dacă știm în prealabil semnificația acestor abrevieri. Inițierea traducătorului în legile și principiile de formare a abrevierilor facilitează, în esență, problemele de înțelegere și de traducere, inclusiv de localizare, a acestora (Влахов 1980, p. 314 – 315).

Decodarea propriu-zisă a abrevierilor nu reprezintă o dificultate pentru traducător atunci când se au în vedere cele mai multe abrevieri morfologice, general utilizabile, care sunt suficient de cunoscute și, respectiv, clare, precum și cele mai multe acronime și sigle (Unesco, SIDA, DELF). Dificultatea de traducere a acestor unități de limbă nu este legată de aspectul semantic or, chiar dacă se știe sensul siglei sau a acronimului, nu este întotdeauna ușor a se alege corespondentul său, fie că e vorba de un echivalent, fie de un sinonim „interlingual".

Abreviația, ca rezultat al abrevierii, este considerată de specialiști drept un singur cuvânt și de aceea, conform regulii generale, ar trebui supusă normelor de traducere a unităților lexicale, la a căror bază se găsesc echivalentele semantice pentru unitățile corelative ale celor două limbi. Afinitatea abrevierilor cu termenii, adică absența conotației în câmpul lor lexical, încă o dată, pune în prim-plan necesitatea transferului părții semantice a abrevierilor. În formă schematică, procesul poate fi considerat în ipostazele după cum urmează:

Abrevierea din limba-sursă:

a) se traduce – conținutul său este transmis prin procedeele corespunzătoare în limba-țintă, fapt ce se realizează prin echivalență, corespundere; sau

b) este transferată în textul din limba-țintă păstrându-i-se parțial sau total forma, și atunci vorbim despre împrumut, transcriere, transliterare, adaptare.

Abreviația reprezintă un cuvânt special care diferă de celelalte, or, tot așa cum semnul stenografic constituie reprezentantul, înlocuitorul cuvântului real, la fel și abreviația reprezintă o altă unitate ce poate conține în sine unitatea inițială, formată din elementele ei. În special, acest aspect important al „bi-unității" (din fr.«bi-unité») abrevierilor (formă abreviată și formă întreagă) dublează posibilitatea transferului său în limba-țintă (Влахов 1980, p. 315).

În cazul abrevierilor, termenul „decodare" se folosește adesea cu sensul de: 1) procesul de identificare a corelației (forma întreagă); 2) corelatul însuși.

Semnificația abrevierii nu coincide întotdeauna cu semnificația corelatului. De aceea, „decodarea" nu înseamnă doar identificarea corelării, dar și determinarea semnificației abrevierii în cauză într-un anumit context pragmatic.

În ceea ce privește traducerea abrevierilor și dificultatea decodificării, traducătorul trebuie să fie extrem de atent. Pentru decodarea adecvată și corectă a abrevierilor, el trebuie să-și aplice competențele lingvistice, de transfer și tehnice. Acestea sunt abilitățile de bază ale unui traducător care procesează documente ce conțin multe abrevieri, sigle și acronime, cum ar fi cele aparținând textului juridic comunitar. În acest caz, competențele tehnice și transferul domină competența lingvistică, pentru că deseori nu este suficient să se știe cum se traduce abrevierea (traducerea literară este insuficientă). Traducătorul trebuie să dețină instrumente informatice, lingvistice, auxiliare traducerii, pentru a vedea, pentru a afla dacă această abreviere are un echivalent în limba-țintă sau nu, dacă ea păstrează forma originală sau nu, dacă în limba-țintă se creează o altă abreviere sau nu. Doar având aceste abilități, el poate realiza transferul abrevierilor dintr-o limbă în alta.

Pentru decodarea abrevierilor se utilizează următoarele tehnici și modalități de lucru (apud Шаповалова 2004, p. 304):

Analiza contextului. În majoritatea cazurilor, atunci când o abreviere este folosită pentru prima dată într-un text, de obicei este urmată de decodificarea ei. Prin urmare, dacă natura activității de traducere necesită familiarizarea cu cele mai noi elemente de text, adică cu cele intervenite spre sfârșitul textului, și nu cu cele depistate în primul text, iar în aceste fragmente se găsesc abrevieri necunoscute, traducătorul trebuie să examineze părțile anterioare ale textului, unde se poate găsi decodificarea primară a abrevierii. Astfel, este necesar să se analizeze întreg textului în cazul în care în fragmentul cu care se operează nu se găsește decodarea abrevierii și aceasta nu a fost reținută de memoria interlocutorilor.

Utilizarea dicționarelor de abrevieri și a altor surse de referință. Uneori identificarea semnificației abrevierilor folosind dicționarele este, la prima vedere, cea mai sigură și mai eficientă modalitate. În realitate, aceasta are limitările sale. Dat fiind că abrevierile (acronime și sigle, în special) fac parte din categoria elementelor lingvistice cele mai productive și mobile, dicționare de abrevieri sunt în proces de îmbătrânire mult mai rapidă decât alte dicționare lingvistice. În consecință, în literatura recentă se pot găsi multe abrevieri care nu au fost încă introduse în dicționarele curente. Respectiv, când lucrează cu dicționarele, traducătorul trebuie să țină cont de următoarele aspecte: înainte de a recurge la dicționar, trebuie să identifice în primul rând, în funcție de informația de context, cărui domeniu îi aparține abrevierea; pentru o traducere bună și corectă este necesar să se folosească dicționare generale bilingve și de terminologie bilingvă; dicționarele monolingve expun numai decodificarea abrevierilor, ceea ce poate duce la erori de interpretare.

Analiza structurii abrevierii. Această abordare se aplică, tradițional, abrevierilor cu o structură complexă. În componența abrevierilor se pot introduce, în afara de litere, și semne suplimentare: puncte, bară oblică, numere etc. Pentru o decodificare corectă este necesar să se cunoască rolul, funcțiile acestor semne suplimentare. Bara oblică, de exemplu, poate realiza câteva funcții: poate marca limitele cuvintelor și părților de cuvânt (A/D → aerodrom); poate înlocui prepoziții și conjuncții (*Tr/mn* → turații per minut; km/h – kilometru pe oră); poate adăuga informații suplimentare în partea principală (fr. - *SAMP/N* → Surface air moyenne portée/naval, *SAMP/T* → Surface air moyenne portée/terre). În paranteze rotunde se indică de obicei informațiile suplimentare pentru partea principală. Linia obișnuită desemnează limitele cuvintelor sau grupurilor de cuvinte din corelație. Analiza componențială a abrevierilor este mai ales recomandabilă în cazul acronimelor. De exemplu, EURATOM (Communaute europeenne de l'energie atomique) se poate descifra după elementele Eur(o) – care ține de Europa și Atom (care ține de atom, de energia atomică); știind că e vorba de o instituție a Comunității Europene, se poate deduce că această abreviere reprezintă o comuniune, comunitate europeană a energiei atomice.

Utilizarea corespondențelor (sau **analogiilor).** Utilizarea corespondențelor este indisolubil legată de analiza structurii abrevierilor și este folosită ca o metodă auxiliară, deoarece poate asigura doar înțelegerea aproximativă a abrevierilor. În general, se poate spune că identificarea acestor modalități de abordare a abrevierilor interlingve este bine condiționată de modelele stabilite într-o limbă / într-un limbaj. De exemplu, în limbajul comunitar s-a încetățenit modelul de abreviere utilizat pentru o subdiviziune instituțională prin D (direcție), sau chiar DG

(Direcție generală). Astfel, DG RTDI se descifrează *Direcția generală pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare* (en. Research, Tecnological Development and Innovation), iar DG AAS face referință *la Directoratul general pentru afaceri administrative și sociale* etc. Utilizarea corespondențelor necesită o analiză a structurii enunțurilor și nu numai, prin urmare, în practică se recurge în mod inevitabil la combinarea tehnicilor în discuție. Or, de exemplu, analiza contextului este un principiu indispensabil pentru înțelegerea oricărui text. După dobândirea unei anumite experiențe profesionale, traducătorul însuși determină și identifică modele de abrevieri specifice pentru un anumit tip de texte, ceea ce îi permite ulterior să se orienteze în semnificațiile generale ale noilor abrevieri, care au fost formate pe baza de modele existente.

Siglele și acronimele prezintă de obicei multe probleme de traducere, mai ales atunci când sunt puțin cunoscute și se pretează la o ambiguitate a interpretări. De exemplu: fr. „*Concrètement, il s'agit de mettre à profit les recherches du **CEA** sur "les modifications génétiques des micro-organismes" dans des milieux privés de lumière ou d'oxygène, comme l'indique Paul Michalet”.* (*Le CEA s'allie avec une entreprise française pour développer les micro-algues,* www.laTribune.fr; 25.04.2012).

Ro. „În termeni concreți, este vorba de valorificarea la maximum a cercetărilor **CEA** privind "modificările genetice ale microorganismelor" în medii lipsite de lumină sau de oxigen, după cum arată Paul Michalet".

CEA aici ar putea face referință la Comisia pentru Energie Atomică (dacă e vorba despre Franța), la Comisia Economică pentru Africa (în cazul când se are în vedere ONU) sau Confederația Europeană a Agriculturii (dacă e vorba de spațiul european comun).

Exemplul de mai sus ne demonstrează că în timpul decodării și traducerii abrevierilor trebuie să se țină cont de particularitățile contextului general / anume. Decodificarea simplă, literală nu dezvăluie întotdeauna sensul real al abrevierii.

4.2.2. Particularități de traducere a abrevierilor paronimice

Abrevierile paronimice, ca și paronimia lexicală în general, reprezintă o situație în care se reclamă atenția și vigilența atât pentru vorbitorii limbii, cât și pentru cei care sunt în exercițiul traducerii. Mai ales pentru traducători abrevierile paronimice constituie „capcane” și din cauza

fonetismului apropiat (a atracției paronimice dintre abrevierile care au o fonetică apropiată[19]). În compartimentul anterior am determinat în general situațiile dificile care pot fi întâlnite la traducerea abrevierilor, între care identificăm și abrevierile paronimice. Vom continua această discuție ilustrând cu abrevierile referitoare la textele instituțiilor europene, care particularizează Europa și țările ei, fiind incluse în categoria limbajului aquis-ului comunitar.

Studiind articole, comunicate de presă și alte documente disponibile pe site-ul oficial al Uniunii Europene, precum și pe cel al Unesco, se poate urmări abundența siglelor și a acronimelor paronimice, care prezintă într-adevăr o provocare pentru traducătorul unei organizații europene.

Propunem pentru analiză abrevierile paronimice cu un fonem suplimentar și dificultățile pe care le pot condiționa. De exemplu:

„*Ce protocole vise à tirer parti de la complémentarité entre, d'une part, la solidité financière de la BEI et son action en faveur du secteur privé et, d'autre part, les bonnes relations que la* ***BID*** *entretient avec les pouvoirs publics et son implantation dans toute la région de l'Amérique latine et des Caraïbes ainsi que sa capacité à identifier des projets et à les mettre en œuvre avec des partenaires aussi bien publics que privés*" (*La Banque européenne d'investissement et la Banque interaméricaine de développement signent un protocole d'accord,* BEI/09/235 ; 30/11/2009).

„*Les arriérés de paiement des obligations du Libéria étaient de l'ordre de 344 millions de dollars envers la* ***BIRD*** *et de 56 millions de dollars envers l'Association internationale pour le développement (IDA)*" (*Le Libéria apure ses arriérés envers la Banque mondiale,* https://www.afdb.org › files › 00157381-fr-liberia).

Aceste exemple ilustrează abrevieri foarte interesante din punctul de vedere al confuziei paronimice produse. Fiecare siglă reprezintă o bancă, una - BID - Banca Interamericană de Dezvoltare (fr. *Banque interaméricaine de développement* ONU), a doua abreviere, ce este de fapt un acronym, - BIRD - Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (fr. *Banque internationale pour la reconstruction et le développement*). Diferența de structură este determinată de o singură consoană, dar înțelesul este complet diferit, chiar dacă ambele unități lexicale au în comun termenul „dezvoltare". BID își propune să finanțeze proiecte viabile în domeniul dezvoltării economice, sociale și instituționale, promovând în același timp

[19] Vom considera atracția paronimică drept fenomen care constă în faptul că unul din termenii paronimic, mai frecvent în limbă și mai cunoscut, îl atrage pe cel care este mai puțin cunoscut, substituindu-l în procesul interacțiunii verbale, accepție propsuă de Angela Grădinaru (2007, p. 191)

integrarea comercială la nivel regional în America Latină și Caraibe, în timp ce BIRD acordă împrumuturi statelor sau întreprinderilor de stat aflate în dificultate.

Un alt exemplu:

„*Les deux parties ont réaffirmé le rôle prépondérant de l'**OMI** dans l'élaboration et l'adoption, au niveau mondial, de normes applicables à la navigation commerciale internationale. Elles ont également reconnu le rôle et les responsabilités de l'Union européenne en ce qui concerne une protection appropriée du littoral européen*" (*Sûreté et sécurité maritimes: la Commission et l'OMI vont renforcer leur coopération*, IP/04/89; 22/01/2004).

„*L'Union européenne et ses États membres ont ratifié ce jour les traités de l'**OMPI** sur le droit d'auteur et sur les interprétations et exécutions et les phonogrammes, communément appelés «traités internet»*" (*La Commission européenne salue la ratification des traités de l'OMPI dans le domaine du droit d'auteur*, IP/09/1916; 14/12/2009).

Siglele enunțate mai sus constituie abrevieri paronimice cu un fonem suplimentar. Ele cauzează, de asemenea, dificultăți în interpretarea textului. OMI (Organizația Maritimă Internațională, fr *Organisation maritime internationale*) și OMPI (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale, fr. *Organisation mondiale de la propriété intellectuelle*) sunt foarte apropiate ca ortografie, iar acesta este factorul ce cauzează erori.

Să urmărim exemplul:

„*Pour créer la confiance entre ses membres, la **CEAC** a mis en place un mécanisme d'audit aéroportuaire de l'application des mesures de sécurité commune*" (*Le Conseil extraordinaire « Transports » sur la sûreté aérienne*, MEMO/01/293; 17/09/2001).

„*Après des interventions successives visant d'abord à définir une méthodologie commune concernant l'élaboration des statistiques du commerce extérieur dans les pays membres de la **CEAO** et de la CEDEAO et à élaborer une table de correspondance entre les nomenclatures en usage*" (*Fonds Européen de Développement*, IP/90/379; 11/05/1990).

Exemplele reliefează încă două sigle care pot provoca, în timpul procesului de traducere, confuzii paronimice și ambiguitate. CEAC (Comisia Europeană a Aviației Civile, fr. *Commission européenne de l'aviation civile*) și CEAO (Comunitatea Economică a Africii de Vest, fr. *Communauté économique de l'Afrique de l'Ouest*) sunt două sigle mixte paronimice. Dacă le traducem în limba română, siglele rămân în forma lor originară (CEAO - Comisia Europeană pentru aviație civilă, CEAO - Comunitatea Economică a Africii de Vest).

Mai jos analizăm un alt exemplu de abrevieri paronimice cu alternanță consonantică.

„*Dans le cadre de la stratégie globale en matière de **DPI** adoptée aujourd'hui, la Commission propose aussi un nouveau règlement visant à renforcer le cadre juridique des interventions des autorités douanières*” (*La Commission adopte une stratégie en matière de droits de propriété intellectuelle afin de favoriser la créativité et l'innovation*, IP/11/630 ; 24/05/2011).

„*A la suite de la proposition du premier Avocat général, la Cour a, pour la première fois, fait application de la possibilité de réexaminer un arrêt rendu en pourvoi par le **TPI**, pour déterminer si celui-ci a porté atteinte à l'unité ou à la cohérence du droit communautaire, en particulier en l'espèce en violant la notion de "litige en état d'être jugé" et les exigences liées au droit à un procès équitable*” (C-197/09 RX-II M contre Agence européenne des médicaments (EMEA), arrêt du 17 décembre 2009, Commission Européenne, Service juridique. Résumés d’Arrêts importants)

Prin urmare, putem afirma că abrevierile paronimice reprezintă veritabile capcane în procesul traducere. Sunt foarte periculoase deoarece, dacă decriptarea și interpretarea lor nu se fac corect, atunci sensul va fi denaturat și se poate produce un sens fals.

Pe lângă abrevierile paronime care pun probleme în traducere, limbajul dreptului comunitar abundă în homoacronime - anglicisme. Este cert faptul că limba engleză a depășit în uzul comunitar limba franceză și s-a impus în toate organizațiile, organismele, instituțiile internaționale și naționale. Engleza este, pentru o mare parte din traducătorii care activează în Republica Moldova, prima limbă de lucru în traduceri și interpretări ale textelor și discursurilor de diferit gen. Aceasta condiționează apariția a și mai multe probleme în ceea ce privește homoacronimele - anglicisme.

Să urmărim exemplul:

„*Il estime par conséquent que l'efficacité du programme **SAVE** II devra être mesurée notamment en fonction de la manière dont les actions prévues pour l'amélioration des conditions environnementales et l'utilisation rationnelle de l'énergie contribueront à surmonter les écarts de développement entre les régions de l'UE et à créer des emplois*” (*Avis sur la proposition de décision du Conseil concernant un programme pluriannuel pour la promotion de l'efficacité énergétique dans la Communauté - SAVE II*; 96/C 82/04).

Ceea ce cere a fi menționat în mod principial este că orice abreviere, mai ales una care are o formă paronimică, este dificil de tradus. Pentru a nu face greșeli, e de consultat întâi de toate site-ul oficial al Uniunii Europene care prezintă documente referitoare la normele de traducere, precum și instrumente de realizare a acesteia, cum ar *Ghidul de redactare*

interinstituțional ce conține inclusiv o anexă cu toate siglele și acronimele instituțiilor europene, IATE (InterActive Terminology for Europe) – o bază de date interinstituțională pentru colectarea, diseminarea și administrarea comună a terminologiei de către instituții, organe și organisme ale Uniunii Europene (http://iate.europa.eu), dar și *Ghidul stilistic pentru traducerea în limba română pentru utilizarea traducătorilor din acquis-ul comunitar* etc.

4.3 Localizarea abrevierilor din textul Acordului de Asociere EU - RM

4.3.1. Aspecte de transpunere a textului Acordului de Asociere EU - RM

Pe lângă procesul tradițional de traducere, despre care am vorbit, în linii mari, mai sus, trebuie să amintim aici despre un alt tip de traducere, care se afirmă tot mai insistent în ultimii ani. Avem în vedere traducerea efectuată cu ajutorul calculatorului, gen de activitate ce își croieşte calea de prin anii ’60 ai secolului trecut pentru a se perfecționa şi extinde ulterior cu pași rapizi. Astfel, apare traducerea automată care se bazează pe bănci de date ce cuprind un număr considerabil de fișe multilingve pentru termeni, pentru problemele de limbă (semantică, morfologie, stilistică etc.) şi de traducere (frazeologie, sintagme etc.), cantitatea fișelor de diferite tipuri cifrându-se uneori la milioane (de exemplu, baza de date IATE conține la momentul actual cca 8 milioane de termeni care se referă la limbajul comunitar). Și totuși, traducerea automată, în pofida faptului că a înregistrat importante progrese în ultimul timp, continuă să rămână imperfectă, iar contribuția traducătorului profesionist se reclamă imperios în orice text care urmează să ia o forma oficială (despre aceasta se discută in extenso, de exemplu, în *Voices from Above: The Calling of An Interpreter 1st Edition*, autor Eric Bauwelinck și cuvânt înainte de Raymond Aaron (2016). Astăzi este posibilă traducerea prin sistemele de traducere automată preponderent în domenii ale științelor exacte, precum sunt domeniile tehnice, al căror limbaj prezintă un grad înalt de tehnicitate. În accepția mai multor lingviști, traducerea automată este aplicabilă în măsură redusă în traducerea textului juridic, inclusiv a celui comunitar, deoarece calculatorul nu este capabil să „deverbalizeze” şi să înțeleagă informația din mesaj (cf. Hometkovski 2012). Calculatorul, opinează Lidia Hometkovski, decodează, dar nu şi deverbalizează, mașina întâmpinând dificultăți considerabile în traducerea polisemiilor, sinonimelor, omonimelor, omografelor etc., iar ambiguitatea de sens, care nu prezintă dificultăți insurmontabile pentru traducătorul personalizat, este o întreagă problemă pentru mașină. Sistemul de traducere automată poate da doar o idee generală despre sensul unui text scris într-o limbă necunoscută vorbitorului interesat, riscul de interpretare greșită fiind ridicat (ibidem).

În același timp, volumul mare de documente care necesită traducere în limbile Uniunii Europene face indispensabilă recurgerea traducătorului la ajutorul mașinii ca instrument de redactare şi formatare tehnică a textului, pentru respectarea normelor impuse de regulamentele de redactare și traducere a actelor oficiale, pentru utilizarea clișeelor și formulelor juridice, precum și pentru reformularea unor pasaje etc. Bineînțeles că toate aceste operațiuni care până odinioară prezentau o adevărată problemă (transcrierea manuală, (re)dactilografierea variantei finale, corectarea greșelilor de tipar etc.) odată cu apariția calculatoarelor au dispărut din activitatea traducătorilor, rentabilitatea activității de traducere sporind considerabil. De asemenea, traducătorul poate să recurgă la folosirea unor dicționare electronice şi a bazelor de date, cu condiția că sursele respective sunt credibile, aparțin unor organizații de autoritate în domeniu şi că autorii își asumă responsabilitatea în ceea ce privește conținutul acestor produse terminografice.

Atunci când vorbim despre textul acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova, suntem conștienți că o parte din traducerea acestuia a fost realizată cu ajutorul calculatorului, iar textul în întregime constituie acea co-creație despre care discutam anterior.

Astfel, identificăm elementele obligatorii și de clișeu ale textului, redactate și formulate în conformitate cu normele UE. Printre acestea se particularizează următoarele.

a) **Denumirea actului ca atare** se traduce în limba română în forma lui originală, trunchierea şi folosirea abrevierilor (sau invers desfășurarea) fiind posibile doar în textul original al legiuitorului: en. *ASSOCIATION AGREEMENT between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part* – ro. *ACORD DE ASOCIERE între Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Moldova, pe de altă parte* (Anexa 6, 7). Traducătorul nu are libertatea de a reformula, omite elementele originale sau a le redistribui în structura frazei, rolul lui fiind să transmită voința legiuitorului prin prisma triadei conținut/ formă/ calitate. Titlul cuprinde indicațiile care figurează la începutul actului şi care permit identificarea acestuia. Abrevierea utilizată pentru desemnarea acestui document se axează pe primele elemente: AA EU-RM, fiind aceeași în ambele limbi și pe care o putem considera o siglă creată prin identificarea inițialelor cuvintelor cheie din întreaga sintagmă.

b) Observăm din start paralelismul grafic ce ține nu numai de alinierea textului, dar şi de modelele de formatare ale acestuia: utilizarea caracterelor aldine în titluri, scrierea completă a

cuvintelor cu majuscule etc. Traducătorul este obligat să țină cont şi de aceste aspecte în organizarea și formatarea textului traducerii sale.

c) Semnalăm, în același timp, necoincidența ortografierii denumirilor de organisme internaționale din perspectiva utilizării literelor inițiale din cuvinte. A se compara, din titlu, *European Atomic Energy Community and their Member States* (Member States – scris cu majuscule) şi *Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora* (statele membre – scrise cu minusculă). Acest fenomen, încadrat în cerințele de localizare a traducerii, nu violează paralelismul enunțat mai sus şi reiese din specificul fiecărei limbi concrete, mai exact, din standardul aplicat de fiecare limbă în scrierea denumirilor organismelor internaționale, traducătorul fiind obligat să cunoască şi să respecte normele corespunzătoare ale limbilor din care şi spre care traduce.

d) Toponimele şi datele calendaristice care figurează în actele europene se traduc în conformitate cu normele în vigoare ale limbii-țintă, fiind și ele supuse localizării: en. *During the period of provisional application, in so far as the provisions of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part, signed* ***in Luxembourg on 28 November 1994 and which entered into force on 1 July 1998****, are not covered by the provisional application of this Agreement, those provisions shall continue to apply* (art 464.6) – ro. *În cursul perioadei de aplicare cu titlu provizoriu, în măsura în care dispozițiile Acordului de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte,* ***semnat la Luxemburg la 28 noiembrie 1994 și care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998,*** *nu sunt acoperite de aplicarea cu titlu provizoriu a prezentului acord, acestea continuă să se aplice*.

e) Numele proprii de persoane îşi păstrează forma originală, iar funcţiile deţinute de acestea se traduc. AA, fiind un act emis simultan de mai multe organisme, este semnat de către toţi reprezentanții acestora. Traducătorul nu poate omite numele sau funcţiile din act, ele făcând parte din document. De exemplu, pagina 150 din acest document arată identic, în toate limbile de redactare (Anexa 8)

Elementele menționate mai sus au o importanță majoră în traducerea și localizarea tuturor textelor comunității europene şi se aplică uniform în toate limbile UE. Atunci când se traduce un act juridic comunitar într-o limbă neoficială (rusa, de exemplu), se impune principiul suprapunerii absolute a aceluiași conținut, dar exprimat într-o altă limbă decât cele recunoscute drept oficiale de către EU, „textele redactate în aceste limbi fiind egal autentice”. Prin urmare,

textele UE reprezintă un întreg, ele toate având statut de texte originale („a single original”/„un exemplaire unique”), astfel încât nu pot conține interpretări ambigue şi, în consecință, nu pot avea efecte diferite în statele UE.

În acest context menționăm că, la traducerea AA, la fel ca în cazul altor acte comunitare, traducătorul nu are dreptul să-şi permită omiteri din text. Or, omiterile unui fragment de text, unor date speciale, cum ar fi referirile la alte acte cauzează, la rândul lor, omiteri conceptuale (de sens), care pot genera interpretări și chiar conflicte juridice cu repercusiuni grave pentru toată zona de aplicare a acestui act oficial. De aici decurge responsabilitatea traducătorului şi statutul acestuia de coredactor (nu vom confunda noțiunea dată cu cea de coautor, în măsura în care traducătorul nu creează norma, el doar co-participă în calitate de mesager al realității juridice la procesul de internaționalizare). Munca traducătorilor permite, în mod special, UE și statelor cu care colaborează să-şi respecte obligațiile juridice în ceea ce privește comunicarea reciprocă, precum și cu publicul.

4.3.2. Tehnici de traducere și localizare a abrevierilor utilizate în Acordul de Asociere EU - RM

Unitățile lexicale prescurtate ale oricărei limbi sunt incluse în sistemul său lexico-semantic, este un fapt axiomatic. Totodată, se cere a se lua în considerare faptul că sistemele de abrevieri în diferite limbi diferă semnificativ, având propriile caracteristici în fiecare limbă. Așa cum am putut vedea, limba română atestă mai puține sigle și acronime decât limba engleză, de exemplu, iar frecvența lor este la fel diferită. Din observațiile noastre rezultă că nu trebuie să ne străduim, în fiecare caz, să transmitem / traducem o abreviere străină în limba română și invers. Trebuie să ne amintim întotdeauna că textul reprezintă unitatea pe care traducătorul trebuie să o transpună în limba-țintă, și nu abrevierea particulară, luată în afara textului.

Urmărind exemplele de traducere practicate în cazul textului Acordului de Asociere UE - RM din limba engleză în limba română identificăm câteva modalități de transferare și localizare a abrevierilor englezești în limba română.

1. **Traducerea abrevierii străine prin una echivalentă în limba română**. De cele mai multe ori acest tip de traducere se aplică atunci când este vorba despre abrevieri standardizate și chiar recomandate a fi utilizate prin standarde internaționale (ISO).

De exemplu: en. *THE EUROPEAN UNION, hereinafter referred to as ‘the Union’ or ‘the EU*’ – ro. *UNIUNEA EUROPEANĂ, denumită în continuare „Uniunea” sau „UE* (Preambul); sau en. *The following abbreviations are used for the purpose of Annexes XXVII-A, XXVII-B,*

XXVII-C, XXVII-D: AT Austria BE Belgium BG Bulgaria CY Cyprus CZ Czech Republic DE Germany DK Denmark EU European Union, including all its Member States ES Spain EE Estonia FI Finland FR France EL Greece HR Croatia HU Hungary IE Ireland IT Italy LV Latvia LT Lithuania LU Luxembourg MT Malta NL The Netherlands 30.8.2014 L 260/317 Official Journal of the European Union EN PL Poland PT Portugal RO Romania SK Slovak Republic SI Slovenia SE Sweden UK United Kingdom The following abbreviation is used for the purpose of Annexes XXVII-E, XXVII-F, XXVII-G, XXVII-H: MD Republic of Moldova (Annex XXVII)

– ro. *Se utilizează următoarele abrevieri în sensul anexelor XXVII-A, XXVII-B, XXVII-C, XXVII-D: AT Austria, BE Belgia, BG Bulgaria, CY Cipru, CZ Republica Cehă, DE Germania, DK Danemarca, UE Uniunea Europeană, inclusiv toate statele sale membre, ES Spania, EE Estonia, FI Finlanda, FR Franța, EL Grecia, HR Croația, HU Ungaria, IE Irlanda, IT Italia, LV Letonia, LT Lituania, LU Luxemburg, MT Malta, NL Țările de Jos, PL Polonia, PT Portugalia, RO România, SK Republica Slovacă, SI Slovenia, SE Suedia, UK Regatul Unit (Anexa XXVII), Se utilizează următoarele abrevieri în sensul anexelor XXVII-E, XXVII-F, XXVII-G, XXVII-H: MD Republica Moldova*.

Utilizând această tehnică este nevoie ca traducătorul să cunoască foarte bine echivalentele și standardele. De real folos în această situație sunt standardele ISO, dicționarele oficiale, ghidurile comunitare etc.

2. **Împrumutarea unei abrevieri străine (cu păstrarea ortografiei și punctuației inițiale)**.

Traducătorul poate face uz de abrevierile împrumutate în mod special când este vorba despre internaționalisme, dar nu numai. Abrevierile internaționale se referă în primul rând la domeniul terminologiei speciale a diferitelor ramuri ale științei și tehnologiei, precum și la numele organizațiilor internaționale, societăților, asociațiilor. Abrevierea este un exemplu al tendinței de internaționalizare lingvistică a abrevierilor prin crearea diferitelor abrevieri, or modul de formare a abrevierilor a devenit deja internațional. Abrevierile internaționale inițiale au devenit un fenomen lingvistic universal. Vocabularul terminologic constituie cel mai mare strat de internaționalisme, din care se formează abrevieri internaționale. Abrevierile internaționale terminologice sunt caracterizate de autonomie, izolare și corelație sistemică strictă în cadrul fiecărei terminologii. Dezvoltarea și funcționarea abrevierilor și trunchierilor terminologice internaționale sunt guvernate, de regulă, de tendința către coordonarea internațională a denumirilor speciale. Referindu-ne la textul AA EU-RM, putem excerpta exemple de tipul:

en. *the Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE) – ro. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)*;

en. *International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)* – ro. *Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit (INTOSAI*);

en. *World Organisation for Animal Health (OIE*) – ro. *Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor (denumită în continuare „OIE”)*,

en. *Science and Technology Centre (STCU)* – ro. *Centrul pentru Știință și Tehnologie (STCU)*;

en. *General Agreement on Trade in Services (GATS)* – ro. *Acordul General privind Comerțul cu Servicii (GATS);*

en. *cooperation with, inter alia, the European Economic and Social Committee, the European Association of Development Agencies (EURADA) and the European Spatial Planning Observation Network (ESPON) - ro. în contextul cooperării, printre altele, cu Comitetul Economic și Social European, cu Asociația europeană a agențiilor de dezvoltare (EURADA) și cu Rețeaua europeană de observare a planificării spațiale (ESPON)* etc.

3. **Localizarea / adaptarea** localizată a abrevierii prin transpunerea ei descriptivă, sau explicativă, prin sintagma deplină a abrevierii. Aceasta se aplică, de facto, nu la traducerea / transferul ca atare al abrevierii, ci la traducerea decodării ei, adică a sintagmei originale din limba sursă. Traducătorul recurge la această tehnică, în principiu, din două motive: fie că este vorba despre o abreviere nespecifică limbii-țintă și nu se mai atestă precedente de utilizare a acesteia, fie că este o creație nouă pentru care încă nu s-a încetățenit abrevierea din limba-sursă. În textul AA EU RM se întâlnesc câteva cazuri de acest gen: en. *Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA)* – ro. *zonă de liber schimb complex și cuprinzător*[20]; en. *Single Administrative Document (SAD*) – ro. *document administrativ unic,* en. *tariff-rate quotas (TRQs)* – ro. *contingente tarifare*.

4. **Crearea unei abrevieri noi** în limba română este o practică frecventă, asociată și ea localizării lingvistice. În mare parte, se folosește și atunci când textul este deja tradus, sintagma a fost deja explicată și astfel devină posibilă abrevierea ei, după modelul limbii sursă, sau în conformitate cu regulile limbii țintă. Textul românesc al AA EU-RM atestă mai multe cazuri de creare a abrevierii proprii, fie că aceasta este deja una încetățenită în limba română, fie că este mai puțin sau chiar deloc cunoscută și, astfel, nefamiliară vorbitorului comun: en. *International*

[20] Chiar dacă în discursul oral se poate auzi această abreviere folosită în versiunea românească a textului, official, textul în variant română AA EU-RM nu înregistrează respectiva abreviere

Criminal Court (ICC) – ro. *Curtea Penală Internațională (CPI)*; en. *International Labour Organisation (ILO)* – ro. *Organizația Intern*ațională a Muncii (OIM); en. *Value Added Tax* (VAT) – ro. *taxă pe valoarea adăugată* (TVA); en. *International Atomic Energy Agency (IAEA)* – ro. *Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA)* și altele.

În context se poate urmări integrarea abrevierii:

En. *A labour or environmental aspects of trade and sustainable development in international fora, including in particular the WTO, the ILO, UNEP, and MEAs* (art. 375)

Ro. *Aspectele legate de muncă sau mediu ale comerțului și ale dezvoltării durabile, în cadrul forurilor internaționale, printre care se includ, în special, OMC, OIM, Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu și acordurile multilaterale de mediu (*art. 375). Observăm, în același fragment, traducerea abrevierilor prin mai multe modalități: pe de o parte crearea abrevierii proprii pentru limba română - *OMC, OIM,* pe de altă parte, traducerea prin descrierea sintagmei inițiale care a stat la baza abrevierii în limba-sursă: *Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu* și *acordurile multilaterale de mediu.*

Semnalăm, în cazul Acordului de Asociere, de asemenea și câteva situații în care abrevierile nu se explică, nici în limba engleză, nici în cea română. Este vorba de sigle și acronime deja intrate în uzul vorbitorilor de limbă și care desemnează fenomene general cunoscute, cum ar fi: en. HIV/SIDA, ro. HIV/AIDS; Eurojust, Europol, Eurostat – acronime identice în ambele limbi.

Alegerea modalității de traducere și localizare a abrevierilor străine (în cazul nostru, din limba engleză) în limba română depinde de mai mulți factori, inclusiv de natura textului, structura unității lexicale prescurtate, tradițiile consacrate privind transmiterea anumitor grupuri de abrevieri în limba română. De asemenea, opțiunea pentru o anume metodă de transmitere a abrevierii din limba-sursă în cea țintă poate fi influențată și de factori de natură aleatorie. De exemplu, este puțin probabil ca transferul prin împrumut al abrevierii WCO (en. World Customs Organisation) să aibă succes din cauza dificultății de pronunție pe care o generează această asociere de foneme în limba română.

Când traducem texte folosind abrevieri, trebuie să ne străduim să transmitem specificul întregului text și să nu încercăm cu orice preț a traduce o abreviere specifică. Tehnicile aplicate în acest caz pot să fie foarte diferite: traducere descriptivă, transliterare și crearea unei noi abrevieri, precum și decodificarea acesteia prin intermediul limbii române.

Toate acestea necesită nu numai înțelegerea legilor de bază ale abrevierii și integrării ei în text, ci și abilități excelente de traducere.

4.3.3. Traducerea abrevierilor din textul Acordului de Asociere EU - RM: corectitudine și uz

Redarea cu precizie a conținutului textului în integralitatea sa este o regulă generală pentru toate tipurile de traduceri. Cu toate acestea, dacă în cazul unor traduceri de texte comune sau colocviale sau chiar literare se poate face uz de o anumită marjă de manevră (de exemplu, în lipsa unei echivalențe, se pot prezenta explicații sub formă de note în josul paginii sau de parafrazare în interiorul textului, sau chiar echivalente literare pentru anumite expresii și imagini artistice), textul dreptului comunitar, în cazul nostru cel al AA EU-RM este categoric în această privință. Faptul nu pune probleme de redare a sensului sau a terminologiei dacă traducătorul cunoaște sistemul, realitatea și limbajul juridice. În acest sens, dificultatea majoră în traducerea textului dreptului comunitar nu rezidă în aspecte de ordin lingvistic, dar, mai degrabă, de ordin extralingvistic, cum ar fi lipsa de cunoștințe indispensabile pentru a înțelege textul. Pentru traducerea abrevierilor intervin și alte circumstanțe care țin de structura limbii de lucru, pe care traducătorul trebuie să le ia în considerare.

Chiar dacă, în măsură apreciabilă, în textul AA EU-RM se întâlnesc abrevierile internaționale ce se referă în primul rând la domeniul terminologiei speciale a dreptului, precum și la numele de organizații internaționale / europene, societăți, asociații etc., printre unitățile lexicale de acest gen, găsim și elipse general acceptate, cum ar fi *Uniunea* pentru *UE, Acordul* pentru *Acordul de Asociere* etc. Totuși, cea mai mare parte a abrevierilor din AA EU-RM o constituie abrevierile inițiale, în forma lor de sigle sau acronime: din cele 132 de abrevieri unice folosite în textul Acordului doar 4 sunt abrevieri create prin elipsă de la sintagme independente și 9 sunt reduceri (prin elipsă) ale sintagmelor complexe, care includ în componența sa și ale abrevieri. Restul 109 abrevieri sunt sigle și acronime (Anexa 9).

Observăm tot mai multe abrevieri internaționale de origine engleză utilizate în traducerea românească a textului, reflectând comunitatea și preferința ei pentru o anume limbă, devenită francă, în epoca modernă, progresul, relațiile internaționale: denumirile de țări se abreviază după modelul ISO, 82 de abrevieri folosite în textul românesc în forma lor originală, engleză. Doar 50 de abrevieri reprezintă creații proprii românești, unele încetățenite în limbă (de tipul TVA, PIB, OSCE), altele creații ad hoc specifice documentului în cauză sau, eventual, documentelor conexe. Vocabularul terminologic constituie cel mai mare strat de internaționalisme, din care se formează abrevieri internaționale în limba română modernă, iar textul acordului de asociere examinat de noi este un argument pentru această teză. Abrevierile internaționale terminologice

sunt caracterizate de autonomie, izolare și corelație sistemică strictă în cadrul fiecărei terminologii în general și în cadrul terminologiei juridice comunitare în mod special. Dezvoltarea și funcționarea abrevierilor și trunchierilor terminologice internaționale sunt guvernate, de regulă, de tendința către coordonarea internațională a denumirilor speciale. Asimilarea abrevierilor internaționale trece prin anumite procese de adaptare: se adaptează la pronunție și ortografie și devin parte din sistemul bine stabilit al limbii române.

Cu toate acestea, nu toate utilizările de expresii abreviate sunt cele mai potrivite, la fel și nici alegerile traducătorilor nu totdeauna pot fi explicate cel puțin din punct de vedere lingvistic.

În general, cum era și firesc, versiunea de limbă română a textului Acordului de Asociere EU-RM este una echilibrată din punct de vedere al ținutei de limbă și respectă normele impuse de regulamentele comunitare față de redactarea acestui tip de acte. Totuși, unele situații se pot discuta și, la o examinare mai atentă, s-ar putea propune soluții mai potrivite contextului și limbii române.

Avem în vedere fragmente de tipul celor care le propunem pentru analiză în continuare.

Varianta în limba engleză a textului Acordului formulează articolul 9. 1 în felul următor: en. *The Parties consider that the proliferation of weapons of mass destruction (**WMD**) and their means of delivery, both to state and non-state actors, represents one of the most serious threats to international peace and stability* (Art 9.1), în care remarcăm abrevierea WMD propusă pentru sintagma *weapons of mass destruction.* Și textul românesc propune, pentru aceeași sintagmă tradusă în limba română, o abreviere proprie, creată pe baza materialului propriu: ro. *Părțile consideră că proliferarea armelor de distrugere în masă (**ADM**) și a vectorilor acestora, atât către actori statali, cât și către actori nestatali, reprezintă una dintre cele mai grave amenințări la adresa păcii și stabilității internaționale* (Art. 9.1).

Articolul imediat următor, 10. 1 operează, în limba engleză, cu o noțiune conexă, SALW desemnând sintagma *small arms and light weapons*: en. *The Parties recognise that the illicit manufacture, transfer and circulation of small arms and light weapons (**SALW**), including their ammunition, and their excessive accumulation, poor management, inadequately secured stockpiles and uncontrolled spread continue to pose a serious threat to peace and international security* (art. 10.1). Varianta în limba română înregistrează și ea o traducere pentru această sintagmă - *arme de calibru mic și armament ușor* - și o abreviere corespunzătoare, doar că, de această data, împrumutând-o pe cea din limba engleză: ro. *Părțile recunosc că fabricarea, transferul și circulația ilicite de arme de calibru mic și armament ușor (**SALW**), inclusiv muniția aferentă, precum și acumularea în exces a acestora, gestionarea lor ineficientă, stocurile*

securizate în mod necorespunzător și răspândirea necontrolată a acestor arme reprezintă în continuare o amenințare gravă la adresa păcii și securității internaționale (art. 10.1).

Menționăm că baza de date terminologică europeană IATE atestă ambele utilizări, însă pe cea românească - ADM o consideră drept de puțină încredere (en. minimum reliable).

Încă un exemplu de acest gen, cu o utilizare interesantă și totodată contrariantă o reprezintă următorul fragment de text. Articolul 16.2 al Acordului atestă următoarele formulări, în limbile engleză și română: en. *The Parties shall enhance bilateral, regional and international cooperation among law enforcement bodies, including strengthening cooperation between the European Police Office (Europol) and the relevant authorities of the Republic of Moldova. The Parties are committed to implementing effectively the relevant international standards, and in particular those enshrined in the United Nations Convention against Transnational Organised Crime (**UNTOC**) of 2000 and its three Protocols, the United Nations Convention against Corruption of 2003, and relevant Council of Europe instruments on preventing and combating corruption* (art. 16.2).

Ro. *Părțile intensifică cooperarea bilaterală, regională și internațională între organele de asigurare a respectării legii, inclusiv consolidarea cooperării dintre Oficiul European de Poliție (Europol) și autoritățile competente ale Republicii Moldova. Părțile se angajează să pună în aplicare în mod eficace standardele internaționale relevante și, în special, cele consacrate în Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (**UNTOC**) din 2000 și cele trei protocoale la aceasta, în Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției din 2003 și în instrumentele relevante ale Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea corupției* (art. 16.2).

În afară de acronimul comun *Europol*, utilizat în ambele limbi în aceeași formă, variantele de text propun și abrevierea UNTOC, iarăși comună pentru ambele limbi, desemnând sintagma de bază utilizată în limba engleză *United Nations Convention against Transnational Organised Crime (UNTOC)* și în română *Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (UNTOC)*. Suspiciunea față de alegerea, în textul românesc, a acestei abrevieri derivă din faptul că, limba română, pentru desemnarea Organizației Națiunilor Unite, are abrevierea ONU, intrata în sistemul ei lexical și chiar devenită tradițională, cunoscută vorbitorilor și încetățenită în limbajul general / comun. Această abreviere corespunde sintagmei *the United Nations* utilizată în limba engleză și abrevierii corespunzătoare UN.

Sigla pe care o avem în vedere – UNTOC - are la bază tocmai abrevierea de limbă engleză UN în defavoarea celei românești ONU. Mai mult, ea ar putea crea o defavoare în fluxul

de vorbire fiind ușor confundată cu sintagma omofonă, obișnuită limbajului comun „un toc”. Presupunem ca aceasta ar fi o cauză pentru care dicționarul IATE nu înregistrează abrevierea UNTOC pentru textele dreptului comunitar redactate în limba română, ci propune doar îmbinarea de cuvinte completă.

Abrevieri paronimice, despre care am discutat mai sus, nu sunt o excepție nici pentru documentul analizat de noi. Să vedem fragmentele.

1. En. *The Parties consider that the establishment and effective functioning of the **ICC** constitutes an important development for international peace and justice. The Parties agree to support the **ICC** by implementing the Rome Statute of the International Criminal Court and its related instruments, giving due regard to preserving its integrity* (art 6.2).

Ro. *Părțile consideră că înființarea și funcționarea eficace a **CPI** constituie o evoluție importantă pentru pacea și justiția internațională. Părțile convin să sprijine **CPI** prin punerea în aplicare a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale și a instrumentelor sale conexe, ținând seama în mod corespunzător de menținerea integrității acestui*a (art 6.2).

Constatăm aici abrevierile corelate en. *ICC* (*International Criminal Court*) și ro. *CPI (Curtea Penală Internațională).* Să le comparăm cu cele utilizate în următorul articol, 182.

*En. The Parties recognise the concept of regionalisation and PFAs, as specified in the International Plant Protection Convention (**IPPC**) of 1997 and the International Standards for Phytosanitary Measures (ISPMs) of the Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO), and of protected zones, as defined in Council Directive 2000/29/EC of 8 May 2000 on protective measures against the introduction into the Community of organisms harmful to plants or plant products and against their spread within the Community, which they agree to apply to trade between them* (art. 182).

Ro. *Părțile recunosc conceptele de regionalizare și de zone indemne, prevăzute în Convenția internațională pentru protecția plantelor (**CIPP**) din 1997 și în standardele internaționale pentru măsuri fitosanitare ale Organizației pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO), precum și conceptul de zonă protejată, astfel cum este definit în Directiva 2000/29/CE a Consiliului din 8 mai 2000 privind măsurile de protecție împotriva introducerii în Comunitate a unor organisme dăunătoare plantelor sau produselor vegetale și împotriva răspândirii lor în Comunitate, concepte pe care părțile convin să le aplice comerțului dintre ele* (art. 182).

Observăm că abrevierile en. ***IPPC** (International Plant Protection Convention)* și ro. ***CIPP** (Convenția internațională pentru protecția plantelor)* se află în relație de paronimie cu

cele remarcate mai sus, iar diferența dintre ele o constituie consoana dublată în cadrul abrevierii. Deci nu vorbim despre litere, și, în consecință, sunete asemănătoare / diferite, ci de aceeași consoană dublată în cazul abrevierii a doua. Evident, chiar și o eroare mecanică (mai ales în varianta traducere simultană) poate duce la confundarea lor, și, astfel, la confuzia de sens în cazul textului.

Un alt exemplu ne relevă un caz în care abrevierea utilizată ar putea să fie considerată polisemantică în relație cu o abreviere deja existentă în limba română și, în consecință, confundată în utilizare și interpretare. Articolul 146 al Acordului are următoarea formulare. En. *The classification of goods in trade between the Parties shall be that set out in accordance with the Harmonised Commodity Description and Coding System of 1983 (**HS**) in the Republic of Moldova's tariff nomenclature based on HS 2007 and the Union's tariff nomenclature based on HS 2012 and in subsequent amendments to those nomenclatures* (art. 146).

Ro. *Încadrarea mărfurilor care fac obiectul comerțului între părți este stabilită în conformitate cu Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor din 1983 („**SA**”) în nomenclatura tarifară a Republicii Moldova în temeiul SA 2007 și în nomenclatura tarifară a Uniunii în temeiul SA 2012 și în modificările ulterioare ale respectivelor nomenclaturi* (art. 146).

Așa cum putem observa, în textul românesc se propune abrevierea proprie **SA**, creată de la inițialele primelor două cuvinte din sintagma *Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor*. S-ar putea spune că, în general, este o abreviere reușită, dacă societatea moldovenească nu ar fi reținut în memoria colectivă aceeași abreviere cu sensu *Societate pe acțiuni*. Mai mult, și domeniul primar de utilizare a acesteia coincide cu cel al abrevierii utilizate în limbajul comunitar – activitate economică. Remarcăm că dicționarul terminologic acceptă ca variante egale, atât expresia inițială, cât și expresia redusă *Sistemul armonizat*, precum și abrevierea *SA*, toate având aceeași cotare în ce privește recomandarea de folosire în text.

Un efect, se poate spune, la limita hilarului, îl poate produce abrevierile ro. BEI (Banca Europeană de Investiții) din en. EIB (European Investment Bank); ro. DAU (Document administrativ unic) din en. (Single Administrative Document); ro. DOP (Vinuri cu denumire de origine protejată) din en. PDO (Wine with a protected designation of origin), care ar putea aduce în memoria vorbitorului asocierile omofone cu cuvintele din limbajul comun „bei”, „dau” sau „dop”. Sau, chiar la limita sensului peiorativ/ antitetic, în cazul abrevierii ASTM folosită pentru desemnarea metodei de desulfurare cu hidrogen, numai în cazul uleiurilor grele, care produce o reducere cu cel puțin 85% a conținutului de sulf al produselor tratate (abreviere împrumutată din limba engleză).

Rezumând cele expuse în acest paragraf, putem sublinia importanța corelării traducerilor utilizate cu cele înregistrate de dicționarele de specialitate, și, mai ales, decizia și alegerea traducătorului pe care o face în favoarea unei abrevieri sau în favoarea expresiei originale complete.

Cunoștințele despre realitățile desemnate în text și corelarea lor cu realitatea comună, cunoscută tuturor vorbitorilor poate fi un garant al traducerii reușite din punctul de vedere al conținutului, al formei și al relevanței sale contextuale în cadrul limbajului pe care îl reprezintă.

4.4. Concluzii la capitolul 4

Traducerea este un proces anevoios de interpretare a sensului unui text într-o limbă-sursă și producere a unui text cu sens și efect echivalent asupra vorbitorului cu o altă limbă și cultură – limba-țintă. În traducerea textului specializat intervine factorul cunoștințelor de domeniu și cel al terminologiei de specialitate, care adaogă un plus de complexitate în realizarea concordanței de conținut / formă / calitate.

Traducerea abrevierilor limbajului comunitar reprezintă unul dintre cele mai dificile fenomene pentru înțelegerea și interpretarea acestui text de specialitate, or limbajul dreptului comunitar însumează și teoria disciplinei, şi practica ei, în multitudinea de ipostaze demonstrată de varietatea sistemelor de drept ale țărilor membre UE.

Localizarea reprezintă o strategie de abordare a traducerii care se orientează către receptorul de text în limba-țintă și presupune adaptarea textului la necesitățile lui comunicative. Ea se manifestă ca aspect inerent și obligatoriu al procesului de traducere și prelucrare contextuală (inclusiv culturală) și pragmatică a textului destinat receptorului de o anumită limbă. Astfel localizarea relaționează cu noțiunea generală de traducere realizată cu un diferit grad de adaptare socială, culturală și pragmatică.

Localizarea abrevierilor textului comunitar, pe de o parte, presupune respectarea principiului fidelității în transmiterea conținutului juridic, iar pe de altă parte, admite și solicită creativitatea traducătorului în identificarea formulelor conforme situației de limbă în care se produce traducerea.

În textul juridic comunitar, localizarea vizează atât termenii specifici acestui limbaj, cât și formele tradiționale ale unei limbi, prescurtate prin diferite procedee aplicabile fenomenului abrevierii.

Decodificarea abrevierilor este unul dintre pașii principali ai traducerii lor. Acest proces include, de obicei, etapa de identificare a corelației (a formei integrale) și corelarea însăși.

Pentru decodarea abrevierilor se face uz de câteva procedee și instrumente: analiza textului, utilizarea dicționarelor și a altor date / baze de date de referință, analiza structurii abrevierii și utilizarea corespondențelor.

Abrevierile paronimice reprezintă capcane în traducere. Sunt foarte periculoase deoarece, decodificate și traduse eronat, pot produce un sens fals.

De obicei, pentru a traduce abrevierile se recurge la trei tehnici de traducere: împrumutul abrevierii, explicarea ei sau crearea unei noi abrevieri, care se produce în același timp cu localizarea ca atare. Aceleași tehnici se utilizează și pentru traducerea, din limba engleză în limba română, a abrevierilor utilizate în AA EU-RM.

În general, traducerea abrevierii străine prin una echivalentă în limba română se aplică atunci când este vorba despre abrevieri standardizate și chiar recomandate a fi utilizate prin standarde internaționale (ISO).

Traducătorul poate face uz de abrevierile împrumutate în mod special când este vorba despre internaționalisme, care sunt utilizate în mai multe limbi în aceeași formă.

Traducerea descriptivă este o tehnică specifică localizării și se realizează prin sintagma deplină a abrevierii; ea nu se aplică propriu-zis la transferul abrevierii ca atare, ci la traducerea decodării ei, adică a sintagmei originale din limba sursă.

Crearea unei abrevieri noi în limba română este o practică frecventă, utilizată, în mare parte, atunci când textul este deja tradus, sintagma a fost deja explicată și astfel devină posibilă abrevierea ei, după modelul limbii-sursă, sau în conformitate cu regulile limbii-țintă.

În traducerea textului Acordului de asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova se identifică elementele de redactare și colaborare specificate prin actele regulatorii comunitare. Paralelismul grafic este unul dintre elementele obligatorii ale organizării și formatării textului, la fel ca respectarea originalității numelor, toponimelor și altor elemente de localizare a textului.

Textele Uniunii Europene reprezintă un întreg, toate având statut de texte originale autentice. Cerința de a le reda fidel în limbile oficiale ale Uniunii Europene este una de bază în asigurarea egalității și univocității de înțelegere a acestora.

Cu toate acestea, unele abrevieri prezintă cazuri speciale de redare din limba engleză în limba română și necesită abordare specifică. Bazele de date terminologice europene sunt de folos în aceste situații, însă atitudinea critică, argumentată, a traducătorului nu trebuie să fie exclusă.

CONCLUZII GENERALE

1. Abrevierile, apărute inițial în limbajul scris din nevoia crescândă de economisire a timpului și spațiului demonstrează actualmente o rată și varietate de dezvoltare și creștere, inclusiv numerică apreciabilă, cantitatea de abrevieri noi apărute fiind mai mare în raport cu cea a abrevierilor ieșite din uz. Luate ca un întreg, abrevierile constituie un subsistem al limbii care își are organizarea și particularitățile sale.

2. Factorii care motivează crearea și proliferarea abrevierilor în limbă pot fi de natură lingvistică și extralingvistică.

A. Din prima categorie de factori se evidențiază: ritmul alert de viață și de dezvoltare a științei moderne și tehnicii, dorința vorbitorului de a transmite noi concepte exprimate prin cuvinte și fraze complexe într-o formă unică și holistică; dorința și necesitatea de a transmite informații prin cea mai mică sumă de litere și sunete cerute de utilizarea pe scară largă a mijloacelor mecanice și tehnice de comunicare.

B. Drept factori extralingvistici motivând apariția și propagarea în limbă a abrevierilor se consideră: abilitatea și dorința de a pronunța prescurtările ca un singur cuvânt; tendința spre monosilabismul cuvintelor, aceasta demonstrând o mare pondere în limbaj; utilizarea termenilor cu rădăcini de origine latino-greacă; influența limbilor vorbite și a argoului; influența altor limbi asupra apariției și distribuției abrevierilor.

3. Din punctul de vedere al științei limbii, abreviația este considerată drept un cuvânt care demonstrează legătura dintre partea sonoră și conținutul semnificativ. Generând desemnări mai scurte decât sintagmele originale, abrevierile se referă la cuvintele /grupurile de cuvinte deja cunoscute participanților la actul de vorbire și asigură înțelegerea comunicării.

4. Funcția de bază a abrevierilor în limbă este cea de economisire a mijloacelor lingvistice. Privite din punct de vedere pragmatic, abrevierile se particularizează prin contribuția lor conativă la realizarea actului de vorbire (prin care locutorul determină conlocutorul să acționeze într-un fel anume), prin funcția referențială (abrevierile fiind un instrument prin care receptorul textului ajunge să-și reprezinte obiectele realității și să înțeleagă mesajul transmis de emițător); funcția metalingvistică are în vedere convenționalitatea ce apare în realizarea abrevierilor, cum ar fi reducerea corpului sonor și grafic al cuvintelor la o parte care să reprezinte întregul formal și semantic în același timp; funcția fatică face referință la decodificarea abrevierii realizată de emițător, iar funcția expresivă presupune efectul de atitudine al vorbitorului la recepționarea abrevierea în cadrul mesajului.

5. Identificând criteriile generale de clasificare ale abrevierilor propuse de literatura de specialitate, îl subliniem pe cel al modului de utilizare a abrevierilor în vorbire, conform căruia deosebim abrevieri grafice (care păstrează neschimbat conținutul lexical, dar au o formă sonoră și două forme grafice) și abrevieri lexicale (care au două forme grafice, completă și scurtă).

6. Sigla este un tip de abreviere inițială prin care se creează un cuvânt nou din literele inițiale ale cuvintelor din cadrul unui ansamblu de cuvinte, ele fiind citite alfabetic: EU (en. European Union) / UE (Uniunea europeană), EC (en. European Council) / CE (Consiliul European) etc. Aparținând terminologiei sistemului instituțional al Uniunii Europene, din punct de vedere onomasiologic, siglele desemnează: instituții de decizie, consilii, comisii, autorități de control legislativ şi administrativ, tribunale, parlament, federații, birouri, centre, agenții, tratate.

7. Modelul de formare a siglelor în terminologia comunitară românească face deosebire între: sigle formate pe teren românesc sau adaptate după modele străine de tipul: CE, PE, BERD etc., și sigle preluate din limba engleză (devenite și sigle de circulație internațională): OSCE, DCFTA etc.

8. Acronimul reprezintă un tip de abreviere ce rezultă din prescurtarea unei expresii frecvent folosite într-o formă standard și desemnează un cuvânt „inventat" prin simplificarea extremă a expresiei des folosită la un complex sonor ușor de pronunțat. Abrevierea standard a unei expresii verbale lungi se face, de obicei, prin folosirea primelor litere din fiecare cuvânt al expresiei și îmbinarea lor în noul lexem, de tipul Eurojust, Europol, ERASMUS, FRONTEX etc.

9. Variabilitatea continuă în interiorul sistemului de abrevieri specifice limbajului dreptului comunitar determină stabilirea de variate relații semantice între abrevieri. Chiar dacă se poate constata tendința pentru monosemantismul abrevierilor, sinonimia, omonimia, paronimia nu sunt excluse, ele particularizându-se în cadrul aceleiași limbi și între limbile folosite în comunicarea din spațiul european.

10. În cadrul aceleiași limbi, abrevierile sunt sinonimice întâi de toate cu echivalentul pe care îl reprezintă: PE este sinonim cu Parlamentul European, iar SM – cu State membre. Totodată, se identifică și abrevieri sinonimice propriu zise, cum ar fi: AA (Acordul de Asociere) - Acordul DCFTA, UE – Uniunea etc.

11. Drept omonime considerăm abrevierile care au în comun aceeași secvență sonoră și grafică, precum CE - Consiliul European / CE - Comisia Europeană, CJUE - Curtea de Justiție a Uniunii Europene, CJUE - ansamblul circular unitar al lui Jacob (cf. eng Circular Jacobi Unitary Ensemble (scientific theory factor). Homoacronimia este un tip de relație semantică ce se identifică drept o modalitate de „camuflaj" a noțiunilor, sub formă de abrevieri care, totodată,

reprezintă cuvinte comune: fr. FORCE – formation professionnelle continue / Force – force armée.

12. Paronimia abrevierilor se manifestă ca un fenomen complex ce se caracterizează prin: similitudinea formală a siglelor sau acronimelor care constituie cuplul/ lanțul paronimic, având înțelesuri diferite; monosemia fiecărui element al perechii paronimice; independența fiecărui element al perechii paronimice. Identificăm: 1. Abrevieri paronimice cu același număr de foneme, dar cu o distribuție diferită (ER – Agenția Europeană pentru Reconstrucție / REA – Agenția Executivă pentru Cercetare) 2. Abrevieri paronimice cu foneme cupluri, care, la rândul lor, pot fi abrevieri paronimice cu alternanță vocalică (AAN – Adunarea Atlanticului de Nord / AEN – Agenția pentru Energie Nucleară); abrevieri paronimice cu alternanță consonantică (BCR – birou comunitar de referință / PCR – practici comerciale restrictive); abrevierile paronimice în care unul dintre membrii cuplului paronimic marchează prezența unui fonem suplimentar (CCS – cadrul comunitar de sprijin / CCAP – Comitetului consultativ pentru achizițiile publice); abrevieri paronimice mixte (FSE – Fondul social european / FSM – Federația sindicală mondială).

13. Caracterul internațional şi larga difuzare (prin împrumuturi și prin creații interne) includ abrevierea între efectele lingvistice ale globalizării. Eterogenitatea abrevierilor, în raport cu natura lor structural-semantică, prezintă numeroase inadvertențe și dificultăți în procesul lor de decodificare și de înțelegere adecvată. Cu atât mai dificilă devine decodarea și înțelegerea lor atunci când sunt utilizate în limbajul de specialitate al dreptului comunitar.

14. Limbajul dreptului comunitar reprezintă un limbaj specializat și include textele care descriu conținutul, principiile si obiectivele politice ale tratatelor de instituire a Comunităților Europene. Textul juridic comunitar se caracterizează prin triada vocabular / formă / stil, fiind clar, precis şi elaborat, stabil din punct de vedere al folosirii formulelor şi unităților terminologice.

15. La fel ca orice act juridic al Uniunii Europene, Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte (Acordul de asociere UE-RM/ Acordul DCFTA) demonstrează particularități de limbă prin care se atribuie limbajului dreptului comunitar: vocabular specific, noțiuni și concepte unitare, standardizare, utilizarea masivă a elementelor sintagmatice – unități terminologice complexe, topică, formă și stil de exprimare specific. Abrevierile caracteristice și frecvente constituie un element important al textului AA UE - Republica Moldova.

16. Urmărind structura abrevierilor utilizate în textul Acordului de asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova, constatăm prezența masivă a tipurilor de sigle atât formate pe baza sintagmelor de limbă română, cât și cele preluate din limbile engleză: A. Sigle formate pe baze românești care, onomasiologic desemnează entitățile și realitățile incluse în sferele de interes reglementate de Acord, de tipul: UE – Uniunea Europeană, ONU – Organizația Națiunilor Unite, OMC – Organizația Mondială a Comerțului, AIEA – Agenția Internațională pentru Energie Atomică etc.; B. Siglele preluate din limba engleză: DCFTA – zonă de liber schimb complex și cuprinzător (en. DCFTA – Deep and Comprehensive Free Trade Area), SALW – arme de calibru mic și armament ușor (en. SALW – small arms and light weapons) FATF – Grupul de Acțiune Financiară Internațională în domeniul spălării de bani (en. FATF).

17. Cea mai mare parte a abrevierilor din AA EU-RM o constituie abrevierile inițiale, în forma lor de sigle sau acronime: din cele 132 de abrevieri unice folosite în textul Acordului doar 4 sunt abrevieri create prin elipsă de la sintagme independente și 9 sunt reduceri (prin elipsă) ale sintagmelor complexe, care includ în componența sa și ale abrevieri. Restul 109 abrevieri sunt sigle și acronime.

18. Acronimele folosite în textul Acordului se clasifică în acronime propriu zise de tipul: Euratom – Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (en. Euratom – The European Atomic Energy Community), FRONTEX – Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (en. FRONTEX – European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union), și acronimele de tip hibrid care includ abrevieri de tipul: INTOSAI – Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit (en. INTOSAI – International Organisation of Supreme Audit Institutions), TRACECA – Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia (en. TRACECA - Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia) etc.

19. Abrevierile prin elipsă se remarcă minoritar în textul Acordului de asociere UE – RM și reprezintă prescurtări ale sintagmelor românești până la unu, două sau trei cuvinte, mai rar patru. De exemplu: Uniunea – Uniunea Europeană, Acordul privind măsurile de salvgardare – Acordul privind măsurile de salvgardare, cuprins în anexa 1A la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului („Acordul OMC”), Acordul SMC – Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC ș.a.

19. Traducerea, ca activitate de gândire exteriorizată în vorbire a traducătorului, este orientată spre crearea textului în limba-țintă care să redea conținutul și caracteristicile formale ale textului inițial, produs în limba-sursă, în măsura cerută de situația de comunicare, asigurând

activitatea obiectuală de succes a inițiatorului și/ sau receptorului de traducere/ produs al traducerii. Traducerea textului comunitar este o activitate multiaspectuală care cere de la traducător soluționarea unui întreg complex de probleme și sarcini, luând în considerare specificul domeniului dreptului comunitar per se și al țărilor membre în particular.

20. Localizarea, ca strategie a traducerii, presupune atenția pentru aspectele pe care le impune comunicarea specializată, dar și cea interculturală, precum și contextul situațional al producerii actului de traducere, particularitățile de organizare ale sistemului de drept, în cazul limbajului dreptului comunitar. Traducerea presupune abilitatea traducătorului de a înțelege textul ca unitate integră, ca mesaj, fapt care cere contextualizarea și situaționalizarea textului de tradus.

21. Decodificarea abrevierilor presupune identificarea corelației (a formei integrale) și corelarea însăși. Pentru decodarea abrevierilor se face uz de: analiza textului, utilizarea dicționarelor și a altor date de referință, analiza structurii abrevierii și utilizarea corespondențelor.

22. În general, pentru a traduce abrevierile se recurge la trei tehnici de traducere: împrumutul abrevierii (aplicat în mod special când este vorba despre internaționalisme, care sunt utilizate în mai multe limbi în aceeași formă), explicarea ei (inclusiv prin sintagmă deplină a abrevierii, se aplică, de facto, la traducerea decodării ei, adică a sintagmei originale din limba-sursă) sau crearea unei noi abrevieri (practică aplicată, în mare parte, atunci când textul este deja tradus, sintagma a fost deja explicată și astfel devină posibilă abrevierea ei, după modelul limbii-sursă, sau în conformitate cu regulile limbii-țintă). Aceleași tehnici se utilizează și pentru traducerea, din limba engleză în limba română, a abrevierilor utilizate în AA EU-RM.

23. În traducerea textului Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova se urmăresc elementele de redactare și colaborare identificate prin actele regulatorii comunitare. Paralelismul grafic este element obligatoriu al organizării textului, la fel ca respectarea originalității numelor, toponimelor, identității instituțiilor vizate și a altor elemente de localizare a textului. Textele Uniunii Europene reprezintă un întreg, toate cu statut de texte originale autentice, iar cerința de a le reda fidel în limbile oficiale ale Uniunii Europene este imperativă. Unele abrevieri prezintă cazuri speciale de redare din limba engleză în limba română și necesită abordare specifică. Bazele de date terminologice europene sunt de folos în aceste situații, însă atitudinea critică, argumentată, a traducătorului este definitorie.

RECOMANDĂRI

1. Cercetarea sistemului de abrevieri în limbajul dreptului comunitar a permis reargumentarea ideii că sistemul limbii este unul în general deschis, iar această deschidere se manifestă și în cadrul subsistemelor ce o alcătuiesc. Procesul abrevierii în limbă în general și în cadrul limbajului dreptului comunitar este unul plin de viață interioară și dinamic în evoluția / dezvoltarea sa, fiind determinat de mai mulți factori. Această trăsătură a sistemului de abrevieri trebuie luată în considerare atât de utilizatorii limbii / limbajului în vederea construirii și receptării de mesaje corecte și adecvate situației de comunicare, cât și de cei care interpretează / transferă mesajul dintr-o limbă sursă în una țintă.

2. Grație economiei de spațiu (în varianta scrisă) și de timp / efort de vorbire (în variata orală) a limbii, abrevierea cuvintelor și sintagmelor la forme scurte, comode pentru pronunție și utilizare în fluxul vorbirii este un fenomen recomandabil fără îndoială. Totuși, dat fiind că limbajul dreptului comunitar este unul categoric în ce privește respectarea regulilor de formă, conținut și stil, este oportun ca utilizarea și crearea de noi abrevieri în textul comunitar să fie coordonată / consultată cu oficiul de redactare a Uniunii Europene și cele de profil terminologic, în vederea evitării situațiilor de incertitudine și exprimare echivocă cu referire la incidența abrevierilor în limbajul aquis-ului comunitar, în forma lui scrisă sau orală.

3. Actualizarea bazelor de date terminologice de abrevieri la nivel comunitar este o cerință obligatorie pentru relevarea conținutului semantic în vigoare al acestora, fenomenul de abreviere fiind apreciat ca unul ce se manifestă în realitate mai rapid decât fixarea formelor pe care le generează în dicționare ale limbii. La nivel național, promovarea, dacă nu și crearea/utilizarea unei baze de date specializate de abrevieri ar fi un suport util atât pentru cei care folosesc acest limbaj, cât și pentru cei care sunt antrenați în procesul de traducere, dar și pentru cei interesați de evoluția fenomenelor de limbă conexe abrevierii. Atenția pentru posibilele relații semantice între abrevieri și vocabularul de bază al limbii ar fi de reținut.

4. Pentru traducătorul care lucrează cu textele aparținând limbajului comunitar sunt inerente abilități de identificare a elementului de internaționalizare specific sistemului de abrevieri, dar și cunoașterea elementelor specific, de localizare a traducerii în conformitate cu particularității societății, sistemului instituțional (de drept), limbii și culturii țintă.

5. În baza elaborărilor noastre din cadrul acestei teze se poate recomanda actualizarea cursului de traducere specializată, anticipând și aspectul de „on-linizare” a traducerii promovat și realizat pe larg în ultimii ani. Acesta, totodată, deschide noi perspective pentru cercetarea fenomenului traducerii în contextul localizării lui în mediul virtual.

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. ACADEMIA ROMÂNĂ, INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN-AL. ROSETTI”, *Gramatica limbii române, vol. I. Cuvântul, vol. II. Enunțul,* Editura Academiei Române, București, 2005.

2. AVRAM, M. Abrevieri din actualitate. În: *Limbă și Literatură Română*, XXIV, 1995, nr. 1, p. 3-6.

3. AVRAM, M. *Ortografia pentru toți (30 de dificultăți).* București, 1990, ISBN 9732700262 9789732700266.

4. BAHNARU, V. *Lexicologia practică a limbii române*. Chișinău: Știința, 2013. 490 p. ISBN 978-9975-4460-4-4.

5. BEJAN, D. Despre abrevierea numelor compuse în limba română. În: *Limbă și literatură*, 1989, vol. IV, p. 466-472.

6. BRĂIESCU, I. Observații asupra abrevierii cuvintelor în limba franceză. În: *Revista de filologie romanică și germanică*, № II, 1958, p.93-105.

7. BRĂIESCU, I. Abrevierea cuvintelor în limba franceza. În: *Revista de filologie romanică si germanică.* № 1, 1958, p.98-107.

8. BIDU-VRÂNCEANU, A. (coord.), *Lexic comun, lexic specializat*. Universitatea București, București, 2002. Disponibil: http://ebooks.unibuc.ro/filologie/vranceanu/part32.htm [accesat: 12.05.2019].

9. BIDU-VRÂNCEANU, A. (coord.), *Terminologie şi terminologii*, București, Editura Universității din București, 2010. 248 p. ISBN: 978-606-16-0095-3.

10. CARABULEA, E. Aspecte ale trunchierii în limba română. În: *Studii şi Cercetări de Lingvistică*, XXXIV, 1983, nr. 6. p. 517-523.

11. CIOBANU, F. *Scrierea cuvintelor compuse.* București, 1958. 76 p.

12. CIOBANU F., HASAN, F. *Formarea cuvintelor în limba română,* vol. I, *Compunerea,* Academia RSR, Institutul de Lingvistică din București, București, 1970. ISBN 973270148X

13. CORLĂTEANU N., MELNICIUC I. *Limba moldovenească literară contemporană. Lexicologia,* ediția a II-a. Chișinău: Lumina, 1982. 240 p.

14. COȘERIU, E. *Introducere în Lingvistică*. Cluj-Napoca: Echinox, 1995. 143 p. ISBN 973-0114-42-8

15. COȘERIU, E. *Lecții de lingvistică generală*. Chișinău: Arc, 2000, 302 p. ISBN 9975-61-146-X

16. COŞERIU, E. *Lingvistica integrală*. București: Editura Fundației Culturale Române, 1996, 184 p.

17. COTEANU, I. et al. *Limba română contemporană*. *Vocabularul*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1985. 256 p.

18. COTEANU I. *Stilistica funcţională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*. București: Editura Academiei RSR, 1973. 204 p.

19. DANTEȘ, V., BRÂNZAN, M. Corespondențele lexicale româno-ruse în domeniul cuvintelor compuse prin prescurtare, În: *AUB. Seria ştiinţe sociale. Filologie*, vol. XVIII, 1960, p. 391-399.

20. DUMITRESCU, M., SURJICOV, A. Abrevierea în limba română. În: *Limba română,* XXVI, 1987, nr 5, p. 388-399.

21. DIMITRESCU, F. *Dinamica lexicului românesc: Ieri şi az*i. București, Editura Logos, 1995. 275 p. ISBN: 973-95560-4-3. Disponibil: https://www.yumpu.com/ro/document/read/16529580/florica-dimitrescu-o-dinamica-lexicului-romanesc-editura-logos [accesat: 20.04.2021].

22. DUCROT, O., SCHAEFFER, J.-M. *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan şi Marina Păunescu. București: Babel, 1996. 532 p. ISBN: 973-48-1027-8

23. Filary, M. *Abrevieri de uz general utilizate în Uniunea Europeană*. În: Instytut Filologii Romanskiej / UAM. Nr. 1 (1), 2010. Disponibil: http://romdoc.amu.edu.pl/filary.html [accesat 22.03.2022].

24. FRÎNCU, C. *Curs de lingvistică generală*. Iași: Universitatea A. I. Cuza, 1979. 264 p.

25. GRĂDINARU, A. *Fenomenul atracției paronimice în limba franceză*. Chișinău: CE USM, 2007. 212 p.

26. HOMETKOVSKI, L. *Taxonomia paradigmatică şi sintagmatică în terminologia dreptului comunitar: Conceptul bazei de date terminologice.* Chișinău: ULIM, 2012. 198 p. ISBN: 978-9975-101-78. Disponibil: http://ulim.md/digilib/assets/files/Filologie/monografie%20hometkovski%20.pdf [accesat: 20.12.2017].

27. HOMETKOVSKI, L. Specificul traducerii textelor juridice comunitare. În: Intertext Nr. 1-2 / 2008 / ISSN 1857-3711. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/12489 [accesat: 20.04.2021].

28. HRISTEA, T. Trunchierea cuvintelor. În: *România literară,* XIV, 1981, nr. 13 (26, III), p. 8 -

29. IONESCU-RUXĂNDOIU, L. Structuri sociale și forme de expresie lingvistică. În : *Limbă și Literatură*, vol I, 1996, p. 11-15.

30. IORDAN, I. *Gramatica limbii române.* București, 1937. 255 p.

31. IORDAN, I. *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor”.* București, 1956. 539 p.

32. LYONS, Jh. *Introducere în lingvistica teoretică*, București: Editura Științifică, 1995. 575 p.

33. MACREA, D. *Lingvistică și Cultură.* București, 1978. 107 p.

34. MANECA, C. Cuvinte compuse în terminologia științifică și tehnică actuală. În: *Studii și Materiale privitoare la Formarea Cuvintelor* în *„Limba Română”.* Nr 1., București, 1959, p. 191-201.

35. MARCUS, S. *Poetica matematică*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970. 400 p.

36. MIRSKA, H. Unele probleme ale compunerii cuvintelor în limba română. În: *Studii și Materiale privitoare la Formarea Cuvintelor* în *„Limba Română”.* Nr 1., București, 1959, p. 145-189.

37. MUNTEANU, C. Nu există sinonimie interlingvistică (cu referire la sinonimia frazeologică). În: *Limba Română,* nr. 4-6, XVI, 2006. Disponibil: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1573 [consultat: 6.03.2018].

38. SOLOMON M. *Poetica matematică*. București: Editura Academiei RSR, 1970. 400 p.

39. PETOLESCU, C.C. *Epigrafie latină*. București: Ars Docendi, 2001. 280 p. ISBN 973-8118-94-8.

40. PITIRICIU, S. *Abrevierile în limba română*. Craiova: Scrisul Românesc, 2004. 413 p. ISBN: 973-38-0407.

41. PITIRICIU S. Despre siglele eurojargonului în limba română. In*: Limba română*, nr. 11.12, anul XIX, 2009. Disponibil http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=791 [consultat: 6.03.2018].

42. POPA, V. Actualizarea abrevierilor în limbajul comunitar, În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Editura CEP USM. 2016, pp.169-173. ISBN 978-9975-71-813-4.

43. POPA, V. Considerații generale asupra abrevierii ca fenomen lingvistic (incursiune diacronică). În *Studia Universitatis Moldaviae,* Nr.10(110) 2017 anul X. Chișinău, 2017, pp. 71-76. ISSN 1811-2668.

44. POPA, V. Funcții pragmatice ale abrevierilor în limbajul acquis-ului comunitar. În: *Intertext*, Nr.1/2 (49/50) anul 13. Chișinău, 2019, pp. 254-262. ISSN 1857-3711 / e-ISSN 2345-1750.

45. POPA, V. Dificultăți de comprehensiune ale abrevierilor. În: *Integrare prin cercetare și inovare.* Chișinău: Editura CEP USM, 2017. pp. 242-246. ISBN 978-9975-71-568-3.

46. POPA, V. Tipuri de abrevieri în limbajul acquis-ului comunitar. În: *Du monème au texte: paramètres lexico-sémantiques et discursifs, Colloque scientifique avec participation internationale,* t. IV. Chișinău: Editura CEP USM, 2018, pp. 92-97. ISBN 978-9975-71-986-5.

47. POPA, V. Relații semantice dintre abrevieri în limbajul aquis-ului comunitar. În: *Actele conferinței științifice cu participare internațională Probleme de romanistică și comunicare interculturală*, tomul II. Chișinău: Editura CEP USM, 2018. pp.188-196. ISBN 978-9975-142-39-7.

48. POPA, V. Abrevieri paronimice în limbajul aquis-ului comunitar. În: *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice,* Ofelia Ichim (coord.). București: Editura Tracus Arte, 2020. ISBN 978-606-023-221-6

49. PUȘCARIU, S., Naum, T. *Îndreptar și vocabular ortografic. După noua ortografie oficială pentru uzul învățământului de toate gradele*. București, 1932. 192 p.

50. PUȘCARIU, S. *Limba română,* vol. I, *Privire generală.* București, 1940. 458 p. Disponibil: https://www.academia.edu/44342898/Sextil_Pu%C8%99cariu_Limba_rom%C3%A2n%C4%83_Vol_I_Privire_general%C4%83_1940_ [accesat: 20.04.2022].

51. SARAMANDU, N., NEVACI, M. *Multilingvism și limbi minoritare în România*. București, 2009. Disponibil http://www.dri.gov.ro/wp-content/uploads/2014/02/Multilingvism-si-limbi-minoritare-in-Romania.pdf [accesat: 20.04.2022]

52. SECHE, L. Aspecte ale limbii firmelor și anunțurilor. În: *Limba română,* VIII, 1959, nr. 5, p. 19

53. STOICHIŢOIU-ICHIM, A. *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate.* București: Editura ALL Educațional, 2001. 159 p. ISBN: 9736843947.

54. STOICHIŢOIU-ICHIM, A. Sigle de origine engleză în româna actuală (II). În: *Limbă și Literatură Română,* 2003, nr. 2, p. 9-13.

55. STOICHIȚOIU-ICHIM, A. *Semiotica discursului juridic*. București: 2002. Disponibil: http://www.ebooks.unibuc.ro/filologie/discurs/index.htm [accesat: 20.04.2022].

56. SURJICOV, A. Abrevierea și omonimia în limba română. În: *Limba română,* XLIV, 1995, nr 1-2, p. 9-10.

57. ȘUTEU, F., ȘOVA, E. *Ortografia limbii române. Dicționar și reguli*. București, 1996.

58. TĂRÂȚĂ, Z. Conotații contextuale ale abrevierilor. În: *Limba Română* XIV, nr. 7-8, 2004. Disponibil: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2069 [accesat: 20.04.2022].

59. VASILIU, Em. *Introducere în teoria limbii*. București: Editura Academiei Române, 1992, 116 p.

60. VRANCEA, Vl. Prescurtări ca substantive. În: *Cum vorbim. Revistă pentru studiul și explicarea limbii*, București, anul I (1949), nr. 7, p. 43.

61. ZAFIU, R. *Diversitate stilistică în româna actuală*. București, 2003. Disponibil: http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/38.htm [accesat: : 6.01.2018].

62. ZAFIU, R. Observații asupra apocopei în româna contemporană. În: *Studii și Cercetări de Lingvistică*, XLIII, 1992, nr.1. p.123-135. Disponibil: http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/9490 [accesat: 20.04.2022].

În limba franceză:

63. BAYLON, CH., FABRE, P. *Initiation à la linguistique*. Paris: Nathan 1990. Disponibil: http://gdt.oqlf.gouv.qc.ca/ [accesat: 27.10.2020].

64. BERGERON, R. La formulation du droit. In: Snow, G. et Vanderlinden J. (eds.). *Français juridique et science du droit*. Bruxelles : Bruylant, 1995. p. 45-50.

65. BOUTARD LABARDE, M.-Ch. Propos communautaires autour de deux mots: vocabulaire juridique et définition. In: Beauchard J., Couvrat, P. (dir.) *Droit civil, procédure, linguistique juridique – Ecrits en hommage à Gérard Cornu*. Paris: PUF, 1994, p. 25-28.

66. CALVET, J.-L. *Les sigles*. Paris: PUF, 1983, 123 p.

67. CARTIER, P. *Le langage des Sigles*, Paris: éditions de La Martinière, 2009. ISBN 2732439347. 225 p.

68. CARY E., BALLARD, M. *Comment faut-il traduire*? Lille: Presses universitaires de Lille, 1985 / 2ème éd. 94 p.

69. CLAS, A. De la formation de mots nouveaux. In: *Meta: le journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 1980, vol. 25, nº 3, p. 345-347.

70. DELISLE, J. *Portraits de traducteurs*. Ottawa : Presses de l'Université d'Ottawa, 1999. ISBN: 9782760304864. 305 p.

71. DUPRÉ, P. *Encyclopédie du bon français dans l'usage contemporain.* Volume III. Paris: Trévise, 1972. 2716 p.

72. DAUZAT, A. *Les patois*. Paris: Delagrave, 2eme ed., 1938.

73. DAUZAT, A., L'appauvrissement de la derivation. În: *Francais moderne,* Vol. 1937. p. 289-299.

74. DAUZAT, A. *Le genie de la langue française*. Paris: Payot, 1954.

75. FISCHER, I., Formation des mots. În*: Lexicon der Romanistichen Linguistik*, vol. III, Tubingen, 1989, p. 33-55

76. FRIDRICHOVÁ, R. La problematique de la definition du mot *ABRÉVIATION* – Differants procedes de creation de mots nouveaux par l'abrevation. În: *Romanica Olomucensia* 23.2, 2011, p. 101–112. Disponibil https://romanica.upol.cz/pdfs/rom/2011/02/01.pdf [accesat: 27.04.2022].

77. FROELIGER, N. Le facteur local coome levier d'une traductologie pragmatique. În: *Meta: journal des traducteures / Meta: Translators' Journal*, vol.55, nr. 4, 2010, p. 642-660. Disponibil: https://www.erudit.org/en/journals/meta/1900-v1-n1-meta4003/045683ar/ [accesat: 27.04.2022].

78. GEHENOT, D. Le sigle, aperçue linguistique. În: *Meta: journal des traducteures / Meta: Translators' Journal*, vol.20, nr. 4, 1975, p. 271-307. Disponibil: http://dx.doi.org/10.7202/002836ar [accesat: 27.04.2022].

79. GEMAR, J.-Cl. Les enjeux de la traduction juridique. Principes et nuances. În: *Traduction de textes juridiques: problèmes et méthode*s, Equivalences 98, Séminaire ASTTI du 25.9.1998. Disponibil: http://www.tradulex.com/Bern1998/Gemar.pdf [accesat: 27.04.2022].

80. GEMAR, J.-Cl. *Traduire le texte pragmatique. Texte juridique, culture et traduction*. În: *Le facteur culturel dans la traduction des textes pragmatiques, Les Cahiers de l'ILCEA* 11, Grenoble, Université Stendhal, 2001. Disponibil: http://journals.openedition.org/ilcea/798; DOI: https://doi.org/10.4000/ilcea.798 [accesat: 27.04.2022].

81. GLENCK, Em. *Recueil de mots-valise inédits.* Vienne, 2013. Disponibil: https://docs.google.com/file/d/0B9fK5WxkefhoMnJWY0R4UkJTMEk/edit?usp=sharing[archive] [accesat: 17.09.2021].

82. CRÉHANGE, Al. *Devinaigrette. Méli-mélo de mots-valises*. Paris: Éditions Mille et une nuits, 2013. 48 p.

83. GREVISSE, M. *Le bon usage. Grammaire francaise,* refondue par A. Goose. Paris: Duculot, 1975, 1194 p. ISBN 2801100420 9782801100424.

84. HEINECKE, J., SMITS, G., CHARDENON, C., DE NEEF, E. G., MAILLEBUAU, E., BOUALEM, M. TiLT: plate-forme pour le traitement automatique des langues naturelles. În: *Traitement automatique des langues,* 49(2), 2008. p. 17-41. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/228726640_TiLT_plate-forme_pour_le_traitement_automatique_des_langues_naturelles [accesat: 27.04.2022].

85. HAGÈGE, Cl. *Le français et les siècles*. Paris: Éditions Odille Jacob, 1987. 272 p.

86. HABA, E.P. Etudes en allemand sur les rapports entre droit et langue. In: *Archives de philosophie du droit*, 1974, nr. 19, p. 257- 289.

87. HERBULOT, F. La formation des traducteurs pour l'Europe d'aujourd'hui et de demain. In: *Europe et traduction.* Textes réunis par M. Ballard. Paris: Artois Presses Université, Les presses de l'Université d'Ottawa, 1998, p. 371 – 381.

88. HIMELFARB, G. *Sigles et acronymes [Le français retrouvé, 38]*. Paris: Berlin, 2002. ISBN 2701130492. 639 p.

89. HÖLTTÄ, K. *La néologie et les néologismes dans la langue journalistique belge* (2006). Disponibil: http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200628 [accesat: 27.04.2022].

90. LADMIRAL, J.R. *Traduire: theoreme pour la traduction*. Paris: Gallimard, 1994. Disponibil: https://storage.googleapis.com/cantookhub-media-eden/f1/3303c0753f169ae1622176b29b9071bad4ce64.pdf [accesat: 27.04.2022]

91. LEEUW, G.V.d. *L'homme primitif et la religion*. Paris: Alcan, Presses universitaires de France, 1940. 220 p.

92. LEVY-BRUHL, *L. L'experience mystique et ses symboles chez les primitifs*. Paris: Presses Universitaires de France, 1938. 314 p. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/40898319 [accesat: 27.04.2022].

93. LACROUX, J.-P. *Orthotypographie*. Volumes I & II, 2007-2009. Disponibil: http://www.orthotypographie.fr [accesat: 27.04.2022].

94. MAUFFREY, A., ISDEY, C. *Grammaire française* 4e/3e. Paris: Clssique Hachette, 1983. ISBN: 2010087828 9782010087820. 319 p.

95. LECKEY, R. Prescribed by Law/ Une Règle de Droit. În: *Osgoode Hall Law Journal*, Vol. 45, No. 3, 2007. P. 572-620. Disponibil: https://www.mcgill.ca/law/files/law/leckey_prescribed_by_law_2007.pdf [accesat: 27.04.2022].

96. MARTINE, A. *Éléments de linguistique générale*. Paris: Armand Colin, 1960. 224 p.

97. MAROUZEAU, J. *Précis de stylistique française*. Paris: Masson & Cie, 1969. 191 p.

98. MORTUREUX, M.F. Siglaison-acronymie et néologie lexicale. În: *Linx*, 30(1), *(1994):* p. 11-32. Disponibil: http://www.persee.fr/doc/linx_0246-8743_1994_num_30_1_1309 [accesat: 22.12.2017].

99. MOUNIN, G. *La linguistique du XXI*^{ème} *siècle*. Paris: PUF, 1972. 252 p.

100. MOUNIN, G. *Problèmes théoriques de la traduction*. Paris: Gallimard. 1976

101. PERCEBOIS, J. Fonctions et vie des sigles et acronymes en contextes de langues anglaise et française de spécialité. În: *Meta: Journal des traducteurs Meta:/Translators' Journal*, vol. 46(4), p. 627-645. Disponibil: https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2001-v46-n4-meta157/003821ar.pdf [accesat 22.12.2017].

102. *Oralité et traduction*. Testes réunis par M. Ballard. Arras: Artois Presses Université, 2001. 430 p.

103. PICA, P. Quelques remarques à propos des problèmes posés par l'élaboration d'une théorie propre au traitement des langues de spécialité. In: *New Bearings in LSP*. Denmark: Villadenand Christensen, 1981, p. 25- 41

104. POPA, V. La neologisation de la terminologie communautaire. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Volumul I. Chișinău: CEP USM, 2013, pp.109-112. ISBN 978-9975-71-432-7

105. *Quelle formation pour le traducteur de l'an 2000*? Actes du Colloque International tenu à l'ESIT les 6, 7 et 8 juin 1996. Paris: Didier Erudition, 1998. 298 p.

106. PYM, A. *Pour une éthique du traducteur*. Arras: Artois Presses Université, Presses de l'Université d'Ottawa, 1997. 155 p.

107. REY, A. *La terminologie: noms et notions*. Paris: PUF, 1992. 128 p.

108. REY-DEBOVE, J. *La linguistique du signe: une approche sémiotique du langage*. Paris: A. Colin, 1998. ISBN 2-200-21811-7.

109. REY-DEBOVE, J., REY, A. *Le Robert. Le nouveau petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Paris: Dictionnaires le Robert, 1999. ISBN: 2850365068 9782850365065

110. ROBERTS RODA, P. Compétence du nouveau diplôme en traduction. În: *Traduction et Qualité de langue*. Actes du colloque. Société des traducteurs du Québec/Conseil de la langue française. Québec: Éditeur officiel du Québec, 1984, p.172- 184.

111. TALLON D., Francais juridique et science du droit: quelques observations. În: *Francais juridique et science du droit*. Sous la direction de G. Snow et J. Vanderlinen. Bruxelles: Bryillant, 1996.

112. THEYS, S., FERRANDEZ, J.C., DUEZ, D., RICHAUD, C., BOUCHET, J.Y. Évaluation du DLM: logo suggestif d'hier, mode abusive d'aujourd'hui, acronyme raisonné de demain. În: *REK*, nr. 2, 2004, p. 49-6 Disponibil: https://doi.org/10.1016/S1779-0123(11)75152-X [accesat 22.12.2017].

113. THOIRON, Ph. Texte spécialisé et non-spécialiste: un problème de stratégie de décodage. In : *Revue belge de philologie et d'histoire*. Tome 69 fasc. 3, 1991, p. 629-643.

114. TOURNIER, J. *Structures lexicales de l'anglais*. Paris: Nathan, 1991, 190 p.

115. THIBAUD, J.-Jcq. *Nouveaucabulaire, version Jeux Poche*. Marabout, 2010. ISBN: 978-2-5010-6313-5

116. VIENNE, J. Vous avez dit compétence traductionnelle? In: *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, vol. 43, no 2, 1998, p. 187 – 190. Disponibil: http://id.erudit.org/iderudit/004563ar [accesat 22.12.2017].

117. VINAY, J.-P., DARBELNET, J. *Stylistique comparée du français et de l'anglais*. Paris: Didier, 2000. ISBN: 2278008943 9782278008940. 331 p

În limba engleză:

118. BAUWELINCK, E. (Author), RAYMOND A. (Foreword). *Voices from Above: The Calling of An Interpreter*. Publisher: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2016. ISBN-10: 1535308133. 170 p.

119. BERNAL-MERINO, A.A. *Translation and Localisation in Video Games: Making Entertainment Software Global.* N.Y., London: Routledge, 2015. ISBN: 978-1-13-880553-8. 302 p.

120. BURCHFIELD, R.W. *Fowler's Modern English Usage* (Third Revised ed.). Oxford University Press, 2004 [1998]. ISBN-10 0198610211. 896 p.

121. COPPERUD, R.H., *American usage: the consensus*. N.Y: Van Nostrand Reinhold Co, 1970. 312 p. Disponibil: https://archive.org/details/americanusagecon00copp [accesat 22.04.2022].

122. GARZONE, G. *Legal Translation and Functionalist Approaches: A contradiction in terms?* 2003, 12 p. Disponibil: https://web.archive.org/web/20031211040104/http://www.tradulex.org/Actes2000/Garzone.pdf [accesat 22.04.2022].

123. ESSERLINK, B. *A Practical Guide to Localization.* Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. e-Book ISBN: 9789027298188. 488 p.

124. HALL, E.T. *Beyong Culture*. N.Y.: Anchor Books, 1989. ISBN: 0385124740 9780385124744. 298 p.

125. HOFSTEDE, G.H. *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. 2 nd ed. CA, Thousand Oaks: SAGE, 2001. ISBN: 0803973241, 978080397324. 596 p.

126. HOWARD, J., ZÉ AMVELA E. *Words, Meaning and Vocabulary: An Introduction to Modern English Lexicology*, London, N.Y., 2000. ISBN: 0826460968. 216 p.

127. JANIS, J.H. *College Writing, a Rhetoric and Handbook*, MacMillan, 1977. ISBN-13: 978-0023602306. 502 p.

128. KRUGMAN, P.R. (Author), OBSTFELD, M., MELITZ, M.J. (Contributors). *International economics: theory and policy*. (11th edition). Pearson Education, 2017. ISBN-10:0134519574, ISBN-13: 978-0134519579. Disponibil: http://www.academia.edu/23199150/International.Economics.Theory.and.Policy.9th.Edition.BD [accesat 15.06.2019].

129. O'HAGAN, M., MANGIRON, C. *Game Localization. Translating for the Global Digital Entertainment Industry*. John Benjamins, 2013. ISBN: 9789027224576. 374 p.

130. PRANINSKAS, J. *Trade Name Creation. Processes and patterns*. The Hague, Paris: De Gruyter Mouton, 1968. 121 p.

131. RENNER, V., MANIEZ F., ET ARNAUD P. (dir.). *Cross-disciplinary perspectives on lexical blending*. Berlin: De Gruyter Mouton. 2012. doi.org/10.1515/9783110289572, 267 p.

132. SARCEVIC, S. *Legal Translation and Translation Theory: a Receiver-oriented Approach.* Disponibil: https://www.tradulex.com/Actes2000/sarcevic.pdf [accesat 15.03.2022].

133. SDOBNIKOV, V.V. Translation vs Localization: What's the Difference? În: *Журнал Сибирского федерального университета. Серия: Гуманитарные на*уки. 2018. Т. 11. № 9. p. 1487–1498. Disponibil: https://kpfu.ru/portal/docs/F1770079829/18.Sdobnikov.pdf [accesat 15.03.2022].

134. SINGH, N. *Localization Strategies for Global E-Business*. N.Y.: Cambridge University Press, 2012. ISBN-13: 978-1107008892 ISBN-10: 1107008891. 346 p.

135. STANBROOK, M.B., AUSTIN, P.C., REDELMEIER, D.A. Acronym-named randomized trials in medicine - the ART in medicine study. În: *The New England Journal of Medicine*, 355 (1), 2006. p.101–102, doi:10.1056/NEJMc053420

136. VERMEER, H.J. *A skopos theory of translation (Some arguments for and against).* Heidelberg: TEXTconTEXT-Verlag, 1996. ISBN 3-9805370-0-5 DM 32. doi.org/10.1075/target.10.1.09che 136 p.

În limbile spaniolă, germană:

137. BALDINGER, K. *Teoría semántica: hacia una semántica moderna*. Madrid: Alcalá, 1970. 278 p.

138. BEHAGEL, O. *Die deutsche Sprache*. Halle, 1955. 91 p.

În limba rusă:

139. АЛЕКСАНДРОВА, Е.М., БЕРЕНДЯЕВ, М.В., ВАСИЛЬЕВА, К.А. и др. *Перевод и локализация: опыт разработки профессионального стандарта*. Красноярск: Сибирский федеральный университет, Институт филологии и языковой коммуникации, 2019. 140 с.

140. АЛЕКСЕЕВ, Д.И. Аббревиатуры как новый тип слов. În: *Сокращенные слова в русском языке.* Москва, 2019 [ed 1. 1966]. ISBN: 978-5-397-06465-1. 346 с.

141. АЛЕКСЕЕВ, Д.И. *Сокращенные слова русского я*зыка. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1979. 328 с.

142. АЛЕКСЕЕВА, Н.Н. Типология сокращенных лексических единиц современного английского языка. дис.канд. фил. Наук, Москва, 1984. 151 с.

143. БАЛЛИ, Ш. *Французская стилистика*. [Москва, 1961] 2-е изд., Москва: Эдиториал УРСС, 2001. ISBN 5-8360-0407-2. 392 с.

144. БОРИСОВ, В.В. *Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках* / Под ред. А.Д. Швейцера. Москва, 1972. 319 с. Disponibil: https://www.booksite.ru/fulltext/borisov/text.pdf [accesat 15.03.2022]

145. Буквенные аббревиатуры, сложносокращённые слова и графические сокращения În: *Правила русской орфографии и пунктуации*. 1956. Архивировано 10 мая 2013 года. Disponibil: https://docs.cntd.ru/document/456059840 [accesat 15.03.2022]

146. ВИНОГРАДОВ, В.В. Словообразование и его отношение к грамматике и лексикологии. În: *Вопросы теории и истории* языка *в свете трудов И.В. Сталина по языкознанию,* с. 99-152. Москва: Изд.-во АН СССР, 1962.

147. ВЛАХОВ, С., ФЛОРИН, С. *Непереводимое в переводе*. Москва: Международные отношения, 1980. 340 с.

148. ВОЛОШИН, Е.П. Структура аббревиатур и способы их образования в современном английском языке. În. *Учен. зап. I МГПИИЯ им. М. Тореза*. Т. 35. с. 80-111. Москва, 1966.

149. DАНЧЕВСКАЯ, О. *Языковая Локализация*, 2019, n. 17, с.50–56. Disponibil: https://www.academia.edu/41079161/%D0%AF%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F?email_work_card=thumbnail [accesat 22.03.2022].

150. *Как склонять аббревиатуры*. Грамота.ру. Письмовник: культура письменной речи. Disponibil: http://new.gramota.ru/spravka/letters/60-rubric-91 [accesat 22.03.2022].

151. КАПАНАДЗЕ, Л.А. Особенности номинации в области научно - технической терминологии. Функционирование терминов науки и техники в общелитературном языке XX века. În: *Русский язык и советское общество: Социолого-лингвистическое исследовани*е. Под ред. М. В. Панова. Москва: Наука, 1968. с. 150- 154

152. КАЦНЕЛЬСОН, С.Д. *Содержание слова, значение и обозначение*. Москва; Ленинград: Изд-во "Наука", 1965. 112 с. Disponibil: https://klex.ru/oon [accesat 22.03.2022].

153. КОМИССАРОВ, В.Н. *Теория перевода (Лингвистические аспекты*). Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.

154. КОМИССАРОВ, В.Н. *Лингвистика перевода*. Москва: Книжный дом «ЛИБРИКОМ», 2019. ISBN: 978-5-397-06794-2. 176 с.

155. КОРОВКИН М.М. *Вопросы функциональной лексики и стилистики*. Москва: Высшая школа, 1989. 111 стр.

156. КОСАРЕВА, О.Г. Аббревиатура как одно из средств экономии и экспрессии речи (на материале современной прессы). In: *Иностранные языки в школе,* № 2, 2004. с. 85-89.

157. ЛЕВКОВСКАЯ, К.А. *Именное словообразование в современной немецкой общественно-политической терминологии*. Москва: АН СССР, 1960. 163 с.

158. ЛОМОВ, Б.Ф. *Человек и техника: очерки инженерной психологии*. Москва, 1963. 208 с.

159. ЛОПАТНИКОВА, Н.Н., МОВШОВИЧ, Н.А. *Lexicologie du français moderne*. Москва: Высшая школа, 1971. 231 с.

160. МЕЛЬНИК, В.Р. СЕМЕНОВА, М.Ю. Локализация как жанр специального перевода. În: *Индустрия перевода*. Материалы VIII Международной научной конференции (Пермь, 6–8 июня 2016 г.) Т. 1, с. 25–30, 2016. Disponibil: https://publications.hse.ru/mirror/pubs/share/folder/27uv9ouajt/direct/185798316.pdf [accesat 22.03.2022].

161. МОГИЛЕВСКИЙ, Р.И. О внутренней форме сокращенного слова. În. *Труды Самаркандского госуниверситета та им. А. Навои*. 1961. Вып. 113.

162. МОГИЛЕВСКИЙ Р.И. *Аббревиация как лингвистическое явление*: Автореф. дис. канд. филол. наук. Тбилиси, 1966.

163. МОГИЛЕВСКИЙ, Р.И., РОЙЗЕНЗОН, Л. И. О некоторых специфических функциях аббревиатур. În: *Проблемы структуры слова и предложения.* Пермь: Изд-во Пермского госуниверситета, 1974.

164. МУСАТОВ, В. Н. *Русский язык: Фонетика. Фонология. Орфоэпия. Графика. Орфография*. 2-е изд. Москва: ФЛИНТА, 2012. 182. с. Disponibil: https://sci.house/orfografiya-grafika-fonetika-scibook/russkiy-yazyik-fonetika-fonologiya-orfoepiya.html [accesat 22.03.2022].

165. ПОЛИВАНОВ, Е.Д. О литературном (стандартном) языке современности. În: *Родной язык в школе*. Кн. 1, Москва, 1927.

166. РИЗЕЛЬ, Э.Г. Экономия выражения и устранение избыточных языковых средств в обиходно-разговорной речи. În: *Иностранные языки в высшей школе: Темат. сб.* Москва, 1963. Вып. 2. с. 127 - 136.

167. СМИРНИЦКИЙ, А.И. *Лексикология английского языка*. Москва, 1956. Disponibil: https://archive.org/details/B-001-001-353 [accesat 22.03.2022].

168. СТЕПАНОВ, Ю.С. *Структура французского языка: Морфология, словообразование, основы синтаксиса в норме французской речи*. [Москва, 1965]. Изд. стереотип. URSS. 2018. ISBN: 978-5-397-06354-8. 184 с.

169. СТЕПАНОВА, М.Д., ЧЕРНЫШЕВА, И.И. *Лексикология современного немецкого языка.* Москва, 1968. 352 с.

170. СУПЕРАНСКАЯ, А.В., ПОДОЛЬСКАЯ, Н.В., ВАСИЛЬЕВА, Н.В. Аббревиация в терминологии. În: *Общая терминология: Вопросы теории*. Отв. ред. Т.Л. Канделаки. Изд. 6-е. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. с. 219 – 223. ISBN 9785397024143

171. СУПЕРАНСКАЯ, А.В., ПОДОЛЬСКАЯ, Н.В., ВАСИЛЬЕВА, Н.В. *Общая терминология. Вопросы теории.* Москва: Наука, 1989. 246 с.

172. ШАПОВАЛОВА, А.П. *Опыт построения общей теории аббревиации (на материале французских сокращенных лексических единиц).* Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора филологических наук. Нальчик, 2004. 48 с. Disponibil: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01002741602.pdf [accesat 22.03.2022].

173. ШАПОВАЛОВА, А.П. Аббревиация и акронимия в лингвистике. Ростов н/Д: РГПУ, 2003. 350 с.

174. ШАПОВАЛОВА, А.П. Использование в средствах массовой коммуникации сокращенных лексических единиц современного французского языка // Межкультурная коммуникация. Материалы международной научно-практической конференции 16-18 октября 2002 г. Омск: Лингвистический центр ОМГУ, 2002. С. 43-44.

175. ЧИСТОВА, Е.В. Теоретический статус межъязыковой локализации как особого вида переводческой деятельности. În: *Культура и текст*. Алтайский государственный педагогический университет, Барнаул, 2020, № 3 (42). Disponibil: https://journal-altspu.ru/wp-content/uploads/2020/08/161-175.pdf [accesat 22.03.2022].

176. ЯКОБСОН, Р.О. Шифтеры, глагольные категории и русский глагол. În: *Принципы типологического описания языков различного строя*. Москва: Наука, 1972, с. 246-257.

177. ЯРМАШЕВИЧ, М.А. Исторические изменения в лексике флективных языков (аббревиация) // *Language and Literature*: Электр, журнал науч. публик. ФРГФ Тюмен. гос. ун-та. Вып. 17, Тюмень, 2002. - 16 с. Disponibil: http://www.tsu.tmn.ru/frgfi [accesat 17.06.2020].

178. ЯРМАШЕВИЧ М.А. *Аббревиация в современных европейских языках: структурный, семантический и функциональный аспекты*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора филологических наук. Саратов, 2004. Disponibil: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01002802672.pdf2004 [accesat 22.03.2022].

Dicționare și enciclopedii

179. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”. *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*. Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, 2005.

180. BIDU-VRANCEANU, A., CĂLĂRAȘ,U C., IONESCU-RUXĂNDIU, L., MANCAȘ, M., DINDELEGAN, G. *Dicționar de științe ale limbajului*. București: Nemira, 2005.

181. CAPELLI A. *Dizionario d'abbreviature latine ed italiane usate nelle carte e codici specialmente del medioevo*. Milan, 1912.

182. CEEL *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge University Press, 1995. ISBN 9780521530330.

183. CRISTAL, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language.* Cambridge University Press, 1995.

184. *Dictionnaire de français Larousse*. Disponibil: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/troncation/79933 [accesat 22.03.2022].

185. *Dicționar de termeni muzicali*. Academia Română, Institutul de Istoria Artei "G. Oprescu". București: Editura Enciclopedică, 2010.

186. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Disponibil: https://dexonline.ro/ [accesat 28.04.2022].

187. DIMITRESCU F., *Dicţionar de cuvinte* recente, ediţia a doua. Bucureşti: Editura Logos, 1997.

188. DOBRIDOR G.C., *Dicționar de terminologie lingvistică*. București: Editura Teora, 1998.

189. DUCROT O., SCHAEFFER J.M. *Noul dicționar enciclopedic de științe ale limbajului*. București: Nemira, 1996

190. DUBOIS J. et al. *Dictionnaire de linguistique*. Paris: Larousse 2001. Disponibil: https://archive.org/details/DictionnaireDeLinguistiqueDubois/

191. Encyclopædia Britannica. Disponibil: https://www.britannica.com/ [accesat: 22.03.2022].

192. *Enciclopaedia Universalis*. Disponibil: .https://www.universalis.fr/encyclopedie/ accesat 22.03.2022].

193. *Enciclopedia Uniunii Europene* (coord. Luciana-Alexandra Ghica). Bucureşti: Meronia, 2006. ISBN 973-8200-87-3

194. *Glosarul sintezelor EU.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html?locale=ro. [accesat 22.03.2022].

195. *Le Bon Usage*, version électronique. Disponibil: www.lebonusage.com [accesat: 6.03.2018].

196. *Le grand dictionnaire terminologique.* Disponibil: www.granddictionnaire.com [accesat: 6.03.2018]

197. *Le nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française.* Le Robert, 1999.

198. *Le Petit Larousse illustré*. Paris: Larousse, 2006.

199. LEROUX D. *Sigles et abréviations: le langage de la modernité*. http://guerrealautre.hypotheses.org/32 [accesat 22.03.2022].

200. Le Trésor de la Langue Française Informatisé / TLFI. Disponibil: http://atilf.atilf.fr [accesat 22.03.2022].

201. *Merriam-Webster's Dictionary of English Usage*. 1994. Disponibil: https://www.merriam-webster.com/ [accesat 22.03.2022].

202. *Micul dicţionar academic*, ediția a II-a. Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, 2010

203. PITIRICIU S., TOPALĂ, D.V. *Dicţionar de abrevieri şi simboluri*. Bucureşti: Editura ALL Educaţional, 1998.

204. REY, A. *Le Robert micro: dictionnaire d'apprentissage de la langue française.* Paris: Dictionnaires Le Robert, 1994.

205. SARĂU G., SARĂU, M., PETRILĂ D:S. Dicționar de abrevieri românești și străine. Târgu/Mureș, 2016. Disponibil: https://www.academia.edu/35514531/DIC%C5%A2IONAR_DE_ABREVIERI_ROM%C3%82NE%C5%9ETI_%C8%98I_STR%C4%82INE [accesat 22.03.2022].

206. VOLCEANOV A., VOLCEANOV, G. *Dicţionar de argou şi expresii familiare ale limbii român*e. Bucureşti: Livpress, 1998.

207. БЕРЛИН М.И., НИКИТИН Н.А., ШИНКАРЕВ В.П. *Словарь сокращений французского языка*. Минск, 1967.

Surse și baze de date

208. *Abbreviations and accronims*. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/cybernews/abbreviations.htm [accesat 22.03.2022].

209. *Abrevieri şi acronime româneşti*. Disponibil: http://abrevierile.ro/ [accesat 22.03.2022].

210. *Accesarea on line a legislației UE*. Disponibil: https://mfa.gov.md/img/docs/accesarea-online-legislatiei-UE.pdf [accesat 22.03.2022].

211. *Acces to European Union Law / EUR-Lex*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/homepage.html [accesat 22.03.2022].

212. *Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte.* Disponibil: http://publications.europa.eu/resource/cellar/19877a6a-300b-11e4-8c3c-01aa75ed71a1.0019.03/DOC_75 [accesat 22.03.2022].

213. *Aides d'État: la Commission demande à l'Espagne de se conformer à l'arrêt de la Cour sur la récupération des aides incompatibles accordées en application de régimes en matière d'impôts sur les sociétés*, IP/09/1790; 20/11/2009

214. *Arrêt du Tribunal de première instance (quatrième chambre) du 27 mars 1990*, Affaire T-62/89.

215. *Avis sur la proposition de décision du Conseil concernant un programme pluriannuel pour la promotion de l'efficacité énergétique dans la Communauté - SAVE II*; 96/C 82/04. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX:51996AR0021(02) [accesat 22.03.2022].

216. *Baza de date terminologică de acronime CORDIS*. Disponibil: https://cordis.europa.eu/ [accesat 28.04.2022].

217. Commission of the European Communities. Directorate-General Telecommunications, Information Market, and Exploitation of Research. *European Union R and D acronyms* / *European Union R & D acronyms.* Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities; Lanham, MD: UNIPUB [distributor], 1995. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/cybernews/abbreviations.htm [accesat 22.03.2022].

218. *Construcția Uniunii Europene*. Disponibil: http://ec.europa.eu/ipg/print/print_all_content/index_en.htm [accesat 22.03.2022].

219. C-197/09 RX-II M contre Agence européenne des médicaments (EMEA), arrêt du 17 décembre 2009, Commission Européenne, Service juridique. Résumés d'Arrêts importants.

220. *Décision No 1600/2002/CE du Parlement Européen et du Conseil du 22 juillet 2002.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/ALL/?uri=celex:32002D1600 [accesat 22.03.2022].

221. *Ghidul de redactare interinstituțional,* 1997. Disponibil: https://publications.europa.eu/code/ro/ro-000100.htm [accesat 22.03.2022].

222. *Ghidul pentru Acordul de Asociere EU – Republica Moldova*. Disponibil: https://www.gov.md/europa/sites/default/files/DCFTA_ROM2_BLOK_PRINT.pdf [accesat 22.03.2022].

223. *Ghidului stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunit*ar (http://beta.ier.ro/documente/Ghid%20stilistic/ghid_stilistic_2008.pdf).

224. *Glosarului sintezelor legislației Uniunii EU/* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html?locale=ro [accesat 22.03.2022].

225. Fișe descriptive despre Uniunea Europeană. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/25/comisia-europeana [accesat 28.04.2022].

226. *Fonds Européen de Développement*, IP/90/379 ; 11/05/1990

227. *Interactive Terminology for Europe / IATE*. Disponibil: https://iate.europa.eu/home [accesat 22.03.2022].

228. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html?locale=ro [accesat 28.04.2022].

229. *La Banque européenne d'investissement et la Banque interaméricaine de développement signent un protocole d'accord*, BEI/09/235 ; 30/11/2009

230. *La Commission adopte une stratégie en matière de droits de propriété intellectuelle afin de favoriser la créativité et l'innovation*, IP/11/630 ; 24/05/2011

231. *La Commission européenne salue la ratification des traités de l'OMPI dans le domaine du droit d'auteur*, IP/09/1916; 14/12/2009

232. *La langue francaise.* Disponibil: https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition [accesat 22.03.2022].

233. *«La science à la une», magazine de l'espace européenne de la recherche, numéro spécial* – Avril 2008. Disponibil: https://www.larecherche.fr/ [accesat 10.08.2020].

234. *Le Bureau Communautaire de Référence, un instrument pour la réalisation du "Grand Marche"*, MEMO/86/102; 19/09/1986

235. *Le Conseil extraordinaire «Transports» sur la sûreté aérienne* (Bruxelles 14 septembre 2001), MEMO/01/293 ; 17/09/2001

236. *Le Libéria apure ses arriérés envers la Banque mondiale.* Disponibi: https://www.afdb.org › files › 00157381-fr-liberia [accesat 22.03.2022].

237. *Le CEA s'allie avec une entreprise française pour développer les micro-algues*, www.laTribune.fr; 25.04.2012. Disponibil: www.laTribune.fr [accesat 22.03.2022].

238. *Ne l'appelez plus CJCE mais CJUE! (Bref aperçu des modifications institutionnelles entraînées par l'entrée eu vigeur du traite de Lisbonne*). Disponibil: https://www.village-justice.com/articles/appelez-apercu-modifications,7200.html [accesat 22.03.2022].

239. *Oficiul de Publicații al Uniunii Europene.* Disponibil: https://publications.europa.eu/en/ [accesat 28.04.2022].

240. *Regulamentul CEE nr. 1/1958 al Consiliului de stabilire a regimului lingvistic al Comunității Economice Europene.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1958R0001:20130701:RO:PDF [accesat 28.04.2022].

241. *Sûreté et sécurité maritimes: la Commission et l'OMI vont renforcer leur coopération*, IP/04/89; 22/01/2004

242. *Système des perspectives financières et du cadre financier pluriannuel*, Synthèses de la législation de l'UE; dernière modification le: 16.06.2011

243. *The free dictionary*. Disponibil: https://acronyms.thefreedictionary.com/cite [accesat 22.03.2022].

244. *The free library*. Disponibil: https://www.thefreelibrary.com/Consideratii+privind+transpunerea+legislatiei+comunitare+de+mediu-a0219375636 [accesat 22.03.2022].

245. *The language industry*. Disponibil: https://www.thelanguageindustry.eu/ro/dialect/85-over-de-taalsector/3504-een-stage-bij-the-language-industry [accesat 22.03.2022].

246. *The Localization Industry Standards Association / LISA*. Romainmôtier, Switzerland: Localisation Industry Standards Association, 2019. Disponibil: https://www.w3.org/International/ [accesat 22.03.2022].

247. *Types of documents in EUR-Lex*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/content/tools/TableOfSectors/types_of_documents_in_eurlex.html [accesat 22.03.2022].

248. *Словарь сокращений, акронимов, аббревиатур и сложносоставных слов русского языка / Sokr.ru*. Disponibil: https://www.sokr.ru/ [accesat 28.04.2022].

Sitografie

1. http://europa.eu/
2. http://www.curia.europa.eu
3. http://europa.eu/scadplus/scad_fr.htm
4. http://iate.europa.eu/
5. http://eur-lex.europa.eu/RECH_celex.do
6. http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/index.htm
7. http://www.europarl.europa.eu/
8. www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition
9. https://www.espacefrancais.com/histoire-des-abreviations/
10. https://en.wikiqube.net/wiki/Translating_%22law%22_to_other_European_languages

ANEXE

Anexa 1.

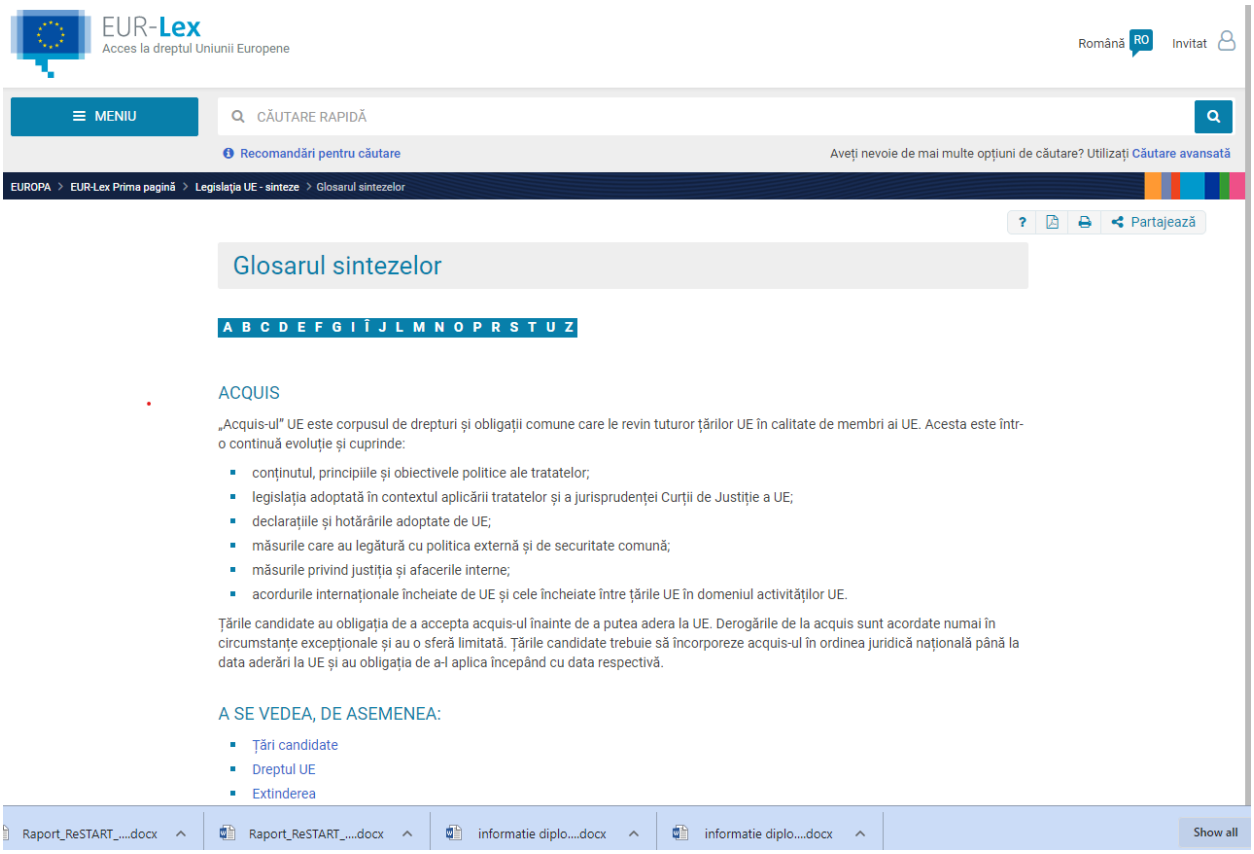
Tăbliță cu abreviere în inscripție latină

Sursă*: Epigrafia latina en el mundo romano: investigación, edición y puesta en valor*. Disponibil: https://www.casadevelazquez.org/es/novedad/epigrafia-latina-en-el-mundo-romano-investigacion-edicion-y-puesta-en-valor/

Anexa 2

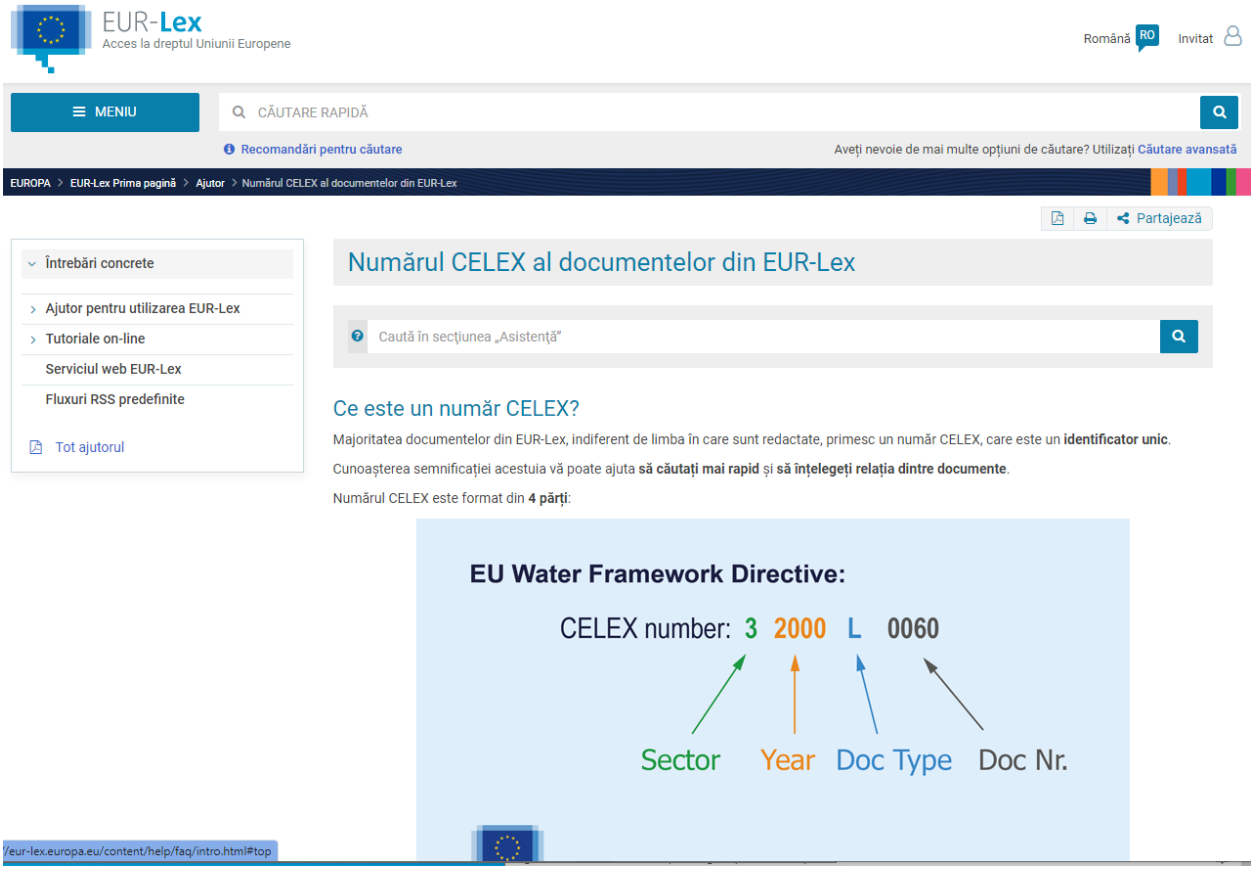
Baza de date EUR-Lex, acces la dreptul Uniunii Europene

Sursă: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html?locale=ro

Anexă 3

Numărul CELEX – Communitatis Europaeae Lex

Sursă: https://eur-lex.europa.eu/content/help/faq/celex-number.html

Numărul de referinţă CELEX este identificatorul unic al unui act comunitar şi reprezintă o combinaţie de cifre şi litere în care poziţia fiecărui element are un înţeles specific.

Numărul CELEX se menționează înaintea titlului actului (în bazele de date CCVista, EUR-Lex şi Progress Editor, dar şi în Repertoriul legislației comunitare în vigoare) și este format din următoarele elemente: *a) Codul sectorului din care face parte actul respectiv, reprezentat printr-o cifră; Convențional, prima cifră a numărului de referinţă CELEX indică:*

1 Tratatele de instituire a Comunităților Europene şi tratatele care le modifică sau le completează;
2 Legislația care decurge din relațiile externe ale Uniunii Europene sau ale statelor membre (când relațiile externe ale acestora au legătură cele ale UE);
3 Legislația secundară;
4 Legislația complementară (decizii ale reprezentanților statelor membre întruniți în Consiliu, convenții internaționale încheiate între statele membre în conformitate cu dispozițiile tratatelor etc.);
5 Avizele, rezoluțiile, pozițiile comune, proiectele legislative ale instituțiilor comunitare;
6 Jurisprudența CJCE;
7 Dispozițiile naționale de transpunere a directivelor comunitare;
9 Întrebările adresate Parlamentului European;

0 Actele consolidate (acte neoficiale care reunesc în același text actul de bază împreună cu toate amendamentele şi rectificările. Se publică în seria C a Jurnalului Oficial şi sunt folosite doar ca instrumente de lucru.)

b) Anul format din patru cifre: în cazul legislației primare şi secundare, anul de publicare a actului; în cazul jurisprudenței, anul în care s-a introdus acțiunea;

c) *Tipul actului, reprezentat printr-o literă.* Convențional, fiecare literă indică un anumit tip de act;

d) *Indicativul numărului actului comunitar, care trebuie să cuprindă întotdeauna patru* cifre. În cazul în care numărul actului este alcătuit din mai puțin de patru cifre, acesta este precedat de zerouri pentru a forma un grup de patru cifre. *În legislația secundară, în cadrul numărului CELEX sunt folosite următoarele litere pentru a identifica diferite tipuri de acte:*

R – regulamente
L – directive
D – decizii şi decizii sui generis
S – decizii de interes general CECO
E – poziții comune, acțiuni comune şi strategii comune PESC
F – poziții comune şi decizii-cadru,
M – neobiecțiune la o concentrare notificată
J – neobiecțiune la o societate mixtă notificată
B – buget
K – recomandări CECO
O – orientări BCE
H – recomandări
A – avize
G – rezoluții
C – declarații
Q – regulamente de procedură şi acorduri interinstituționale
X – alte acte
În jurisprudenţă, în cadrul numărului CELEX sunt folosite următoarele litere pentru a identifica diferite tipuri de acte:
A – hotărâri ale Tribunalului de Primă Instanţă
J – hotărâri ale CJCE
O – ordonanțe
V – avize ale CJCE

În continuare, prezentăm două exemple reprezentative de formare a numărului CELEX: ·

Numărul CELEX al Directivei 2000/31/CE a Parlamentului European şi a Consiliului este 32000L0031, unde – prima cifră 3 indică numărul codului sectorului documentar CELEX, în cazul de față, sectorul legislației secundare; – 2000 indică anul de adoptare a actului; – litera L indică tipul actului, în cazul de față, directivă; – 0031 este indicativul numărului actului comunitar, şi anume directiva numărul 31. ·

Numărul CELEX al hotărârii CJCE în cauza C-6/90 este 61990J0006, unde – prima cifră 6 indică numărul codului sectorului documentar CELEX, în cazul de față, sectorul jurisprudenței; – 1990 indică anul în care s-a introdus acțiunea; – litera J indică tipul actului, în cazul de față, hotărâre a CJCE; – 0006 este indicativul numărului cauzei.

Pentru alcătuirea numărului CELEX al documentelor ce alcătuiesc jurisprudenţă se mai folosesc şi următoarele litere:

B – de ex.: 62006B0346 – Ordonanța președintelui Tribunalului de Primă Instanţă din 7 iunie 2007;
C – de ex.: 62005C0442 – Concluzii – 10 iulie 2007 (Concluziile avocatului general);
F – de ex.: 61990F0024 – Concluziile conexate ale judecătorului Edward în calitate de avocat general depuse la 10 martie 1992;
K – de ex.: 62007K0017 – Ordonanța Tribunalului funcției publice;
S – de ex.: 62004S0001 – Ordonanța Curții (Camera a treia) din 14 decembrie 2004.
T – de ex.: 61984T0292 – Ordonanța Curţii (Camera a șasea) din 22 septembrie 1987; 61980T0267 – Hotărârea Curţii (Camera a șasea) din 10 decembrie 1986;
W – de ex.: 62005W007 – Hotărârea Tribunalului Funcției Publice (Camera a doua) din 25 octombrie 2007;
X – de ex.: 61978X0001 – Deliberarea Curţii din 14 noiembrie 1978.

Anexa 4
Acordul de Asociere în baza de date a Consiliului European, variantele română și engleză

Sursă: https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2014001

Anexa 5

Rezumatul ACORDULUI~~ului~~ ~~D~~DE ASOCIERE între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte (conform https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX:22014A0830(01))

Notă: Acordul are 465 de capitol grupate în 7 titluri generale, la care se adaugă 35 anexe tehnice și 4 protocoale

ACORD DE ASOCIERE între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte

Cuprins

PREAMBUL

Articolul 1 Obiective

TITLUL I PRINCIPII GENERALE reflectă:

drepturile democratice, drepturile omului și libertățile fundamentale;
economia de piață, dezvoltarea durabilă și multilateralismul eficace;
statul de drept, buna guvernanță, cooperarea și bunele relații de vecinătate.

TITLUL II DIALOGUL POLITIC ȘI REFORMELE, COOPERAREA ÎN DOMENIUL POLITICII EXTERNE ȘI DE SECURITATE

dezvoltarea unor instituții politice stabile și eficace;
alinierea treptată a politicii externe și de securitate;
angajamentul în ceea ce privește prevenirea conflictelor, stabilitatea regională, combaterea terorismului și măsurile împotriva armelor de distrugere în masă.

TITLUL III LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE include:

respectarea statului de drept, o cooperare judiciară și juridică independentă;
cooperarea cu privire la migrație și la gestionarea frontierelor;
combaterea criminalității organizate, a corupției, a terorismului, a spălării de bani și a drogurilor ilegale

TITLUL IV COOPERAREA ECONOMICĂ ȘI ALTE TIPURI DE COOPERARE SECTORIALĂ:

reforma administrației publice și guvernanța corporativă;
dialogul economic, finanțele publice, bugetul și fiscalitatea;
politica privind ocuparea forței de muncă, politica socială, politica industrială și antreprenorială;
diferite sectoare, de la pescuit, transporturi și energie până la servicii financiare, sănătate publică și politici climatice

TITLUL VI ASISTENȚĂ FINANCIARĂ ȘI DISPOZIȚII ANTIFRAUDĂ ȘI DE CONTROL

tratamentul național și accesul pe piață al mărfurilor, inclusiv:
crearea unei **zone de liber schimb complex și cuprinzător** între părți și eliminarea taxelor vamale aplicate mărfurilor originare din cealaltă parte, cu anumite excepții (stabilite în anexe);
alinierea treptată la legislația UE în ceea ce privește barierele tehnice în calea comerțului, măsurile sanitare și fitosanitare, regimul vamal și facilitarea comerțului, serviciile și achizițiile publice;
alinierea la practicile UE și la cele internaționale în ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală, concurența și energia, precum și la standardele internaționale în domeniul mediului și al ocupării forței de muncă („comerț și dezvoltare durabilă”);
finanțare pentru Republica Moldova din partea UE, a Băncii Europene de Investiții, a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare și a altor instituții financiare;
cadre multianuale și programe anuale de acțiuni pentru domeniile de finanțare prioritare;
schimbul de informații și cooperarea operativă;
măsuri pentru prevenirea și combaterea fraudei, a corupției și a altor activități ilegale.

TITLUL VII DISPOZIȚII INSTITUȚIONALE, GENERALE ȘI FINALE prevede instituirea:

Consiliul de asociere la nivel ministerial, pentru supravegherea și monitorizarea punerii în aplicare a acordului;

Comitetul de asociere, compus din înalți funcționari, pentru a asista Consiliul;

Comitetul de asociere parlamentar, compus din membri ai Parlamentului European și din membri ai Parlamentului Republicii Moldova, pentru întâlnire și schimb de opinii;

Platforma societății civile, pentru întâlnire și schimb de opinii;

un angajament din partea Republicii Moldova de a-și alinia treptat legislația proprie la legislația UE și la cea internațională;

tratatul este încheiat pe durată nelimitată și expiră la șase luni de la momentul la care una dintre părți își notifică decizia de a se retrage

Anexele tehnice descriu în detaliu cum trebuie puse în aplicare diferitele angajamente pe care le conține acordul. Unele, precum cele care vizează indicațiile geografice, comerțul și aspectele sanitare/fitosanitare, au suferit mici modificări din 2016.

ANEXA I LA TITLUL III (LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE)
ANEXA II LA CAPITOLUL 3 (DREPTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE, CONTABILITATE ȘI AUDIT ȘI GUVERNANȚA CORPORATIVĂ) DIN TITLUL IV
ANEXA III LA CAPITOLUL 4 (OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ, POLITICA SOCIALĂ ȘI EGALITATEA DE ȘANSE) DIN TITLUL IV
ANEXA IV LA CAPITOLUL 5 (PROTECȚIA CONSUMATORILOR) DIN TITLUL IV
ANEXA V LA CAPITOLUL 6 (STATISTICĂ) DIN TITLUL IV
ANEXA VI LA CAPITOLUL 8 (FISCALITATE) DIN TITLUL IV
ANEXA VII LA CAPITOLUL 12 (AGRICULTURA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ) DIN TITLUL IV
ANEXA VIII LA CAPITOLUL 14 (COOPERAREA ÎN SECTORUL ENERGETIC) DIN TITLUL IV
ANEXA IX LA CAPITOLUL 15 (TRANSPORTURI) DIN TITLUL IV
ANEXA X LA CAPITOLUL 15 (TRANSPORTURI) DIN TITLUL IV
ANEXA XI LA CAPITOLUL 16 (MEDIUL ÎNCONJURĂTOR)
ANEXA XII LA CAPITOLUL 17 (POLITICI CLIMATICE) DIN TITLUL IV
ANEXA XIII LA CAPITOLUL 21 (SĂNĂTATEA PUBLICĂ) DIN TITLUL IV
ANEXA XV ELIMINAREA TAXELOR VAMALE
ANEXA XV-A PRODUSE SUPUSE SCUTIRII ANUALE DE TAXE PENTRU CONTINGENTELE TARIFARE (UNIUNEA)
ANEXA XV-B PRODUSE CARE FAC OBIECTUL UNUI PREȚ DE INTRARE (1) pentru care se operează exonerarea de elementul ad valorem al taxei de import (UNIUNEA)
ANEXA XV-C PRODUSE CARE FAC OBIECTUL UNUI MECANISM ÎMPOTRIVA ELUDĂRII (UNIUNEA)
ANEXA XV-D LISTA DE CONCESII TARIFARE (REPUBLICA MOLDOVA)
ANEXA XVI LISTA ACTELOR DIN LEGISLAȚIA UNIUNII CU UN CALENDAR DE APROPIERE
ANEXA XVII DOMENIU DE APLICARE
ANEXA XVII-A MĂSURI SPS
ANEXA XVII-B STANDARDE ÎN DOMENIUL BUNĂSTĂRII ANIMALELOR
ANEXA XVII-C ALTE MĂSURI CARE INTRĂ SUB INCIDENȚA TITLULUI V CAPITOLUL 4
ANEXA XVII-D MĂSURI CARE URMEAZĂ SĂ FIE INCLUSE DUPĂ APROPIEREA LEGISLAȚIEI
ANEXA XVIII LISTA BOLILOR ANIMALELOR ȘI ALE ANIMALELOR DE ACVACULTURĂ CU DECLARARE OBLIGATORIE, PRECUM ȘI A DĂUNĂTORILOR REGLEMENTAȚI, DE CARE ANUMITE REGIUNI POT FI RECUNOSCUTE CA FIIND INDEMNE
ANEXA XVIII-A BOLI ALE ANIMALELOR ȘI ALE PEȘTILOR CARE FAC OBIECTUL DECLARĂRII OBLIGATORII, PENTRU CARE STATUTUL PĂRȚILOR ESTE RECUNOSCUT ȘI PENTRU CARE SE POT LUA DECIZII DE REGIONALIZARE

NEXA XVIII-B RECUNOAȘTEREA STATUTULUI PRIVIND DĂUNĂTORII, A ZONELOR INDEMNE DE DĂUNĂTORI SAU A ZONELOR PROTEJATE
ANEXA XIX REGIONALIZARE/ZONARE, ZONE INDEMNE DE DĂUNĂTORI ȘI ZONE PROTEJATE
ANEXA XX AUTORIZAREA PROVIZORIE A UNITĂȚILOR
ANEXA XXI PROCESUL DE RECUNOAȘTERE A ECHIVALENȚEI
ANEXA XXII CONTROALELE LA IMPORT ȘI TAXELE DE INSPECȚIE
ANEXA XXIII CERTIFICARE
ANEXA XXIV APROPIEREA
ANEXA XXIV-A PRINCIPII PENTRU EVALUAREA PROGRESELOR REALIZATE ÎN PROCESUL DE APROPIERE
PARTEA I Apropierea progresivă
PARTEA II Evaluare
ANEXA XXIV-B LISTA LEGISLAȚIEI UE CARE URMEAZĂ A FI APROPIATĂ DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA
ANEXA XXV STATUTUL ECHIVALENȚEI […]
ANEXA XXVI APROPIEREA LEGISLAȚIEI VAMALE
ANEXA XXVII LISTA DE REZERVE PRIVIND DREPTUL DE STABILIRE; LISTA DE ANGAJAMENTE PRIVIND PRESTAREA TRANSFRONTALIERĂ DE SERVICII; LISTA DE REZERVE PRIVIND PERSONALUL CHEIE, STAGIARII CU STUDII SUPERIOARE ȘI VÂNZĂTORII PROFESIONIȘTI; LISTA DE REZERVE PRIVIND PRESTATORII DE SERVICII PE BAZĂ DE CONTRACT ȘI PROFESIONIȘTII INDEPENDENȚI
ANEXA XXVII-A LISTA DE REZERVE PRIVIND DREPTUL DE STABILIRE (UNIUNEA EUROPEANĂ)
ANEXA XXVII-B LISTA DE ANGAJAMENTE PRIVIND SERVICIILE TRANSFRONTALIERE (UE)
ANEXA XXVII-C LISTA DE REZERVE PRIVIND PERSONALUL CHEIE, STAGIARII CU STUDII SUPERIOARE ȘI VÂNZĂTORII PROFESIONIȘTI (UNIUNEA EUROPEANĂ)
ANEXA XXVII-D LISTA DE REZERVE PRIVIND PRESTATORII DE SERVICII PE BAZĂ DE CONTRACT ȘI PROFESIONIȘTII INDEPENDENȚI (UE)
ANEXA XXVII-E LISTA DE REZERVE PRIVIND DREPTUL DE STABILIRE (REPUBLICA MOLDOVA)
ANEXA XXVII-F LISTA DE ANGAJAMENTE PRIVIND SERVICIILE TRANSFRONTALIERE (REPUBLICA MOLDOVA)
ANEXA XXVII-G LISTA DE REZERVE PRIVIND PERSONALUL CHEIE, STAGIARII CU STUDII SUPERIOARE ȘI VÂNZĂTORII PROFESIONIȘTI (REPUBLICA MOLDOVA)
ANEXA XXVII-H LISTA DE REZERVE PRIVIND PRESTATORII DE SERVICII PE BAZĂ DE CONTRACT ȘI PROFESIONIȘTII INDEPENDENȚI (REPUBLICA MOLDOVA)
ANEXA XXVIII APROPIERE
ANEXA XXVIII-A NORME APLICABILE SERVICIILOR FINANCIARE
ANEXA XXVIII-B NORME APLICABILE SERVICIILOR DE TELECOMUNICAȚII
ANEXA XXVIII-C NORME APLICABILE SERVICIILOR POȘTALE ȘI DE CURIERAT
ANEXA XXVIII-D NORME APLICABILE TRANSPORTULUI MARITIM INTERNAȚIONAL
ANEXA XXIX ACHIZIȚII PUBLICE
ANEXA XXIX-A PRAGURI
ANEXA XXIX-B CALENDAR ORIENTATIV PENTRU REFORMA INSTITUȚIONALĂ, APROPIEREA LEGISLAȚIEI ȘI ANEXA XXIX-C ELEMENTE DE BAZĂ ALE DIRECTIVEI 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (Etapa 2)ACCESUL PE PIAȚĂ
ANEXA XXIX-D ELEMENTE DE BAZĂ ALE DIRECTIVEI 89/665/CEE A CONSILIULUI din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind aplicarea procedurilor care vizează căile de atac față de atribuirea contractelor de achiziții publice de produse și a contractelor publice de lucrări astfel cum a fost modificată prin Directiva 2007/66/CE a Parlamentului

European și a Consiliului din 11 decembrie 2007 de modificare a Directivelor 89/665/CEE și 92/13/CEE ale Consiliului în ceea ce privește ameliorarea eficacității căilor de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice (Etapa 2)
ANEXA XXIX-E ELEMENTE DE BAZĂ ALE DIRECTIVEI 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (Etapa 3)
ANEXA XXIX-F ELEMENTE DE BAZĂ ALE DIRECTIVEI 92/13/CEE A CONSILIULUI din 25 februarie 1992 privind coordonarea actelor cu putere de lege și actelor administrative referitoare la aplicarea normelor comunitare cu privire la procedurile de achiziții publice ale entităților care desfășoară activități în sectoarele apei, energiei, transporturilor și telecomunicațiilor, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2007/66/CE (Etapa 3)
ANEXA XXIX-G ALTE ELEMENTE NEOBLIGATORII ALE DIRECTIVEI 2004/18/CE (Etapa 4)
ANEXA XXIX-H ALTE ELEMENTE OBLIGATORII ALE DIRECTIVEI 2004/18/CE (Etapa 4)
ANEXA XXIX-I ALTE ELEMENTE ALE DIRECTIVEI 89/665/CEE astfel cum a fost modificată prin Directiva ANEXA XXIX-J ALTE ELEMENTE NEOBLIGATORII ALE DIRECTIVEI 2004/17/CE (Etapa 5)2007/66/CE (Etapa 4)
ANEXA XXIX-K ALTE ELEMENTE ALE DIRECTIVEI 92/13/CEE astfel cum a fost modificată prin Directiva 2007/66/CE (Etapa 5)
ANEXA XXIX-L DISPOZIȚII ALE DIRECTIVEI 2004/18/CE CARE NU FAC PARTE DIN DOMENIUL DE APLICARE AL PROCESULUI DE APROPIERE LEGISLATIVĂ
ANEXA XXIX-M DISPOZIȚII ALE DIRECTIVEI 2004/17/CE CARE NU FAC PARTE DIN DOMENIUL DE APLICARE AL PROCESULUI DE APROPIERE LEGISLATIVĂ
ANEXA XXIX-N DISPOZIȚII ALE DIRECTIVEI 89/665/CEE ASTFEL CUM A FOST MODIFICATĂ PRIN DIRECTIVA 2007/66/CE CARE NU FAC PARTE DIN DOMENIUL DE APLICARE AL PROCESULUI DE APROPIERE LEGISLATIVĂ
ANEXA XXIX-O DISPOZIȚII ALE DIRECTIVEI 92/13/CEE ASTFEL CUM A FOST MODIFICATĂ PRIN DIRECTIVA 2007/66/CE CARE NU FAC PARTE DIN DOMENIUL DE APLICARE AL PROCESULUI DE APROPIERE LEGISLATIVĂ
ANEXA XXIX-P REPUBLICA MOLDOVA: O LISTĂ INDICATIVĂ A DOMENIILOR DE COOPERARE
ANEXA XXX INDICAȚII GEOGRAFICE
ANEXA XXX-A ELEMENTE PENTRU ÎNREGISTRAREA ȘI CONTROLUL INDICAȚIILOR GEOGRAFICE MENȚIONATE LA ARTICOLUL 297 ALINEATELE (1) ȘI (2)
ANEXA XXX-B CRITERII CARE TREBUIE INCLUSE ÎN PROCEDURA DE OPOZIȚIE PENTRU PRODUSELE MENȚIONATE LA ARTICOLUL 297 ALINEATELE (3) ȘI (4)
ANEXA XXX-C INDICAȚII GEOGRAFICE ALE PRODUSELOR, MENȚIONATE LA ARTICOLUL 297 ALINEATELE (3) ȘI (4)
ANEXA XXX-D INDICAȚII GEOGRAFICE ALE PRODUSELOR, MENȚIONATE LA articolul 297 alineatele (3) ȘI (4)
ANEXA XXXI MECANISM DE ALERTĂ TIMPURIE
ANEXA XXXII MECANISMUL DE MEDIERE
ANEXA XXXIII REGULAMENTUL DE PROCEDURĂ PENTRU SOLUȚIONAREA DIFERENDELOR
ANEXA XXXIV CODUL DE CONDUITĂ APLICABIL ARBITRILOR ȘI MEDIATORILOR
ANEXA XXXV CAPITOLUL 2 (ASISTENȚĂ FINANCIARĂ) DIN TITLUL VI

Protocoale
PROTOCOLUL I PRIVIND ACORDUL-CADRU DINTRE UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI REPUBLICA MOLDOVA CU PRIVIRE LA PRINCIPIILE GENERALE DE PARTICIPARE A REPUBLICII MOLDOVA LA PROGRAMELE UNIUNII
PROTOCOLUL II DEFINIȚIA NOȚIUNII DE „PRODUSE ORIGINARE” ȘI METODELE DE COOPERARE ADMINISTRATIVĂ
TITLUL I DISPOZIȚII GENERALE
TITLUL II DEFINIREA NOȚIUNII DE „PRODUSE ORIGINARE”

TITLUL III CONDIȚII TERITORIALE
TITLUL IV DRAWBACK SAU SCUTIREA DE TAXE VAMALE
TITLUL V DOVADA DE ORIGINE
TITLUL VI DISPOZIȚII PRIVIND COOPERAREA ADMINISTRATIVĂ
TITLUL VII CEUTA ȘI MELILLA
TITLUL VIII DISPOZIȚII FINALE
Anexa I: Note introductive la lista din anexa II
Anexa II: Lista prelucrărilor sau a transformărilor care trebuie aplicate materialelor neoriginare pentru ca produsul fabricat să poată obține statutul de produs originar
Anexa III: Modele de certificat de circulație a mărfurilor EUR.1 și de cerere de eliberare a unui certificat de circulație a mărfurilor EUR.1.
Anexa IV: Textul declarației de origine
Declarație comună privind Principatul Andorra
Declarație comună privind Republica San Marino
Declarația comună privind revizuirea regulilor de origine incluse în protocolul II în ceea ce privește definiția noțiunii de „produse originare” și metodele de cooperare administrativă
PROTOCOLUL III PRIVIND ASISTENȚA ADMINISTRATIVĂ RECIPROCĂ ÎN DOMENIUL VAMAL
PROTOCOLUL IV DEFINIȚII

Anexa 6

ACORD DE ASOCIERE între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte

Pagina 1, limba română

ACORD DE ASOCIERE

între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte

PREAMBUL

REGATUL BELGIEI,

REPUBLICA BULGARIA,

REPUBLICA CEHĂ,

REGATUL DANEMARCEI,

REPUBLICA FEDERALĂ GERMANIA,

REPUBLICA ESTONIA,

IRLANDA,

REPUBLICA ELENĂ,

REGATUL SPANIEI,

REPUBLICA FRANCEZĂ,

REPUBLICA CROAȚIA,

REPUBLICA ITALIANĂ,

REPUBLICA CIPRU,

REPUBLICA LETONIA,

REPUBLICA LITUANIA,

MARELE DUCAT AL LUXEMBURGULUI,

UNGARIA,

REPUBLICA MALTA,

Sursă: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:260:FULL&from=RO

Anexa 7

ACORD DE ASOCIERE între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte

Pagina 1, limba engleză

ASSOCIATION AGREEMENT

between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part

PREAMBLE

THE KINGDOM OF BELGIUM,

THE REPUBLIC OF BULGARIA,

THE CZECH REPUBLIC,

THE KINGDOM OF DENMARK,

THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY,

THE REPUBLIC OF ESTONIA,

IRELAND,

THE HELLENIC REPUBLIC,

THE KINGDOM OF SPAIN,

THE FRENCH REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF CROATIA,

THE ITALIAN REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF CYPRUS,

THE REPUBLIC OF LATVIA,

THE REPUBLIC OF LITHUANIA,

THE GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG,

HUNGARY,

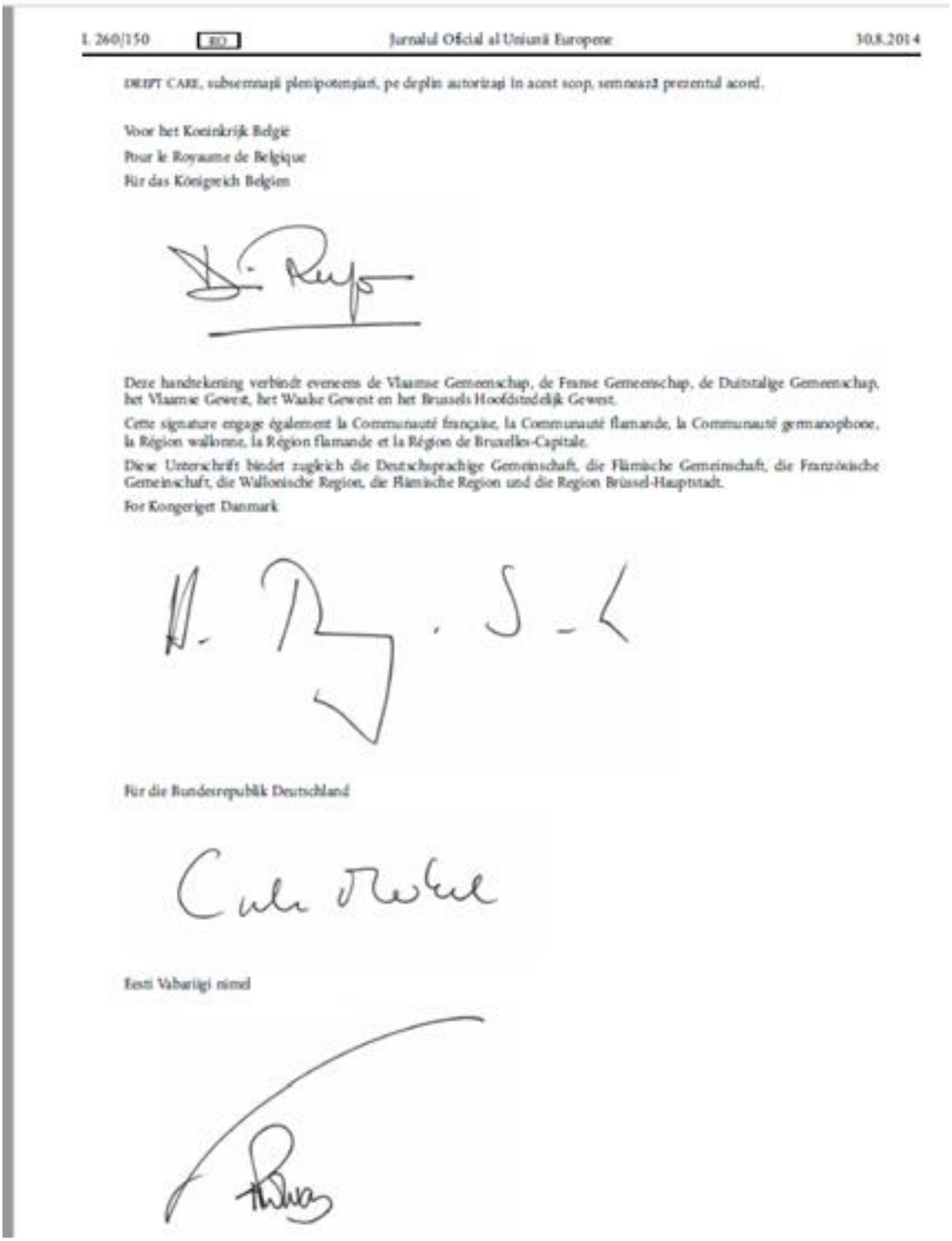
THE REPUBLIC OF MALTA,

Sursă https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=RO

Anexa 8

ACORD DE ASOCIERE între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte

Pagina semnată (150)

L 260/150 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 30.8.2014

DREPT CARE, subsemnații plenipotențiari, pe deplin autorizați în acest scop, semnează prezentul acord.

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Anexa 9

Abrevieri utilizate în textul Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova (în ordinea apariției în text)

Limba română	**Limba engleză**
Uniunea sau UE - UNIUNEA EUROPEANĂ	the Union or the EU - THE EUROPEAN UNION
Euratom - COMUNITATEA EUROPEANĂ A ENERGIEI ATOMICE	Euratom - THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY
OSCE - Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa	OSCE - the Organisation for Security and Cooperation in Europe
statele membre	the Member States
Părți	the Parties
ONU - Organizația Națiunilor Unite	the United Nations
PESC - politica externă și de securitate comună	CFSP - the Common Foreign and Security Policy
PSAC - politica de securitate și apărare comună	CSDP - the Common Security and Defence Policy
OMC - Organizația Mondială a Comerțului	WTO - World Trade Organisation
Zonă de liber schimb complex și Cuprinzător	DCFTA - Deep and Comprehensive Free Trade Area
Acord	Agreement
Tratatul de instituire a Comunității Energiei	the Energy Community Treaty - the Treaty establishing the Energy Community
CPI - Curtea Penală Internațională	ICC - International Criminal Court
ADM - arme de distrugere în masă	WMD - weapons of mass destruction
SALW - arme de calibru mic și armament ușor	SALW - small arms and light weapons
FRONTEX - Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene	Frontex - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

Europol - Oficiul European de Poliție	Europol - European Police Office
UNTOC - Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate	UNTOC - United Nations Convention against Transnational Organised Crime
FATF - Grupul de Acțiune Financiară Internațională în domeniul spălării de bani	FATF - Financial Action Task Force on Money Laundering
Eurojust – *fără explicație*	Eurojust – *fără explicație*
e-guvernanță	e-Governance
OIM - Organizația Internaționale a Muncii	ILO - International Labour Organisation
UEM - uniunea economică și monetară europeană	European economic and monetary union – *fără abreviere*
ONG - organizații neguvernamentale de consumatori	NGOs - non-governmental consumer organisations
PIFC - Unitate centrală de armonizare pentru controlul financiar intern public	PIFC - Central Harmonisation Unit for the Public Internal Financial Control
INTOSAI - Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit	INTOSAI - International Organisation of Supreme Audit Institutions
TVA - taxă pe valoarea adăugată	VAT - Value Added Tax
CCCT a OMS - Convenția-cadru pentru controlul tutunului a Organizației Mondiale a Sănătății din 2003	WHO FCTC - World Health Organisation Framework Convention on Tobacco Control of 2003
Eurostat – autoritatea statistică europeană	Eurostat – the European statistical authority
„Small Business Act" pentru Europa inițiativă în favoarea întreprinderilor mici	Small Business Act for Europe – *fără explicație*
IMM-uri - întreprinderile mici și mijlocii	SMEs - small and medium-sized enterprises
AIEA - Agenția Internațională pentru Energie Atomică	IAEA - International Atomic Energy Agency
TRACECA - Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia	TRACECA - Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia
TIC - tehnologia informației și Comunicațiilor	ICT - Information and Communication Technology

EURADA - Asociația europeană a agențiilor de dezvoltare	EURADA - the European Association of Development Agencies
ESPON - Rețeaua europeană de observare a planificării spațiale	ESPON - the European Spatial Planning Observation Network
HIV/AIDS *fără explicații în ambele limbi*	HIV/SIDA
CDT - cercetare științifică civilă, de dezvoltare tehnologică și demonstrativă	RTD - civil scientific research and technological development and demonstration
STCU - Centrul pentru Știință și Tehnologie	STCU - Science and Technology Centre
UNESCO - Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură	Unesco - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
GATT 1994 - Acordul General pentru Tarife și Comerț 1994	GATT 1994 - General Agreement on Tariffs and Trade 1994
SA - Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor din 1983	HS - Harmonised Commodity Description and Coding System of 1983
CNF - națiunea cea mai favorizată	MFN - most- favoured-nation
contingentele tarifare – neabreviat	TRQs - tariff-rate quotas
OSL - Organul de soluționare a litigiilor	DSB - Dispute Settlement Body
Acordul privind măsurile de salvgardare - Acordul privind măsurile de salvgardare, cuprins în anexa 1A la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului („Acordul OMC")	Agreement on Safeguards - Agreement on Safeguards contained in Annex 1A to the Agreement Establishing the World Trade Organisation ('WTO Agreement')
Acordul privind agricultura - Acordul privind agricultura, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC	Agreement on Agriculture - Agreement on Agriculture, contained in Annex 1A to the WTO Agreement
Acordul antidumping - Acordul privind punerea în aplicare a articolului VI din GATT 1994, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC	Anti-Dumping Agreement - Agreement on Implementation of Article VI of GATT 1994, contained in Annex 1A to the WTO Agreement
Acordul SMC - Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC	SCM Agreement - Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, contained in Annex 1A to the WTO Agreement

Acordul BTC - Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului prevăzut în anexa 1A la Acordul OMC	TBT Agreement - Agreement on Technical Barriers to Trade, contained in Annex 1A to the WTO Agreement
Acordul SPS - Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare prevăzut în anexa 1A la Acordul OMC	SPS Agreement - Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, contained in Annex 1A to the WTO Agreement
CEE-ONU - Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite	UNECE - United Nations Economic Commission for Europe
EN - corpusul de standarde europene	EN - corpus of European
Acord privind ECA - Acordul privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ECA)	ACAA - Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products
măsuri SPS - măsuri sanitare și fitosanitare	SPS measures - sanitary and phytosanitary measures
OIE - Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor	OIE - World Organisation for Animal Health
Subcomitetul SPS - Subcomitetului pentru măsuri sanitare și fitosanitare	SPS Sub-Committee / the SPS Sub-Committee - Sanitary and Phytosanitary Sub-Committee
zonele indemne de dăunători	PFAs - pest free areas
Zone protejate	PZs - protected zones
CIPP - Convenția internațională pentru protecția plantelor	IPPC - International Plant Protection Convention
standardele internaționale pentru măsuri fitosanitare	ISPMs - International Standards for Phytosanitary Measures
FAO - Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite	FAO - Food and Agriculture Organisation of the United Nations
NRASFF - sistem național rapid de alertă pentru alimente și furaje	NRASFF - national Rapid Alert System for Food and Feed
MNAT - mecanism național de avertizare timpurie	NEWM - National Early Warning Mechanism
OMV - Organizația Mondială a Vămilor	WCO - World Customs Organisation
customs blueprints - Orientările practice ale	European Commission guidelines such as the

Comisiei Europene în domeniul vamal	customs blueprints
document administrativ unic	SAD - Single Administrative Document
SPS - Subcomitetul pentru măsuri sanitare și fitosanitare	the SPS Sub-Committee - Sanitary and Phytosanitary Sub-Committee
Convenția ONU din 1975 privind transportul internațional de mărfuri sub acoperirea carnetelor TIR	UN TIR Convention of 1975
UNCTAD - Conferința Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare	UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Development
UNECE - Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite	UNECE
UNCLOS - Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra dreptului Mării	UNCLOS - United Nations Convention on the Law of the Sea
2330 ISIC Rev.3.1 al ONU – referință de document	UN ISIC Rev.3.1 code 2330
SIR - sistemele informatizate de rezervare	CRS computer reservation system
Belgia, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Cipru, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Țările de Jos, Austria, Portugalia, Slovenia, Finlanda și Regatul Unit	Belgium, Czech Republic, Denmark, Germany, Estonia, Ireland, Greece, Spain, France, Italy, Cyprus, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and United Kingdom
GATS - Acordul General privind Comerțul cu Servicii	GATS - General Agreement on Trade in Services
CPC - Clasificarea Centrală a Produselor, astfel cum este stabilită de Oficiul Statistic al Organizației Națiunilor Unite, Statistical Papers, seria M, nr. 77, CPC prov, 1991	CPC - the Central Products Classification as set out in Statistical Office of the UN, Statistical Papers, Series M, No 77, CPC prov, 1991.
OCDE - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	OECD - Organisation for Economic Cooperation and Development (),
Declarația G20 privind transparența și schimbul de informații în scopuri fiscale	the G20 ‘Statement on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes’

miniștrii de finanțe din țările G7	G7 Finance Ministers
Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 200	Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004
Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004	Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004
Acordul TRIPS - Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală al Organizației Mondiale a Comerțului	the TRIPS Agreement - WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
Convenția de la Berna - Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice	the Berne Convention - Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works
Tratatul OMPI privind dreptul de autor	the WIPO Copyright Treaty
Adunarea Generală a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) (descifrarea apare mai tîrziu)	General Assembly of the World Intellectual Property Organisation (WIPO)
„produse energetice” înseamnă țiței (cod SA 27.09), gaze naturale (cod SA 27.11) și energie electrică (cod SA 27.16);	‘energy goods’ means crude oil (HS code 27.09), natural gas (HS code 27.11) and electrical energy (HS code 27.16)
CM/Rec(2007)7 - Recomandarea Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre privind buna administrare, din 20 iunie 2007	CM/Rec (2007)7 - the Council of Europe's Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on good administration, of 20 June 2007
CCONUSC - Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice	UNFCCC - United Nations Framework Convention on Climate Change
CITES - Convenția privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție	CITES - Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
Nicio dispoziție a prezentului acord nu împiedică părțile să adopte sau să mențină măsuri pentru a pune în aplicare acordurile multilaterale de mediu la care sunt părți	Nothing in this Agreement shall prevent the Parties from adopting or maintaining measures to implement the MEAs to which they are party
INN – (pescuitul) ilegal, nedeclarat și	IUU - illegal, unreported and unregulated

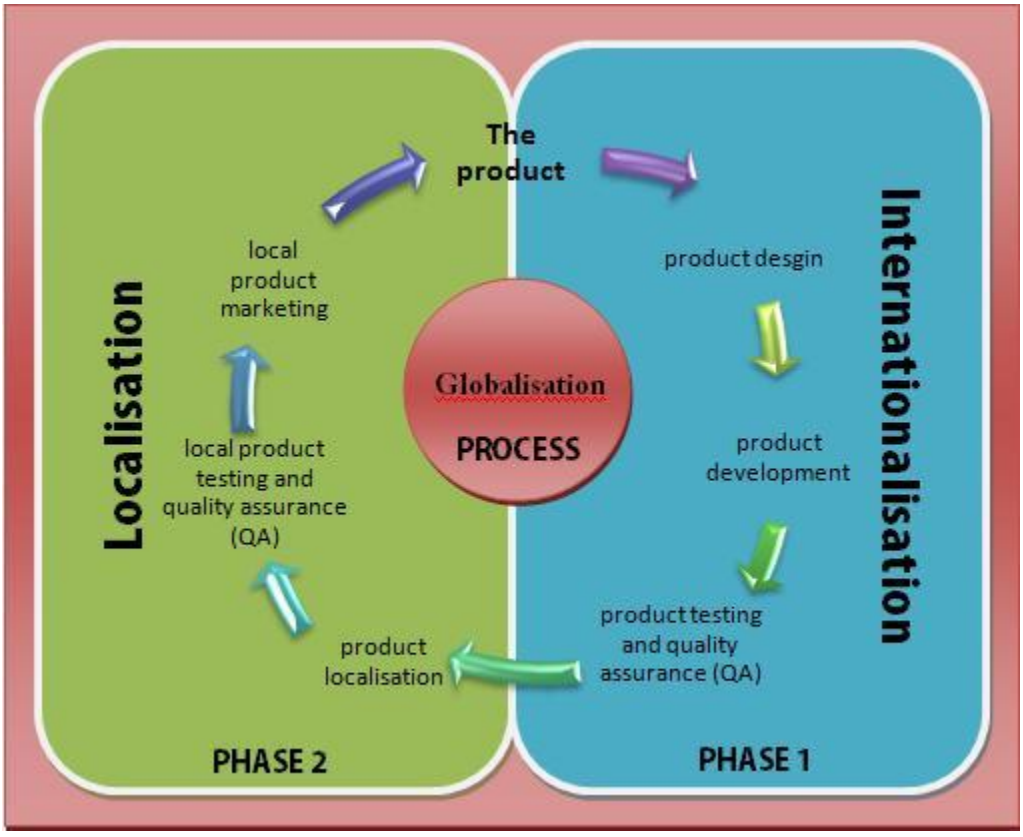
nereglementat	(fishing)
OSD - Organul de soluționare a diferendelor al OMC	DSB - WTO Dispute Settlement Body
BEI - Banca Europeană de Investiții	EIB European Investment Bank
BERD - Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	EBRD - the European Bank for Reconstruction and Development
OLAF - Oficiul European de Luptă Antifraudă	OLAF - European Anti-Fraud Office
CCE – Curtea de Conturi Europeană	ECA - the European Court of Auditors
Anexe	
Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, semnată la 28 ianuarie 1981 (ETS nr. 108)	Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, signed on 28 January 1981 (ETS No 108)
Decizia-cadru 2008/977/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008	Council Framework Decision 2008/977/JHA of 27 November 2008
Directiva 2009/101/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009	Directive 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009
A doua Directivă 77/91/CEE a Consiliului din 13 decembrie 1976	Second Council Directive 77/91/EEC of 13 December 1976
TEN-T - rețeaua transeuropeană de transport	TEN-T network
ERTMS - Sistemul european de management al traficului feroviar	ERTMS - European Rail Traffic Management System
HCFC - hidroclorofluorocarburi	HCFC - hydrochlorofluorocarbons
NCMF - Nivelul taxelor vamale aplicabile națiunii celei mai favorizate	most-favoured-nation (MFN) customs duty rate
Cod NC 2012	CN code 2012
Taxe CNF aplicate	MFN applied duty
OMG - Organisme modificate genetic	GMOs - Genetically Modified Organisms

Tranzitul comun și DAU	Common Transit and SAD
Protecția DPI	IPR protection
CPC – Clasificarea Centrală a Produselor, astfel cum este stabilită de Oficiul Statistic al Organizației Națiunilor Unite, Statistical Papers, seria M, nr. 77, CPC prov, 1991	CPC– the Central Products Classification as set out in Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, No 77, CPC prov, 1991
PSC - prestatori de servicii pe bază de contract	
PI - profesioniști independenți	
USO - (Regulamentul) privind obligațiile de serviciu universal	USO - Universal Service obligations Universal Service Directive - universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services
SMP - putere de piață semnificativă	SMP - significant market power
	MCA services - mobile communication services on aircraft
ECSA - Asociația Proprietarilor de Nave din Comunitatea Europeană	ECSA - the European Community Shipowners' Association
FST - Federația Sindicatelor Lucrătorilor din Transporturi din Uniunea Europeană	FST - Federation of Transport Workers' Unions in the European Union
DOP - (Vinuri) cu denumire de origine protejată	PDO - (Wine) with a protected designation of origin
IGP - (Vinuri) cu indicație geografică protejată	PGI (Wine) with a protected geographical indication
SA - Sistem armonizat	HS - the Harmonised System
metoda ASTM D 1266-59 T - desulfurarea cu hidrogen, numai în cazul uleiurilor grele de la poziția ex 2710, care produce o reducere cu cel puțin 85 % a conținutului de sulf al produselor tratate	ASTM D 1266-59 T method - in respect of heavy oils of heading ex 2710 only, desulphurisation with hydrogen, resulting in a reduction of at least 85 % of the sulphur content of the products processed
SEMI –Institutul de Echipamente și Materiale Semiconductoare	SEMI – Semiconductor Equipment and Materials Institute Incorporated
Se indică originea produselor. Atunci când	Origin of products to be indicated. When the

declarația de origine se referă în întregime sau parțial la produse originare din Ceuta și Melilla, exportatorul trebuie să le indice în mod clar în documentul care conține declarația, cu ajutorul simbolului „CM”.	origin declaration relates in whole or in part, to products originating in Ceuta and Melilla, the exporter must clearly indicate them in the document on which the declaration is made out by means of the symbol ‘CM’.
AT Austria BE Belgia BG Bulgaria CY Cipru CZ Republica Cehă DE Germania DK Danemarca UE Uniunea Europeană, inclusiv toate statele sale membre ES Spania EE Estonia FI Finlanda FR Franța EL Grecia HR Croația HU Ungaria IE Irlanda IT Italia LV Letonia LT Lituania LU Luxemburg MT Malta NL Țările de Jos PL Polonia PT Portugalia RO România SK Republica Slovacă SI Slovenia SE Suedia UK Regatul Unit MD Republica Moldova	AT Austria BE Belgium BG Bulgaria CY Cyprus CZ Czech Republic DE Germany DK Denmark EU European Union, including all its Member States ES Spain EE Estonia FI Finland FR France EL Greece HR Croatia HU Hungary IE Ireland IT Italy LV Latvia LT Lithuania LU Luxembourg MT Malta NL The Netherlands PL Poland PT Portugal RO Romania SK Slovak Republic SI Slovenia SE Sweden UK United Kingdom MD Republic of Moldova

Anexa 10

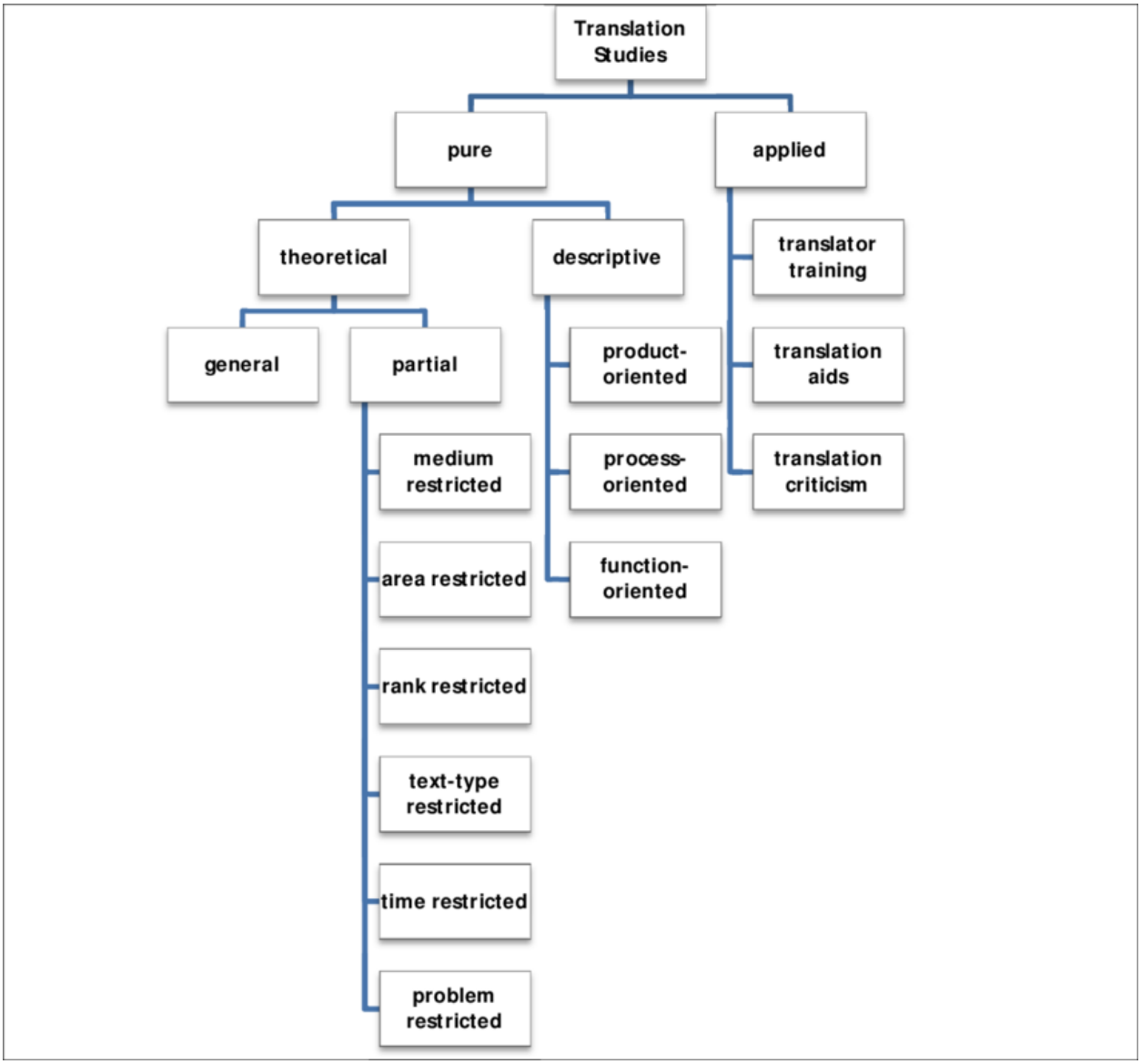
Localizare și internaționalizare

Sursă: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Globalisationchart.jpg

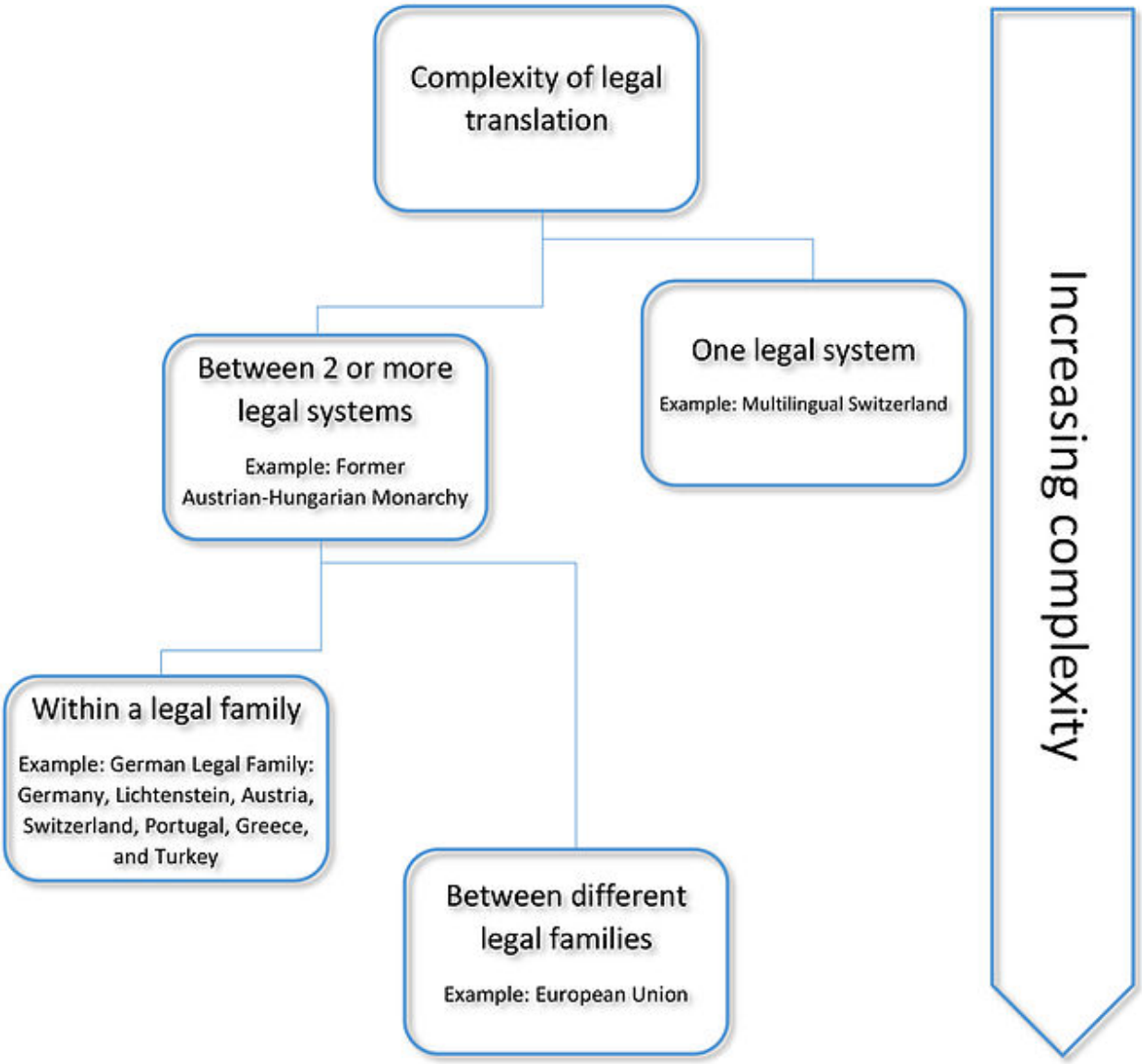
Anexa 11

„Harta studiilor de traducere ” apud Holmes / Holmes' "Map " of Translation Studies.
Figura ilustrează o clasificare generală a studiilor de traducere

Sursă: https://www.researchgate.net/figure/Holmess-Map-of-Translation-Studies-Toury-1995-p-10_fig1_360045591

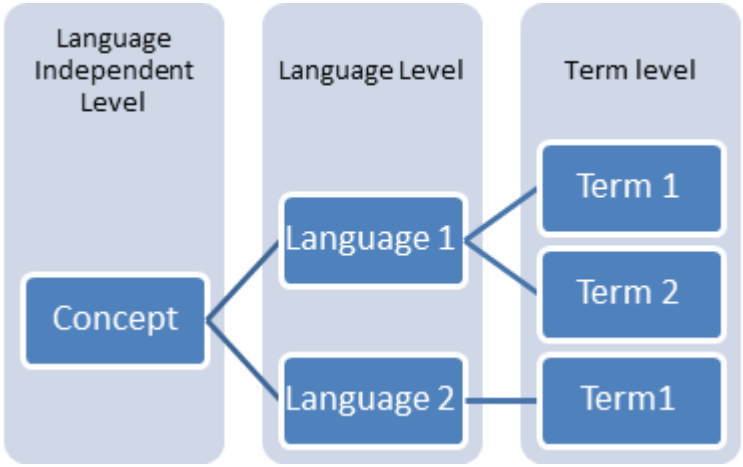
Anexa 12
Complexitatea traducerilor textului de drept, apud Peter Sandrini.

Sursă: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fd/Complexity-legal-translation.jpgv

Anexa 13

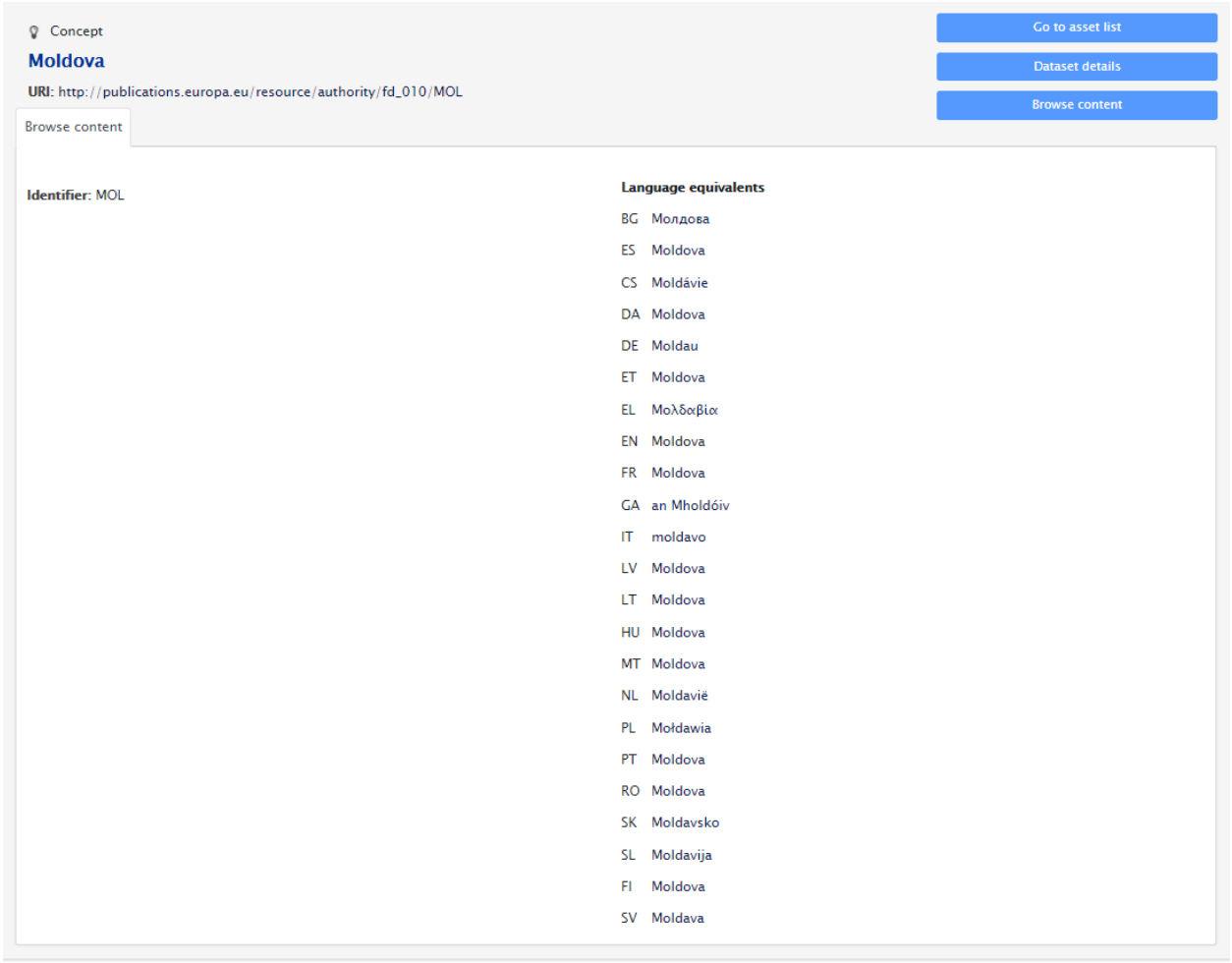
Structura de date terminologice în IATE

Sursă : https://iate.europa.eu/fields-explained

Anexa 14

Conceptul Moldova în baza de date a Uniunii Europene

Sursă: https://op.europa.eu/en/web/eu-vocabularies/concept/-/resource?uri=http://publications.europa.eu/resource/authority/fd_010/MOL

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnata, Popa Victoria, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Popa Victoria

Semnătura

Data

CV-ul AUTORULUI

Date personale

Numele și prenumele	**Victoria POPA**
Data și locul nașterii	24 iulie 1985, or. Chișinău, Republica Moldova.
Cetățenie	MD, RO

Experiență profesională

Perioada **2022 – prezent**	
Funcția sau postul ocupat	Asistent Administrativ, Salt Edge SRL.
Perioada **2021 – 2022**	
Funcția sau postul ocupat	Manager de Proiect, Fiberser Bilişim Ve İletişim Teknolojileri San. Ve Tic.Ltd.Şti.
Perioada **2014 – prezent**	
Funcția sau postul ocupat	Administrator, Traducător, Certified Translations SRL.
Perioada **2019 – 2020**	
Funcția sau postul ocupat	Formator Limba Rusă/Coordonator de Program, Multilingual Solutions INC.
Perioada **2018 – 2021**	
Funcția sau postul ocupat	Lector Universitar, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Jurnalism, ULIM.
Perioada **2018 – prezent**	
Funcția sau postul ocupat	Expert Asociat Studii Securitate, Centru de Informare și Documentare privind NATO în Moldova.

Experiență și formare

Perioada	11.01.2016 – 11.01.2021 studii superioare de Doctorat
Specialitatea	621.04 Lexicologie și Lexicografie, Terminologie și Limbaje Specializate, Traductologie.
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Școala Doctorală Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova.
Perioada	01.10.2016 – 08.06.2018
Specialitatea	Diploma de Master în Științe Politice
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Universitatea Liberă Internațională

Perioada	01.10.2011 – 14.06.2013
Specialitatea	Lingvistică aplicată Diploma de Master în Științe Umanistice
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Universitatea de Stat din Moldova
Perioada	01.10.2006 – 25.06.2010
Specialitatea	Administrație Publică Diploma de Licență în Științe Politice
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Universitatea de Stat din Moldova
Perioada	1.09.2001 – 26.06.2004
Specialitatea	Diplomă de Bacalaureat
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Liceul Teoretic Liviu Deleanu, or. Chișinău

Alte activități de dezvoltare profesională

Perioada	11.09.2017 – 04.02.2019
Calificare/ diploma obținută	Certificat de formare la specialitatea Modulul Psihopedagogic
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Universitatea de Stat din Moldova
Perioada	22.12.2017 – 20.06.2018
Calificare/ diploma obținută	Certificat de Locotenent în rezervă, Specialitatea Infanterie Motorizată.
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Academia Militară a Forțelor Armate Alexandru cel Bun
Perioada	29.11.2018 – 19.12.2018
Calificare/ diploma obținută	Certificat de formare profesională în domeniul Medierii
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Centrul pentru Dezvoltare Personală și Profesională

Stagii

Perioada	2.11.2018 – 22.11.2018
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Forumul Mondial al Democrației, Parlamentul European, IESPM, Curtea Europeană a Drepturilor Omului.
Perioada	1.11.2017 – 20.12.2017
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Comisia Parlamentară Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică a Parlamentului Republicii Moldova.
Perioada	1.11.2012 – 20.12.2012
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Ambasada Republicii Azerbaidjan în Republica Moldova
Perioada	15.02.2010 – 26.04.2010
Numele și tipul instituției de învățământ/ furnizorul de formare	Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Primăriei Municipiului Chișinău
Domenii de interes științific	Administrație Publică, Științe Politice, Studii de Securiate, Relații Internaționale, Mediere, Filologie, Terminologie de Specialitate, Traductologie.
Participări în proiecte științifice naționale și internaționale	14 martie 2019 *Conferință științifică internațională dedicată aniversării a 55 de ani de la fondarea Facultății de Limbi și Literaturi Străine* DINCOLO DE FRONTIERE: ROLUL LIMBILOR ȘI AL LITERATURILORÎN CREAREA UNUI SPAȚIU VALORIC COMUN, USM. 18–20 septembrie 2019 *Simpozionul international IAŞI, Institutului de Filologie Română „A. Philippide" ROMÂNIA ÎN SPAŢIUL EUROATLANTIC: INTERFERENŢE CULTURALE ŞI LINGVISTICE* A XVIII-a ediţie a Simpozionului anual internaţional al Institutului de Filologie Română „A. Philippide" Filiala din Iaşi a Academiei Române Bd. Carol I, nr. 8.

26 ianuarie 2018
Conferință Științifică cu participare Internațională, USM. „PROBLEME DE ROMANISTICĂ ȘI COMUNICARE INTERCULTURALĂ” ediția a II-a, consacrată doctorului habilitat, profesorului universitar Ion DUMBRĂVEANU, cu ocazia aniversării a 80-a de la naștere, USM.

01 decembrie 2017
Colocviul Științific cu participare Internațională, USM. „DE LA MONEM LA TEXT: PARAMETRII LEXICO-SEMANTICI ȘI DISCURSIVI” ediția a IV-a, in memoriam doctorului habilitat, profesor universitar, Șef de catedră, Grigorie Cincilei, cu ocazia aniversării a 90-a de la naștere, USM.

9-10 noiembrie 2017
Conferința Științifică Națională cu participare Internațională a Universității de Stat din Moldova INTEGRARE PRIN CERCETARE ȘI INOVARE, USM.

18 octombrie 2017
Conferință științifică cu participare internațională dedicată aniversării a 25 de ani de la fondarea ULIM, LIMBILE-CULTURI ȘI COMPLEMENTARITATEA CIVILIZAȚIONALĂ ÎN EPOCA MONDIALIZĂRII, ULIM.

29 septembrie 2017
Colocviu International, TRADUCEREA ȘI MONDIALIZAREA Departamentul Traducere, Interpretare și Lingvistică Aplicată, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, USM.

28-29 septembrie 2016
Conferința Științifică Națională cu participare Internațională a Universității de Stat din Moldova INTEGRARE PRIN CERCETARE ȘI INOVARE, USM.

Lucrări științifice și științifico -metodice publicate

9 lucrări

Apartenența la societăți/ asociații științifice naționale și internaționale

Institutul European de Studii Politice din Moldova, Centrul de Informare și Documentare privind NATO în Moldova.

Cunoașterea limbilor

Italiană – C1, Turcă – B1, Germană – A1
Autorizație de traducător pentru limba franceză seria AT Nr. 458 eliberat în 10.02.2014
Autorizație de traducător pentru limba engleză și rusă seria AT Nr. 496 eliberat în 21.07.2014